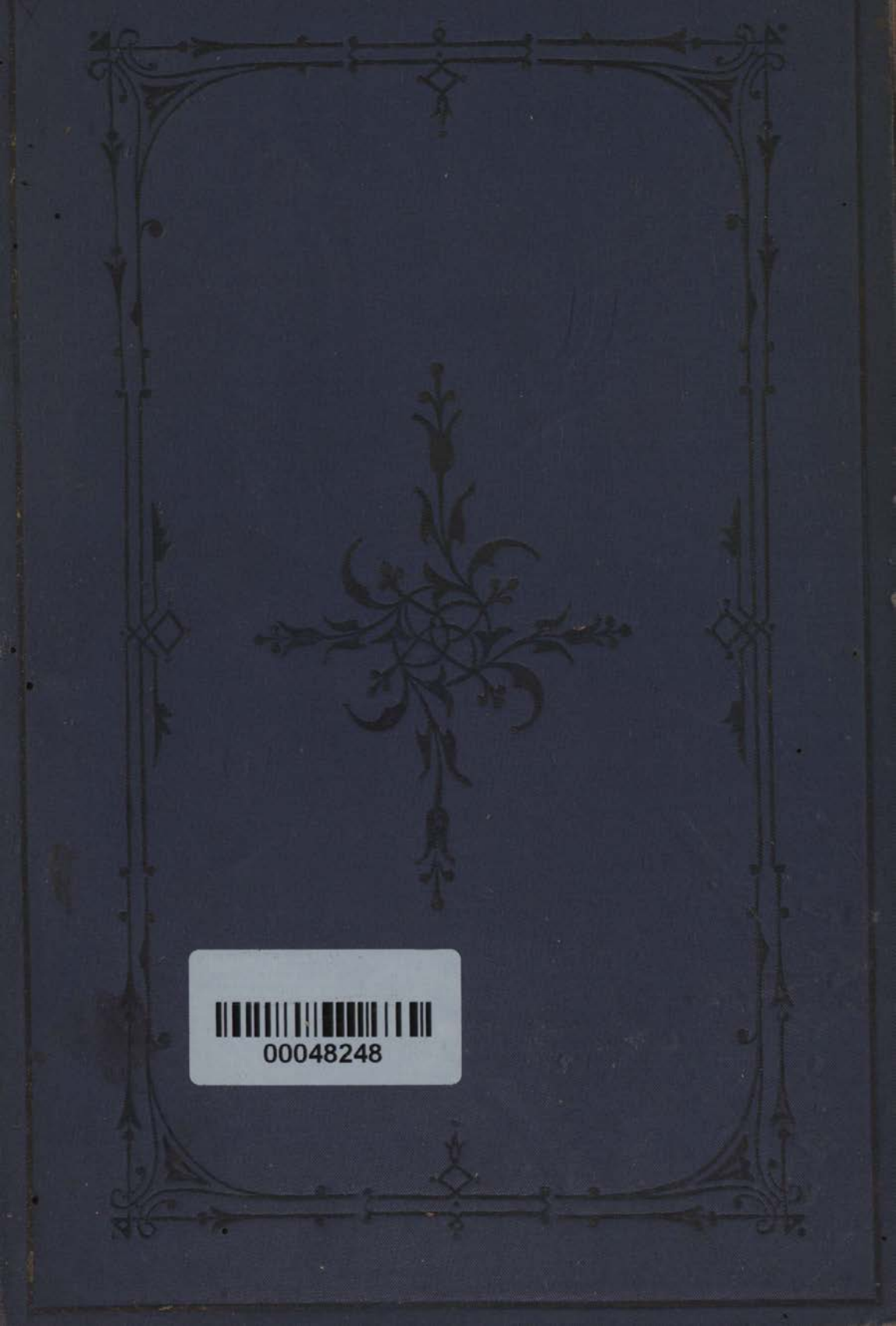
00048248

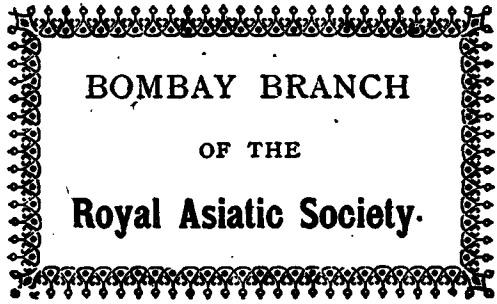

Digitized with financial assistance from

Ms.Vaidehi Thakar

on 06 November, 2019

THE DÎNKARD.

THE ORIGINAL PAHLAVI TEXT; THE SAME TRANSLITERATED IN AVESTA CHARACTERS; TRANSLATIONS OF THE TEXT IN THE ENGLISH AND GUJERATI LANGUAGES WITH ANNOTATIONS AND A GLOSSARY OF SELECT WORDS

BY

DARAB DASTUR PESHOTAN SANJANA.

18248

VOL. X.

PUBLISHED UNDER THE PATRONAGE

OF THE

TRUSTEES OF THE SIR JAMSHEDJI JEJEEBHAI TRANSLATION FUND.

Leipzig:

OTTO HARRASSOWITZ.

—

1907.

[ALL RIGHTS RESERVED.]

LIBRARY OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY

00048248

CONTENTS OF THE TEXT OF BOOK V.

	PAGE.
Questions 1—33 asked by Bûkht-Masareh	1—4
Replies of Âtarô-farôbag regarding—	
The existence of God and of the evil being	5—7
The possibility for God to keep that adversary away ...	7
The letting in and the casting back of the adversary ...	7—9
Why was the Religion revealed in an unfamiliar and obscure language which was to be learnt by heart for recitation?	10-11
Why did God send the Religion only to the country of Iran?	12
Why is homage to be offered not only to God, but even to the Sun and several other luminaries?	13
Why is the walking about without having the sacred girdle on regarded as sin?	13—15
The reasons for different consecration ceremonies of the *barsam* and the *draona*	15
The advantage to the Deity from invocation and worship.	16
The pollution caused by a dead body and by menstruation.	16—19
Certain injurious habits and their results	19
The necessity of cleaning one's own body	20
The slaughtering of *gûspends*	21
The preservation of the *barsam* from impure water and a menstruating woman	22
The saying of grace before and after the eating of the consecrated *draona*	22-23
The coming of the dead back to this world during the *Fravartîgân* days	23
The reason of cleaning the hands with particular objects	24
The object of showing the dead matter to the dog ...	24-25
About the existence of the halo of the soul, wisdom and learning in man, and about the abundance of wealth being not more manifest among the worshippers of God than among the demon-worshippers	25-26
The necessity of maintaining one's own religion and believing in anything	27

PAGE.

Propitiation of the Creator through faith in the Revelation—Heading of the Sixth Book. (§ 1) Place of good spirits and hindrance of opposing evil spirits in man. (§§ 2-4) On good nature, good wisdom, good intelligence, conscience, spirit and conscientiousness. (§ 5) On perversion, folly, self-willedness, shame and honour ... 3

(§§ 8-10) On the essential thing in the Primitive Religion, and the controversy about it. (§§ 11-12) How and why Aûharmazd produced this world, and how and why Aharman produced objects to oppose them? (§§ 13-15) Three things essential for men. (§ 16) The spiritual blessedness of heaven and the misery of hell 5

(§ 17) Who is the most blessed one among men? (§§ 18-20) On righteousness in man and his friendship unto God. (§ 21) On the annihilation of the fountain source of apostasy. (§ 22) Goodness and not evil should be done unto any person. (§ 23) The five best things in the Religion. (§ 24) The manifestation of wisdom, good nature and friendship. (§ 25) On the wisdom of wisdom. (§ 26) On the halters unto wealth, the body and the soul 8

(§ 27) The abode of Religion in oneself must be conceived as the abode of plenty and contentment. (§ 28) On the devotion and resignation unto God. (§ 29) Whosoever feeds on the produce of the land should be hospitable. (§ 30) On obedience unto the Head Priest. (§§ 31-32) On the desires of Aûharmazd and Aharman with regard to man. (§ 33) On the dearest object unto man 10

(§§ 34 and 36) Definition of Religion. (§ 35) Belief in the intercession for the soul. (§§ 37-40) On crime, sin, perversion, excess, mean and deficiency, and on virtue and the golden mean. (§ 43) On the communion, the ardent love and the mean. (§§ 44-45) On the abstinence of men and the care for fire 13

(§§ 48-49) On the reverence unto one's superiors, patronage unto one's inferiors, and benefit unto one's coadjutors. (§ 50) On expiation and non-expiation. (§ 51) On the three qualifications of the greatest ones in righteousness. (§ 52) On the contact with a human body when dead. (§ 53) On the arms of righteousness. (§ 54) On the acts which are apparently, but not really, meritorious ... 15

PAGE.

(§§ 55-56) On the duty of preaching religious sermons to the faithful and on the extent of intelligence required in the preacher. (§§ 57—59) Men should adhere to their religion, and should guard themselves with caution against demonism and wicked existences. (§§ 60—63) On the holy tongue and on the progress towards Religion. (§ 64) On the different functions of intelligence, understanding and wisdom. (§ 65) On the rewards of meritorious acts. (§ 66) On the good result of practically observing the precepts and monitions contained in the sections of the Sixth Book. (§ 67) On the five elements of a thing. (§ 68) On the three kinds of elements in man 18

(§§ 69—71) On human depravities; and on the spiritual and earthly anxieties and the fear of punishment at the Chinvat Bridge. (§ 72) On the sins of debauchery. (§§ 73-74) On the desirability of devoting one's leisure hours to the divine worship, Religion being the most beneficial object in this world. (§§ 75-76) None is more liberal than Tishtar. (§§ 77-78) On the six opposing spiritual faculties in man 22

(§ 79) On the influence of Artavahisht on trees and vegetation. (§§ 80-81) On the effects of human submission to troubles and distress for the sake of Religion. (§§ 82-83) On the will-power in man. (§ 84) On education in theology. (§§ 85—88) On the superior salvation of the Soul; and on the causes of human deterioration... ... 25

INTRODUCTION.

I.

The Dînkard (properly *Daêna-kart*, from the Avestic *Daena-kara*[1]), or the Work of the Religion, is the most comprehensive work written in Pahlavi regarding the doctrines, history and literature of the Mazdayasnian Religion. The early history of this work has been known to Pahlavi students since the publication of the thirty-seventh volume of the Sacred Books of the East[2], and the ninth volume of the edition of the Dînkard by my revered father, the late Dasturji Peshotanji Behramji Sanjana, in addition supplies the reader with the original Pahlavi text. From the text of the last Chapter of Book III, *Madam Daêna nipîg Daêna-kart nipîg min "Nikîz-î-Vêh-Daêna"*, which begins at page 450 of the ninth volume, we become familiar with the interesting data given by *Âtarô-farôbag*[3] (also read *Âtûr-faranbag*) on the traditional history of the work and the narrative of its compilation related by one of his contemporaries and successors, *Âtarô-pât*[4], son of *Aîmît*. The former describes the work as *min vîspa dânâgîh paêsît*, "adorned with all wisdom," and *Daêna Mazdayasna paêtâgîh*, "a manifestation of the Mazdayasnian Revelation." It is compared by him to the *raôshnîh min bûn raôshni*, "the light that emanated from the Original Light." Following the statements of Âtarô-farôbag we have, there-

[1] Compare Avestic *frashô-kara*, Pahlavi *frashô-kart*.

[2] *Vide* the English rendering given by the late Dr. E. W. West, Introduction, pp. XXX *seq.*

[3] Âtarô-farôbag (Av. *Âtare-hvarenangh*), son of Farrukhzât, the *ptshopât* of Pars and the compiler of Books I—IV of the Dînkard. He took part in the religious controversy with the heretic Abâlish under Khalif Mâmûn and with Bûkht-Masareh.

[4] Âtarô-pât, son of Aîmît, the successor of Âtarô-farôbag in the compilation of the Dînkard, Books V—IX (*see* Bundahish, Chap. XXXIII, § 11).

fore, to regard the original Pahlavi compilation as a production entirely based upon the Pahlavi translation of some such Avesta work as the *Daêna-kara*. In fact, the Pahlavi authority which had survived the ravages of times and on which Âtarô-farôbag had relied for most of his statements in the Dînkard, is spoken of under the title of "*Nikîz-î-Vêh-Daêna.*" The Avestic origin of the Dînkard is not difficult to prove from the testimonies already bearing on the genesis of Books VII—IX of the extant work (see S. B. E., Introds., Vols. V., XXXVII. and XLVII.). The actual history of the compilation of the extant Dînkard, as given at the end of Book III, clearly mentions Âtarô-farôbag as the editor of the first half, and Âtarô-pât, son of Aîmît, of the second half of this Pahlavi work. Both of them flourished in the ninth century after Christ. But as regards the original composition of the Dînkard in Pahlavi, apart from its subsequent compilation by the authors stated above, we have no internal or external testimony to ascertain its exact date. However, considering, as critics have already done, that Books VII., VIII. and IX.[1] are compilations from the Pahlavi translations of Avesta books existing in the time of Âtaro-pât, son of Aîmît, the age immediately following that of the authorized Pahlavi Versions of the Avesta Nasks could be pointed out as the probable period during which the original of the extant Dînkard was compiled.

While preparing the Pahlavi text contained in this tenth volume I have had access to the three best existing MSS. of the Dînkard, namely, (1) the MS. K_{43} of the Royal Library at Kopenhagen, (2) the MS. belonging to the Mullâ Fîrûz

[1] The seventh book of the Dînkard "probably contains about four-fifths of the details included in the Spend Nask" (Intr., S. B. E., Vol. XLVII). "It may be safely supposed that he (Âtûrpâd, son of Hêmêd) had access to the Avesta texts and Pahlavi versions of all the Nasks he describes, fully three centuries after the Muhammadan conquest of Persia. The only Nask he could not obtain was the Vashtag, and the Pahlavi version of the Nâdar was also missing." (See Intr., S. B. E., Vol. XXXVII.)

Library at Bombay, herein called DM., and (3) the MS. copy sent from Surat in 1156 A. Y., and presented to my great grandfather Dasturan Dastur Edulji Darabji Sanjana, the late High Priest of the Shahânshahî Parsis of Bombay. This copy is herein designated DE.

The most correct of these three codices, and the one which is generally followed in editing the present text, is K_{43} or the MS. numbered 43 of the *Codices Iranici* in the University Library at Kopenhagen[1]. This Codex was brought from Persia by Professor N. L. Westergaard in 1843, and consists of two distinct Pahlavi manuscripts written by different hands, besides two small folios at the end. The first MS. has lost 129 folios at the beginning, several at the end, and twenty from various places in the middle, as described below. The second MS. consists of 42 unnumbered folios, and the text it contains breaks off unfinished at the end of the third line of its last page. Owing to its unfinished state, it is undated, but it is not quite so old as the first MS.

The contents of the Codex are as follows :—Folios 1—129, which must have contained nearly the whole of the longer edition of the *Bundahish* of which the late Ervad T. D. Anklesaria had two MSS. Folios 130a1—130b2 contain the conclusion of this edition of the *Bundahish*. Folios 130b2—131a11 contain Colophon to the preceding text, written by *Mitrô-âpân Anôshak-rûbân Rûstahm*, and dated Tir A. 20 Y. 936.

Folios 131b1—176b8 contain *Dînâî Maînû-î-Khrat*. After an invocation of four lines the text begins on folio 131b5, with Chap. I, 28, showing that some previous MS., from which this has descended, had lost its first folio. The ten folios 146—154 and 161 are lost, so that little more than three-fourths of the text remains. Folios 176b9—177a4 contain Colophon to the preceding text, written by the same copyist as

[1] For a description of this Codex and for its collation with my MS. I am deeply indebted to the late Dr. E. W. West.

the *Bundahish*, and dated *Shatvaîr* A. 20 Y. 938. This Colophon mentions two intermediate MSS., through which the text had descended from a third MS. written in India.

Folios 177a5—256b14 contain the *Dînkard*, Book VI.—Ten folios are lost, and others have been misplaced by the modern binder. The folios lost are fol. 194, one folio after fol. 200, and eight folios after fol. 209, the last nine having been lost before the folios were originally numbered in Persian. Folios 256b15—258a11 contain the *Dînkard*, Book III, Chapter 158 (Dasturji Peshotanji's Edition, Vol. IV., pp. 193-5, of Pahlavi text). Folios 258a11—259a5 contain the *Dînkard*, Book III, Chapter 285 (Dasturji Peshotanji's Edition, Vol. VII., pp. 126-7, of Pahlavi text). Folios 250a6—260a12 contain Colophon to the three preceding texts, written by the same *Mitrô-âpân Anûshak-rûbân Rûstahm Shatrôîyâr Mâh-vindât Vâhrâm Dûshishnîyâr Mitrô-âpân*, in the district of Turkâbâd, in the house of his father, and dated Gôsh A. 20 Y. 943. Folios 260a13—261b20 contain a passage from the latter part of the Colophon of the first copy from the original Dînkard in its latest form, which Colophon was written A.D. 1020.

Folios 262a1—275b7 contain the *Bahman Yasht*, unfinished, but containing four-fifths of the text. Folios 275b10—15 contain the commencement of a Persian *Jâmâspî*, transcribed in Avesta letters, the rest being lost. The remaining texts are contained in the second MS. of 42 additional folios, and are as follows:—Additional folios 1a1—3a17 contain last two Chapters of the Dînkard, Book III. Additional folios 3b1—21a6 contain the Dînkard, Book V complete, followed by space enough for six lines. Additional folios 21a13—42b3 contain the *Dînkard*, Book IX., unfinished. Of the three small folios at the end of this Codex, the first two (numbered 186 and 121) are detached fragments of a Pahlavi description of the *Paragnah* ceremony, for preparing the consecrated apparatus for religious rites; and the third small folio contains a fragment of the Avesta of the *Srôsh Yasht* (*Yas.* LVII 2-6, Westergaard's edition).

Regarding the MS. DM.[1] mentioned above, Mulla Bahman, son of Mulla Bahram, a Parsi Priest of Yezd, brought this MS. of the Dînkard from Iran to Surat in 1783, and, having shown it to Aspandiarjishâh Ratanjishâh, he lent it to Kaûsji Rustamji, then Dastur of Surat, and allowed him to have it copied. Mulla Bahman had great difficulty in obtaining the return of his manuscript, and when it was returned, many folios were missing. It was after this loss of folios that Aspandiarji had several other copies transcribed from the defective manuscript, to be sent to various persons, and all these copies were, therefore, equally defective. This manuscript, thus defective, afterwards came into the possession of Dasturan Dastur Mulla Firûz, who was the late High Priest of the Kadîmî Parsis of Bombay. The manuscript has been bound in its defective state, and contains 322 folios, originally fourteen inches high and ten inches wide, written 20 to 22 lines to the page. When complete, it appears to have consisted of 392 folios, all numbered in Persian words, but with several blunders, including one of fifty folios, so that the last folio was really numbered 442. Of the 70 folios not bound with the rest of the manuscript, 14 are lying loose in the volume, about 40 are now in the library of Dasturji Dr. Peshotanji B. Sanjana, the late Parsi High Priest of Bombay, and 7 folios are in the possession of Dasturji Dr. Hoshangji Jamaspji, the Parsi High Priest of Poona. The remaining 6 folios have not been discovered. They comprise the first folio of the manuscript, containing the commencement of the third book of the Dînkard, which was probably lost before the manuscript arrived in India; also one folio in the seventh book of the Dînkard, two in the ninth book, and the last two folios of the manuscript containing the third final approvals.

Regarding the MS. DE., it can be stated on the authority of the Persian colophon written at the end of it that this copy was one of the several copies transcribed from the defec-

[1] *Vide* S. B. E., Vol. XXXVII., Introduction, pp. XXXVI-XXXVII. I am indebted to the author whose statements are mostly quoted in the above para.

tive manuscript DM. by the order of Aspandiarshah Ratanji-shah of Surat, and forwarded to Nanabhai Behramji, Maneckji Navroji Wadia, Bahmanji Navroji Wadia and Dadabhai Nosherwanji at Bombay in about Yezdezardi 1156. This MS., I am told, was presented to my learned ancestor Dasturji Edulji during the *Kabisah* Controversy in the Parsi Community. The Persian colophon runs as follows:—

من دین بنده اسفندیار ابن رتنجي‌شـــاه بستم اظهار می‌نمایم که این کتاب مسمي بدین کرد را آویژه مینشنه و آویژه کو یشنه و آویژه کُنشنه ملا بهمن ابن ملا بهرام یزدي که از برای دیدن جماعت زرتشتیان ممالک هندوستان شرف درود ارزاني فرموده بودند بهرا خود از بندر منبي در بندر سورت آوردند کتاب مذکوره را برای نامداري دین بهی باین مخلص سپردند احقر نقل آن نسخهٔ دیني از برای جماعت بهدینان بندر منبي علی‌الخصوص بجهت نانابهائي ابن بهرام‌جي و واریه مانک‌جي ولد مرحوم نوروزجي و واریه بهمن‌جي ولد مرحوم نوروزجي و دادابهائي ولد مغفور نوشیروانجي فرستاده شده است که تا یادگار بماند و هر کسی که نقل این کتاب را آرزو داشته باشد باو آرزاني فرمایند تا نسخهٔ دین بهي معدوم نگردد و بثواب دوجهاني بهره ور شوند تحریرا روز اول اورمزد فروردین ماه قدیم سنه ۱۱۵۶ یزدجردي موافق هفدهم ذی‌القعده* ۱۲۰۰ هجریه یوم سه شنبه در بندر سورت—

هر آنکس که این نامه خسروي — کند نقل تصحیح بهم بیروي
نویسند و خوانند و گردند شاد — بگیتے و مینو خدا یار باد
هر آنکس که این نامه از بغض وکین — کند منقلب لفظ آئین دین
که نفرین بر آن مرد ناپاک باد — که تحریف دین کرد را کرد یاد

The first eight volumes of this edition of the Dînkard were published in the lifetime of the late Dasturji Peshotanji, while the ninth, which had also been prepared by him, was revised and brought out a year after his death by the present editor. This posthumous volume ends with the first half of the original text of the fifth book of the Dînkard.

* ذي القعده means in Arabic the penultimate month of the Muhammadan year.

The present publication is a continuation of his labours in editing and translating the work, and forms the tenth volume of the series. It begins in the middle of the fifth book, the second half of which comprises the queries on religious matters of Bûkht-Masareh and Dastur Âtarô-farôbag's replies thereto, and ends with the first eighty-seven sections[1] of the sixth book treating of the moral and religious opinions of the *Paoiryotkaeshâns*.

The task of editing and translating the remaining part which contains the almost complete text of this most useful Pahlavi work, Books V to IX, devolves upon the present editor, and is taken in hand under the patronage of the esteemed Trustees of the Sir Jamshedji Jejeebhai Translation Fund. My best thanks are due to them[2] as well as to their worthy Secretary, but for whose kind help this work could scarcely have been continued.

The present series, like their predecessors, will comprise the Pahlavi text, its transliteration, translations of the text into English and Gujarati, and a vocabulary of difficult and uncommon Pahlavi words.

"The style of the Dînkard," in the words of a European savant, "is unanimously acknowledged to be most ambiguous and exceedingly obscure in Pahlavi literature. What an amount of patient labour has to be devoted to understanding the mystical ideas couched in more mystical Pahlavi, to the necessity of rendering every word of the original text by the nearest suitable word in English as well as in Gujerati, and, moreover, to the task of removing, as far as practicable, the uncouthness naturally creeping into the

[1] I have to thank Mr. Sorabji J. Bulsara, M.A., for the kind, prompt and disinterested part taken by him in the major portion of these sections, thus rendering it easy for me to expedite the work through the press, although nothing has gone to press without a thoroughly careful revision by me.

[2] Sir Jamshedji Jejeebhai Baronet, Messrs. Hormusji Edulji Allbless, Jamshedji Kharshedji Jamshedji, Merwanji Muncherji Kâmâ and Bahmanji Dinshahji Petit are now the Trustees; and Shams-ul-Ulama Jivanji Jamshedji Modi is the Secretary.

translations, could be better conceived and appreciated by the expert Pahlaviist than by the student or the general reader." Before the latter group of readers I need only lay for their mere reflection the opinion of the late Dr. West, who has immortalized himself by his indefatigable work in the field of Pahlavi research. It runs as follows :—"The fact is that Atûr-farnbag's writings (in the Dînkard) are difficult to understand. They remind me of a definition of *philosophy* and *metaphysics* that I heard a Scotchman give once upon a time in 1843, which, I think, was somewhat as follows :—'When two people begin to argue and go on till neither understands the other, their subject is philosophy; but if they continue until neither understands himself, that is metaphysics.' Now Atûr-farnbag certainly wrote moral and religious philosophy at various times, but I do not mean to assert that he ever went so far as the Scotchman's definition of metaphysics. Zâdsparam and his elder brother, who wrote the *Dâdistân-î Dînîg*, often wrote difficult language, but they are rarely so difficult to understand as Atûr-farnbag. It is vain to attempt to translate his work freely from the original text. One is likely to make anything of it but what he intended."

The difficult text of the fifth book given in this volume begins, as stated above, with thirty-three sceptical questions asked by a Christian disputant, which are followed by their replies by Âtarô-farôbag. The Christian name, as written in the original Pahlavi, can be read *Bûkht-Masareh*, *Bûkht-Mârâê*, and *Bûkht-Mihrih*. These readings mean "Redeemed by Mâsorah," "Redeemed by Mary," and "Saved by Mithra," respectively. Little is known about Bûkht-Masareh beyond what is stated in the Pahlavi text of the Dînkard. From the name it can be presumed that he was either a Christian convert from Zoroastrianism or a descendant of some such convert and, as the name indicates, probably a Syrian Christian or a Jew. Now Bûkht-Mihrih cannot be a suitable Christian name, as it means "Saved by Mihir or Mithra." Such an idea is decidedly Zoroastrian.

It is, therefore, apparent that the second part of the name must be that of something relating to the Hebrew Old Testament, such as the Hebrew *Mâsorah* which is the title of a book containing a critical exposition of the Old Testament, or it might be the name of Mary, the mother of Jesus Christ. Moreover, there is a Syriac title of a priest, *viz.*, *mâr*, which is attached to the name, like the title *dâru* (a corruption of *adhyârû* from Sanskrit *adhvaryu*) suffixed to the names of Parsi priests to this day. However, there is one objection to the second part of the name being here a priestly title, namely that *mâr* is always the first part of the name, in other words it is prefixed to the man's name, and does not follow it. Hence it is that the reading *Bûkht-Masareh* of the name has here been preferred in the transliteration.

About the age in which this Christian disputant flourished, it may be said that it is not difficul to trace it from the very probable date of the lifetime of Dastur Âtarô-farôbag, son of Farrukhzãt. The age of the latter is clearly defined by his religious controversy with the *Gujastak* (or, "Accursed") *Abâlish*, before Khalifah Al-Mâmûn who lived in A.D. 813—833. This controversy has been preserved to this day in the Pahlavi treatise entitled the *Mâtîgân î Gujastak Abâlish*. According to it, the replies of the Dastur to the seven inquiries by the Abâlish gave great satisfaction to the Khalifah and his courtiers (*see* Chap. II, § 14, in the edition of the Pahlavi text by A. Barthelemy :—*Va Mâmûn Amîr î Mûmnîn zak milayâ pasandît va pavan khûp dâsht va râmishnîh kabad mekablûnt*, "Mâmoun, le commandeur des Croyants, approuva ces paroles, les goûta fort, et en éprouva beaucoup de plaisir").

The extensive 80th chapter of the third book of the Dînkard also contains a long controversy between a Jew and a Zoroastrian priest (probably, Dastur Âtarô-farôbag), concerning the propriety or otherwise of the doctrine of the Avesta as regards the creation of mankind, the different significations of the

term *khvetûk-dasîh*, etc. Also the Pahlavi book *Shîkand-gûmanîg Vijâr* contains sceptical questions addressed to a Zoroastrian priest by a friend at Isphahân on the separate sources, specially on the discrepancies of different religions as to how an All-good and Omnipotent Creator can allow the existence of Evil in this world, especially the discrepancies in the Koran and the Bible.

II.[1]

The first half of the Dînkard, Book V, has already appeared in the ninth volume. The present volume comprises the remaining portion, which opens in the middle of Book V with a series of questions bearing on Zoroastrian religion and replies thereto by a learned Dastur. The querist is a Christian, who, as the Pahlavi author states, was "friendly disposed towards Zoroastrians." Although the replies in some cases are neither complete nor lucid, the questions themselves are of considerable interest to a Zoroastrian, and inquire into such subjects as the conflict between the opponent spirits, the sacred girdle, *sagdîd*, the *Fravartîgân* festivals, and the Yasna and other rituals.

At the outset, some questions with reference to the relation of Aûharmazd and Aharman are put for solution. This subject is so well and so often treated in Pahlavi books and by some of the Iranian scholars in India and Europe that it would be superfluous to harp on it here again[2] but for the simple reason that a fair number of pages are devoted to its treatment which is invariably the same in its main features in different Pahlavi authors, in which a vivid picture in detail is drawn of the conflict between the two spiritual adversaries and the varying phases of their preponderance and activity until the

[1] This second part on the contents of this volume is kindly written at my suggestion by my son, Aîrpat Ardashir Darab Dastur, M.A.

[2] NOTE.—For other works treating the same subject besides the Dînkard, the reader may refer to Bûndahish, Shikand-gûmânîg Vijâr, Datistan-î-Dinîg, Zâtsparam, &c.

final Renovation (*Frasho-kart*) are described. To summarise the view as held by the composer of the Pahlavi text comprised in this volume, the opponent emerged in the beginning from an abyss with a view to thwart the designs of Providence as regards the early creation. Whereas Aûharmazd has all goodness on his side, Aharman has evil influences to back him, and all destructive forces date their origin from the latter's advent into this world. Both are pictured as mighty warriors with large hosts to co-operate; and a severe conflict goes on continuously between the adherents of Aûharmazd and the partisans of Aharman, the latter striving vigorously to win over the former to their side. Demons of multifold kinds are employed by Aharman to achieve this end, but the ruling of the Good Spirit is such that the defence of His followers shall outdo the entire strength of the opponents, and their wicked influence is always restrained and counteracted by the divine and moral practices of the good creation. This struggle between the good and evil forces is taken as a means to test the fidelity of those on the side of the Almighty, and continues on for centuries, ultimately ending at the time of the Resurrection, when Aharman, through his own impotency and the agency of the firm adherents of Mazda, is vanquished, and Aûharmazd is, all in all, prevailing everywhere.

Such is the brief outline of the subject of Aûharmazd and Aharman as detailed in Pahlavi authors, and, no doubt, it is the development of the same theory of good and evil as expressed in the Avesta, whose origin can be traced in the Gathic hymns. But in the latter the two combatants—Angrô Mainyu and Spentâ Mainyu—are mere representations of the good and evil forces obtaining in the world, each vieing with the other to get its hold on mankind, and both are the creatures of Ahura, Who is the Causer of all Causes, the First Cause, as named in the fourth book of the Dînkard. And it is this Avestic conception regarding the two forces which is attempted to define in the sixth book, and, generally, the view held in the latter accords with the one originally conceived in the Gathas. In the sixth book at

the opening it is said : "In the thought arising in the life of men, as a good spirit keeps a place (*i.e.*, abides in it), so also an evil spirit holds the way to it." Further on, "And in these several paths and ways (there happens) the struggle of the *Drûj* with men," meaning thereby that man during his life time has to encounter the two forces working diametrically opposite to each other—the one is the personification of malignant forces which drag one to the path of ruin ; the other is the embodiment of divine tendencies. These two operate simultaneously in the human body, and, in connection with this, it is stated at the end that man is endowed with free-will, called *ragîh*, which is defined as an inherent faculty in him, by which it is left to his discretion whether to invoke Aûharmazd or to adore Aharman. But what is strictly enjoined is the propulsion of one's free-will to the path of God, and to avoid the stings of conscience. Because when once fallen, the malignant proclivities overpower the divine element in man and goad him on to further wicked deeds, tending to the utter destruction of the spiritual part and effecting the "ruin of the soul." Here ends the theory about the existence of good and evil in the material world first conceived and propounded in the Gathic hymns, and developed and expanded by the later Pahlavi writers.

The next theme touched upon relates to the Mâthras. These sacred texts are highly eulogised for their healing and efficacious virtues. Although their preservation in writing was strictly enjoined, an equal and even greater importance attached to their recital from memory. As is manifest in the religious intelligence, these shall be "learnt by heart." And it is to this habit of the sacred textual recitation, still in vogue among the priestly class even at the present day, that what remains of the once extensive writings on Zoroastrian religion may be partially attributed. It is a singular fact that the extant Avesta literature comprises almost nothing but a fairly good collection of the Gathic hymns, prayers, and sacred texts uttered either while invoking the creator or performing some religious ceremonial ;

and it is more than certain that they owe their present existence, if not wholly, at least partially, to the clerical method of learning by rote that portion of the sacred text which immediately affected their profession. This seems to be a probable surmise, and the one generally accepted, *viz.*, that the surviving portion of the once extensive Avesta literature is that which had escaped the destructive hands of Alexander or the ruthless ravages of Arab vandalism, may be admitted in part. Nay, we may go still further and say that nothing was spared except what was mentally treasured up by the clergy.

In association with the Mathric theme are mentioned the Zoroastrian missions, which were sent to preach Avestic doctrines beyond the limits of Persia proper in the palmy days of the ancient Iranian Empire. So that the creed of Zarathushtra was not originally designed to be cribbed within the marches of the ancient Iranian regions, but bands of preachers were seen diffusing the doctrines in far-off lands. To quote from the text: "In each (of those countries and tribes) it (became) so current that, even as to him who was the most sceptical person, this religion with its sublime essentials became current with all purities in that life of corruption." Preaching, however, was not conducted with the sword in one hand and the holy book in the other. Compulsory conversion has never been the aim of its propagators, and "persecution is, moreover, unnecessary for it."

Here it would be interesting to know the characteristics of a preacher from the Zoroastrian stand-point. The qualities of an ideal preacher are briefly narrated in the sixth book—a learned theologian of a self-sacrificing nature, one who devotes his life to the sole purpose of redeeming the erring souls and earnestly desires to gain the exalted epithet of the Saviour of mankind. Sermonizing was extensively practised, and the generality of the clergy, especially the *Aîrpats*, were conversant with the sacred lore. The criterion of a modern clergyman is deplorably lower than what it was formerly.

The Zoroastrian pontiff in ancient Persia held an enviable position. "The spiritual head must be so regarded as the (religious) lord and obeyed that the ruler and the sovereign should also do nothing without (the advice of) the spiritual lord, the Head-priest." He was ranked next, if not equal, to the monarch; and his will was law to a large extent, even in matters political. We know from history that, in a semi-barbarous nation, the spiritual lord is also the temporal head of the community, and wields the sceptre in this double capacity. But after some generations, during the transition from the lower to the higher stage of civilization, the pontiff is relieved of his temporal authority, but still enjoys paramount power in his own sphere. Such was the condition in ancient Persia, and the fact is also attested by the history of Europe, where, in mediæval times, the Pope of Rome was deemed the supreme lord, who "could make and unmake the king." But the differentiation of the two powers is what is inevitable and events that have historically followed prove that monarchs should be left to their own discretion for the judicious exercise of the royal prerogatives. It is generally held that the present progress of European civilization would not have come into being if the spiritual authorities had shared in non-religious matters. Hence it is that the former status of the Zoroastrian head-priest is untenable in modern times with advanced civilisation when people have learnt to judge for themselves. And we are not far from the truth when we say that the present high stage in social scale, compared with other Indian communities to which the Parsees have risen, is mainly due to the non-interference of the priesthood in their voluntary emancipation from disagreeable and superannuated customs and usages. To foster religious spirit and uphold moral principles are a good healthy sign in an individual; but to carry that to fanaticism would be to check and undermine all non-religious development.

According to the Zoroastrian belief, to move about without having the *kûstîg* on is considered a grievous sin, as is shown by one of the queries asked by Bûkht-Masareh. And "when it is

enjoined that it shall be put on, and is not put on, it is a violation of the religious commandment." *Kûstîg*, the sacred symbol of Zoroastrianism, is regarded as the line of demarkation between this world and the next. It is taken as a remembrancer of our present existence and the future life to come. As the sacred thread is worn round the waist, it divides the body, as it were, into two halves, of which the lower one indicates the life here on earth, and the upper one signifies the future existence. It is a constant memento of the spiritual life which is awaiting one in future, and is a frequent reminder to make oneself worthy of the same. Hence it is that a Zoroastrian infant is not invested with the sacred shirt and girdle until the faculty of judging right from wrong and truth from falsehood is fairly developed. A different simile is applied to the *kustig* in the Dâtistân-î-Dînîg, where it is compared to a firmament with shining luminaries; and as these cast forth their radiance on earth during the dark hours of night, the girdle encircling the human body imparts it a spiritual lustre in its dark and mysterious path in this material state of being. It is, as it were, a loadstar in the heavens to guide strayed and misled human vessels.

Formal religion is, by some, looked upon with dubious faith. They argue that it has already achieved its object in the incipient stage of civilization, when humanity had not reached the present state of mental development, and abstract conceptions were beyond comprehension; and so for an adequate idea of God and spiritual objects, religious formalities were essential. A religion, however, when divested of forms and ceremonies, would be no religion but a mere code of moral precepts, which alone has no such charm and attraction for the mass as when it is associated with the outward signs and expressions of the inward impulses. And these external embodiments of religious sentiments are a great factor in inspiring awe and veneration for the sacred beings and infusing a healthy moral tone into their devotees. The Yasna and other rituals are considered as weapons to fight with the prevailing wickedness; and, by the furtherance of religious

zeal and ardour, their performance without distortions, as stated in Pahlavi, is attended with beneficial results to the good powers and much harm to demoniacal elements, the evil influences being said to prevail most in those quarters where formal religion is discarded and rites and ceremonies are dispensed with. "And the benefit to the good spirits on account of the Yazishna (ceremony), and, consequently, the cry of the vanishing ability of the demons (are manifest) from it."

At the end of the fifth book a subject of special interest to the modern Parsees is handled in a concise manner: The Fravardigân festival, one of the much discussed topics of the present day, is, according to the modern custom, held annually at the close of the year in honor of the dead. Some days are set apart for the observance of this festival, and the pious manes of the dead are supposed to visit the earth on this special occasion to be invoked by their kinsmen. They are invisible to the living ones, but "by whom are likewise observed the existing objects in this world." As stated in the original Pahlavi, their advent here on earth is at harvest time, "during the days of gathering corn;" and the harvest season was formerly coincident with the close of the year. This original custom of holding the Fravardigân festival during the period of gathering corn is nowadays ignored and unknown, and the five days named after the five Zoroastrian Gathas, with those immediately preceding and following them, are regarded as sacred for the invocation of the departed ones. The season for gathering corn was suitable for this festival, because, owing to the abundance of crop, facilities to consecrate offerings for the dead and to receive in exchange the blessings of the good spirits were greater than in other seasons of the year. "During that season, the souls of the pious and other good spirits approach (us) most for the acceptance of mutual gifts."

"For every person there is an object which is more honorable and dearer to him than anything else; and when he

regards that thing as his co-helper, and *when there lies nothing else in the midst*, only then is one full of gladness therefrom. That thing is religion." Again, "whosoever has the strength of natural wisdom, certainly coupled with knowledge, and is also on the path of the faith of the creation, certainly on the miraculous path, shall maintain it."

The passages allude to the cheerful and vigorous effect of religion on mankind—religion which is free from the admixture of scepticism and devoid of heterodoxical propensities. Faith in God, steadfastness in religion and literary culture, when combined together harmoniously, are, doubtless, blessings in an individual. To such a blessed soul, divine prayer, invocation and adoration of the Deity form part and parcel of his daily round of duties, and minister to him as a soothing balm when mentally distressed. And this steady faith in prayer, and its efficacious virtue as a mental anodyne, obtained universally in by-gone ages, and the steadfast hold on religious tenets was then the order of the day. When science was little known, literary culture was not diffused, and education was limited to a few fortunate ones, people could easily take in religious dogmas and observe passive obedience in matters ecclesiastical. Then it was that the precept in the sixth book—"every person should make oneself devoutly faithful, and should resign oneself to God, and thenceforward one should be grateful unto Him, so that there shall not come unto one anything, on occurrence whereof there might be injury"—might have been easily preached and practised. In those days miracles were wrought, trials by ordeal[1] vehemently practised, and the hand of Providence was deemed certain in human affairs. Vivid pictures were drawn of the blissfulness of pious souls in heaven and the misery of the wicked in hell. For it is

[1] The ordeals commonly known in ancient Persia were of three kinds—fire, water, and pouring molten metal on the breast—and the belief regarding them was that divine interposition was necessary to save the innocent from being hurt while undergoing the ordeal. This procedure of testing the innocence or otherwise of a criminal was zealously followed, being regarded conclusive in its results.

said, "Every man should bear in mind, in every place, and at every time, the spiritual circumstance of the blessedness of heaven and the misery of hell." This constant preaching was then very essential, as it could effectively lessen the amount of wickedness when people leaned more to barbaric practices, and human organisation was in its rudimental stage.

Such was the aspect of religious faith in past days—days when science had a feeble development, people were generally illiterate, and their ignorance was bliss to a certain amount, being not encountered and oppressed with religious doubts. But what do we observe and experience to-day? Times have considerably altered. Modern science has entered the lists to grapple with the time-honoured usages and customs, and drive them out of the field. The conflict is not likely to subside, but will gather new forces with further scientific development. Hence the path of a modern priest and propounder of religious tenets is not so smooth as that of the Pahlavi author who had not the clear idea of this new factor when the preaching of absolute faith was effected without resistance. Trained minds at the present day cannot imbibe passively what is unable to stand the test of modern thought. Criticism in every branch of study is lavishly indulged in, and an attempt to look on subjects from the rationalistic standpoint is viewed with approval. Religious discussions and controversies, although having morbid elements in them, are healthy in their issues, in so far as they serve to sift grain from chaff and dispense with what is superannuated and uncongenial to a period, and to blindly follow our ancestors in all respects would be unsuitable under the present circumstances.

The movement towards religious innovation has fairly advanced at present among the Zoroastrians. Diverse notions are held by talented minds who are in touch with modern progress, and spiritual questions are treated from different standpoints by different students. Some look for their own

pre-conceived ideas in the sacred writings, and endeavour to set a version congenial to themselves. Others still have higher aims, and are earnest workers in construing obscure matter in a rational way. We may heartily welcome the laudable motives of some, inasmuch as the hidden and cryptic ideas are likely to be unearthed with their persistent efforts to utilise more refined implements for their research. And in the lack of completely authentic translations, their efforts are the more hailed with satisfaction. We must move with the times and model our religion with it. To look on religious topics with the modern refined eyes and to search for exalted ideas beyond the comprehension of the former ages is laudable. But with these healthy effects of modern criticism, we must beware of the other extreme dragging us on the verge of atheism; and it is to avoid falling into this execrable pit that the view expressed in Pahlavi should always be borne in mind. "In religion three things are most essential—the communion, the ardent love, and the mean. The communion is that wherein with regard to the thought, the word and the deed, and with all rectitude, one is attached to (the worshipful) God and the good ones, and does not even corrupt that attachment. (2) And the ardent love is that wherein with regard to improbity and sin, one saves oneself from Aharman, the demons and the wicked ones. (3) And the mean is that wherein one is a watch on the communion and the ardent love, and does not ever corrupt them." In spite of our mental conflicts on spiritual themes, we should learn to recognise divinity by our inward impulse. A truly fortunate being when confronted with sceptical questions can manage to find his way out with the assurance of the existence of something divine which rules the universe. "Aûharmazd, the Lord, desires this from men: 'Do ye know me?' Because He understands this, *viz.*, 'If they should (fully) know Me, everyone would come after Me,'" in his dark and gloomy hours of reflection. Let us hope, with all these prevailing energies and activities, conflict and argumentation, our internal divine instinct remains intact, and with the advance of knowledge, our

awe and veneration for the Deity are not slackened in the least; and here it would be happy to end with the apt advice of the great poet:—

"Let knowledge grow from more to more
But more of reverence in us dwell."

MALABAR HILL,
BOMBAY, *7th November 1907.*

The Times Press, Bombay.—1170'07.

THE DÎNKARD, BOOK V.

Complete Questions of Bûkht-Masareh[1] and Answers.

[ ]

I	I
II	II
III	III
IV	IV
V	V
VI (1)	VI, 1
(2)	2

1. MSS. . It denotes 'Redeemed by the *Mâsôrah*.' Compare the Persian بخت نصر Bukht-i-Nassar, the name of the Babylonian king Nebuchadrezzar, mentioned in the Bible. Other readings of the name are Bûkht-Mârâê, 'Redeemed by Mary,' Bûkht-Mârih or Bûkht-Mihrih. 2. The words in brackets are an insertion by me to form a general heading. 3. DM., DE. ; K. 43 . 4. So in K.; DM., DE 5. So in K.; DM., DE. omit it. 6. Better ; see note on page 1 of the English Translation. 7. So in K.; DM., DE. 8-8. K. inserts the words in brackets; DM., DE. omit. 9. So in K.; DM., DE. .

3 ... (3) ... [1] ... * ... ...

... [1] [2] ...

VII ... [3] ...

VIII ... [3] ...

IX ... * ...

X ...

XI, 1–2 ... (1) ... (2) ...

XII ... [4] ...

XIII ... ...

... [5] ...

XIV, 1 ... (1) ... * ...

2 ... [6] ... (2) ... * ... [6] ... [7] ... [9] ...

XV ... [8] ...

1-1. The words ... ... are misplaced in the MSS. at the end of the eighth question. They properly form the concluding part of the sixth question of Bûkht-Masareh. * Thus in K.; DM., DE. omit it. 2, MSS. ... 3. Better ... and ... 4. So in the MSS. Better ... 5. Only DM. ... 6-6. So in DE., K.; DM. ... 7. So in K.; DM., DE. ... 8. So in K.; DM., DE. insert ... after the word ... It seems to be a slip of the copyist, since *bursam* and *draôna* are not alluded to in the respective reply to this and the following question.

XVI ۞ ... [3] ... [2] ... [1] ... XVI

XVII ... [5] ... [4] ... XVII

XVIII ... [9] ... [9] ... XVIII ۞

XIX ... [7] ... XIX

XX ... XX

XXI ۞ ... XXI

XXII ... [8] ... [6] ... XXII

XXIII ... XXIII ۞

XXIV XXIV

XXV ... XXV ۞

1. MSS. omit it except K. *Vide* note 8, p. 2. 2. So in DM., DE.; K. ... 3. So in K.; the rest ... 4. So in K.; DM., DE. ... 5. So in DM., DE. Only K. ... 6. Only DM. ... 7. So in DM., DE.; K. omits. 8. So in K.; DM., DE. ... 9. Only DM., DE. add ...

XXVI ... [1] XXVI

... [2] ...

XXVII XXVII

XXVIII ... [3] ... [3] ... ... [4] ... XXVIII

... ... [5] ...

XXIX ... ... [6] ... XXIX

XXX XXX

XXXI ... XXXI

XXXII ... [7] ... [7] ... XXXII

... [8] ... [9] ...

XXXIII ... XXXIII

...

[...]

1 (1) ... [10] ... [11] ... [12] ... [13] ... [14] ... 1

1. DM. ...ח. 2. DE., DM., K. ...שנ. 3-3. Only DM. ...ח. 4. DM. ... ש. 5. So in DM., DE.; K. ...שנ. 6. So in K.; DM., DE. ...ש. 7-7. MSS. ... ...ר. 8. So in K.; DE., DM. ...ח. 9. Only K. omits. 10. MSS. ...ר. 11. A point below a letter denotes that the letter is omitted or has dropped out of the old MSS. 12. Only K. ...ש. 13. So in K.; others omit ר at the end. 14. All ...ר.

1. MSS. ...ཀྱི། 2-2. So in DM., DE.; K. ...ཀྱི། 3. MSS. ཞེས 4. DM., DE. ...ཏེ། 5. So in K., DM.; DE. ...ཀྱི། 6. So in DE.; DM. ...ཀྱི།; K. ...ཀྱི། 7. So in K.; DM., DE. ...ཀྱི། 8. So in K.; DM., DE. ...ཏེ། 9. So in K.; DM., DE. ...ཀྱི། 10. So in K.; DM., DE. ...ཀྱི། 11. MSS. ...ཀྱི། 12. MSS. ...ཏེ 13. K. ...ཀྱི། * The asterisk denotes that the word is found only in K. 14. All ...ཀྱི། Better ...ཀྱི། 15. MSS. ...ཀྱི།

[1]𐬨𐬀𐬌𐬎𐬀𐬌𐬎𐬀𐬌𐬎 𐬀𐬌𐬎𐬀𐬌𐬎 𐬀𐬌𐬎𐬀𐬌𐬎

VI, 1 (1) VI. Ahura Mazda spake unto Zarathushtra, saying: Whosoever, O Spitama Zarathushtra, shall [1]smite[1] with the fist a woman [2]not his own[2], or a girl not betrothed, or a man not his own, or a boy not betrothed,

2 (2) Or shall lay violent hands upon them, [3]or shall cause them to be smitten[3], [4]or shall cause them to be laid violent hands upon[4], [5]or shall cause them to be smitten[5]:

3 (3) Or shall [6]cause them to be[6] [7]bound[7] with [8]bonds[8], or shall cause them to be [9]bound[9] with bonds, or shall cause them to be [10]thrown down[10], or shall cause them to be [11]thrown down[11],

4 (4) Or shall cause them to be [12]bound[12] with [13]bonds[13], or shall cause them to be [14]thrown down[14], or shall cause them to be [15]laid violent hands upon[15], or shall cause them to be [16]smitten[16]:

3 [17]Unto such a one[17] (3) [18]Ahura Mazda[18] spake, saying:

VII, 1 (1) VII. Whosoever, O Spitama Zarathushtra, shall [19]smite[19] with the fist a woman not his own, or a girl not betrothed, or a man not his own, or a boy not betrothed,

2 (2) Or shall lay violent hands upon them, or shall cause them to be smitten, or shall cause them to be laid violent hands upon, or shall cause them to be smitten:

3 [20]Unto such a one[20] (3) [21]Ahura Mazda[21] spake, saying:

---

1. So in DM., DE.; K. om. 2. K. om. 3-3. Reading: *hamdast*, 'a confederate,' according to K.; *hamaêsta*, 'an antagonist,' according to DM. 4. So in DM., DE.; K. transposed. 5-5. DM., DE. transposed; K. transposed. 6. MSS. transposed. 7-7. K. om.; DM., DE. om. 8. K. om. 9. K. transposed. 10-10. So in K.; DM., DE. om. 11. So in DM., DE.; K. om. 12-12. MSS. transposed. 13. MSS. om. 14. DM., K. om.; DE. om. 15-15. K., DE. om.; DM. om. 16. So DM., DE.; K. transposed. 17. K., DM. transposed; DE. om.

4 *1 (4) ... ...

5 1 (5) ... ...

6 ... ... (6) ... ...

VIII 1 ... ...

1 ... 2 ... 3 ... XI ... XII, 1 ... 2 ... 3 ... 4 ... 5 ... 6 ...

1. K. omits. 2. K. omits; better ... 3. So in DM., DE.; K. ... 4. So in K.; DM., DE. ... 5. So in DM., DE.; K. ... 6. So in all MSS.; better ..., *harvisp-āfedsth*. 7. ... in DM., DE.; K. ... 8. DM., K. ...; DE. ... 9. So in DM., DE.; K. ... 10. DM., DE. ...; K. ... 11. DM. repeats the word. 12. ... in DM., DE.; K. ... *akth* or *agih* "evil." 13. So in K.; DM., DE. ... 14. MSS. ... 15. So in K.; DM., DE. ...

7 ...

XIII, 1 ...

2 ...

3 ...

XIV, 1 ...

1. So in DM., DE.; K. illegible. 2. DM., DE. illegible; K. illegible. 3-3. DM., DE. illegible; K. omits. 4. DM., DE. illegible; K. illegible. 5. So in DM., DE.; K. illegible. 6. So in K.; DM., DE. illegible. 7. K. omits. 8. So in DM., DE.; K. illegible. 9. So in DM., DE.; K. illegible. 10. So in K.; DM., DE. illegible. 11. Only K. illegible. 12-12. So in DM.; K. illegible; DE. omits. 13. So in DM., DE.; K. illegible. 14. DM., DE., here insert illegible. 15-15. MSS. illegible. 16. MSS. add illegible. 17. So in DM., DE.; K. illegible. 18. K. omits. 19. So in DM., DE.; K. illegible. 20. So in K.; omitted in DM., DE. 21. So in K.; DM., DE. illegible.

1. So in K.; omitted in DM., DE. 2. K. ; DM., DE. 3. MSS. 4. DM. 5-5. in all MSS. Better *haît-i*. 6. So in K.; DM., DE. 7. Omitted only in K. 8. So in DM., DE.; K. 9. All 10. K. inserts 11. So in all; better 12. Only K. 13. So in K.; DM., DE. 14. So in K.; DM., DE. 15. in all MSS.; DM. adds

XV, 1 (1) XV [illegible]

2 (2) [illegible]

3 (3) [illegible]

4 (4) [illegible]

XVI, 1 (1) XVI [illegible]

1-1. DM., DE. [illegible]; K. only [illegible]. *Vide* note 15 on p. 11.
2. *Hvare-khshaêta*, a Pahlavi transliteration of Av. [illegible].
3-3. DM., DE., [illegible]; K. [illegible] *va avârig mêh-rûshanîgân*.
4. All [illegible]. 5. So in K.; DM., DE. [illegible]. 6. So in K.; DM., DE. [illegible]. 7-7. So in K.; DM., DE. [illegible]. 8. DM., DE. insert [illegible]; K. inserts [illegible]. 9. Only K. [illegible]. 10. [illegible] in DM.; [illegible] in DE.; [illegible] in K. 11. Only K. [illegible]. 12. [illegible] in K.; [illegible] in DM., DE. 13. [illegible] in DM., DE.; [illegible] in K. 14. So in K.; [illegible] in DM., DE. 15. So in K.; [illegible] in DM., DE. 16-16. [illegible] inverted in DM., DE.; [illegible] in K. 17. [illegible] in K. 18. [illegible] in DM., DE.; [illegible] in K. 19. So in K.; [illegible] in DM., DE.

2 (2) ه ر[1] وهو سوسوسوسو اسوسو[2] د

3 (3) ا هوا اسو د[3]ه اسوسوسو سوسوسو هو سوا[3]

4 (4) هسو هسو اا هوا هوا اسوسوسو[4] ا د هوا

5 (5) اسو[8] ا هسو ادوسوا[7]ه اسوسوا اسوا هوا اسوسو

6 (6) سوسو[11] د ادوسوسو[11]* هسو د هسو هوا[10] سو[9] اسوسوا[6]ه

7 (7) ا[12]ه سوسوسو د هوسو هوسو د هسو[8]

8 (8) هوسو[13]ه د سوسو ا سوسو[14] ادوسوا[15]

---

1. So in K.; هوا in DM., DE. 2. So in K.; DM., DE. اسوسوسو 3-3. The words اسوسوسو ..... سو هوا ه اسوسو are contained in DM., K.; but omitted in DE. 4. د omitted in K. 5. So in DE., DM.; K. اد 6-6. The words د اسوسوا ..... د ا اسوسو found in K., but omitted in DM., DE. 7. So in K.; سوسوا in DM., DE. 8-8. The words هوسو ..... سو ا سو are found in K.; but omitted in DM., DE. 9. ه سوسو in K. 10. So in K.; اسوا in DM., DE. 11-11. سوسوادو سوسو in the MSS. 12. DM., DE. here erroneously insert the words سوسوسوا سوسو هوسو 13. هوا in DM., K., DE. 14. DM., DE. here too insert by mistake the line:— اسوسو د هوسو د سوسوسوا هوسو هوا سوسو سوسو سوا د سو اسو 15. K. هوسوسو; DM., DE. اسوسوسو.

9 ...[1] ...

...[2] ...[3] ...[4] ...[5] (10) ...

XVII, 1 (1) XVII ...

2 ...[6] ...[7] ...[8] (2) ...

XVIII, 1 (1) XVIII ...

2 ...[9] ...[10] (2) ...[11] ...[12]

1. Thus in K.; DM., DE. ...· 2. Only in DE. 3-3. K. ... ; DM., DE. ... 4-4. The words ... are found only in K. 5. K. ...· 6. So in K.; DM., DE. ...· 7. Only K. ...· 8. So in K.; the rest ...· 9. ... in K.; ... in DM., DE. 10. So in K.; DM., DE. ... 11. The words ..... in a previous line are here repeated by mistake in K. 12. ... only in DM.

ﻣﺮﺩﻡ ﺍﻳﺸﺎﻥ ﺭﺍ ﺑﺴﻴﺎﺭ ﺩﻭﺳﺖ ﻣﻲ ﺩﺍﺭﻧﺪ

3 ﻣﻲ ﻓﺮﻣﺎﻳﺪ (3) ١ ﺍﻱ ﻓﺮﺯﻧﺪ ﻣﻦ ﻫﻤﻪ ﻭﻗﺖ ﻫﻤﺮﺍﻩ ﻣﻦ ﻫﺴﺘﻲ

ﻭ ﻫﻤﻪ ﭼﻴﺰ ﻣﻦ ﺍﺯ ﺁﻥ ﺗﻮ ﺍﺳﺖ

1, XIX (1) XIX ١ ﺍﻱ ﻣﺤﻤﺪ ﺍﻟﻠﻪ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﻓﺮﻣﻮﺩﻩ ﺍﺳﺖ ﻛﻪ

ﺍﻱ ﻣﺤﻤﺪ ﺍﻳﺸﺎﻥ ﺭﺍ ﺑﺮ ﺍﻣﺖ ﺧﻮﺩ ﻭ ﺑﺮ ﺍﻣﺖ ﻫﻤﻪ ﭘﻴﻐﻤﺒﺮﺍﻥ

ﻭ ﺭﺳﻮﻟﺎﻥ ﻓﺮﺳﺘﺎﺩﻩ ﺍﻳﻢ ﻭ ﺍﻳﺸﺎﻥ ﺭﺍ ﺑﺸﺎﺭﺕ ﺩﻫﻨﺪﻩ ﻭ

ﺑﻴﻢ ﺩﻫﻨﺪﻩ ﻓﺮﺳﺘﺎﺩﻩ ﺍﻳﻢ ﻭ ﻫﻴﭻ ﺍﻣﺘﻲ ﻧﻴﺴﺖ ﻛﻪ ﺩﺭ

ﺍﻣﺖ ﺍﻭ ﭘﻴﻐﻤﺒﺮﻱ ﻧﻴﺎﻣﺪﻩ ﺑﺎﺷﺪ ﻣﮕﺮ ﺍﻳﺸﺎﻥ ﺭﺍ ﻛﻪ ﺍﻳﺸﺎﻥ

ﺭﺍ ﺑﺎ ﻣﺎ ﻣﺤﻤﺪ ﺍﻟﻠﻪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﻭﺍﻟﺪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﺑﺮﺍﺩﺭ

ﻣﺤﻤﺪ ﺍﻟﻠﻪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﻋﻤﻮ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﺧﺎﻟﻪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ

ﻣﺤﻤﺪ ﺩﺍﻳﻪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﺩﺍﻳﻪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﺩﺍﻳﻪ

ﻣﺤﻤﺪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﺩﺍﻳﻪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﺩﺍﻳﻪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ

2 ﻣﺤﻤﺪ ﺩﺍﻳﻪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﺩﺍﻳﻪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ (2) ٠ ﻣﺤﻤﺪ

ﺍﻳﺸﺎﻥ ﺭﺍ ﺑﺎ ﻣﺎ ﻣﺤﻤﺪ ﺍﻟﻠﻪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﻭﺍﻟﺪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ

ﺑﺮﺍﺩﺭ ﻣﺤﻤﺪ ﺍﻟﻠﻪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﻋﻤﻮ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﺧﺎﻟﻪ

ﻣﺤﻤﺪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﺩﺍﻳﻪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﺩﺍﻳﻪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ

3 ﻣﺤﻤﺪ ﺩﺍﻳﻪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ ﻣﺤﻤﺪ ﺩﺍﻳﻪ ﻣﺤﻤﺪ ﻭ (3) ٠ ﻣﺤﻤﺪ

ﻣﻲ ﻓﺮﻣﺎﻳﺪ ﻛﻪ ﻣﺎ ﺍﻳﺸﺎﻥ ﺭﺍ ﺑﺮ ﺍﻣﺖ ﺧﻮﺩ ﻭ ﺑﺮ ﺍﻣﺖ

ﻫﻤﻪ ﭘﻴﻐﻤﺒﺮﺍﻥ ﻭ ﺭﺳﻮﻟﺎﻥ ﻓﺮﺳﺘﺎﺩﻩ ﺍﻳﻢ ﻭ ﺍﻳﺸﺎﻥ ﺭﺍ

ﺑﺸﺎﺭﺕ ﺩﻫﻨﺪﻩ ﻭ ﺑﻴﻢ ﺩﻫﻨﺪﻩ ﻓﺮﺳﺘﺎﺩﻩ ﺍﻳﻢ ﻭ ﻫﻴﭻ ﺍﻣﺘﻲ

ﻧﻴﺴﺖ ﻛﻪ ﺩﺭ ﺍﻣﺖ ﺍﻭ ﭘﻴﻐﻤﺒﺮﻱ ﻧﻴﺎﻣﺪﻩ ﺑﺎﺷﺪ ﻣﮕﺮ ﺍﻳﺸﺎﻥ

---

1. ﻣﻲ in K. 2. Omitted only in K. 3. ﻭﻗﺖ in DE. 4. ﻫﺴﺘﻲ in K. 5. Omitted in K. 6. So in K.; ﻣﺤﻤﺪﻱ in DM., DE. 7. Omitted only in DM., DE. 8. So in K.; ﻣﺤﻤﺪﻱ in DM., DE. 9. DM., K. insert ١ before it. 10. So in DM., DE.; K. ﻛﻪ 11. K. ﻣﺤﻤﺪﻱ 12-12. Only DM. ﻣﺤﻤﺪ ﻣﺤﻤﺪ. 13. So in K.; DM., DE. ﻭﻣﺤﻤﺪ 14. ﻭﻣﺤﻤﺪ in the MSS. 15. So in DM., DE.; K. ﻣﺤﻤﺪﻱ 16. DM., DE. insert by mistake ﻭﻣﺤﻤﺪ 17. Only in K. 18. K. ٥ ﻣﺤﻤﺪ 19. So in K.; ﻫﻴﭻ in DM., DE. 20. K. omits ﻛﻪ 21. So in K.; DM., DE. ﻣﺤﻤﺪﻱ 22. Corrected by me; K., DM., DE. ﻣﺤﻤﺪ 23-23. ﻫﻴﭻ ﻭﻣﺤﻤﺪ in the MSS. 24. K. ﻛﻪ

4 ... (4) ... [1] ... ...

4 ‏ואמרו[1] אמרתם אך (4) ואמרתם ואמרתי אמרתם
‏אמרתם אמרתי לא ואמרתי אמרתי אמרתם אמרתי[1]
‏אמרתם אמרתי[2] ואמרתם אמרתם אמרתם אמרתם

XXI, 1 ‏אמרתי לא ואמרתם אמרתי[3] כי אמרתם (1) XXI
‏אמרתם אמרתי * אמרתם אמרתי לא אמרתי אמרתם
2 ‏אמרתם אמרתי ואמרתם (2) כי אמרתם אמרתם
‏אמרתם[4] אמרתם אמרתם אמרתם אמרתם אמרתם
3 ‏אמרתם[7] אמרתם (3) אמרתם אמרתם[5] * אמרתם
‏אמרתם[8] אמרתם[6] אמרתם[10] אמרתם כי * אמרתם
‏אמרתם[10] אמרתם[11] * אמרתם אמרתם אמרתם
4 ‏אמרתם (4) אמרתם אמרתם אמרתם אמרתם
5 ‏אמרתם אמרתם (5) * אמרתם אמרתם אמרתם
‏אמרתם[12] אמרתם[12] ס אמרתם אמרתם אמרתם

1-1. Only K. omits these three words. אמרתם in DM., DE. for אמרתם in the text. 2. So in K.; DM., DE. אמרתם. 3. Only DM., DE. add אמרתם 4. So in DM., DE.; K. אמרתם. 5. So in K.; אמרתם in DM., DE. 6. So in K.; אמרתם in DM., DE. 7. אמרתם only in K. 8. So in K.; DM., DE. אמרתם 9. So in DE., K.; DM. אמרתם 10-10. אמרתם אמרתם omitted only in K. 11. Only DM. אמרתם. 12-12. DM., DE. אמרתם אמרתם; K. אמרתם אמרתם.

XXII, 1 (1) XXII

2 (2)

XXIII, 1 (1)

2

XXIV, 1 (1)

1. So in DM., DE.; K. illegible. 2. Only DM. omit . 3. So in K.; DM., DE. omit . 4. So in K.; DM., DE. illegible. 5. MSS. illegible. 6. So in K.; DM., DE. illegible. 7. So in K.; DM., DE. illegible. 8. DM., DE. illegible; K. illegible. 9. MSS. illegible 10. So in K.; DM., DE. illegible. 11-11. DM., DE. illegible ; K. illegible ; better illegible . 12-12. So in K.; DM., DE. illegible. 13. So in K., DE.; DM. illegible. 14. illegible in the MSS.

ه واسدهم ارسه واهدهم[1] شم ایاهه د* شهاهه ایاسدهم ایاسدهم ه

2 د (2) ا* شکوسا دسه ایاسدهم-ایاسدهم سهم هم مسه ایاسدهم-ایاسدهم هم د
ایاسدهم ایاسدهم[2] ا هدد-هم-[3] هدد-هم-[4] د ایاسدهم ایاسدهم

3 ایاسدهم د هدد د هدد سهمسه ا (3) ه ایاسدهم ایاسدهم ایاسدهم ایاسه

4 ه (4) ا دد ایاسدهم ایاسدهم[5] ا ایاسدهم ایاسدهم ه ایاسدهم
ایاسدهم ایاسدهم ا هدد ایاسدهم ایاسدهم[6] ا هدد ایاسدهم ایاسدهم

5 ه (5) ا دد ایاسدهم-ایاسدهم د ایاسدهم-ایاسدهم[7] ایاسدهم
ایاسدهم[8-9] هم ایاسدهم-ایاسدهم ایاسدهم ایاسدهم ایاسدهم ایاسدهم
ایاسدهم ایاسدهم[8] ایاسدهم ایاسدهم[8] ایاسدهم[6] ایاسدهم ایاسدهم
ایاسدهم ایاسدهم[10] ایاسدهم ایاسدهم د هم ایاسدهم ایاسدهم ایاسدهم
ایاسدهم[11] ایاسدهم

XXV, 1 ایاسدهم[12] ایاسدهم ایاسدهم (1) XXV د هدد ا هدد د دد ایاسدهم-ایاسدهم
ایاسدهم[13]* ایاسدهم ایاسدهم ایاسدهم ا ایاسدهم ایاسدهم د دد د هدد ایاسدهم
ایاسدهم[14] ایاسدهم ایاسدهم ایاسدهم ایاسدهم د ایاسدهم ایاسدهم ایاسدهم
ایاسدهم ایاسدهم[15] ایاسدهم ایاسدهم ایاسدهم ایاسدهم د ایاسدهم ایاسدهم
ایاسدهم ایاسدهم[16] ایاسدهم هم ایاسدهم هم ایاسدهم ایاسدهم ا* ایاسدهم ایاسدهم

---

1. ایاسدهم in DM., DE.; K. ایاسدهم. 2. MSS. ایاسدهم. 3. K. ایاسدهم; DM., DE. ایاسدهم. 4. MSS. ایاسدهم. 5. K. here repeats by mistake ایاسدهم ایاسدهم ایاسدهم. 6. MSS. ایاسدهم; better ایاسدهم. 7-7. Thus in DE.; ایاسدهم in K., DM. 8-8. So in K.; DM., DE. ایاسدهم ا ایاسدهم. 9. So in DM., DE.; K. ایاسدهم only. 10. So in K.; DM., DE. ایاسدهم. 11. So in K.; DM., DE. ایاسدهم. 12. So in K.; DM., DE. ایاسدهم. 13. MSS. ایاسدهم. 14. MSS. ایاسدهم *samihâ*; may be *dimihâ*, "smoothly," "apparently;" Comp. Pers. *dim*. 15. MSS. ایاسدهم. 16. So in DM., DE.; K. ایاسدهم.

ماندگان[1] راست بدارد و اندیشه بد و گمان بد از ایشان دور کند

2 (2) و آنگاه که* کدبانوی خانگیرا اندرزبد[2] که

چگونه باید نگاهبانی کردن از ایشان[3] و چه[3] نباید کردن

XXVI, 1 XXVI (1) آنگاه خانه اندیشه و گمان بد و گفتار

بدرا از اندرون بیرون کند* و گفتار نیک و کردار

بهدینانرا[4] در اندرون[5] خانه اندیشه و گمان و گفتار

2 نیک[6] آرد[7] و (2) آنگاه[8] که چنین[9] کرده[10] باشد

3 خانه[11] چون بهشت[12] (3) آنگاه که چنین باشد

و چون دیوان بد اندیشه خانه و تن[13] مردم

XXVII. و گفتار بد و کردار بد آرد XXVII

اندرزبدیست[14] که* چه[15] نیکی باشد اندرزبدیست

که* نباید[16] کرد و نیکی که نباید کرد

اندرزبدیست که چگونه باید نگاهبانی کردن

از دشمن و دیو و مردم بد

---

1. So in K.; DM., DE. ماندگ. 2. So in DM., DE.; K. اندرزبد. 3-3. DM., DE. om اندرز; K. اندرز only. 4. So in DE.; K., DM. بهدینان. 5. Only K. اندر. 6. Only DM., DE. insert ۵. 7. So in K.; DM., DE. بیارد. 8-8. So in K.; DM., DE., omit بیارد که اندر. 9. MSS. گی ۱. 10. MSS. om. 11. So in K.; DM., DE. اندر خانه. 12. Only K. گی ۱. 13. So in DM., K.; DE. بدیدار. 14. Only K. اندرز; DM., DE. اندر; better *gêtîg*. 15. So in DM., DE.; K. ایاک. 16. DM., DE. نبایدرد; K. نبارد; better نبایدرد *nahalak-î i*.

XXVIII, 1 XXVIII (1) ¹ ... ...

2 ... ... (2) ... ...

3 ... ... (3) ... ...

4 ... ... (4) ... ...

5 ... ... (5) ... ...

XXIX, 1 XXIX (1) ... ...

1-1. So in K.; DM., DE. ... 2. Thus in K., DM.; DE. ... 3. MSS. ... 4. So in K.; DM., DE. ... 5. So in K.; DM., DE. ... 6. So in K.; DM., DE. ... 7. ... in DM. only. 8-8. MSS. ... 9. MSS. ... 10. So in K.; DM., DE. ... 11. Omitted only in K. 12. DM., DE. ...; K. ... 13. So in K.; DM., DE. ..., perhaps ... 14. So in K.; DM., DE. ... 15. DM., DE. insert ...

XXX, 1 (1) XXX

(2) 2

(3) 3

(4) 4

(5) 3

2

1. MSS. [illegible]. 2-2. So in K.; DM., DE. [illegible]. 3. So in K.; DM., DE. [illegible]. 4. Only K. omits [illegible]. 5-5. [illegible] found only in K. 6. [illegible] only in K. 7. So in K.; DM., DE. [illegible]. 8. So in K.; DM., DE. [illegible]. 9. MSS. [illegible]. 10. Here [illegible] *gûmîz dakyâ* would be better than [illegible] *gûmîzagîh* (for [illegible] *gûmîzîgîh*) in the MSS. 11. MSS. [illegible]. 12. So in K.; DM., DE. [illegible]. 13. So in DM., DE.; K. [illegible].

1 ... ...

XXXII, 1 (1) XXXII

2 (2)

1. ... only in K. 2. So in K.; ... in DM., DE. 3. ... only in K. 4. Only K. ... 5-5. So in K.; DM., DE. ... *va chôîd.* 6. Thus in K.; ... in DM., DE. 7. ... in the MSS. 8. ... *nism* in DM., DE.; ... *gadâ i* in K. 9. So in K.; DM., DE. ... 10. ... only in K. 11. Omitted in K. 12. Thus in K., DM.; ... in DE. 13. ... in the MSS. 14. So in K.; DM., DE. ... 15. ... only in K. 16-16. ... in the MSS.; or ... *nîyâzak-î yaonî(h)* perhaps ... *nîyâzakoînand.* 17. MSS. ... 18. MSS. ...

ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ ܕܐܢܫ ܡܫܬܒܚ ܠܗ (3) ܐܡܪ ܐܢ ܕܐܢ ܐܝܬ ܠܗ ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ ܕܐܢܫ ܡܫܬܒܚ ܠܗ ܐܝܟ ܕܐܢ ܐܝܬ ܠܗ ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ ܕܐܢܫ ܡܫܬܒܚ ܠܗ (4) ܐܡܪ ܐܢ ܕܐܢ ܐܝܬ ܠܗ ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ ܕܐܢܫ ܡܫܬܒܚ ܠܗ (5) ܐܡܪ ܐܢ ܕܐܢ ܐܝܬ ܠܗ ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ ܕܐܢܫ ܡܫܬܒܚ ܠܗ (6) ܐܡܪ ܐܢ ܕܐܢ ܐܝܬ ܠܗ ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ ܕܐܢܫ ܡܫܬܒܚ ܠܗ

XXXIII (1) ܐܡܪ ܐܢ ܕܐܢ ܐܝܬ ܠܗ ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ ܕܐܢܫ ܡܫܬܒܚ ܠܗ XXXIII, 1

1. ܐܝܠܝܐ in the MSS. 2. So in K.; ܕܐ in DM., DE. 3. So K., DM.; DE. ܐܝܟ. 4. MSS. ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ. 5-5. So in DE; ܕ ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ in DM.; omitted in K. 6. ܢܝ *niem* in DM. 7. Thus in DM., K.; ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ in DE. 8. MSS. ܐܝ. 9. Thus in K.; ܐܝ in DM., DE. 10. MSS. ܒܝܬ. 11. Thus in K;. ܒܝܬ in DM., DE. 12. MSS. ܐܝܠܝܐ. 13. Thus in K., DM.; ܒܝܬ ܕܐܢܫ ܐܝ in DE. 14. Thus in K.; ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ in DM., DE. 15. MSS. ܒܝܬ. 16. MSS. ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ. 17. Omitted in K. only. 18. MSS. ܒܝܬ ܐܝܠܝܐ. 19. Better ܐܝܟ ܕܐܢ *ākāsig*.

2 (2) [illegible]

3 (3) [illegible]

END OF BOOK V.

---

1. So in DM., DE.; [illegible] in K. 2. Thus in DM., DE.; K. [illegible]. 3. DM., DE. [illegible]; K. [illegible]. 4. So in K.; [illegible] in DM., DE. 5. So in DE., DM.; [illegible] in K. 6. Thus in K.; [illegible] in DM., DE. 7. [illegible] in DM., DE.; [illegible] in K. 8. [illegible] in DM., DE.; [illegible] in K. 9. Thus in K.; [illegible] in DM., DE.

THE PAHLAVI TEXT OF THE DÎNKARD, BOOK VI.

I, 1

I† (1) [illegible] *[illegible] *[illegible] *[illegible]

*The asterisk denotes that the letter or word is found only in K_{4s} of the Royal Library in Kopenhagen, herein called K.— 1 So in K, DE, DT; DM [illegible] which is read *âfrîgânîh*, 'benedictions', 'extollings'.— 2 So in K; [illegible] in DM, DE; a corrupt form of [illegible] *Mazdyasnânach*.— 3 So in all; read here *nisang-I*, vide its use in the Dînkard, Bks. V, VII, and VIII.— 4-4 So in K; DM, DE [illegible].

† The Sections I to III, V, XII, XVI and XVII of the Sixth Book of the Dînkard are quoted in the *Dâtistân î Dînîk* at the point where Mânûshchihar's Reply to Question XCIII seems to break off. They form Chapter XCIV, §§ 1-11, pp. 269 *seq.*, of S. B. E., Vol XVIII. "It is hardly probable," says Dr. West, "that these quotations were intended as a conclusion to any reply, but they may have been selected by the author as authoritative opinions sufficiently comprehensive for his general peroration. At any rate they show that the Dînkard must have been in existence in its present form before the *Dâtistân î Dînîk* was written."

(1) [illegible]

(2) [illegible]

(3) [illegible]

ēvak-iš ēstēd ud ēn-iš ēstēd ka ēn-iš ēstēd ud ēvak-iš ēstēd.

1 DM, DT, DE ēstēd ēn-iš; and K ēstēd ēn-iš.— 2 DE, K ēn-; DM ēn-; better ēn- *aitin*.— 3 K, DM, DE ēn-.— 4 So in DM, DE; K ēstēd in §2, and ēstēd in §3.— 5 So in K; DM, DE ēn.— 6 In DE, K; omitted in DM.— 7 MSS. ēvēg.— 8 So in DM, DE; omitted in K.— 9 So in DM, K; ēstēd only in DE.— 10 ēstēnīd only in K.— 11 In K, DM; DE gōspand.— 12 So in K; DM, DE ēn-.

(2) 1 ēk ēstēd, ēstēd ēn-iš, ēn-iš ēstēn ēn-iš ēstēn ēn-iš ēstēn

ع *ا ادوامه‌ش[1] دیکه‌ن ه ش ا ام‌ـــ امه‌ل‌ـــ ه‌کوه
کوامه‌ا ش ه‌ه ا‌ـــ ه‌ـــوا‌ـــ ـــ ه‌ـــ‌ـــ ـــ ه‌ـــ‌ـــ ش ه‌ـــ‌ـــ ا‌ـــ‌ـــ
ادوامه‌ش[2] ه‌ـــ ا ½ (12) :. ه‌ـــ‌ـــ ه‌ـــ‌ـــ[1] دیکه‌ن ـــ‌ـــ 12
ـــ‌ـــ ه‌ـــ‌ـــ[3] ا *ع ام‌ـــ ش ع ه‌ـــ ه‌ـــ ه‌ـــ‌ـــ ـــ‌ـــ ه‌ـــ‌ـــ *ـــ
ه‌ـــ‌ـــ[4] ش ه‌ـــ ه‌ـــ ه‌ـــ‌ـــ ه‌ـــ‌ـــ ه‌ـــ

2 [2]ادشاهی (2) ∴ اهلم سد اهیا [1]اد هیاوه ادیا سد-سم

3 هیدیا ادشاهی (3) ∴ اه سد اهیا [4]هیاوه-ش [3]سد اهو

[9]اهلم سد [5]اهیا [6]هیاوه-سهیا [7]سد-سهیا ∴

IV, 1 که هم چم اهیا-ش ادد دیدد ادشاهی (1) IV

2 دشهیا او که له *ا (2) ∴ [8]اهیوتیو سد هیا-سم او

3 اهیاهیا [10]دیو که او که ادا ا (3) ∴ اهیوتیو سد

∴ دیاهیا اهیاو چم

V, 1 دیو که چم اهیا-ش ادد دیدد ادشاهی (1) ‡ V

∴ هیاهدیو که دیاهیا سد اهیاو چم اهیاهیا

2-3 دیو [11]که [10]او *ا (3) ∴ او-سهیا هم [9]هیاهدیو (2)

4 [13]هیتیاها ا (4) ∴ [11]هیتیاها که دیاهیا هی-سا چم [12]اهیاهیا

هیم دیاهیا هیاهیا هیدیا ادشاهی ∴ اه سد هیم اهیا-ش دیاهیا سا

∴ اهلم سد

1 K om.— 2 So in K; here DM, DE insert اهیا-ش ادد دیدد ادشاهی.— 3 So in DM, DE; هیاوه only in K.— 4 اهیا-ش in the MSS.— 5-5 هیا اهیا in the MSS.— 6 DE adds اهیا-ش ادد دیدد ادشاهی, and repeats III, §§ 2-3.— 7 K اهیوتیو.— 8 K and DM add د.

‡ See *Dâtistân*, § 7

دیاهیا هی-سا چم سهیاهد ۷ دیدد او چم اهیا-ش ادد دیدد ادشاهی (7)

هی-سا چم سهیاهد ۷ دیدد او ∴ او-هیاهیو هم هیاهدیو ∴ هیاهدیو که

سهیاهد له ۷ دیدد او ∴ دیاهیو له سد-هیاهیو ∴ ا هیاهیو که دیاهیا

که دیاهیا که سهیاهیو ساهیاهیو ادا سد-سا هیاو اهیاو چم

∴ او-هیاهیو اهیا هیاهیو-سهیاهد

9 DM, DE add د.—10 So in K; but omitted in DM, DE.— 11 So in K, DE; but که-هیاهیو . . . . که omitted in DM, J, BK, (see West, *Dd.*)— 12 So in K; DE اهیاهد.— 13 So in K; DE هیاها.

5 ⁵ (5) ∴ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

6 (6) ∴ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

VI, 1 VI (1) ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

2 (2) ∴ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

3 (3) ∴ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

VII VII ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

VIII VIII ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

IX IX ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

X X ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹

---

1 So in K; omitted in DM, DE.— 2 So in K; ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ in DM, DE.— 3 So in K, DE; omitted in DM.— 4 So in K; ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ in DM, DE.— 5 Only DE adds ⁶ ⁷ .— 6 Thus in DM; ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ in K; DE ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹.— 7-7 So in K; DE ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹; omitted in DM.— 8 Thus in K; ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ in DM, DE.— 9 Redundant, or the previous word should be ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ instead of ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹.— 10 Thus in K; ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ in DM, DE.— 11 Thus in DE, DM; ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ in K.

XI ۰ ⁊ ⁊ ⁊

XIV, 1

XIV (1) Again, the Religion has declared that [1]

[illegible] 2 (2) [illegible] [illegible] [illegible]

2 *ا سوءدا *ا سوءدس مع سوس كر كلا (2) ∴ ايدمدد
†كس ايدسوءدد وعدد ايوءاوءاو ايده ¹سوءد ايدمكي
ااءدس وعوكي مع ايوس-سوءا ااو مكوه ايده وءوءا
ايوءا ءسوءدا سوءا ²سوءده مع سوس كر كلا [∴ ايوءا
3 مع (3) [∴ ااءدس وعوكي مع ايدمدد ااو مكوه
ءسوءدد مكوه سوكد سوءدد *ه سوءدا وءو ه
ايده وعوسدد كس ايدسوءدد وعدد ايوءاوءاو ايده سوا
XVII, 1 وايوع كس ايوس-سو ايدد وعدد ايدمدس (1) ‡XVII

1 So in K, DE; سوءد (perhaps, سوءد) in DM.

† The Dâtistân here begins with § 10 adding:—"And this too was thus considered by them, ..."

(10) ءاو مكوه سوءدد وعوءدا كس ايوس-سو ايدد وعدد ايدمدس
مكوه سوءد ءاو وعوكي مع ايوس-سوءا ³ااءدس وعوكي مع ايدمد ه ايوس-سو
ه سوءدد سوءا سوءاه سوءدي كعدد كد كلا ءاوءا ²ااءدس مكوي ايوءاوع كي
ءاو مكوه سوءدد وعوءدا كس ايدسوءدد ااءدس وعوكي : ايوءاوءاو ايده سوءد
ه سوءدد ءاو وعوكي مع ايدمدد ايدد مكوي مع ايدمدد
∴ ايدد ايدد مكوي ايوءاوع كي مكوه ه سوءدد

2-2 The text in brackets is found only in DE.— 3 The text in DE gives سوس ااه which is here corrected.— 4 All سي, better سوس.— 5 Thus in K; وه omitted in DM, DE.

‡ Here begins the Section 11 of the Dâtistân, as follows:—

(11) ءاه كلا سوءه ءسوكي كد سوءدد كس ايوس-سو ايدد وعدد ايدمدس
وعدد ه كد ه وا ءوءا ا ايوءدا سوءا ايده وعوكي سوس-سو ايدمدس ءسوءا
ءسوءدد ه وا وعوكي سوس-سو ايوءاوءاو ءوءا ا ايوءدا سوءا ايده وعوكي سوس-سو
ءسوءدد ه وا وعوكي سوس-سو ايوءاوءاو ءوءا ا ايوءدا سوءا ايده وعوكي سوس-سو

ಅವರು [1]ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ ಅವರು ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ ಅವರು
ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ [2]ಅವರು ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ ಅವರು ಮಾಡಿದರು
ಅಂತೆ [3]ಅವರು ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ ಅವರು ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ
ಅವರು ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ [4]ಅವರು ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ ಅವರು
ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ ಅವರು ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ ಅವರು ಮಾಡಿದರು
ಅಂತೆ ಅವರು ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ ಅವರು ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ
ಅವರು ಮಾಡಿದರು ಅಂತೆ

XXI, 1 ڇ ا٥٧-٧ ١٢٢ ٩٥٢ ١٢٧٧٥ (1) XXI.

2 ٥٧٩٦ ²٥٧ (2) :· ¹١٥١٤٦٦ ١٥٧٢٧٥ ٢٧ ١١ -٧٩٥٧

١٢٦ ١١٥ ١٥٧-٧٥ ١٢٧٥٢٧٥ ³٥١١٥٩٥ ١٢٧٧٦ ٦٠

3 -٥٢٥ ٤٠ ٦٠ ٥٧ *١ (3) :· ¹٥٧-٢٥٧ ١٥١٤٦٦ ١٥٧

١٥١٤٦٦ ٢٠ ١٢٧٤٦٠ ٤٠ ٩٥ ١٢٥٧٥ ٥٧ ٢٥٧-٧٧-

٥٧٠ ٥٧٥ ٢٠ ٥٧٠ ٩٦٠ ·· ٥٦٥٧ ⁸٤٢٠-٧٥٧ ⁷٥٧٥

٥٧

XXIV ચોવીસમું પ્રકરણ ઉપદેશ કરવાનું

૧ પછી ઈસુ પોતાના બાર શિષ્યોને પાસે બોલાવીને તેઓને સર્વ દુષ્ટાત્માઓ પર અને રોગો મટાડવાનો અધિકાર આપ્યો. ૨ પ્રેરિતોનાં નામ એ છે: પહેલો સિમોન જેને પિતર કહે છે તે, અને તેનો ભાઈ આંદ્રિયા; ઝબદીનો દીકરો યાકોબ, અને તેનો ભાઈ યોહાન; ૩ ફિલિપ્પ અને બર્થોલ્મી; થોમા અને મસૂલનો માણસ માથ્થી; હલ્ફાયનો દીકરો યાકોબ, અને થદ્દી; ૪ કનાની સિમોન, અને યહૂદા ઇસ્કારિયોત, જેણે તેને પકડાવી દીધો. ૫ આ બારને ઈસુએ મોકલ્યા, અને તેઓને આજ્ઞા આપી કે, તમે બિનયહૂદીઓના માર્ગમાં ન જાઓ, અને સમરૂનીઓના કોઈ નગરમાં પ્રવેશ ન કરો; ૬ પણ ઇસ્રાએલના ઘરનાં ખોવાયેલાં ઘેટાં પાસે જાઓ. ૭ અને જતાં જતાં પ્રચાર કરો કે, સ્વર્ગનું રાજ્ય પાસે આવ્યું છે. ૮ માંદાઓને સાજા કરો, મૂએલાંને સજીવન કરો, રક્તપિત્તિયાંને શુદ્ધ કરો, દુષ્ટાત્માઓને કાઢો. તમે મફત પામ્યા છો, મફત આપો. ૯ તમારા પટ્ટામાં સોનું, રૂપું કે તાંબું ન રાખો; ૧૦ મુસાફરી માટે થેલી, બે અંગરખાં, પગરખાં કે લાકડી ન રાખો; કેમ કે કામ કરનાર પોતાના ખોરાકને યોગ્ય છે. ૧૧ જે કોઈ નગરમાં કે ગામમાં તમે પ્રવેશ કરો, ત્યાં કોણ યોગ્ય છે તે શોધી કાઢો, અને તમે ત્યાંથી નીકળો ત્યાં સુધી તેને ઘેર રહો. ૧૨ ઘરમાં પ્રવેશ કરતાં તેને સલામ કરો. ૧૩ જો તે ઘર યોગ્ય હોય તો તમારી શાંતિ તેના પર આવો; પણ જો તે યોગ્ય ન હોય તો તમારી શાંતિ તમારી પાસે પાછી આવો. ૧૪ જો કોઈ તમારો સ્વીકાર ન કરે અને તમારાં વચનો ન સાંભળે, તો તે ઘર કે નગરમાંથી નીકળો ત્યારે તમારા પગની ધૂળ ખંખેરી નાખો. ૧૫ હું તમને સાચું કહું છું કે ન્યાયકરણના દિવસે સદોમ અને ગમોરાહ માટે તે નગર કરતાં સહેલું થશે.

૧૬ જુઓ, વરુઓની વચ્ચે હું તમને ઘેટાંની જેમ મોકલું છું; માટે તમે સાપ જેવા ચતુર અને કબૂતર જેવા નિર્દોષ થાઓ. ૧૭ પણ માણસોથી સાવધ રહો; કેમ કે તેઓ તમને સભાસ્થાનોમાં સોંપી દેશે, ૧૮ અને મારે લીધે તમને રાજ્યપાલો અને રાજાઓ આગળ લઈ જશે, કે તેઓ અને બિનયહૂદીઓ આગળ તમે સાક્ષી થાઓ. ૧૯ પણ જ્યારે તેઓ તમને સોંપી દે ત્યારે તમે કેવી રીતે અથવા શું બોલવું તેની ચિંતા ન કરો; કેમ કે તે સમયે તમને શું બોલવું તે આપવામાં આવશે. ૨૦ કેમ કે બોલનાર તમે નથી, પણ તમારા પિતાનો આત્મા તમારામાં બોલે છે. ૨૧ ભાઈ ભાઈને અને પિતા દીકરાને મરણને સોંપી દેવા માટે પકડાવશે; અને દીકરાઓ માબાપની વિરુદ્ધ થઈને તેઓને મરાવી નાખશે. ૨૨ મારા નામને લીધે સર્વ લોકો તમારો દ્વેષ કરશે; પણ જે અંત સુધી ટકી રહેશે તે તારણ પામશે. ૨૩ પણ જ્યારે તેઓ તમને એક નગરમાં સતાવે ત્યારે બીજામાં નાસી જાઓ; કેમ કે હું તમને સાચું કહું છું કે ઇસ્રાએલનાં નગરોમાં તમે માણસના દીકરાના આવતા પહેલાં પાછા ફરી શકશો નહિ.

૨૪ શિષ્ય ગુરુ કરતાં મોટો નથી, અને ચાકર પોતાના માલિક કરતાં મોટો નથી. ૨૫ શિષ્ય પોતાના ગુરુ જેવો અને ચાકર પોતાના માલિક જેવો થાય તો બસ છે. જો તેઓએ ઘરના માલિકને બાલઝબૂલ કહ્યો, તો તેના ઘરનાંને કેટલું વધારે કહેશે! ૨૬ માટે તમે તેઓથી બીશો નહિ; કેમ કે ઢાંકેલું કંઈ ઉઘાડું થયા વગર રહેશે નહિ, અને ગુપ્ત કંઈ જાણવામાં આવ્યા વગર રહેશે નહિ. ૨૭ હું તમને અંધારામાં જે કહું છું તે તમે અજવાળામાં કહો; અને તમે કાનમાં જે સાંભળો છો તે ધાબા પર પોકારો. ૨૮ જેઓ શરીરને મારી નાખે છે પણ આત્માને મારી શકતા નથી તેઓથી બીશો નહિ; પણ જે આત્મા અને શરીર બંનેનો નરકમાં નાશ કરી શકે છે તેનાથી બીઓ. ૨૯ બે ચકલીઓ એક પૈસામાં વેચાતી નથી? તોપણ તમારા પિતાની ઇચ્છા વગર તેમાંની એક પણ જમીન પર પડતી નથી. ૩૦ પણ તમારા માથાના વાળ પણ બધા ગણેલા છે. ૩૧ માટે બીશો નહિ; તમે ઘણી ચકલીઓ કરતાં વધારે મૂલ્યવાન છો. ૩૨ જે કોઈ માણસોની આગળ મારો સ્વીકાર કરશે, તેનો સ્વીકાર હું પણ મારા સ્વર્ગમાંના પિતાની આગળ કરીશ. ૩૩ પણ જે કોઈ માણસોની આગળ મારો નકાર કરશે, તેનો નકાર હું પણ મારા સ્વર્ગમાંના પિતાની આગળ કરીશ.

૩૪ એમ ન ધારો કે હું પૃથ્વી પર શાંતિ મોકલવા આવ્યો છું; હું શાંતિ મોકલવા નહિ, પણ તલવાર મોકલવા આવ્યો છું. ૩૫ કેમ કે હું માણસને તેના પિતાથી, દીકરીને તેની માતાથી, અને વહુને તેની સાસુથી જુદાં પાડવા આવ્યો છું; ૩૬ અને માણસના વૈરી તેના ઘરનાં જ થશે. ૩૭ જે કોઈ પિતા કે માતાને મારા કરતાં વધારે ચાહે છે તે મારે યોગ્ય નથી; અને જે કોઈ દીકરા કે દીકરીને મારા કરતાં વધારે ચાહે છે તે મારે યોગ્ય નથી. ૩૮ અને જે કોઈ પોતાનો વધસ્તંભ ઊંચકીને મારી પાછળ આવતો નથી તે મારે યોગ્ય નથી. ૩૯ જે કોઈ પોતાનો જીવ બચાવે છે તે તેને ખોઈ બેસશે; અને જે કોઈ મારે લીધે પોતાનો જીવ ખોઈ બેસે છે તે તેને પામશે.

૪૦ જે તમારો સ્વીકાર કરે છે તે મારો સ્વીકાર કરે છે; અને જે મારો સ્વીકાર કરે છે તે મને મોકલનારનો સ્વીકાર કરે છે. ૪૧ જે કોઈ પ્રબોધકનો પ્રબોધક તરીકે સ્વીકાર કરે છે તે પ્રબોધકનું ફળ પામશે; અને જે કોઈ ન્યાયી માણસનો ન્યાયી માણસ તરીકે સ્વીકાર કરે છે તે ન્યાયી માણસનું ફળ પામશે. ૪૨ જે કોઈ આ નાનાઓમાંના એકને શિષ્ય હોવાને લીધે ઠંડા પાણીનો પ્યાલો પણ પીવા આપે છે, હું તમને સાચું કહું છું કે તે પોતાનું ફળ કોઈ પણ રીતે ગુમાવશે નહિ.

---

1 ચોથો in DE by mistake. — 2 So in K; ૬૪૬ in DM, DE. — 3 MSS. ૧૯૬૫. — 4 MSS. ૮૭-૫૭૧. — 5 ૫૭૧૬૧૮ only in K. — 6 Thus in K and DM; ૬૮ in DE. — 7 Thus in K; ૧૭૦૧૭ in DM, DE. — 8 Thus in DM, DE; ૧૮૬૭ in K. — 9 Thus in K; ૬૪૬ in DM, DE — 10 DE repeats ૫૭૭૭. — 11 ૧૭૫૭ in K; ૧૭૬૭ in DM, DE. — 12-12 ૫૧ in DM, DE; K ૫૧.

[illegible]

[illegible] XXV, 1 (1) XXV [illegible]

[illegible]

2 [illegible] (2) [illegible]

[illegible] XXIV, 1 (1) XXVI [illegible]

[illegible]

---

1 Only K [illegible].— 2 So in K; ꝑ omitted in DM, DE.— 3 Better [illegible].— 4 Omitted only in K.— 5 So in K; DM, DE [illegible].— 6 So in all MSS.— 7 Omitted only in K.— 8-8 [illegible] in DM; [illegible] in K, DE.— 9 K adds [illegible].— 10-10 [illegible] in the MSS.— 11-11 Thus in K; [illegible] in DM, DE.— 12 So in DM, DE; [illegible] in K.— 13 Better [illegible].— 14 Omitted only in K.

ꠍꠤ ꠍꠣ ꠇꠘꠣ[1] ꠘꠞꠤꠎꠣ ꠞꠤ ꠘꠞꠤꠎꠣ[2] ꠘꠞꠤꠎꠣ ꠇꠘꠣ[3] ꠘꠞꠤꠎꠣ ꠍꠤ ꠍꠣ ꠇꠘꠣ ꠘꠞꠤꠎꠣ ꠞꠤ ꠘꠞꠤꠎꠣ ꠇꠘꠣ

XXI, 1 چم اهلاب اند دلد اندلم (1) XXXI

وچم لد [2]اندلسد اندلاندلد [2]و [1]سلد سولدد

سو ۲لدوسدلد [3]لد وچم لهلسلد لد لو اهلاسلد

2 اندلسد [5]لولم (2) :. [4]لهلاهلو :. (۰* ۰ ح-م سوسد

لد وچم لهلسلد لد لو اهلاسلد ح-س وچم لد

۰۰ [6]لهلاهلو :. (۰* ۰ ح-م و د-لسد ۲لدوسدلد

XXXII, 1 چم اهلاب اند دلد اندلم (1) XXXII

لو سو چم اهلاهلو لد اندلاندلد و سولدد

:. کلهلدلو اوچو [9]لولد [8]لدسلو کلهلدلو سم کلهلو کلهلدلو

2 ح-س سم (2) ۱* لم-لم [5]لولم چم اهلاهلو لد

۰۰ کلهلدلو اوچو [9]لولد [8]لدسلو کلهلدلو

XXXIII, 1 چم اهلاب اند دلد اندلم (1) XXXIII

دلد لولم ع سلسد اهلم سولد سلسد سو

[9]لم-لم دلد لو ۱ لهلولم [7]۱ لهلولم [6]لولم ۱* [5]لهلاب

اندلد اهل سم (2) لو سلسد :. سلم اندلم

2 ۰۰ اهل دلد لو

XXXIV اهل چم اهلاب اند دلد اندلم XXXIV

لو کلهلدلو سم ۰ لو

---

1 Omitted only in K.— 2-2 So in K; omitted in DM, DE.— 3 Thus in K; ۶۵ in DE, DM.— 4 Thus in DM, DE; ۶۵۱۵ in K — 5 Inverted in DM.— 6-6 ۶۵۱۵ ۶۵۱ in the MSS.— 7 Thus in DE; ۶۵۱۵۶۵۱۵ in K; ۶۵۱۵۶۵۱۵ in DM.— 8-8 DM, DE ۶۵۱۵۰۵ ۶۵۱۵; K ۶۵۱۵۰۵ ۵۵.

XXXV

ਮੈਂ ਇਸ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ[1] ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ॥

XXXVI

ਇਸ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ XXXVI ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ[2] ਕੁਝ ਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਆਂਗਾ ॥

XXXVII

ਇਸ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ XXXVII ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ[3] ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਆਂਗਾ * ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਆਂਗਾ * ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਆਂਗਾ * ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਆਂਗਾ ॥[5]

XXXVIII

ਇਸ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ XXXVIII ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਆਂਗਾ * ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇ[7] ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਆਂਗਾ ॥[8]

XXXIX

ਇਸ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ XXXIX ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ॥

XL

ਸਾਰੇ ਇਸ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ (1) XL ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਸੀ * ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੁਝ ਲਿਆ ਸੀ ॥ (2) * ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਸੀ[9] ਕਿ ਕੁਝ ਲਿਆ ਸੀ * ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਸੀ[10] ਕਿ ਕੁਝ ਲਿਆ ਸੀ * ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਲਿਆ ਸੀ ॥[11]

---

1 Thus in DM, K; ਦਿਤਾ ਸੀ in DE.— 2 ਦੇ *dâm* in K.— 3 ਦੇ only in DE.— 4 ਤਾਂਵੇ only in K; ਤਾਂ ਦੇਵੇ in DM, DE.— 5 ਦਿਆਂਗਾ in the MSS; perhaps ਦਿਆਂਗਾ.— 6 So in K, DE; ਦਿਆਂਗਾ in DM.— 7-7 So in K; ਤਾਂਵੇ ਮੈਂ ਦਿਆਂਗਾ ਤੈਨੂੰ in DM; these words are omitted in DE.— 8 Thus in DE, DM; omitted in K.— 9-9 Thus in K; ਦਿੱਤਾ in DM, DE.— 10 Thus in DM, DE; ਦਿਆਂਗਾ in K.— 11 Thus in K and DM; ਦਿਆਂਗਾ in DE.

XLI XLI.

XLII, 1 XLII (1)

2 (2)

3 (3)

XLIII, 1 XLIII (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

XLIV, 1 XLIV (1)

2 (2)

1-1 in K; in DM, DE.— 2 Thus in DM, DE; in K— 3 So in DM, K; in DE.— 4-4 in the MSS.— 5 So in K; in DM, DE.— 6 Inverted in DM.— 7-7 Thus in K; in DM, DE.

[1]ཕྱིས་ཤིང་ བཞིན་ ཐུབ་ཅིང་ ཡིན་ ཏེ་ ཤིང་ ཡིན་ ཏེ་ ཤིང་ ཡིན་ ཏེ་ ཤ

[illegible]

XLIX. [illegible]

L, 1 [illegible] (1) L

2 [illegible] (2) [illegible]

3 [illegible] (3) [illegible]

[illegible]

LI, 1 [illegible] (1) LI

2 [illegible] (2) [illegible]

3 [illegible] (3) [illegible]

4 [illegible] (4) [illegible]

[illegible]

---

1 Thus in K and DM; omitted in DE.— 2-2 [illegible] only in K; omitted in DM, DE.— 3-3 [illegible] in the MSS.— 4 [illegible] in the MSS.— 5 Thus in DM, DE; [illegible] in K.— 6 [illegible] in K; [illegible] in DM, DE.— 7-7 [illegible] in the MSS.— 8 MSS. omit.— 9 So in K, DM; DE omit.— 10 MSS. [illegible].— 11 [illegible] in DE; [illegible] in K; [illegible] in DM.

LII, 1 LII (1) ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཁྱད་པར་འཕགས་པ

ཡིན་ཏེ། *[1]ཐམས་ཅད་ཀྱི་[2]ཐམས་ཅད་ཀྱི་[3]དགའ་བོ་ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། [4]ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡུལ་ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། 2 [5]ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་[6]དཔའ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། [7]ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་[8]ཕྱག་ན་རྡོ་རྗེ་ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། [9]ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་[10]ལས་ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། [11]ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་[12]སྐྱེ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། [13]ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་[14]ཁམས་ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། 3 [15]ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་[16]སངས་རྒྱས་ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་སྡེ་ལས་སོ།།

LIII, 1 LIII (1) ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཁྱད་པར་འཕགས་པ

2 ཡིན་ཏེ། (2) ཇི་སྐད་དུ་[10]ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་[11]ཐུགས་ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱང་[12]རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་[13]ཐུགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏུ་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། ཐུགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏུ་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། 3 (3) [14]ཇི་སྐད་དུ་ [15]ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་[16]སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་[17]ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏུ་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏུ་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ།

LIV. LIV ཞེས་བྱ་བ་ལས་ཀྱང་ཁྱད་པར་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། *[18]ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཞིང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏུ་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ། ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏུ་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ།

---

1 ཐམས་ཅད in K.— 2 Thus in K, DE; ཐམས་ཅད་ in DM.— 3 In all དགའ་བོ for དགའ་བོ་.— 4 Only K རྒྱལ་བ་.— 5 Thus DM, DE; K ཐམས་ཅད་.— 6-6 Thus in K; ཐམས་ཅད་ དཔའ་བོ in DM, DE.— 7 Thus in DM, DE; ཐམས་ in K.— 8 ཕྱག་ན in K; ཕྱག་རྡོ in DM, DE.— 9 Thus in K, DM; ཐམས་ཅད་ in DE.— 10 ཕྱག་རྡོ in DM.— 11 Thus in K; ཐུགས་ in DM, DE.— 12 སྐྱེ་ for སངས་.— 13 Here DE only repeats by mistake ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཞིང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཏུ་འཕགས་པ་ཡིན་ཏེ།.— 14 ཁམས་ in K; ཁམས་ཀྱི་ in DM, DE.— 15 ཐམས་ཅད་ in the MSS.— 16 ཀྱི་ཞིང་ in K.— 17 So in K; ཡོན་ཏན་ in DM, DE.— 18 ཐམས་ཅད་ only in DM.

LV, 1 LV (1) ... ...
... ...
(2) ... ...

LVI. LVI ... ...
... ...
... ...

LVII. LVII ... ...
... ...
... ...

LVIII. LVIII [... ... ...]
... ...
... ...]

LIX, 1 LIX (1) ... ...
... ...
... ...

---

1 ... in the MSS.— 2 ... in the MSS.— 3 ... in DE; ... in DM; ... in K.— 4 Pers. ... 'to guard'. Perhaps ... *âîyayâdîhĉt* "does not forget".— 5-5 The passage in brackets is contained only in K.— 6 DM, DE here add ...— 7 Thus in DM; ... in K; ... in DE.— 8 Thus in K; ... in DM, DE.

2 (2) [illegible] [illegible] [illegible]

ᵒ-ᵒᵒᵒ

2 ... (2) ... [1 ...

... ...

... ...

... ...

LXVI. ... LXVI ...

... ...

... ...

... ...

LXVII. ... LXVII ...

... ...

LXVIII, 1 ... (1) LXVIII ...

2 ... (2) ...

3-4-5 ... (3) ... (4) ... (5) ...

... ...

1 Thus in DM; ... in K; ... in DE.— 2-2 Thus in K, ... omitted in DM, DE.— 3 ... in K.— 4 Inverted in DM.— 5 Thus in DM, DE; ... in K.— 6 Comp. Pers. ... in the MSS.— 7 ... in K; ... in DM, DE.— 8 Thus in DM, DE; ... in K.— 9 ... in DM.— 10 ... in DM, DE; ... in K.— 11 So in K; ... in DM, DE.— 12 ... in K, DM; ... in DE.— 13-13 ... in K; ... in DE and DM.— 14 So in K; ... in DM, DE.— 15 Thus in K; ... in DM; ... in DE.— 16 Thus in K; ... (a slip) in DM, DE.— 17 Thus in K; ... in DM; ... in DE.— 18 Thus in K; ... in DM, DE.

LXIX. LXIX (1) ... ...

ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[1] ⲁⲇⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[2] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[3] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[4] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[5] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[6] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[7] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[8] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[9] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[10] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[11] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[12] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[13] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[14] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[15] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[16] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[17] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[18] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[19] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[20] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[21] ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ[22]

---

1 Thus *aévagîgîh* in K; ⲁⲇⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ *adinashash* in DM, DE.— 2 So in K; ⲁⲓⲛⲁⲥⲁ in DM, DE.— 3 Thus in K and DM; ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥ in DE.— 4 Thus in K; ⲁⲓⲛⲁⲥⲁ in DM, DE.— 5 Thus in DM, DE; ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥ in K.— 6 Thus in K; ⲁ ⲁⲓⲛⲁⲥ in DM, DE.— 7 DM ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ.— 8 Only K ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ.— 9-9 ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥ ⲇⲓⲛⲁ in the MSS.— 10 ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ in the MSS.— 11 K omits ⲁ.— 12 Thus in K; ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥ ⲏ in DM, DE— 13 ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥⲏ only in K.— 14 ⲁⲓⲛ for ⲁⲓⲛ.— 15 ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥ in K; ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥ in DM, DE.— 16 ⲁⲓⲛⲁⲥ only in DM, K.— 17 ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥ ⲁ in DE; ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥ in DM; ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥ in K.— 18 Thus in K; ⲁⲓⲛ in DM, DE.— 19 Thus in K; ⲁⲓⲛⲁⲥ in DM, DE.— 20 Thus in DM, DE; ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥ in K.— 21 Thus in K; DM, DE ⲁⲓⲛⲁⲥⲁⲥ.— 22 K ⲁⲓⲛⲁ.

4 ااه ھُمدا ۲اوَ-ت ۰ ھُا ۱ (4) ∴ ااهدھُه ـــاد
ھُ ۱ ھُاهدا هَـمهوُا ۱اھ-ھُا ۱:ھُد ۰ ھُا ھُ
ھُ ۱ھ ھُا ھُ ۱اھ-ـــ ـــاد ھ ۱:ھ-ـــ ـــاد ۱اھُد
5 ۰ ۱اھ-ـــ ـــاد ھھ *۱ (5) ∴ ۱ھھُد ۰ ھُا ـــاد
۱اھ ھُا *۱ ۱اھااهد ۱ھھُهد ھُاهدا ـــه ۰ ھ ۱اھ
ـــهھ ھُمدا ۰ ۱اھـــ ۱اھ ھُاهدا ۱ھد-ـــهھ ھ
۱ھھد ھُ ۲ھ۱ـــ ھد ھ *۱ ااهھ-ـــ ۱ھھد ھ
ھ ۲ھ۱ـــ ھد ھ

LXXIII

LXXIII

LXXIV.

LXXIV

LXXV.

LXXV

LXXVI.

LXXVI

LXXVII.

LXXVII

---

1 Thus in DM, DE; [illegible] in K.— 2 Thus in K; [illegible] in DM, DE.— 3 K adds [illegible].— 4 Thus in K; [illegible] in DM, DE.— 5 [illegible] (*anazirgânîhê*) in DM; [illegible] in K; [illegible] *a-âfrîgânîhê* in DE.— 6 K [illegible]; [illegible] in DM, DE.— 7 Thus in K; [illegible] in DM, DE.— 8 Thus in K; [illegible] in DM, DE.

LXXVIII, 1 LXXVIII (1) ...

1 Thus in K; ... in DM, DE.—2-2 Thus in K; ... in DM, DE.— 3 ... in K, DM; ... in DE.— 4 ... in DM; only ... in K, ... in DE— 5 So only in DE; K, IM ... — 6 So in DE, DM; K ... — 7 Only K ... — 8 Only DM ... — 9 ... in the MSS; better ... — 10 So in DE, DM; better K ... — 11 ... in the MSS.— 12 K ...; DM, DE ...

ཆོ་ ཐདཀ་ ཡ་ན་ སྐབས་ ཀི་ ཐུབ་པ་ ཡིན་ ཏེ་ ཐུབ་པ་ ཡིན་ ཏེ་ ཁྱོད་ ཀྱི་ ཚ

LXXX, 1 LXXX (1) ...

2 ... (2) ...

3 ... (3) ...

4 ... (4) ...

1-1 ... in DM only.— 2 Only K omits it.— 3 So DM, DE; K inserts ... after it.— 4 ... in DM only.— 5-5 Only K omits ... .— 6 ... in K; ... in DM, DE for ... — 7 Only K ... .— 8 So in K; ... in DM, DE (a substitute for ...).— 9-9 So in DE; ... in the rest.— 10-10 ... in the MSS.— 11 So in DE, K; ... in DM.— 12 Only in K.— 13 So in K; ... in DM, DE — 11-14 ... in DM; ... in K, DE.— 15 ... in the MSS.

[illegible] [1] [illegible]
[illegible] [2] [illegible] [2] [illegible]

[illegible] LXXXI — LXXXI.
[illegible] [2]
[illegible] [2] [illegible] [3] [illegible] [4]
[illegible] [5] [illegible] [6] [illegible]
[illegible] [7] [illegible] [8]

[illegible] (1) LXXXII — LXXXII, 1
[illegible] [9] [illegible]
[illegible]
2 [illegible] [10] [illegible] [11] (2) [illegible]
3 [illegible] (3) [illegible]
[12] [illegible] [12] [illegible]
4 [illegible] (4) [illegible] [13] [illegible]
5 [illegible] (5) [illegible] [14] [illegible]
6 [illegible] (6) [illegible]

---

1 [illegible] in DM, K.— 2-2 [illegible] in the MSS.— 3 [illegible] in the MSS.— 4 [illegible] in the MSS.— 5 DM, K, DE [illegible].— 6 K inserts [illegible].— 7 So in K; DM, DE [illegible].— 8 K [illegible]; DM, DE [illegible].— 9 [illegible] in the MSS. for [illegible].— 10 So in K; DM, DE [illegible].— 11 [illegible] in DE only.— 12-12 So only in K; DM, DE omit it.— 13 So in DM, K; DE [illegible].— 14 Thus in DM, DE; K [illegible].

ꬱꬵꬾꬱꬵ ꬱꬾꬰ ꬰꬱꬾ ꬱꬵꬾ ꬵꬱ ꬱꬵꬾꬱꬵ ꬱꬾꬰ ꬵꬱ ꬱꬵꬾꬱꬵ[1] ꬱꬾꬰ ꬰꬱꬾ ꬱꬵꬾ ꬵꬱ ꬱꬵꬾꬱꬵ

LXXXIV

LXXXIV.

LXXXV

LXXXV.

LXXXVI

LXXXVI.

LXXXVII (1)

LXXXVII, 1

2

---

1 Added by me.— 2 [illegible] in the MSS.— 3 [illegible] in K only.— 4 [illegible] in K only.— 5 Thus in K; DM, DE [illegible].— 6 MSS. om.

BOMBAY:—PRINTED AT THE FORT PRINTING PRESS.

TRANSLITERATION IN AVESTIC CHARACTERS OF THE DÎNKARD, BOOK V.

COMPLETE QUESTIONS OF BÛKHT-MASAREH AND ANSWERS.

48243

VII ... VII

VIII ... VIII

IX ... IX

X ... X

XI, 1 XI (1) ... XI, 1

2 (2) ... 2

XII ... XII

XIII ... XIII

XIV, 1 XIV (1) ... XIV, 1

2 (2) ... 2

XV XV ক্ষি. কর. ইত্যাদি. যে. কর্মবাচ্য ক্রি.
ক্রিয়াপদ. বিশে. ক্ষি. ক্রিয়াবিশেষণ. বাক্যে
ব্যবহৃত হইয়াছে. বিশেষ্য ।

XVI XVI ক্ষি. কর. যে. ক্রিয়াবিশেষণের. ভিন্ন
প্রকার. ক্রিয়া. ক্ষি. ক্রিয়াবিশেষণ. ব্যবহৃত
হইয়াছে ।

XVII XVII বিশেষণ. ক্ষি. তিন. বাক্যে.
ব্যবহৃত হইয়াছে. যে. আছে ।

XVIII XVIII ক্ষি. ব্যবহৃত. হয়. ক্রিয়াবিশেষণ. ক্ষি.
বিশেষণ. যে. নহে ।

XIX XIX ক্ষি. কে. বাক্যে. ব্যবহৃত. যে. আছে.
ক্রিয়াবিশেষণ. বাক্যে. ক্রিয়া. বিশেষণ ।

XX XX ক্ষি. ভিন্নপ্রকার. ক্রিয়াবিশেষণ. হয়. যে ।

XXI XXI ক্ষি. যে. আছে. বাক্যে. হয়. নহে
বিশেষণ. ক্ষি. ক্রিয়াবিশেষণ. বাক্যে. ক্রিয়া.
বিশেষণের. সহিত. ব্যবহৃত হইয়াছে ।

XXII XXII ক্ষি. হয়. ক্রিয়াবিশেষণ-নহে বিশেষণ. ক্ষি.
বাক্যে-ক্রিয়াবিশেষণ. ক্ষি. বাক্যে-ক্রিয়াবিশেষণ-
ক্ষি. যে. ক্রিয়া. হয়. ক্রিয়াবিশেষণ. ক্ষি.
ব্যবহৃত হইয়াছে ।

XXIII XXIII ক্ষি. বাক্যে. ক্রিয়াবিশেষণ. ক্ষি.
বাক্যে-ক্রিয়াবিশেষণ. ব্যবহৃত হইয়াছে ।

XXIV XXIV ক্রিয়াবিশেষণ. ক্ষি. ভিন্নপ্রকার. ক্রিয়া.
হয় ।

XXV ... XXVI ... XXVII ... XXVIII ... XXIX ... XXX ... XXXI ... XXXII ...

XXXIII XXXIII

[ ] (1) 1

(2) 2

(3) 3

(4) 4

I ꝺꝛꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ I

ꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺꝺꝺ

V, 1 A (1) ABC. BC. BD. BD. ABD. AD. AC. AD. AC. ABC. AD. AC. ∴ (2) AB. AC. BD. ABD. BD. AC. AD. AB. AD. AC. ∴ (3) AC. AB. BD. AB. AD. AB. AD. AC. AB. AD. AC. ∴ (4) AD. BD. BD. AB. BD. AD. AB. AC. AD. AC. AD. AB. AD. AC. AB. AD. AB. AC. AD. AC. AB. AD. AC. AB. AD. AC. AB

VII, 1 VII (1) ... 2 (2) ... 3 (3) ... 4 (4) ... 5 (5) ...

6 ... (6) ... 2

VIII ... VIII

... IX ... XI

X, 1 ... X (1) ... 2

† also ... Read by me ... in the tr.

ھرمزد بغ ۰۰ (4) فرمود که ایزدان و مردمان را بدوستی
4 دارد چه ۰ بدان که ایزدان را بدوستی دارد و مردمان را
3 بدوستی دارد ۰۰ (3) فرمود که ایزدان را بدوستی دارد
و مردمان را بدوستی دارد و دیوان را بدشمنی دارد ۰
2 بدان که ۰ (2) فرمود که ایزدان را بدوستی دارد و
مردمان را بدوستی دارد و دیوان را بدشمنی دارد ۰
بدان که ۰ (1) فرمود که ایزدان را بدوستی دارد و
XII, 1 مردمان را بدوستی دارد و دیوان را بدشمنی دارد ۰
بدان که ۰

XI فرمود که ایزدان را بدوستی دارد و مردمان را
بدوستی دارد و دیوان را بدشمنی دارد ۰ بدان که ۰
XI

ھرمزد بغ ۰۰ فرمود که ایزدان را بدوستی دارد و
مردمان را بدوستی دارد و دیوان را بدشمنی دارد ۰
بدان که ۰

XIII, 1 XIII (1) فاذا وجدت فاضلا فاقسمه. ثم اضرب احد
الفاضلين في الآخر. ثم اضرب المضروب في
نفسه. ثم اضرب المضروب في الفاضلين. ثم
اضرب المضروب في نفسه. ثم اضرب المضروب
في الفاضلين. ثم اضرب المضروب في نفسه.
ثم اضرب المضروب في الفاضلين. ثم اضرب
المضروب في نفسه. ثم اضرب المضروب في
الفاضلين. ثم اضرب المضروب في نفسه. ثم

XIV, 1 XIV (1) ud ēvēnāk-iš ēstād ī ān ī pad ān ī ēvēnāk-iš ēstād ī ān ī pad ān ī ēvēnāk-iš ēstād ī ān ī pad ān ī

3 (8) ∴ ∠ABC = ∠ADC = ½ ∠AOC = ½ (180° − ∠AEC) = ½ (180° − 60°) = 60°.

4 (4) ∴ ∠ABC = ∠ADC = ½ ∠AOC = ½ (180° − ∠AEC) = ½ (180° − 60°) = 60°.

5 (5) ∴ ∠ABC = ∠ADC = ½ ∠AOC = ½ (180° − ∠AEC) = ½ (180° − 60°) = 60°.

6 (6) ∠ABC = ∠ADC = ½ ∠AOC = ½ (180° − ∠AEC) = ½ (180° − 60°) = 60°.

∴

XV, 1 XV (1) ...

XVI, 1 XVI (1) ...

7 ... (7) ... ...

XVII, 1 XVII (1) ahmâi râdîh ahmâi vâstrîh ahmâi rôshanîh ahmâi
(or, ahmâi) khvarrahîh. ahmâi khvarrahîh-i. ahmâi râmishnîh. ahmâi
râmishnîh. ahmâi râdîh. râmishnîh râdîh. ahmâi râmishnîh. ahmâi
râdîh. ahmâi râdîh. ahmâi râmishnîh. ahmâi râdîh. ahmâi râmishnîh.
ahmâi râdîh. ahmâi râmishnîh. ahmâi râdîh. ahmâi râmishnîh. ahmâi
râdîh. ahmâi râmishnîh. ahmâi râdîh. ahmâi râmishnîh. ahmâi râdîh.
ahmâi râmishnîh. ahmâi râdîh. ahmâi râmishnîh. ahmâi râdîh. ahmâi

2 (2) ક્યાં. જીવ્યો નથી. મરી ગયો. કામ કરતો નથી. ક્યાં જાય છે. ક્યાં ઊભો છે. ક્યાં. ઘરમાં. ઘરની બહાર. ક્યાં. ઘરમાં. ઘરની બહાર. ક્યાં. ઘરમાં. ઘરની બહાર

ابتدا کرده شد. د. فرجام نیکی‌ها و. اندرین. ر. بد. کرد. ه.
بدی‌ها. ابتدا. فرجام. بد. کرد. ه. کار. اندرین. ابتدا. فرجام.
اندر. همچنین. هان. هل. هان. ر‌ا‌ی‌د. ه. مانند. اندر.
1 ر‌ا‌ی‌د. فرجام. (4) اندر. ر‌ا‌ی‌د. راست‌کار. ر‌ا‌ی‌د. فرجام.
کر‌ا‌ی‌د. همچنین. اندر. ابتدا. بد. ابتدا. ه. اندر. بدی‌ها.
اندر. ه. اندر. ابتدا. فرجام. نیکی‌ها. ابتدا. فرجام.
اندر. ه. اندر. ابتدا. فرجام. نیکی‌ها. ابتدا. فرجام.
2 (2) هان. اندر. همچنین. هان. د. کرده‌ها. ابتدا. ه.
هان. ر‌ا‌ی‌د. ه. ر‌ا‌ی‌د‌ر‌ا‌ی‌د. بد. ابتدا. ه.
هان. ه‌ر‌ا‌ی‌د‌ر‌ا‌ی‌د. هان. ه‌ر‌ا‌ی‌د. هان. ه‌ر‌ا‌ی‌د.
ر‌ا‌ی‌د. ه. ابتدا. فرجام. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د.
(3) ه‌ر‌ا‌ی‌د. هان. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د.
کرده‌ها. هان. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د.
3 ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د.
ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د.
ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د.
ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د.
ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د.
4 ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د.
ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د.
ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د. ه‌ر‌ا‌ی‌د.

XX, 1 XX (1) ક્રમ્મા. ન. ક્રિયાવાચક. ભા.ક્રિ. ક્રિયાવાચક. ન. ક્રિયાવાચક. ક્રિયાવાચક. ન. ક્રિયાવાચક. ક્રિયાવાચક. ન. ક્રિયાવાચક

XXI (1) ... XXI, 1

(2) ... 2

(3) ... 3

(4) ... 4

(5) ... 5

XXII, 1 (1) XXII

2 (2)

XXIII, 1 (1) XXIII

2 (2)

XXIV, 1 XXIV (1)

2 (2)

3 (3)

4 (4)

5 ... (5) ... ...

XXV, 1 XXV (1) ...

2 ... (2) ...

XXVI, 1 XXVI (1) ...

XXVIII (1) ... XXVIII, 1

XXVII ... XXVII

ﻣﻦ ﺍﻟﺴﻤﺎﺀ ﻭﺍﻟﺮﺑﻴﻊ ﻭﺍﻟﺨﺮﻳﻒ ﻭﺍﻟﺼﻴﻒ ﻭﺍﻟﺸﺘﺎﺀ ﻭﺍﻟﻠﻴﻞ ﻭﺍﻟﻨﻬﺎﺭ ﻭﺍﻟﺤﺮ ﻭﺍﻟﺒﺮﺩ ﻭﺍﻟﻤﻄﺮ ﻭﺍﻟﺜﻠﺞ ﻭﺍﻟﺒﺮﻕ ﻭﺍﻟﺮﻋﺪ ﻭﺍﻟﺮﻳﺎﺡ ﻭﺍﻟﺴﺤﺎﺏ ﻭﺍﻟﻀﺒﺎﺏ ﻭﺍﻟﻨﺎﺭ ﻭﺍﻟﻤﺎﺀ ﻭﺍﻟﺤﺠﺮ ﻭﺍﻟﺤﺪﻳﺪ ﻭﺍﻟﺬﻫﺐ ﻭﺍﻟﻔﻀﺔ ﻭﺍﻟﺮﺻﺎﺹ ﻭﺍﻟﻨﺤﺎﺱ ﻭﺍﻟﺤﺪﻳﺪ ﻭﺍﻟﺰﺟﺎﺝ ﻭﺍﻟﺨﺸﺐ ﻭﺍﻟﺤﺸﻴﺶ ﻭﺍﻟﺘﺮﺍﺏ ﻭﺍﻟﺤﻴﻮﺍﻥ ﻭﺍﻟﻄﻴﺮ ﻭﺍﻟﺴﻤﻚ ﻭﺍﻟﺤﻴﺎﺕ ﻭﺍﻟﺪﻭﺍﺏ ﻭﺍﻟﺴﺒﺎﻉ ﻭﺍﻟﻨﺎﺱ ﻭﺍﻟﺒﻬﺎﺋﻢ

ꝺꝛꝺꝺꝺ

XXXI, 1 XXXI (1) ...

...

1 Also read ...—2 Also read ...

XXX, 1 XXX (1) ...

2 (2) ...

3 ... (3) ...

4 ... (4) ...

4 ... (4) ...

1 Also read ... or ...

XXXII, 1 XXXII (1) ...

2 ... (2) ...

3 ... (3) ...

6 (9) ...

ابا ابا ابا

XXXIII, 1

XXXIII (1) ...

2

... (2) ...

3

... (3) ...

... [or ...]

END OF BOOK V.

BOMBAY:—PRINTED AT THE FORT PRINTING PRESS.

TRANSLITERATION IN AVESTIC CHARACTERS OF THE SIXTH BOOK OF THE DINKARD.

I, 1 I (1) 𐬯𐬀𐬢𐬵𐬌𐬥𐬀𐬌𐬯𐬀𐬢𐬵𐬌𐬥𐬀𐬌 𐬯𐬀𐬢𐬵𐬌𐬥𐬀𐬌 𐬱𐬀𐬌𐬱𐬀𐬌 𐬯𐬀𐬢𐬵𐬌𐬥

6 ·ماس· ماس (6) ·:· ماسدد ماسدد ماسدد

V, 1 V (1) ἐν δὲ τῇ Θεσσαλίᾳ καὶ τὸ Ἡράκλειον τὸ ἐν Τραχῖνι καὶ τὸ
ἐν Μαλιεῦσιν ἱδρύσατο καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν Πύθια ἐκάλεσεν ἐπὶ
τῇ νίκῃ τῇ κατὰ τῶν Γαλατῶν. 2 (2) ἐν δὲ τῇ Βοιωτίᾳ τὸ
Ἀμφιτρυωνίδειον καὶ τὸ Ἀλκμήνης μνῆμα καὶ τὸ Ἰολάου
τέμενος καὶ τὸ Θεσπίοις τὸ Ἔρωτος ἄγαλμα ἀνέθηκεν. 3 (3)
ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ τὸ Ἀθηνᾶς ἄγαλμα τὸ Προμαχὸν καὶ τὸν
ἐπὶ τοῖς Μήδοις ἀνέθηκε τρίποδα καὶ τὸν ἐπὶ τοῖς Ἀμαζόσιν
ἀνδριάντα καὶ τὸν ἐπὶ τοῖς Γίγασιν ἀνδριάντα καὶ τὸν ἐπὶ
τοῖς Κενταύροις ἀνδριάντ

4 ·ꝑꝺ· ꝓꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ ·:· (4) ꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺ·

5 ·ꝺꝺ· ꝺꝺ· ꝺꝺ· ꝺꝺꝺ· (5) ꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ·
·ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺ·
·ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺ·

6 ·ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ·:· (6) ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ·
·ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺ·
·ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺꝺ· ꝺ

X

XI

XII, 1

2

XIII, 1

XIV, 1 XIV (1) ...

2 (2) ...

XV [XV ...]

XVI, 1 XVI (1) ...

2 (2) ...

ملاحظة ۞

XVII, 1 XVII (1) ملاحظة الأسدي. وإذا ملاحظة الأسد. وسلوك
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.

2 (2) الأسد. إذا. كذا. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.
الأسد. الأسد. الأسد. [ملاحظة الأسد. or] :
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.

3 (3) الأسد. إذا. الأسد إذا ملاحظة الأسد. [:
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.
الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد. الأسد.

XVIII ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· XVIII
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ·
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ··

XIX ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· XIX
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ·
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ·
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ··

XX ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· XX
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ·
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ·
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ··

XXI, 1 ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· (1) ·ɔɥɐɔɥɐʇ· XXI
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ·
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ·
2 ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· (2) ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ··
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ·
3 ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· (3) ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ··
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ·
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ·
4 ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· (4) ·ɔɥɐɔɥɐʇ·
·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ·ɔɯɔɯɔ· ·ɔɥɐɔɥɐʇ· ··

4 (4) ସମ୍ଭବ ଅଟେ ଯେପରି ମୋ ଦ୍ୱାରା ମୋ ଆତ୍ମାରେ ଆନନ୍ଦ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୁଏ। ଏହି ବିଷୟରେ ମୋର ଏହି ମତ ଯେ, ଯେଉଁମାନେ ଦୁର୍ବଳ ସେମାନଙ୍କ ଦୁର୍ବଳତାର ଅଂଶୀଦାର ହେବା ଉଚିତ୍, ଆଉ ଆମେ ଯାହା କରୁ ତାହା ଆମ ନିଜକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ। ଆମେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଆମ ପଡ଼ୋଶୀର ଉପକାର ପାଇଁ ଯାହା ଭଲ ତାହା କରିବା ଉଚିତ୍। ଏହି ଉପାୟରେ ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଗଢ଼ିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା। ଏପରି କି ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରି ନଥିଲେ। ଯେପରି ଲେଖା ଅଛି, "ଯେଉଁମାନେ ତୁମକୁ ନିନ୍ଦା କରୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ନିନ୍ଦା ମୋ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା।" ୨ ଏହି ଶାସ୍ତ୍ରବାକ୍ୟ ଆମ ପାଇଁ ଲେଖା ଯାଇଥିଲା। ଏହା ଆମ ପାଇଁ ଲେଖା ଯାଇଥିଲା ଯେପରି ଆମେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଶାସ୍ତ୍ରର ଉତ୍ସାହ ଦ୍ୱାରା ଆଶା ପାଇପାରିବା। ଏହା ଆମ ପାଇଁ ଲେଖା ଯାଇଥିଲା ଯେପରି ଆମେ ଆଶା ପାଇପାରିବା। ୩ ଏବେ ଆମେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛୁ ଯେ ଈଶ୍ୱର ଯିଏ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ଉତ୍ସାହର ଉତ୍ସ, ତାଙ୍କର ଏହି ବର ଯେପରି ତୁମେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଯୀଶୁଙ୍କ ଅନୁସାରେ ପରସ୍ପର ସହିତ ଏକମତ ହୋଇ ରହିପାରିବ। ୪ ତେଣୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଯେପରି ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଗୌରବ ପାଇଁ ଆମକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି, ସେହିପରି ତୁମେ ମଧ୍ୟ ପରସ୍ପରକୁ ଗ୍ରହଣ କର।

XXII 5 ଏବେ ମୁଁ କହୁଛି ଯେ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଯିହୂଦୀମାନଙ୍କର ସେବକ ହେଲେ ଯେପରି ଈଶ୍ୱର ତାଙ୍କର ସତ୍ୟତା ପ୍ରକାଶ କରିପାରିବେ ଏବଂ ପିତୃପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ପ୍ରତିଜ୍ଞାଗୁଡ଼ିକୁ ସତ୍ୟ ପ୍ରମାଣିତ କରିପାରିବେ। ୬ ଆଉ ଅଣଯିହୂଦୀମାନେ ଯେପରି ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ଦୟା ପାଇପାରିବେ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଗୌରବ କରିପାରିବେ। ଯେପରି ଲେଖା ଅଛି, "ଏଥିପାଇଁ ମୁଁ ଅଣଯିହୂଦୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତୁମର ପ୍ରଶଂସା କରିବି ଏବଂ ତୁମ ନାମର ଗୌରବ ଗାନ କରିବି।" ୭ ଆଉ ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି, "ହେ ଅଣଯିହୂଦୀମାନେ, ତାଙ୍କ ଲୋକମାନଙ୍କ ସହିତ ଆନନ୍ଦ କର।" ୮ ଆଉ ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି, "ହେ ସମସ୍ତ ଅଣଯିହୂଦୀମାନେ, ପ୍ରଭୁଙ୍କର ପ୍ରଶଂସା କର, ସମସ୍ତ ଲୋକମାନେ ତାଙ୍କର ଗୌରବ ଗାନ କରନ୍ତୁ।" ୯ ଆଉ ଯିଶାଇୟ କହିଛନ୍ତି, "ଯିଶୀର ମୂଳ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବ, ଯିଏ ଅଣଯିହୂଦୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ଶାସନ କରିବାକୁ ଉଠିବେ, ଅଣଯିହୂଦୀମାନେ ତାଙ୍କଠାରେ ଭରସା ରଖିବେ।" ୧୦ ଏବେ ଆଶାର ଈଶ୍ୱର ତୁମକୁ ବିଶ୍ୱାସରେ ସମସ୍ତ ଆନନ୍ଦ ଓ ଶାନ୍ତିରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରନ୍ତୁ, ଯେପରି ତୁମେ ପବିତ୍ର ଆତ୍ମାଙ୍କ ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଆଶାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରିବ।

XXIII, 1 XXIII (1) ମୋ ଭାଇ ଓ ଭଉଣୀମାନେ, ମୁଁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ତୁମ ବିଷୟରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଅଛି। ମୁଁ ନିଶ୍ଚିତ ଯେ ତୁମେ ଭଲ ଚରିତ୍ରର ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ଜ୍ଞାନରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଛ। ତୁମେ ପରସ୍ପରକୁ ଉପଦେଶ ଦେଇପାରିବ। 2 (2) ମୁଁ ତୁମକୁ ଏହି ପତ୍ର ଲେଖିଛି ଯେପରି ତୁମକୁ ମନେ ପକାଇ ଦେଇପାରିବି। ମୁଁ ଏହା ଲେଖିଛି କାରଣ ଈଶ୍ୱର ମୋତେ ଯେଉଁ ଅନୁଗ୍ରହ ଦେଇଛନ୍ତି ତାହା ଯୋଗୁଁ ମୁଁ ଏହା କରିପାରିଛି। 3 (3) ମୁଁ ଏହା କରିପାରିଛି କାରଣ ମୁଁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଯୀଶୁଙ୍କର ଜଣେ ସେବକ ଅଟେ। ମୁଁ ଅଣଯିହୂଦୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯାଜକ ଅଟେ। ମୁଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସୁସମାଚାର ପ୍ରଚାର କରିଛି। ମୁଁ ଏହା କରିଛି ଯେପରି ଅଣଯିହୂଦୀମାନେ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସିପାରିବେ। ପବିତ୍ର ଆତ୍ମା ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ପବିତ୍ର ହୋଇପାରିବେ। ଏହା ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ନିକଟରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ହେବ। 4 (4) ମୁଁ ଏହା କରିପାରିଛି କାରଣ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଯୀଶୁଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ମୁଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସେବା ବିଷୟରେ ଗର୍ବ କରିପାରିବି। ମୁଁ ଏହା କରିପାରିଛି କାରଣ ମୁଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସେବା ବିଷୟରେ ଗର୍ବ କରିପାରିବି। ମୁଁ ଏହା କରିପାରିଛି କାରଣ ମୁଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସେବା ବିଷୟରେ ଗର୍ବ କରିପାରିବି।

XXIV

XXIV

(5)

(6)

6

5

XXV. 1 (1) XXV ... ...

XXVII ꯑꯣꯏꯅꯥ ꯂꯩꯔꯤꯕꯥ ꯑꯃꯁꯨꯡ ꯂꯩꯔꯤꯕꯥ ꯃꯔꯨꯑꯣꯏꯕꯥ ꯑꯣꯏꯅꯥ ꯂꯩꯔꯤꯕꯥ XXVII

ꯃꯔꯨꯑꯣꯏꯕꯥ ꯑꯣꯏꯅꯥ ꯂꯩꯔꯤꯕꯥ ꯑꯃꯁꯨꯡ ꯂꯩꯔꯤꯕꯥ

XXXIV. Sed ne quis forte me ad ea, quae ipse non
2 probo, defendenda impulisse uideatur, (2) ipsa
uerba, quae ille ex Hortensii libris transtulit,
subiciam. Quae cum dixisset, Quid? inquit, tu
non uides, quam sit hoc ipsum uerum, quod
Carneades dicat, nihil esse tam absurde dictum,
quod non dicatur ab aliquo philosophorum?
Quae cum dixisset, Quid? inquit, tu non uides,
quam sit hoc ipsum uerum, quod Carneades
dicat, nihil esse tam absurde dictum, quod non
dicatur ab aliquo philosophorum? Quae cum
dixisset, Quid? inquit, tu non uides, quam sit
hoc ipsum uerum, quod Carneades dicat, nihil
esse tam absurde dictum, quod non dicatur ab
aliquo philosophorum? Quae cum dixisset, Quid?
inquit, tu non uides, quam sit hoc ipsum uerum,
quod Carneades dicat, nihil esse tam absurde
dictum,

XXXV ꝑꝛꝺꝺꝛꝺꝺꝛꝺꝺ

XLIII, 1 XLIII (1) ཐུབ་མཐའ། དེའི་ནང་ན། ཇི་སྐད་བཀའ་སྩལ་པ། ཁྱོད་ཀྱིས་ཀྱང་། ཤཱ་རིའི་བུ་ལ་སོགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀྱང་། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཞུགས་ཤིག་ཅེས་བཀའ་སྩལ་ཏོ།།

2 (2) དེ་ནས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཤཱ་རིའི་བུས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་གསོལ་ཏོ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བཀའ་སྩལ་པ་བཞིན་དུ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཞུགས་ཏེ། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཞུགས་ཤིང་། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཞུགས་ཏེ་ཡང་

ھیر. ھاوشتر. ھیر. ھاوشتر. ھیر. ھاوشتر.

XLVII. XLVII ཐུབ་པས་ནི། རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱིས། ཇི་སྐད་དུ་བཤད་པ་བཞིན་དུ། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཞེས་བྱ་བ་ཐོབ་པ་ན། ཏིང་ངེ་འཛིན་དེ་ཐོབ་པ་ན། ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཞེས་བྱ་བ

LII, 1 LII (1) ... ...

2 ... (2) ...

LI, 1 LI (1) ... ...

2 ... (2) ...

3 ... (3) ...

4 ... (4) ...

LIII, 1 LIII (1) ཐུགས་རྗེས་ གཟིགས་ སྐབས་ དེས་ན། ཐུགས་ རྗེ་ ཆེ་ བ་ ཞིག་ ཏུ་ ཐུགས་ རྗེ་ ཆེ་ བ་ ཞིག་ ཏུ་ ཐུགས་ རྗེ་ ཆེ་ བ་ ཞིག་ ཏུ་ 2 (2) ཐུགས་རྗེས་ གཟིགས་ ཤིང་ ཐུགས་ རྗེ་ ཆེ་ བ་ ཞིག་ ཏུ་ ཐུགས་ རྗེ་ ཆེ་ བ་ ཞིག་ ཏུ་ ཐུགས་ རྗེ་ ཆེ་ བ་ ཞིག་ ཏུ་ ཐུགས་ རྗེ་ ཆེ་ བ་ ཞིག་ ཏུ་ 3 (3) ཐུགས་རྗེས་ གཟིགས་ ཤིང་ ཐུགས་ རྗེ་ ཆེ་ བ་ ཞིག་ ཏུ་ ཐུགས་ རྗེ་ ཆེ་ བ་ ཞིག་ ཏུ་ ཐུགས་ རྗེ་ ཆེ་ བ་ ཞིག་ ཏུ་ ཐུགས་ རྗེ་ ཆེ་ བ་ ཞིག་ ཏུ་ ཞེས་ བྱ་ བ་ ལ་ སོགས་ པ་ ཐུགས་ རྗེ་ ཆེ་ བ་ ཞིག་ ཏུ

LVII. LVII ꝑꝛꝺꝺꝺ

LX. LX

LXI. LXI

LXII. LXII

LXIII. LXIII

LXIV, 1 LXIV (1)

2 ...

3 ...

LXV, 1 LXV (1) ...

2 ...

LXVI. LXVI ...

LXVII. LXVII ସେ ସମୟରେ ଯୀଶୁ ଗାଲିଲୀ ହ୍ରଦ ନିକଟକୁ ଗମନ କଲେ ଏବଂ ପର୍ବତ ଉପରକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ବସିଲେ। ଆଉ ମହାଜନତା ତାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଆସିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ସଙ ଖଞ୍ଜ, ଅନ୍ଧ, ମୂକ, ବଧିର ଓ ଅନେକ ଅନ୍ୟ ଲୋକ ଥିଲେ; ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଯୀଶୁଙ୍କ ପାଦତଳେ ରଖିଲେ, ଆଉ ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁସ୍ଥ କଲେ।

LXVIII, 1 LXVIII (1) ଏଥିରେ ଲୋକମାନେ ମୂକମାନେ କଥା କହୁଥିବାର, ବିକଳାଙ୍ଗମାନେ ସୁସ୍ଥ ହେଉଥିବାର, ଖଞ୍ଜମାନେ ଚାଲୁଥିବାର ଓ ଅନ୍ଧମାନେ ଦେଖୁଥିବାର ଦେଖି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମାନିଲେ; ଆଉ ସେମାନେ ଇସ୍ରାଏଲର ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କର ଗୌରବ କଲେ।

2–3 (2) ପରେ ଯୀଶୁ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନିକଟକୁ ଡାକି କହିଲେ, (3)

4 ମୁଁ ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କରୁଣାବିଷ୍ଟ ହେଉଅଛି,

5 କାରଣ ସେମାନେ ତିନି ଦିନ ମୋʼ ସଙ୍ଗରେ ରହିଲେଣି ଓ ସେମାନଙ୍କର କିଛି ଖାଦ୍ୟ ନାହିଁ;

6 ପୁଣି ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଉପବାସୀ ବିଦାୟ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରେ ନାହିଁ, କଲେ ସେମାନେ ବାଟରେ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଯାଇପାରନ୍ତି। [ଏଥିରେ ଶିଷ୍ୟମାନେ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ,

7 ଏହି ପ୍ରାନ୍ତରରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଏତେ ଲୋକଙ୍କୁ ତୃପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ କେଉଁଠାରୁ ରୁଟି ପାଇବା? (7) ଯୀଶୁ ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲେ, ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ନିକଟରେ କେତୋଟି ରୁଟି ଅଛି? ସେମାନେ କହିଲେ, ସାତଟି ଓ ଅଳ୍ପ କେତୋଟି ସାନ ମାଛ।]

8 (8) ତହିଁରେ ସେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଭୂମିରେ ବସିବାକୁ ଆଜ୍ଞା ଦେଲେ। ପୁଣି ସେ ସାତଟି ରୁଟି ଓ ମାଛ ନେଇ ଧନ୍ୟବାଦ କରି ଭାଙ୍ଗି ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦେଲେ, ଆଉ ଶିଷ୍ୟମାନେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ପରିବେଷଣ କଲେ।

9 (9) ଆଉ ସେମାନେ ଭୋଜନ କଲେ ଓ ତୃପ୍ତ ହେଲେ। ପୁଣି ସେମାନେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡ ସକଳ ତୋଳି ସାତ ଡାଲି ପୂରାଇଲେ। ଆଉ ଯେଉଁମାନେ ଭୋଜନ କରିଥିଲେ, ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ଚାରି ହଜାର ଲୋକ ଥିଲେ। ପୁଣି ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଦାୟ କଲେ।

LXIX. LXIX ସେ ସମୟରେ ଯୀଶୁ ନୌକାରେ ଚଢ଼ି ଦଲ୍ମନୂଥା ପ୍ରଦେଶକୁ ଗଲେ।

LXX, 1 LXX (1) ماندگاری و پیوستگی و بیمرگی و بی‌زوالی و
بی‌نیازی و بی‌آرامی و بی‌خوابی و بی‌خستگی و بی‌رنجی و
بی‌بیماری و بی‌تباهی و بی‌نابودی و بی‌کاستی و بی‌آسیب و
بی‌گزند و بی‌آزار و بی‌ستیزه و بی‌کین و بی‌دشمنی و
بی‌بدی و بی‌بدکاری و بی‌بدکرداری و بی‌بدگفتاری و
بی‌بدپندی و بی‌بدخویی و بی‌بدکیشی و بی‌بدآیینی و
بی‌بدنامی و بی‌بدنامکاری و بی‌بدنامگویی و بی‌بدنامپندی و
بی‌بدنامخویی و بی‌بدنامکیشی و بی‌بدنامآیینی و بی‌بدنامی
و بی‌بدنامکاری و بی‌بدنامگویی و بی‌بدنامپندی و بی‌بدنام-
خویی و بی‌بدنامکیشی و بی‌بدنامآیینی و بی‌بدنامی و بی‌بد-
نامکاری و بی‌بدنامگویی و بی‌بدنامپندی و بی‌بدنامخویی و
بی‌بدنامکیشی و بی‌بدنامآیینی و بی‌بدنامی و بی‌بدنامکاری
و بی‌بدنامگویی و بی‌بدنامپندی و بی‌بدنامخویی و بی‌بدنام-
کیشی و بی‌بدنامآیینی و بی‌بدنامی و بی‌بدنامکاری و بی‌بد-
نامگویی و بی‌بدنامپندی و بی‌بدنامخویی و بی‌بدنامکیشی و
بی‌بدنامآیینی و بی‌بدنامی و بی‌بدنامکاری و بی‌بدنامگویی
و بی‌بدنامپندی و بی‌بدنامخویی و بی‌بدنامکیشی و بی‌بدنام-
آیینی و بی‌بدنامی و بی‌بدنامکاری و بی‌بدنامگویی و بی‌بد-
نامپندی و بی‌بدنامخویی و بی‌بدنامکیشی و بی‌بدنامآیینی و
بی‌بدنامی و بی‌بدنامکاری و بی‌بدنامگویی و بی‌بدنامپندی
و

LXXII, 1

LXXII (1) ... (or, ...)

4

(4) ... 4

(5) ... 5

ꝏ ꝏ ꝏ

LXXVII LXXVII ସ୍ୱୟଂପ୍ରକାଶ ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ ଗୀତାରୂପ ମହାଶାସ୍ତ୍ର
ଯାହାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜଗତ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଛି ଏବଂ ଯାହାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
ଜଗତ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇଛି, ସେହି ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ନିଜ କର୍ମ ଦ୍ୱାରା
ପୂଜା କରି ମନୁଷ୍ୟ ପରମସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଥାଏ ॥ ୪୬ ॥

LXXVIII, 1 LXXVIII (1) ଶ୍ରେୟସ୍କର ଗୀତାରୂପ ମହାଶାସ୍ତ୍ର
ଅପେକ୍ଷା ସ୍ୱଧର୍ମ ଅତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟେ । ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ । ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ
ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ । ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ
ଧର୍ମ ନାହିଁ । ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ
ନାହିଁ । ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।
ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।

2 (2) ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।
ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।
ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।
ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।
ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।
ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।

3 (3) ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।
ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।
ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।
ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।
ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।
ସ୍ୱଧର୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ନାହିଁ ।

ꮏꮐꮑꮒꮓꮔꮕꮖꮗꮘꮙꮚꮛꮜꮝꮞꮟꮠꮡꮢꮣꮤꮥꮦꮧꮨꮩꮪꮫꮬꮭꮮꮯꮰꮱꮲꮳꮴꮵꮶꮷꮸꮹꮺꮻꮼꮽꮾꮿ

ꮏꮐꮑꮒꮓꮔꮕꮖꮗꮘꮙꮚꮛꮜꮝꮞꮟꮠꮡꮢꮣꮤꮥꮦꮧꮨꮩꮪꮫꮬꮭꮮꮯꮰꮱꮲꮳꮴꮵꮶꮷꮸꮹꮺꮻꮼꮽꮾꮿ

ꮏꮐꮑꮒꮓꮔꮕꮖꮗꮘꮙꮚꮛꮜꮝꮞꮟꮠꮡꮢꮣꮤꮥꮦꮧꮨꮩꮪꮫꮬꮭꮮꮯꮰꮱꮲꮳꮴꮵꮶꮷꮸꮹꮺꮻꮼꮽꮾꮿ

LXXIX, 1

LXXIX (1)

2

(2)

3

(3)

4

(4)

LXXX, 1 (1) LXXX ·ꬰꬱꬲꬳ ·ꬴꬵꬶꬷꬸ ·ꬹꬺꬻꬼꬽ ·ꬾꬿꭀꭁꭂ ·ꭃꭄꭅꭆꭇ ·ꭈꭉꭊꭋꭌ ·ꭍꭎꭏꭐꭑ ·ꭒꭓꭔꭕꭖ ·ꭗꭘꭙꭚ꭛ ·ꭜꭝꭞꭟꭠ ·ꭡꭢꭣꭤꭥ ·ꭦꭧꭨꭩ꭪ ·꭫꭬꭭꭮꭯ ·ꭰꭱꭲꭳꭴ ·ꭵꭶꭷꭸꭹ ·ꭺꭻꭼꭽꭾ ·ꭿꮀꮁꮂꮃ ·ꮄꮅꮆꮇꮈ ·ꮉꮊꮋꮌꮍ ·ꮎꮏꮐꮑꮒ ·ꮓꮔꮕꮖꮗ ·ꮘꮙꮚꮛꮜ ·ꮝꮞꮟꮠꮡ ·ꮢꮣꮤꮥꮦ ·ꮧꮨꮩꮪꮫ ·ꮬꮭꮮꮯꮰ ·ꮱꮲꮳꮴꮵ ·ꮶꮷꮸꮹꮺ ·ꮻꮼꮽꮾꮿ ·ꯀꯁꯂꯃꯄ ·ꯅꯆꯇꯈꯉ ·ꯊꯋꯌꯍꯎ ·ꯏꯐꯑꯒꯓ ·ꯔꯕꯖꯗꯘ ·ꯙꯚꯛꯜꯝ ·ꯞꯟꯠꯡꯢ ·ꯣꯤꯥꯦꯧ ·ꯨꯩꯪ꯫꯬ ·꯭꯮꯯꯰꯱ ·꯲꯳꯴꯵꯶ ·꯷꯸꯹꯺꯻ ·꯼꯽꯾꯿가 ·각갂갃간갅 ·갆갇갈갉갊 ·갋갌갍갎갏 ·감갑값갓갔 ·강갖갗갘같 ·갚갛개객갞 ·갟갠갡갢갣 ·갤갥갦갧갨 ·갩갪갫갬갭 ·갮갯갰갱갲 ·갳갴갵갶갷 ·갸갹갺갻갼 ·갽갾갿걀걁 ·걂걃걄걅걆 ·걇걈걉걊걋 ·걌걍걎걏걐 ·걑걒걓걔걕 ·걖걗걘걙걚 ·걛걜걝걞걟 ·걠걡걢걣걤 ·걥걦걧걨걩 ·걪걫걬걭걮 ·걯거걱걲걳 ·건걵걶걷걸 ·걹걺걻걼걽 ·걾걿검겁겂 ·것겄겅겆겇 ·겈겉겊겋게 ·겍겎겏겐겑 ·겒겓겔겕겖 ·겗겘겙겚겛 ·겜겝겞겟겠 ·겡겢겣겤겥 ·겦겧겨격겪 ·겫견겭겮겯 ·결겱겲겳겴 ·겵겶겷겸겹 ·겺겻겼경겾 ·겿곀곁곂곃 ·계곅곆곇곈 ·곉곊곋곌곍 ·곎곏곐곑곒 ·곓곔곕곖곗 ·곘고곚곛곜 ·곝곞곟고곡 ·곢곣곤곥곦 ·곧골곩곪곫 ·골곭곮곯곰 ·곱곲곳곴공 ·곶곷곸곹곺 ·곻과곽곾곿 ·관괁괂괃괄 ·괅괆괇괈괉 ·괊괋괌괍괎 ·괏괐광괒괓 ·괔괕괖괗괘 ·괙괚괛괜괝 ·괞괟괠괡괢 ·괣괤괥괦괧 ·괨괩괪괫괬 ·괭괮괯괰괱 ·괲괳괴괵괶 ·괷괸괹괺괻 ·괼괽괾괿굀 ·굁굂굃굄굅 ·굆굇굈굉굊 ·굋굌굍굎굏 ·교굑굒굓굔 ·굕굖굗굘굙 ·굚굛굜굝굞 ·굟굠굡굢굣 ·구국굤굥굦 ·굧굨굩굪굫 ·굮굯굱굲굳 ·굴굵굶굷굸 ·굹굺굻굼굽 ·굾굿궀궁궂 ·궃궄궅궆궇 ·궈궉권궋권 ·궍궎궏궐궑 ·궒궓궔궕궖 ·궗궘궙궚궛 ·궜궝궞궟궠 ·궡궢궣궤궥 ·궦궧궨궩궪 ·궫궬궭궮궯 ·궰궱궲궳궴 ·궵궶궷궸궹 ·궺궻궼궽궾 ·궿귀귁귂귃 ·귄귅귆귇귈 ·귉귊귋귌귍 ·귎귏귐귑귒 ·귓귔귕귖귗 ·귘귙귚귛귝 ·귞귟균귡귢 ·귣귤귥귦귧 ·귨귩귪귫귬 ·귭귮귯귰귱 ·귲귳귴귵귶 ·귷그극귺귻 ·근귽귾귿글 ·긁긂긃긄긅 ·긆긇금급긊 ·긋긌긍긎긏 ·긐긑긒긓긔 ·긕긖긗긘긙 ·긚긛긜긝긞 ·긟긠긡긢긣 ·기긥긦긧긨 ·긩긪긫긬긭 ·긮긯긱긲긳 ·긴긵긶긷길 ·긹긺긻긼긽 ·긾긿김깁깂 ·깃깄깅깆깇 ·깈깉깊깋까 ·깍깎깏깐깑 ·깒깓깔깕깖 ·깗깘깙깚깛 ·깜깝깞깟깠 ·깡깢깣깤깥 ·깦깧깨깩깪 ·깫깬깭깮깯 ·깰깱깲깳깴 ·깵깶깷깸깹 ·깺깻깼깽깾 ·깿꺀꺁꺂꺃 ·꺄꺅꺆꺇꺈 ·꺉꺊꺋꺌꺍 ·꺎꺏꺐꺑꺒 ·꺓꺔꺕꺖꺗 ·꺘꺙꺚꺛꺜 ·꺝꺞꺟꺠꺡 ·꺢꺣꺤꺥꺦 ·꺧꺨꺩꺪꺫 ·꺬꺭꺮꺯꺰 ·꺱꺲꺳꺴꺵 ·꺶꺷꺸꺹꺺 ·꺻꺼꺽꺾꺿 ·껀껁껂껃껄 ·껅껆껇껈껉 ·껊껋껌껍껎 ·껏껐껑껒껓 ·껔껕껖껗께 ·껙껚껛껜껝 ·껞껟껠껡껢 ·껣껤껥껦껧 ·껨껩껪껫껬 ·껭껮껯껰껱 ·껲껳껴껵껶 ·껷껸껹껺껻 ·껼껽껾껿꼀 ·꼁꼂꼃꼄꼅 ·꼆꼇꼈꼉꼊 ·꼋꼌꼍꼎꼏 ·꼐꼑꼒꼓꼔 ·꼕꼖꼗꼘꼙 ·꼚꼛꼜꼝꼞 ·꼟꼠꼡꼢꼣 ·꼤꼥꼦꼧꼨 ·꼩꼪꼫꼬꼭 ·꼮꼯꼰꼱꼲 ·꼳꼴꼵꼶꼷 ·꼸꼹꼺꼻꼼 ·꼽꼾꼿꽀꽁 ·꽂꽃꽄꽅꽆 ·꽇꽈꽉꽊꽋 ·꽌꽍꽎꽏꽐 ·꽑꽒꽓꽔꽕 ·꽖꽗꽘꽙꽚 ·꽛꽜꽝꽞꽟 ·꽠꽡꽢꽣꽤 ·꽥꽦꽧꽨꽩 ·꽪꽫꽬꽭꽮 ·꽯꽰꽱꽲꽳 ·꽴꽵꽶꽷꽸 ·꽹꽺꽻꽼꽽 ·꽾꽿꾀꾁꾂 ·꾃꾄꾅꾆꾇 ·꾈꾉꾊꾋꾌 ·꾍꾎꾏꾐꾑 ·꾒꾓꾔꾕꾖 ·꾗꾘꾙꾚꾛 ·꾜꾝꾞꾟꾠 ·꾡꾢꾣꾤꾥 ·꾦꾧꾨꾩꾪 ·꾫꾬꾭꾮꾯 ·꾰꾱꾲꾳꾴 ·꾵꾶꾷꾸꾹 ·꾺꾻꾼꾽꾾 ·꾿꿀꿁꿂꿃 ·꿄꿅꿆꿇꿈 ·꿉꿊꿋꿌꿍 ·꿎꿏꿐꿑꿒 ·꿓꿔꿕꿖꿗 ·꿘꿙꿚꿛꿜 ·꿝꿞꿟꿠꿡 ·꿢꿣꿤꿥꿦 ·꿧꿨꿩꿪꿫 ·꿬꿭꿮꿯꿰 ·꿱꿲꿳꿴꿵 ·꿶꿷꿸꿹꿺 ·꿻꿼꿽꿾꿿 ·뀀뀁뀂뀃뀄 ·뀅뀆뀇뀈뀉 ·뀊뀋뀌뀍뀎 ·뀏뀐뀑뀒뀓 ·뀔뀕뀖뀗뀘 ·뀙뀚뀛뀜뀝 ·뀞뀟뀠뀡뀢 ·뀣뀤뀥뀦뀧 ·뀨뀩뀪뀫뀬 ·뀭뀮뀯뀰뀱 ·뀲뀳뀴뀵뀶 ·뀷뀸뀹뀺뀻 ·뀼뀽뀾뀿끀 ·끁끂끃끄끅 ·끆끇끈끉끊 ·끋끌끍끎끏 ·끐끑끒끓끔 ·끕끖끗끘끙 ·끚끛끜끝끞 ·끟끠끡끢끣 ·끤끥끦끧끨 ·끩끪끫끬끭 ·끮끯끰끱끲 ·끳끴끵끶끷 ·끸끹끺끻끼 ·끽끾끿낀낁 ·낂낃낄낅낆 ·낇낈낉낊낋 ·낌낍낎낏낐 ·낑낒낓나낔 ·낕낖낗나낙 ·낚낛난낝낞 ·낟날낡낢낣 ·낤낥낦낧남 ·납낪낫났낭 ·낮낯낰낱낲 ·낳내낵낶낷 ·낸낹낺낻낼 ·낽낾낿냀냁 ·냂냃냄냅냆 ·냇냈냉냊냋 ·냌냍냎냏냐 ·냑냒냓냔냕 ·냖냗냘냙냚 ·냛냜냝냞냟 ·냠냡냢냣냤 ·냥냦냧냨냩 ·냪냫냬냭냮 ·냯냰냱냲냳 ·냴냵냶냷냸 ·냹냺냻냼냽 ·냾냿넀넁넂 ·넃넄넅넆넇 ·너넉넊넋넌 ·넍넎넏널넑 ·넒넓넔넕넖 ·넗넘넙넚넛 ·넜넝넞넟넠 ·넡넢넣네넥 ·넦넧넨넩넪 ·넫넬넭넮넯 ·넰넱넲넳넴 ·넵넶넷넸넹 ·넺넻넼넽넾 ·넿녀녁녂녃 ·년녅녆녇녈 ·녉녊녋녌념 ·녎녏념녑녒 ·녓녔녕녖녗 ·녘녙녚녛녜 ·녝녞녟녠녡 ·녢녣녤녥녦 ·녧녨녩녪녫 ·녬녭녮녯녰 ·녱녲녳녴녵 ·녶녷노녹녺 ·녻논녽녾녿 ·놀놁놂놃놄 ·놅놆놇놈놉 ·놊놋놌농놎 ·놏놐놑높놓 ·놔놕놖놗놘 ·놙놚놛놜놝 ·놞놟놠놡놢 ·놣놤놥놦놧 ·놨놩놪놫놬 ·놭놮놯놰놱 ·놲놳놴놵놶 ·놷놸놹놺놻 ·놼놽놾놿뇀 ·뇁뇂뇃뇄뇅 ·뇆뇇뇈뇉뇊 ·뇋뇌뇍뇎뇏 ·뇐뇑뇒뇓뇔 ·뇕뇖뇗뇘뇙 ·뇚뇛뇜뇝뇞 ·뇟뇠뇡뇢뇣 ·뇤뇥뇦뇧뇨 ·뇩뇪뇫뇬뇭 ·뇮뇯뇰뇱뇲 ·뇳뇴뇵뇶뇷 ·뇸뇹뇺뇻뇼 ·뇽뇾뇿눀눁 ·눂눃누눅눆 ·눇눈눉눊눋 ·눌눍눎눏눐 ·눑눒눓눔눕 ·눖눗눘눙눚 ·눛눜눝눞눟 ·눠눡눢눣눤 ·눥눦눧눨눩 ·눪눫눬눭눮 ·눯눰눱눲눳 ·눴눵눶눷눸 ·눹눺눻눼눽 ·눾눿뉀뉁뉂 ·뉃뉄뉅뉆뉇 ·뉈뉉뉊뉋뉌 ·뉍뉎뉏뉐뉑 ·뉒뉓뉔뉕뉖 ·뉗뉘뉙뉚뉛 ·뉜뉝뉞뉟뉠 ·뉡뉢뉣뉤뉥 ·뉦뉧뉨뉩뉪 ·뉫뉬뉭뉮뉯 ·뉰뉱뉲뉳뉴 ·뉵뉶뉷뉸뉹 ·뉺뉻뉼뉽뉾 ·뉿늀늁늂늃 ·늄늅늆늇늈 ·늉늊늋늌늍 ·늎늏느늑늒 ·늓는늕늖늗 ·늘늙늚늛늜 ·늝늞늟늠늡 ·늢늣늤능늦 ·늧늨늩늪늫 ·늬늭늮늯늰 ·늱늲늳늴늵 ·늶늷늸늹늺 ·늻늼늽늾늿 ·닀닁닂닃닄 ·닅닆닇니닉 ·닊닋닌닍닎 ·닏닐닑닒닓 ·닔닕닖닗남 ·납낪낫났낭 ·낮낯낰낱낲 ·낳내낵낶낷 ·낸낹낺낻낼 ·낽낾낿냀냁 ·냂냃냄냅냆 ·냇냈냉냊냋 ·냌냍냎냏냐 ·냑냒냓냔냕 ·냖냗냘냙냚 ·냛냜냝냞냟 ·냠냡냢냣냤 ·냥냦냧냨냩 ·냪냫냬냭냮 ·냯냰냱냲냳 ·냴냵냶냷냸 ·냹냺냻냼냽 ·냾냿넀넁넂 ·넃넄넅넆넇 ·너넉넊넋넌 ·넍넎넏널넑 ·넒넓넔넕넖 ·넗넘넙넚넛 ·넜넝넞넟넠 ·넡넢넣네넥 ·넦넧넨넩넪 ·넫넬넭넮넯 ·넰넱넲넳넴 ·넵넶넷넸넹 ·넺넻넼넽넾 ·넿녀녁녂녃 ·년녅녆녇녈 ·녉녊녋녌념 ·녎녏념녑녒 ·녓녔녕녖녗 ·녘녙녚녛녜 ·녝녞녟녠녡 ·녢녣녤녥녦 ·녧녨녩녪녫 ·녬녭녮녯녰 ·녱녲녳녴녵 ·녶녷노녹녺 ·녻논녽녾녿 ·놀놁놂놃놄 ·놅놆놇놈놉 ·놊놋놌농놎 ·놏놐놑높놓 ·놔놕놖놗놘 ·놙놚놛놜놝 ·놞놟놠놡놢 ·놣놤놥놦놧 ·놨놩놪놫놬 ·놭놮놯놰놱 ·놲놳놴놵놶 ·놷놸놹놺놻 ·놼놽놾놿뇀 ·뇁뇂뇃뇄뇅 ·뇆뇇뇈뇉뇊 ·뇋뇌뇍뇎뇏 ·뇐뇑뇒뇓뇔 ·뇕뇖뇗뇘뇙 ·뇚뇛뇜뇝뇞 ·뇟뇠뇡뇢뇣 ·뇤뇥뇦뇧뇨 ·뇩뇪뇫뇬뇭 ·뇮뇯뇰뇱뇲 ·뇳뇴뇵뇶뇷 ·뇸뇹뇺뇻뇼 ·뇽뇾뇿눀눁 ·눂눃누눅눆 ·눇눈눉눊눋 ·눌눍눎눏눐 ·눑눒눓눔눕 ·눖눗눘눙눚 ·눛눜눝눞눟 ·눠눡눢눣눤 ·눥눦눧눨눩 ·눪눫눬눭눮 ·눯눰눱눲눳 ·눴눵눶눷눸 ·눹눺눻눼눽 ·눾눿뉀뉁뉂 ·뉃뉄뉅뉆뉇 ·뉈뉉뉊뉋뉌 ·뉍뉎뉏뉐뉑 ·뉒뉓뉔뉕뉖 ·뉗뉘뉙뉚뉛 ·뉜뉝뉞뉟뉠 ·뉡뉢뉣뉤뉥 ·뉦뉧뉨뉩뉪 ·뉫뉬뉭뉮뉯 ·뉰뉱뉲뉳뉴 ·뉵뉶뉷뉸뉹 ·뉺뉻뉼뉽뉾 ·뉿늀늁늂늃 ·늄늅늆늇늈 ·늉늊늋늌늍 ·늎늏느늑늒 ·늓는늕늖늗 ·늘늙늚늛늜 ·늝늞늟늠늡 ·늢늣늤능늦 ·늧늨늩늪늫 ·늬늭늮늯늰 ·늱늲늳늴늵 ·늶늷늸늹늺 ·늻늼늽늾늿 ·닀닁닂닃닄 ·닅닆닇니닉 ·닊닋닌닍닎 ·닏닐닑닒닓 ·닔닕닖닗

LXXXI. LXXXI ·ꬰꬱꬲꬳ ·ꬴꬵꬶꬷꬸ ·ꬹꬺꬻꬼꬽ ·ꬾꬿꭀꭁꭂ ·ꭃꭄꭅꭆꭇ ·ꭈꭉꭊꭋꭌ ·ꭍꭎꭏꭐꭑ ·ꭒꭓꭔꭕꭖ ·ꭗꭘꭙꭚ꭛ ·ꭜꭝꭞꭟꭠ ·ꭡꭢꭣꭤꭥ ·ꭦꭧꭨꭩ꭪ ·꭫꭬꭭꭮꭯ ·ꭰꭱꭲꭳꭴ ·ꭵꭶꭷꭸꭹ ·ꭺꭻꭼꭽꭾ ·ꭿꮀꮁꮂꮃ ·ꮄꮅꮆꮇꮈ ·ꮉꮊꮋꮌꮍ ·ꮎꮏꮐꮑꮒ ·ꮓꮔꮕꮖꮗ ·ꮘꮙꮚꮛꮜ ·ꮝꮞꮟꮠꮡ ·ꮢꮣꮤꮥꮦ ·ꮧꮨꮩꮪꮫ ·ꮬꮭꮮꮯꮰ ·ꮱꮲꮳꮴꮵ ·ꮶꮷꮸꮹꮺ ·ꮻꮼꮽꮾꮿ ·ꯀꯁꯂꯃꯄ ·ꯅꯆꯇꯈꯉ ·ꯊꯋꯌꯍꯎ ·ꯏꯐꯑꯒꯓ ·ꯔꯕꯖꯗꯘ ·ꯙꯚꯛꯜꯝ ·ꯞꯟꯠꯡꯢ ·ꯣꯤꯥꯦꯧ ·ꯨꯩꯪ꯫꯬ ·꯭꯮꯯꯰꯱ ·꯲꯳꯴꯵꯶ ·꯷꯸꯹꯺꯻ ·꯼꯽꯾꯿가 ·각갂갃간갅 ·갆갇갈갉갊 ·갋갌갍갎갏 ·감갑값갓갔 ·강갖갗갘같 ·갚갛개객갞 ·갟갠갡갢갣 ·갤갥갦갧갨 ·갩갪갫갬갭 ·갮갯갰갱갲 ·갳갴갵갶갷 ·갸갹갺갻갼 ·갽갾갿걀걁 ·걂걃걄걅걆 ·걇걈걉걊걋 ·걌걍걎걏걐 ·걑걒걓걔걕 ·걖걗걘걙걚 ·걛걜걝걞걟 ·걠걡걢걣걤 ·걥걦걧걨걩 ·걪걫걬걭걮 ·걯거걱걲걳 ·건걵걶걷걸 ·걹걺걻걼걽 ·걾걿검겁겂 ·것겄겅겆겇 ·겈겉겊겋게 ·겍겎겏겐겑 ·겒겓겔겕겖 ·겗겘겙겚겛 ·겜겝겞겟겠 ·겡겢겣겤겥 ·겦겧겨격겪 ·겫견겭겮겯 ·결겱겲겳겴 ·겵겶겷겸겹 ·겺겻겼경겾 ·겿곀곁곂곃 ·계곅곆곇곈 ·곉곊곋곌곍 ·곎곏곐곑곒 ·곓곔곕곖곗 ·곘고곚곛곜 ·곝곞곟고곡 ·곢곣곤곥곦 ·곧골곩곪곫 ·골곭곮곯곰 ·곱곲곳곴공 ·곶곷곸곹곺 ·곻과곽곾곿 ·관괁괂괃괄 ·괅괆괇괈괉 ·괊괋괌괍괎 ·괏괐광괒괓 ·괔괕괖괗괘 ·괙괚괛괜괝 ·괞괟괠괡괢 ·괣괤괥괦괧 ·괨괩괪괫괬 ·괭괮괯괰괱 ·괲괳괴괵괶 ·괷괸괹괺괻 ·괼괽괾괿굀 ·굁굂굃굄굅 ·굆굇굈굉굊 ·굋굌굍굎굏 ·교굑굒굓굔 ·굕굖굗굘굙 ·굚굛굜굝굞 ·굟굠굡굢굣 ·구국굤굥굦 ·굧굨굩굪굫 ·굮굯굱굲굳 ·굴굵굶굷굸 ·굹굺굻굼굽 ·굾굿궀궁궂 ·궃궄궅궆궇 ·궈궉권궋권 ·궍궎궏궐궑 ·궒궓궔궕궖 ·궗궘궙궚궛 ·궜궝궞궟궠 ·궡궢궣궤궥 ·궦궧궨궩궪 ·궫궬궭궮궯 ·궰궱궲궳궴 ·궵궶궷궸궹 ·궺궻궼궽궾 ·궿귀귁귂귃 ·귄귅귆귇귈 ·귉귊귋귌귍 ·귎귏귐귑귒 ·귓귔귕귖귗 ·귘귙귚귛귝 ·귞귟균귡귢 ·귣귤귥귦귧 ·귨귩귪귫귬 ·귭귮귯귰귱 ·귲귳귴귵귶 ·귷그극귺귻 ·근귽귾귿글 ·긁긂긃긄긅 ·긆긇금급긊 ·긋긌긍긎긏 ·긐긑긒긓긔 ·긕긖긗긘긙 ·긚긛긜긝긞 ·긟긠긡긢긣 ·기긥긦긧긨 ·긩긪긫긬긭 ·긮긯긱긲긳 ·긴긵긶긷길 ·긹긺긻긼긽 ·긾긿김깁깂 ·깃깄깅깆깇 ·깈깉깊깋까 ·깍깎깏깐깑 ·깒깓깔깕깖 ·깗깘깙깚깛 ·깜깝깞깟깠 ·깡깢깣깤깥 ·깦깧깨깩깪 ·깫깬깭깮깯 ·깰깱깲깳깴 ·깵깶깷깸깹 ·깺깻깼깽깾 ·깿꺀꺁꺂꺃 ·꺄꺅꺆꺇꺈 ·꺉꺊꺋꺌꺍 ·꺎꺏꺐꺑꺒 ·꺓꺔꺕꺖꺗 ·꺘꺙꺚꺛꺜 ·꺝꺞꺟꺠꺡 ·꺢꺣꺤꺥꺦 ·꺧꺨꺩꺪꺫 ·꺬꺭꺮꺯꺰 ·꺱꺲꺳꺴꺵 ·꺶꺷꺸꺹꺺 ·꺻꺼꺽꺾꺿 ·껀껁껂껃껄 ·껅껆껇껈껉 ·껊껋껌껍껎 ·껏껐껑껒껓 ·껔껕껖껗께 ·껙껚껛껜껝 ·껞껟껠껡껢 ·껣껤껥껦껧 ·껨껩껪껫껬 ·껭껮껯껰껱 ·껲껳껴껵껶 ·껷껸껹껺껻 ·껼껽껾껿꼀 ·꼁꼂꼃꼄꼅 ·꼆꼇꼈꼉꼊 ·꼋꼌꼍꼎꼏 ·꼐꼑꼒꼓꼔 ·꼕꼖꼗꼘꼙 ·꼚꼛꼜꼝꼞 ·꼟꼠꼡꼢꼣 ·꼤꼥꼦꼧꼨 ·꼩꼪꼫꼬꼭 ·꼮꼯꼰꼱꼲 ·꼳꼴꼵꼶꼷 ·꼸꼹꼺꼻꼼 ·꼽꼾꼿꽀꽁 ·꽂꽃꽄꽅꽆 ·꽇꽈꽉꽊꽋 ·꽌꽍꽎꽏꽐 ·꽑꽒꽓꽔꽕 ·꽖꽗꽘꽙꽚 ·꽛꽜꽝꽞꽟 ·꽠꽡꽢꽣꽤 ·꽥꽦꽧꽨꽩 ·꽪꽫꽬꽭꽮 ·꽯꽰꽱꽲꽳 ·꽴꽵꽶꽷꽸 ·꽹꽺꽻꽼꽽 ·꽾꽿꾀꾁꾂 ·꾃꾄꾅꾆꾇 ·꾈꾉꾊꾋꾌 ·꾍꾎꾏꾐꾑 ·꾒꾓꾔꾕꾖 ·꾗꾘꾙꾚꾛 ·꾜꾝꾞꾟꾠 ·꾡꾢꾣꾤꾥 ·꾦꾧꾨꾩꾪 ·꾫꾬꾭꾮꾯 ·꾰꾱꾲꾳꾴 ·꾵꾶꾷꾸꾹 ·꾺꾻꾼꾽꾾 ·꾿꿀꿁꿂꿃 ·꿄꿅꿆꿇꿈 ·꿉꿊꿋꿌꿍 ·꿎꿏꿐꿑꿒 ·꿓꿔꿕꿖꿗 ·꿘꿙꿚꿛꿜 ·꿝꿞꿟꿠꿡 ·꿢꿣꿤꿥꿦 ·꿧꿨꿩꿪꿫 ·꿬꿭꿮꿯꿰 ·꿱꿲꿳꿴꿵 ·꿶꿷꿸꿹꿺 ·꿻꿼꿽꿾꿿 ·뀀뀁뀂뀃뀄 ·뀅뀆뀇뀈뀉 ·뀊뀋뀌뀍뀎 ·뀏뀐뀑뀒뀓 ·뀔뀕뀖뀗뀘 ·뀙뀚뀛뀜뀝 ·뀞뀟뀠뀡뀢 ·뀣뀤뀥뀦뀧 ·뀨뀩뀪뀫뀬 ·뀭뀮뀯뀰뀱 ·뀲뀳뀴뀵뀶 ·뀷뀸뀹뀺뀻 ·뀼뀽뀾뀿끀 ·끁끂끃끄끅 ·끆끇끈끉끊 ·끋끌끍끎끏 ·끐끑끒끓끔 ·끕끖끗끘끙 ·끚끛끜끝끞 ·끟끠끡끢끣 ·끤끥끦끧끨 ·끩끪끫끬끭 ·끮끯끰끱끲 ·끳끴끵끶끷 ·끸끹끺끻끼 ·끽끾끿낀낁 ·낂낃낄낅낆 ·낇낈낉낊낋 ·낌낍낎낏낐 ·낑낒낓나낔 ·낕낖낗나낙 ·낚낛난낝낞 ·낟날낡낢낣 ·낤낥낦낧남 ·납낪낫났낭 ·낮낯낰낱낲 ·낳내낵낶낷 ·낸낹낺낻낼 ·낽낾낿냀냁 ·냂냃냄냅냆 ·냇냈냉냊냋 ·냌냍냎냏냐 ·냑냒냓냔냕 ·냖냗냘냙냚 ·냛냜냝냞냟 ·냠냡냢냣냤 ·냥냦냧냨냩 ·냪냫냬냭냮 ·냯냰냱냲냳 ·냴냵냶냷냸 ·냹냺냻냼냽 ·냾냿넀넁넂 ·넃넄넅넆넇 ·너넉넊넋넌 ·넍넎넏널넑 ·넒넓넔넕넖 ·넗넘넙넚넛 ·넜넝넞넟넠 ·넡넢넣네넥 ·넦넧넨넩넪 ·넫넬넭넮넯 ·넰넱넲넳넴 ·넵넶넷넸넹 ·넺넻넼넽넾 ·넿녀녁녂녃 ·년녅녆녇녈 ·녉녊녋녌념 ·녎녏념녑녒 ·녓녔녕녖녗 ·녘녙녚녛녜 ·녝녞녟녠녡 ·녢녣녤녥녦 ·녧녨녩녪녫 ·녬녭녮녯녰 ·녱녲녳녴녵 ·녶녷노녹녺 ·녻논녽녾녿 ·놀놁놂놃놄 ·놅놆놇놈놉 ·놊놋놌농놎 ·놏놐놑높놓 ·놔놕놖놗놘 ·놙놚놛놜놝 ·놞놟놠놡놢 ·놣놤놥놦놧 ·놨놩놪놫놬 ·놭놮놯놰놱 ·놲놳놴놵놶 ·놷놸놹놺놻 ·놼놽놾놿뇀 ·뇁뇂뇃뇄뇅 ·뇆뇇뇈뇉뇊 ·뇋뇌뇍뇎뇏 ·뇐뇑뇒뇓뇔 ·뇕뇖뇗뇘뇙 ·뇚뇛뇜뇝뇞 ·뇟뇠뇡뇢뇣 ·뇤뇥뇦뇧뇨 ·뇩뇪뇫뇬뇭 ·뇮뇯뇰뇱뇲 ·뇳뇴뇵뇶뇷 ·뇸뇹뇺뇻뇼 ·뇽뇾뇿눀눁 ·눂눃누눅눆 ·눇눈눉눊눋 ·눌눍눎눏눐 ·눑눒눓눔눕 ·눖눗눘눙눚 ·눛눜눝눞눟 ·눠눡눢눣눤 ·눥눦눧눨눩 ·눪눫눬눭눮 ·눯눰눱눲눳 ·눴눵눶눷눸 ·눹눺눻눼눽 ·눾눿뉀뉁뉂 ·뉃뉄뉅뉆뉇 ·뉈뉉뉊뉋뉌 ·뉍뉎뉏뉐뉑 ·뉒뉓뉔뉕뉖 ·뉗뉘뉙뉚뉛 ·뉜뉝뉞뉟뉠 ·뉡뉢뉣뉤뉥 ·뉦뉧뉨뉩뉪 ·뉫뉬뉭뉮뉯 ·뉰뉱뉲뉳뉴 ·뉵뉶뉷뉸뉹 ·뉺뉻뉼뉽뉾 ·뉿늀늁늂늃 ·늄늅늆늇늈 ·늉늊늋늌늍 ·늎늏느늑늒 ·늓는늕늖늗 ·늘늙늚늛늜 ·늝늞늟늠늡 ·늢늣늤능늦 ·늧늨늩늪늫 ·늬늭늮늯늰 ·늱늲늳늴늵 ·늶늷늸늹늺 ·늻늼늽늾늿 ·닀닁닂닃닄 ·닅닆닇니닉 ·닊닋닌닍닎 ·닏닐닑닒닓 ·닔닕닖닗

LXXXII, 1 (1) LXXXII ·ꬰꬱꬲꬳ ·ꬴꬵꬶꬷꬸ ·ꬹꬺꬻꬼꬽ ·ꬾꬿꭀꭁꭂ ·ꭃꭄꭅꭆꭇ ·ꭈꭉꭊꭋꭌ ·ꭍꭎꭏꭐꭑ ·ꭒꭓꭔꭕꭖ ·ꭗꭘꭙꭚ꭛ ·ꭜꭝꭞꭟꭠ ·ꭡꭢꭣꭤꭥ ·ꭦꭧꭨꭩ꭪ ·꭫꭬꭭꭮꭯ ·ꭰꭱꭲꭳꭴ ·ꭵꭶꭷꭸꭹ ·ꭺꭻꭼꭽꭾ ·ꭿꮀꮁꮂꮃ ·ꮄꮅꮆꮇꮈ ·ꮉꮊꮋꮌꮍ ·ꮎꮏꮐꮑꮒ ·ꮓꮔꮕꮖꮗ ·ꮘꮙꮚꮛꮜ ·ꮝꮞꮟꮠꮡ ·ꮢꮣꮤꮥꮦ ·ꮧꮨꮩꮪꮫ ·ꮬꮭꮮꮯꮰ ·ꮱꮲꮳꮴꮵ ·ꮶꮷꮸꮹꮺ ·ꮻꮼꮽꮾꮿ ·ꯀꯁꯂꯃꯄ ·ꯅꯆꯇꯈꯉ ·ꯊꯋꯌꯍꯎ ·ꯏꯐꯑꯒꯓ ·ꯔꯕꯖꯗꯘ ·ꯙꯚꯛꯜꯝ ·ꯞꯟꯠꯡꯢ ·ꯣꯤꯥꯦꯧ ·ꯨꯩꯪ꯫꯬ ·꯭꯮꯯꯰꯱ ·꯲꯳꯴꯵꯶ ·꯷꯸꯹꯺꯻ ·꯼꯽꯾꯿가 ·각갂갃간갅 ·갆갇갈갉갊 ·갋갌갍갎갏 ·감갑값갓갔 ·강갖갗갘같 ·갚갛개객갞 ·갟갠갡갢갣 ·갤갥갦갧갨 ·갩갪갫갬갭 ·갮갯갰갱갲 ·갳갴갵갶갷 ·갸갹갺갻갼 ·갽갾갿걀걁 ·걂걃걄걅걆 ·걇걈걉걊걋 ·걌걍걎걏걐 ·걑걒걓걔걕 ·걖걗걘걙걚 ·걛걜걝걞걟 ·걠걡걢걣걤 ·걥걦걧걨걩 ·걪걫걬걭걮 ·걯거걱걲걳 ·건걵걶걷걸 ·걹걺걻걼걽 ·걾걿검겁겂 ·것겄겅겆겇 ·겈겉겊겋게 ·겍겎겏겐겑 ·겒겓겔겕겖 ·겗겘겙겚겛 ·겜겝겞겟겠 ·겡겢겣겤겥 ·겦겧겨격겪 ·겫견겭겮겯 ·결겱겲겳겴 ·겵겶겷겸겹 ·겺겻겼경겾 ·겿곀곁곂곃 ·계곅곆곇곈 ·곉곊곋곌곍 ·곎곏곐곑곒 ·곓곔곕곖곗 ·곘고곚곛곜 ·곝곞곟고곡 ·곢곣곤곥곦 ·곧골곩곪곫 ·골곭곮곯곰 ·곱곲곳곴공 ·곶곷곸곹곺 ·곻과곽곾곿 ·관괁괂괃괄 ·괅괆괇괈괉 ·괊괋괌괍괎 ·괏괐광괒괓 ·괔괕괖괗괘 ·괙괚괛괜괝 ·괞괟괠괡괢 ·괣괤괥괦괧 ·괨괩괪괫괬 ·괭괮괯괰괱 ·괲괳괴괵괶 ·괷괸괹괺괻 ·괼괽괾괿굀 ·굁굂굃굄굅 ·굆굇굈굉굊 ·굋굌굍굎굏 ·교굑굒굓굔 ·굕굖굗굘굙 ·굚굛굜굝굞 ·굟굠굡굢굣 ·구국굤굥굦 ·굧굨굩굪굫 ·굮굯굱굲굳 ·굴굵굶굷굸 ·굹굺굻굼굽 ·굾굿궀궁궂 ·궃궄궅궆궇 ·궈궉권궋권 ·궍궎궏궐궑 ·궒궓궔궕궖 ·궗궘궙궚궛 ·궜궝궞궟궠 ·궡궢궣궤궥 ·궦궧궨궩궪 ·궫궬궭궮궯 ·궰궱궲궳궴 ·궵궶궷궸궹 ·궺궻궼궽궾 ·궿귀귁귂귃 ·귄귅귆귇귈 ·귉귊귋귌귍 ·귎귏귐귑귒 ·귓귔귕귖귗 ·귘귙귚귛귝 ·귞귟균귡귢 ·귣귤귥귦귧 ·귨귩귪귫귬 ·귭귮귯귰귱 ·귲귳귴귵귶 ·귷그극귺귻 ·근귽귾귿글 ·긁긂긃긄긅 ·긆긇금급긊 ·긋긌긍긎긏 ·긐긑긒긓긔 ·긕긖긗긘긙 ·긚긛긜긝긞 ·긟긠긡긢긣 ·기긥긦긧긨 ·긩긪긫긬긭 ·긮긯긱긲긳 ·긴긵긶긷길 ·긹긺긻긼긽 ·긾긿김깁깂 ·깃깄깅깆깇 ·깈깉깊깋까 ·깍깎깏깐깑 ·깒깓깔깕깖 ·깗깘깙깚깛 ·깜깝깞깟깠 ·깡깢깣깤깥 ·깦깧깨깩깪 ·깫깬깭깮깯 ·깰깱깲깳깴 ·깵깶깷깸깹 ·깺깻깼깽깾 ·깿꺀꺁꺂꺃 ·꺄꺅꺆꺇꺈 ·꺉꺊꺋꺌꺍 ·꺎꺏꺐꺑꺒 ·꺓꺔꺕꺖꺗 ·꺘꺙꺚꺛꺜 ·꺝꺞꺟꺠꺡 ·꺢꺣꺤꺥꺦 ·꺧꺨꺩꺪꺫 ·꺬꺭꺮꺯꺰 ·꺱꺲꺳꺴꺵 ·꺶꺷꺸꺹꺺 ·꺻꺼꺽꺾꺿 ·껀껁껂껃껄 ·껅껆껇껈껉 ·껊껋껌껍껎 ·껏껐껑껒껓 ·껔껕껖껗께 ·껙껚껛껜껝 ·껞껟껠껡껢 ·껣껤껥껦껧 ·껨

ꣀꣀꣀ

LXXXIII, 1 (1) LXXXIII

2 (2)

LXXXIV. LXXXIV

LXXXV. LXXXV

LXXXVI. LXXXVI ར་ཡ་མཚན་ཐེག་ཆེན་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ཞེས་བྱ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མད

THE DÎNKARD, BOOK V.

Complete Questions of Bûkht-Masareh[1] and their Answers.

Now a townsman[2], one who was friendly-disposed (towards us Zoroastrians), as well as most eager for religious knowledge, and inquisitive about what was strange to him, a Christian man whom they call Bûkht-Masareh, inquired thus :—

I. From what is the existence of God evident? And that of the competitor (or adversary)[3]?

II. And whence came that competing spirit?

III. And for what purpose did he come?

IV. And for what reason did he strive for corrupting?

V. And why did he not come before?

VI. (1) And was it possible for God[4] to keep that adversary away, [or not? (2) And if He could keep (him) away,][5] then why did He not keep (him) away? (3) And if He could

---

[1] Compare the Persian *Bûkht-ul-Nassar*, the name of the Babylonian king who is called *Nabukudrachara* in the Old Behistân Inscriptions, Column I, § 16 *seq.*, and *Nebuchadrezzar* in the Bible. I read the name *Bûkht-Masareh* in Pahlavi, the word *Masareh* being for Hebrew *Mâsôrah*, which means 'a series of critical notes on the Jewish Old Testament'. *Bûkht*, as in the names *Bûkht-Mârâê*, *Bûkht-Yazd*, *Bûkht-Yeshu*, means 'redeemed', so that the entire name would denote 'Redeemed by Mâsôrah'.

[2] Reading : *dahik*, comp. Mod. Pers. *dih*, Avesta *danghu*.

[3] Here *batîk* stands for *bûtîk* as Mod. Pers. *budan* for *bûdan*, and *ham-bûtîk* literally means 'co-existent'; the idea of rivalry or enmity is logically inferred. Here *ham-butîk* means 'competitor', 'opponent'. The reading *ham-bûtîk* is the most correct one, because otherwise *ham-batîk* ought to be *ham-vatîk*, and would imply 'alike bad', which is inadmissible.

[4] Lit., 'this God'.

[5] Only K. 43 inserts the words which are here put into brackets.

not keep (him) away, how would it be possible to keep (him) away at last?

VII. And why did He let him in?

VIII. And why did He approve harm for the creatures?

IX. And with what power will He cast him back?

X. And is his return possible or not?

XI. (1) And if not possible for him, why is it not possible? (2) And if it be possible for him, why will he not come?

XII. Why did God utter this Revelation (*daêna*) in an unfamiliar[1] and obscure[2] language, the name whereof is Avesta?

XIII. And why did He not think of its original[3] (text being preserved only) in a written form, but ordered (also) to learn (it) by heart for recitation[4]?

XIV. (1) And why does God send the Religion only (*aê-vâch*) to the country of Irân, thereby abandoning the rest to the teaching of the demons. (2) And (is it that) the rest do not consider that God (*ân Yêzat*) as worthy, nor are (they) able to represent (*nimûtan*) Him (so)?

XV. And why is homage to be offered not only to God, but even to the Sun and several other luminaries?

XVI. And why is the walking about without having put on the *kûstîg* (or, the sacred girdle) regarded as sin?

---

[1] Reading: *anâshnâk*, comp. Mod. Pers. *âshnâ*. Better would be *anâsânîk*, 'difficult.' [2] Lit., 'hidden'.

[3] *Lâ bûnîk hangârt*; otherwise, *lâ bûndak hangârt*, means 'did not consider (it) sufficient (in a written form), or, 'not completely deciphered'.

[4] Reading: *narm kartan*, *cf.* Mod. Pers. *narm kardan*, 'to commit to memory'. It can be also rendered thus: 'And why in a writing not fully deciphered did He order that it should be learnt by heart for recitation'?

XVII. For what reason are the consecration ceremonies with regard to the *barsam* and the *draona* (or, *darûn*) different?

XVIII. And what advantage is there to the Deity from invocation and worship?

XIX. And why is the (material) body when dead more polluted than when alive?

XX. And what is the pollution of menstruation owing to?

XXI. And when it passes out from an outlet, why is the whole body polluted, and to be avoided at a distance.

XXII. And how are injurious effects[1] produced by eating without saying the *bâj* formula, and by walking bare footed and making water standing, and by other things which happen[2] from these?

XXIII. And if demons[3] take birth (so), why do they not devour the whole world?

XXIV. Why should a woman wash herself after coition[3]?

XXV. And if it is necessary[4] (for such a woman) to wash herself, why should not another woman wash herself (so) who is without a husband?

XXVI. And while slaughtering a *gûspend*[5] what is the reason of striking it with a stick before the knife?

XXVII. Why should the *barsam* be kept at a distance from impure matter and from menstruation?

XXVIII. And when the *darûn* is consecrated and the praise of God is uttered before eating that superior meal, and after

---

[1] Lit., 'demons'.

[2] Or, 'which result from these'.

[3] *Vusastak* also implies 'miscarriage', as in S. B. E., Vol. XXXVII, p. 159; Vend. VII, § 60 *seq.*

[4] Or, 'obligatory'.

[5] A sheep, a goat; it sometimes includes all cattle, and sometimes all beasts.

that the praise is uttered a second time, why (is one) to continue the error[1].

XXIX. And how do the dead come back during the *Fravartîgan* days?

XXX. And what is the reason of cleaning the hands with cow's urine and green vegetables?

XXXI. And what is the object of showing the dead matter to the dog?

XXXII. And why is the existence of the halo (*brâza* î nismô*) of the soul and wisdom and learning in the body and the neck (or, throat), and the abundance[2] of wealth and of other kinds of happiness of the worshippers of God, not more manifest than among the demon-worshippers?

XXXIII. And why is it necessary to keep one's own Religion and (indeed) to believe in anything?

---

(1) The **Answers unto Bûkht-Masareh,** of scanty knowledge[3], which owe their origin (*min*) to religious deliberations[4] by him, are (here) offered[5] in the form of a memorandum[6], as a demonstration of abundant originality[7] of the words and citations of the questions and (their) solutions which, for the information of sages, are edited[8] in the manuscript, the name whereof, as established by us[9], is the

---

[1] Reading: *mânîd*, 'a fault', 'an error', comp. Pers. *mânîd*.

* Comp. Av. *brâza*; Mss. *brâh va gadâ*. [2] Reading: *frêhîh*.

[3] *Kam âkâsîh*, 'of slender knowledge', 'deficient in intelligence'.

[4] Reading: *huskârishnîhâ*.

[5] Reading: *debrûnt* for *debrûnd*, 'they offer', 'forward', or 'convey'.

[6] Following K. 43.

[7] Reading: *kabad bûnîgîh*, 'of much originality'; perhaps, *kabad bûndagîh*, 'abundant completeness'.

[8] *Aêvâch*, 'made known', or 'published'.

[9] Reading: *mân*.

Daĉnakarĉ[1], exactly as these ought wholly to appear in an explicit language[2]. (2) Besides, as a friendly token from an humble servant[3] (of God), it (*viz.*, the memorandum) is just so written and revised[4] as is also now approved by him*. (3) So that whatever[5] is that which is an assertion[6] (based) on intelligible evidence[7], is inevitable[8]; and whatever is that (which is based) on persistent information[9], and whatever is that which is (based) on a circumstance[10], certain†; and whatever is that which is within the bounds of belief, even resembling a speculation[11], (it is) the principle to accept freely and unhesitatingly[12]. (4) And that token is (herein represented) as follows[13]:—

I. The manifestation of the existence of God is from the several unifications of the material world.

II. The one cause of the appearance of the rival spirit (or the opponent) is the necessity or due[14] of the creatures.

III. The rival or competing spirit came through an abyss, from a place in empty space[15].

---

[1] Compare the following from the Pahlavi text of the *Shikand-Gûmânîk Vijâr*, Chap. IX, §§ 1—3: "Other information about the existence of the competitor, similarly testified by the Dînkard manuscript, is here well noted for you. For both, this which is written above and that which is written here, are grown from the seed which the glorified Âtarô-pâtîyâvand sowed, and from the original praiseworthy work of the highly learned Âtarô-frôbag, son of Farukh-zât himself." S. B. E., Vol. XXIV, p. 162.

[2] Reading: *baên vâch-gûvijâr* in DM.; perhaps, *baên vakht* for *baên bakht*, which may be rendered by 'intrinsic destiny'. [3] The writer here refers to himself.

[4] *Patrâst*, Pers. *paêrâst*, 'compiled', or, 'arranged'.

[5] Taking *amatash* as a substitute for *mûnash*. [6] *Atgh mâ.*

[7] *Aêvâch.* [8] *Pavan dânishnîg paêtâgîh.* [9] *Achârîk.*

[10] Reading: *tûkhshtîk* instead of *tâshtîk*. [11] *Attûnîh.* † *Aêvarîk.*

[12] Reading: *bâharîh, cf.* Mod. Pers. *bahar*, 'a lottery', 'a speculation'.

[13] *Frêhihâ va anshêkûnihâ.* [14] Or, 'And that characteristic token is this'.

[15] The word also means 'worthiness', 'requirements'.

[16] In connection with the following answers read the correlative ideas in the "Dînkard" (Dastur Peshotanji's Edition), Vol. III, Ch. 130; IV, Ch. 172; V, 192, 206; VII, 291; VIII, 399; and in the "Bundahishn", Chap. I, or the "Selections of Zadsparam", Chap. I; and in the "Shikand-Gûmânîk Vijâr", Chaps. II, III, V and IX.

IV. (1) The opponent rushed from the beginning without any cause[1] (into the material world) for the object of destruction[2] and to cause agitation[3] as much as he could[4]. (2) And he (also) came not with any particular motive within the limits of this Essence of Light; and towards Him also he was an opponent without a cause, and behaving foolishly[5]. (3) And when witlessly he received a discomfiture[6], he became acquainted with (the weakness of his) perverse essence. (4) And (thereafter) it has been his practice[7] to strive or struggle for commingling (evil) with the world, (namely) maliciousness and avariciousness[8] and stinginess and lasciviousness and jealousy and destitution[9] and pillage[10] and quarrelsomeness and arrogance and contempt and ignorance[11], and falsehood that is liable to produce or cause annihilation of the original creation[12], the Essence of Light, and a desire for evil[13] and unlawful character, and silly struggling, and every conduct[14] of this nature.

V. (1) And the reason for (his) not coming before is that it was not necessary[15]. (2) But if you wish (me) to speak freely[16] this, too, is not observed with minuteness that the statement is (only) about (God) being able to extirpate[17] (the competing

---

[1] *Avichim.* [2] *Akârthâ*, lit., 'disablingly'.
[3] *Jûmbâgih*, 'disturbance'. [4] *Pavan tûbân.*
[5] *Hared-kâr.* [6] *Patkupishnîg.* [7] *Âtnîn.*

[8] Compare *âzûrî pandî* in *Pazend Patêt*, § 10, which, according to traditional version, means 'slander of the dead ones, (and) greediness or absence of contentment'.

[9] Reading: *vangvarîh*, 'destitution'; or, *nangvarîh*, 'disgracefulness'. Perhaps, a corruption of *nigîrâî.*

[10] Reading: *hazalak-haêmîh*; *K.*, *achârak-haêmîh*, 'helpless nature', 'incapability'.

[11] Perhaps, 'illiterateness', 'imprudence', 'foolishness'.

[12] *Bûnîdât.* [13] *Anâk-kâmîh.* [14] Lit., 'mutual conduct'.

[15] In other words: 'And the reason he did not come before is that there was no necessity'.

[16] *Frêhîhâ*, 'generally', 'mostly'.

[17] *Madam kartan*, *cf.* Pers. *bar kardan*, 'to extirpate'; it may also mean 'to work upwards or onwards', 'to force one's way up', perhaps, 'to elevate'.

spirit), and not about His not doing (so)[1]; (but) you will consider this circumstantially[2]. (3) Not doing anything (is here) the design consequent upon doing something. (4) Then also that not coming of him (*i.e.*, of the evil spirit) before, as possible, is the (right) way[3] of speaking; and even afterwards many a one will question about that previous circumstance[4] (of having come), when at the end it will not be possible (for the competing (spirit) to retire[5] across[6] the Boundless Time.

VI. (1) And the Deity was powerful to keep away the opponent from the sphere[7] of His own confederates (*hamdast*); and several times (*dânar*) he has (actually) kept the antagonist (*hamaêsta*) away; and again (*tanid*) he came back for conflict. (2) Even now to any one[8] for whom it be necessary to put him out, (it is) not allowed[9] to disturb him within the limited time[10] as much as possible (*tûbân barâ jûmbayîtan*), whose distant limits[11] (are) as far as the coming forth for meeting together. (3) So there is no necessity for being inside (*baên yehvûntan*), nor for being unable; besides, it is not through necessity that he should exist while he has any strength in him[12]. (4) It is to be considered (*hangârishn*) how and for what purpose (there should be) powerful strength[13] from the necessity for (his) being, and powerless strength[14] when there is no such necessity for (his)

---

[1] Reading: *aîgh tûbân madam kartan gûbishn, lâ madam lâ kartan afash.*

[2] Reading: *min mânâk hâvand medammûnît*; or, 'as you will consider owing to (its) precise similitude or resemblance', comp. Mod. Pers. *mânâ*, 'certain'.

[3] *Râs* can also be read *rakhîk.*

[4] Here *pîshîh* may mean 'priority' or 'beginning'.

[5] *Lakhvâr vashtan, cf.* Pers. *bâz-gashtan*, 'to turn back', 'to retire'.

[6] Reading: Chaldæ, *le-chadôn.* Compare Arabic *rasîn*, 'hard to bear', 'heavy'. The former reading is more common.

[7] Lit., 'limit.' [8] Taking *kôlâ amatash* for *kôlâ mûnash.*

[9] *Shedkûnâ*, better *shedkûnt.* [10] Reading: *andargâs.*

[11] *Zyash dûr-vîmôndihâ*; according to DE., *zyash dûr zemûnagîhâ.*

[12] Lit., 'within'. [13] *Tûbân sâmân.*

[14] *Atûbân vîmônd.* Better *sâmân*, for which its synonym *vîmônd* (in the sense of 'limit') seems here to be inadvertently substituted by the copyist.

existence; (so) there is no necessity for removing (him at once)[1].

VII. (1) The explicit *(vijârishnîg chim)* reason of allowing the opponent to commingle (in this world), therefore (*azash*), is the benefit derived by His own creatures even from undergoing the test (*aûzmâyishn* of virtue). (2) As regards that opponent (spirit), even during the allotted period[2], while[3] the opponent seemed to carry off thereby *(patash)* the victory through deceitful falsehood, the end of the mutual conflict, and of the painful satiety or excess[4] which exists in (his) commingling, (*i.e.*, pollution), was apparent from our observation of all kinds[5]. (3) And the victory of the good spirits is in not rendering him help again at the end of the conflict. (4) And the rest of the statement[6] is also published in the manuscript[7] of the Dînkard. (5) And the one cause of not driving him out before that (fixed) time is the undisturbance[8] of the mutual final good results (aimed at by Providence). Hence the cause, too, of letting him in.

VIII. And the coming of harm into the commingling is as unavoidable (*achârîg*) as it is even impossible not to reckon upon stench when one is commingling (*baêṇ gûmîzishnî*) with dead matter (*nasâî*).

---

[1] It can also be rendered thus: 'it is to be considered how and for what purpose he should be at all within the limits of the Powerful One and could not be defeated within the period (reading: *zemûnak* as in DE.) appointed for him, and could not be removed (*pradâkhtan lâ shâyat*)'.

[2] Reading: *baêṇ burî-naûmand zimăn-îch*, meaning 'also during the time allotted', or, 'apportioned'. It can be read *baêṇ barîn-aûmônd zimân-îch*, 'also during the supreme time'; *barîn* is a superlative form of *bar*, 'up'; 'supremacy' is also the meaning of *barîn-aûmandîh* in the Dînkard, Book VIII, Chapter XXII, § 23 (S. B. E., Vol. XXXVII).

[3] Reading: *zimân-îch vad* as in K. 43, and not *zimân chand*.

[4] *Pûr-dart sîrîh*; perhaps, *pûr dart î saryâ*, 'the fulness of evil disorders'.

[5] *Min lenâ vînâvdâgîh i hamâkzâînînak*; it might mean, 'was apparent from our perception of all (his) ways'.

[6] Lit., 'account'.

[7] Reading: *baêṇ daêna nipîk*, 'in the sacred (religious) writings'.

[8] Reading: *avishûpishnîh*, or, *anshûpishnîh*.

IX. The throwing and falling (*ramîtuntan va aûfdîtan*) of him back into empty space will be owing to (his) complete attempt or trial, and complete stupefaction and inability, and completely dreading and defeated appliances (*zat afzârîhâ*); and (owing to men's) traversing molten metal[1] despite the equipment (or guises, *patmûgîhâ*) of the most grievous, swiftest (*aûshtâvtûm*), and most awful (*shkîfttûm*) fears; and (owing to) that stronghold of victory (which must be) called defeat (*apîrûzîh*); cowardly[2] and worn out[3], desperately and hopelessly for (obtaining) the same power as the Deity (possesses).

X. (1) And it is not fit[4] that he should be helped to come again to the conflict, and for this one reason that he has previously rushed back (into conflict with creation); hence it is not fit to help him again in any way, and there is nothing like a chance (*bâharîh*) (of victory) for him. (2) And here will not abide any exciting[5] fear and anxiety from him[6]; and as a consequence[7] victory (will turn into) failure[8], the stronghold of prosperity[9] and glory[10] and absolute chieftainship[11] and abundance (*pishn*) and intellect (*baodîh*) will become enthralled and fettered[12] (for him). (3) In nowise is there a reason that he should be helped.

---

[1] *Vîdakht rûîthâ*, or, *rûdîhî vitârtan*, 'the traversing or ordeal of molten brass'. See *Dâtistân-î-Dînîk*, Question XXXVI, §§ 21-22 (West), § 13 (Tahmuras.)

[2] *Anyalagîhâ*, 'absence of heroism'. Perhaps, *andargîhî*, or *andargâs*, 'internally'; comp. Pers. *andarûnî*.

[3] The reading of K. 43 is *brât*, and rendering, 'internally and fraternally struggling, and hopelessly, for the same power as the Deity (possesses).'

[4] Reading ; *sazyaêt* or *sazyêt* ; comp. Mod. Pers. سزایيدن *sazâyaidan.*

[5] Reading: ûjdahishn ; better, *aôjdahishn*, 'exciting'. [6] *Azash.*

[7] *Pavanich zak.*

[8] *Apîrûzîh*, lit., 'non-victory'.

[9] Reading : *drupûshtîh î vôhâr*; perhaps, *vûkhâr*; Av. rt. *khar*, 'to wound', hence 'the stronghold of cruelty'; it may be read (1)*vôhâr*, 'spring', 'prospect'; (2) *vanahgîr*, 'a refugee', comp. Pers. *panâhgîr*; or, (3) *nôhir*, 'fear', 'terror', comp. Pers. *nahâr.*

[10] Reading : *gadâ.* Perhaps, *nismo*, 'soul' or 'life'.

[11] *Khûtîk-rut.* [12] *Bandak va bast yegavîmûnêt.*

XI. And the question as to the cause and the very origin (*hamich-bunî*) of that able (becoming) unable and the comer[1] not coming, is manifest from what has been written above as to how and in how many ways.

XII. (1) And the omniscience in these *mâthras* (Sacred Texts)[2] and the Avestic Revelation, (is) as the most[3] brilliant garb[4] of the good spirits, among all the glorious[5] peoples of the world, so much so that the evil earthly knowledge[6] has passed away from all the attainments of human beings. (2) And the Zand[7] which, in a manner, is oral, is more current amid the world, and is more known or familiar in the world. (3) And the Avesta itself is highly remarkable[8] owing to the teaching[9] thereof by Zaratûhshtra from Aûharmazd. (4) And therein no falsehood, absurdity and demoniacal desire (subsist); but all truths are spoken of (therein) with superior principles of judgment (*mas-dâtistânîhâ*) and propitiations of the Deity. (5) Nor is any respect[10] for the fiends maintained therein; nor do the demons entertain therein any hope for diverting any individual whatever (from Religion). (6) And as to all such (existences) as are called *drûj* there is decay (unto them) from it; while as to the good spirits there is joyfulness (unto them) on account of it[11], as also through (its) truths.

---

[1] Better *yâtûnt*, or *yâtûntâr*.

[2] The *Mâthra-Spenta* referred to in the Avesta.

[3] Lit., 'as the more brilliant (*brâhamîhâtar*) garb'.

[4] Reading: *nûzag*, 'garment,' 'garb'. According to K. 43, *nazd*: 'more brilliantly associated with (*nazd*)'.

[5] Reading: *hûâvîg*), 'glorious', 'of good lustre', 'successful'; may be, *anâvîg*, which means 'restraint', 'subjection'; or, *auâzîg*, 'contented'.

[6] *Vat zem âkâsî(h)*. It can be read *vat-jamâsîg*, 'the evilly deceptive one'.

[7] Originally means, 'the interpretation of the Avesta'; hence the name is sometimes used also for the language in which the Avestic Sacred Writings are translated and commented upon. [8] *Rabâ dakhshak*, 'highly characteristic'.

[9] Lit., 'the bringing (thereof)' *yâityûnt(an)*.

[10] Reading: *hûâv*, 'good lustre', 'fame', 'respect'.

[11] That is, from the Avestic Revelation.

(7) And in every direction (or district) necessarily there should be the advent[1] of (such) a spiritual guide, as holds a professorship (*âshnâk-gâs*) of the Avesta and of the intermediary languages of the world[2], (and such a one) should be likewise missioned[3] for the object that, in any one (of the languages) whatever, the meaning[4] of the Avesta would be manifest with complete freedom.

XIII. (1) And this (Avestic) Revelation and the *mânthras*, and whatever (had been preserved) in the written language, were so ordered to be copied out (or edited) in the original, that even now (in this age) they are preserved, likewise, in a large number[5] of manuscripts (or redactions). (2) And, as it is manifest in the religious intelligence, (these) shall be learnt by heart[6], (since) the benefits are many and consequently good vigour for the worship, extolling and proclamation[7] of the One (Lord) of hosts[8]; even the thorough[9] understanding of natural phenomena[10] is from it; and it is, therefore, befitting to devote[11] oneself truthfully and zealously[12] to such profound[13] sayings and customs, so that the recitation of the (religious) decisions (and) the oral delivery of the original (texts)[14] are more (effec-

---

[1] Reading: *yâtûnishnîh.*

[2] Reading: *mîyânak gîhân hûzvânîg*, 'the languages spoken by the people of the world', which should be used by the preacher as his media for interpreting the Avesta.

[3] *Shedrûnishnîh*, the 'sending' of a spiritual guide as a missionary for the purpose of propagating the Religion.

[4] Called *Zand.* [5] *Frehist.*

[6] *Narm kartan*, 'to commit (the Sacred Texts) to memory'.

[7] Reading: *âkâsishn.*

[8] According to DM., *valâ ramakân Aêvak*; according to K., *val ramân va Aêvak*, for *val ramân Aêvak*, unto the One (Lord) of hosts'. Perhaps, *Âtarô-frôbag* used this expression as being well-known to his Christian interrogator, and common in the Jewish Scripture, *viz.*, the Old Testament of the Bible.

[9] *Vèsh*, 'much', 'excellent'. [10] Lit., 'objects'. [11] *Avispârtan.*

[12] *Hûdât-rôêthâ.*

[13] Reading: *zûfr-akâs* for *zufr-âkâs*, lit., 'with profound knowledge', 'profundity', or 'depth of knowledge'.

[14] *Dâtistân vâchîn bûn gûbishnîh.* Perhaps: 'the vigorous (*vâjîn*) original recitation of the (religious) laws'.

tive) than the manifold writings (thereof). (3) And even for several other reasons it is important (*chimîg*) to conclude as more essential *(mâtakvartar)* the lively recitation of the words than the (mere preservation of them in) writing[1].

XIV. (1) And the Creator Aûharmazd sent this religion (for) its proclamation not only in the country of Irân, but in the whole world, (and) among all races (of mankind), and has caused (it) to be propagated in the entire world wherever (there were) purities and (even) wherever (there were) impurities[2]; spiritually through (its) surpassing philosophy and truthful thoughts and truthful words, and materially through truthful deeds. (2) In each (of those countries and tribes) it (became) so current that even as to him who was the most sceptical person (*aga-daênatar aîsh*) this religion with (its) sublime essentials, became current with all purities extraordinarily[3] in that life of corruption. (3) Persecution[4] is, moreover, unnecessary (for it). (4) And this religion has been ever progressing; and the Evil Spirit will become languished on account of it (*azash*), so that the religion will attain to complete currency and, thereby, the world will attain to purity. (5) And the Deity would not leave anybody to the teaching of the demons. (6) And the reason why the people of the world, those who do not accept purely the Revelation of God, nor propagate it, in other words (*ayûf*) forsake it, turn away from it, lay (*vakht*) not in (any) unworthiness of (its) unique nature, nor in (any) general defectiveness[5] of the religion wherein truth (*adarûgî*) of every kind subsists; but in the temptations (*barâ nîyâzânîh*) from the demons within and in the part (*bahar*) played by those fiends in bodily forms in (their) struggle for victory; and (it lay) in not aspiring to, nor seeking the ways of

[1] *Nipisht* in K. (Reading DM., DE. *nafshâ*, 'it is important to contemplate upon the words and sayings which more essentially pertain to the soul'. *Nafshâ*, 'self', in DM. may be a corrupt form of *nism*, 'soul'.

[2] Perhaps, 'mixed forms of belief'.

[3] *Barî*, 'exceptionally', 'especially'.

[4] Better *kûshishnîh*.

[5] *Frehîst âhûkaûmandîh î daêna.*

propriety and the gifts of body *(tan-dahishnîh)*, but in the disintegration *(vashûtagîh)* caused by illnesses, in the idle living caused by the slight of commandments, and in the evil repose of indolent habits, etc. *(va avârîg)*.

XV. (1) As to Reverence, it is the custom *(âînîn)* to bow (to God) before the Sun, the Moon, the Fire, the Water, and other luminaries and all good creations. (2) There is even a usage (of making obeisance) among fraternal and near relations, and sometimes among the nobility as well as among superiors, and sometimes even among fellow-citizens[1], such as the mutual salutations and inquiry[2] among men, and especially that (obeisance) from those who are superior to us is much endearing or graceful *(nâzak frêh)*. (3) Nor is that one (kind) of worship and reverence *(mînîtârîh-î)* only due to the Highest Good Spirit[3], which should be always *(hamâî)* done verbally and personally[4] (by man). (4) Whereas *(chîgûn)* the infidels *(aga-daênân)*[5] dislike us, who themselves are anxious *(aûstûk)*, according to the original usage, to be worthy of divine reverence and offering *(debrûnâ)* among men.

XVI. (1) And that the putting on of the *kûstîg*[6] and of other superior (garment, *viz.*, *sudrah*) has been mentioned in the special comprehensive[7] reply to the question relating to it, in a sermon[8] on the nature of the faith which was wisely

[1] Reading : *ham-dêkîhâ*. Better, *ham-khvâkîhâ*, comp. Pers. *hamkhwâh*, 'a fellow-citizen'; *ham-khîrîhâ* means 'among the mutually sympathizing people'; if read *ham-hakhîhâ*, it means 'among fellow-companions'.

[2] Reading : *aêvak va tanid shnum* (or, *shlam*) *va pûrsishnîh*.

[3] Or, 'to the Highest One and the good spirits (reading : *yêzat*), or the Law (*dât*)'.

[4] Reading : *khvîshîhâ*; if it is read *andishîhâ*, it may mean 'awfully', or 'meditatingly'. [5] Lit., 'those of the evil religion'.

[6] Comp. Av. *aiwyâonghana*, 'the sacred girdle'. In connection with this reply read the *Dâtistân-î-Dînîk*, Question XXXVIII and Manushchihar's Reply thereto, S. B. E., Vol. XVIII, p. 122 *seq.*, and pp. 383—388; also the *Dînkart*, Book VIII, Chap. XXXVIII, § 25, p. 125; pp. 475-476 of the Fragments, S. B. E., Vol. XXXVII; and the Pazend Version of *Pûrsît pûs-î dânîshn-kâm*.

[7] Reading : *hangartîg*, 'summary'.

[8] Comp. Avestic *vachangh*, 'a discourse', 'a speech'.

accepted by one[1] whose fundamental steadfastness[2] (in opinion) was such[3] that Ahraman, too, could not break down the material world by fighting (against it); nor so (could he break down) even (the efficacy of) a formula in the Avesta and Zand with a charming metrical recitation[4], (nor[5]) the sound effect of the proclamation of the same words in the proper place, just like the twofold effect of the Revelation in the books of the peoples of the world. (2) One (is) the knowledge of whatever ought to be physically understood. (3) And one is the publicity of the path in reference to what is not to be physically understood, (but) what is fit to be believed in. (4) Always when the fundamental Revelation is explained by steadfastness (therein), it is thence manifest as to how to act when it is not possible to understand. (5) That path towards religious faith is, likewise, superior which, in such an inquiry, is declared to be that of the faithful ones, even when it is not possible to exhibit completely the knowledge regarding the twelve constellations[6]. (6) Then, again, the fit path for the performance of its duties (at the proper time) is as disclosed by it (*viz.*, by the Revelation) as the doubt-dispelling knowledge of the permanancy of the religious order or constitution[7]. (7) And lastly, moreover, in connection with the answers to these questions the creed is not at all difficult; but you might say there are clear expositions (in the Avesta and Zand) of all knowledge. (8) Then, too, the path of manifold designs, which is so manifold for

---

[1] Referring to the Prophet Zarathushtra.

[2] *Âûstîbânîh.*

[3] That is, 'he steadfastly believed'.

[4] *Pavan hûbasân gûbishn î aêvak val tanid.*

[5] *Lâcha* is here understood.

[6] *Dvâzdâk dânishnîg nimûtan*: meaning thereby, the knowledge of the moral and religious duties to be performed during each of the twelve Zoroastrian months. Perhaps, the writer means the knowledge of universal theology and cosmogony.

[7] Reading: *pâtârîh î daênîg anâm î (a)vîrûdishnîg* (or, *vîrunîshnîg*) *gûmân*; the last two words might also be read *vîrun sakhunîg gûmân*; also, *varûyishnîg hazâh* (or, *hûmanâh*).

the designed faith as food is in its tastes[1], and it is written (or described) as the co-existing means[2] of (eternal) life. (9) The *kûstîg*, even by its sign, is an indication of the central boundary of the two abodes, that is, it is on the body of man[3] in a similitude of this world, since it is more located (*vakht*) on the upper half, and since it is no little thing to keep (or, maintain) a semblance of it in the lower half. (10) And that for which[4] it is enjoined that it shall be put on, is not put on, it is an unworthy act and a suppression (or violation) of the (religious) commandment.

XVII. (1) The *barsam* and the *draona* and other (sacred) objects which are chiefly used in the worship of the Deity[5], are a representation (*nisang-î*[6]) of the comprehensive bearing of the creatures—all the creations of the material world which are entrusted unto mankind in chieftainship. (2) And the demons endeavour highly to dwell[7] in them; and the thought, the word and the deed of the demons are condemned[8] by (those) men who individually are for the elevation *(frâz-dâshtan)* of their own body and life entirely with perfect thoughtfulness and pre-eminent love in communion with God, and for the extolling of the Deity thereby, and, in consequence of that *(patash)*, for the detestation (*nikûhitan*) of the demons. (3) Especially the excellent sovereignty of God and the non-sovereignty of the demons are manifest from it (*viz.*, from the Revelation[9]).

---

[1] Reading: *shnâsagth*; DM., DE. *shnâskârân* 'as among the experts in the preparation of (multifarious kinds of) food'. According to K. *jân dêhyîg*, 'life-giving'.

[2] Following K., *pavan zak ham-yehvûn vahânak i hattî*. According to DM., DE., *pavan zak ham-yehvûn nishânak i hattî*, 'the co-existing symbol or token of (immortal) life'.

[3] Reading: 2 *khan*; cf. Mod. Pers. خن *khan* 'an abode'; Perhaps, *dôân*.

[4] *Kôlâ mâ*, lit., 'whatever object or act'.

[5] It can be read *Yehân* or *Yasdân*, 'God, or the Worshipful Spirit'.

[6] *Nisang* is also used in the Dînkard in the sense of 'an epitome', or 'a statement'. [7] Pahl. *pavan mâhmânîh vakhdûntan*.

[8] *Akâmîg*, 'do not long for', 'dislike'.

[9] Comp. *Dâtistân-î-Dînîg*, Question XLVII, § 17, S. B. E., Vol. XVIII, p. 165.

XVIII. (1) And the benefit to the good spirits on account of the *yazishn* (ceremony), and[1] (consequently) the cry[2] of the vanishing ability[3] of the demons, (are manifest from it). (2) If He, Who is the Creator, is superior Himself, then also from His excellent sovereignty we should suppose the world to be without want (*avînîyâz*). (3) And (likewise) the pollution by the entire fiendishness of the demons, and the pollution wherever the demons more abide, is excessive.

XIX. When the body is dead, there is the overpowering attack upon it of the death-causer and inactivity-producer *drûj*, *Astavîdât*, and the distressful separation of life from it[4] and its (painful) withdrawal from the different recesses of vitality, and the dragging into the body, as guests[5], of those demons (of corruption) who are the separaters (or destroyers) of brotherhood[6], the separaters of filial (relationship)[6], and others that cause a lack of progeny[7] (in a family); and, likewise, the subjugation (*anâvtan*) of those different co-existing (*ham-butîg*) objects of life (*nism*) such as good intellect[8], piety[9], virtuous endurance (*hûbûrtîh*), and good moral courage (*hû-chîharîh*), and other worthy (accomplishments) of an embodied existence. (2) And notwithstanding that the latency[10] of their abiding in the very body is to so great an extent, there break out[11] from it entire stench and contamination, and all causes of illness. (3) And there where the demons (of putrefaction) dwell in that manner

---

[1] *Amatach*, lit., 'and while'.

[2] Reading, *aêvâz*.

[3] Lit., 'deficient predominance', or, 'sovereignty'.

[4] 'From the body', or 'by him', *viz.*, Astavidât. *See* Vend. IV, 49; V. 8, 9.

[5] *Pavan mâhmânîh*, 'for hospitality'.

[6] Reading: *zakash brîtarân dûd jvitârân va pûs (j)vitârân*, lit., 'those separaters of a family of brothers and separaters of sons'. Another possible interpretation is: 'of those demons who are murderers (*brîtrûtârân*), destroyers (*dûsnîtârân*, or *janbînîtârân*) and polluters (*pûsinîtârân*), and others that produce infertility'. Comp. Mod. Pers. *dûsîdan*, 'to be benumbed in the limbs', and *pûsîdan*, 'to corrupt'.

[7] *Anâvîtân*, lit., 'unprosperous', 'barren', 'childless'.

[8] Also means 'good fragrance'. [9] 'Spiritual and physical cleanliness.'

[10] *Vârîtan*, lit., 'to cover', 'to conceal', Av. rt. *var.* [11] *Damênd.*

(*aîvînak*), pollution would be manifested, and there should be no struggling (*avî-patkâr*) against it[1]; and hence[2] there is said to be contamination and excess of corruption[3] whereby the parts[4] that were the essentials of life in the body, become separated by the dying of the body. (4) Not only on account of there being fat[5], but also semen and blood and even other objects which are called *hîkhra*[6], and then (on account of) the liquid corrupt[7] menstruation of the dead which gets (more) putrid (*vinast*) because[8] of the (dead) embryo (*ham-bûnîgîh*) of an offspring (in the womb[9]) ['is the dead body more polluted'[10]]. (5) For which reason therein[11] obtains a dwelling, in company with those fiends that are mentioned above (*ajpar-nipisht*), also the *druj* of non-procreation (*anzâkîh*), the destroyer of birth, (the fiend) who drags it out (*yezluntârash*), the confiscator[12] of (the offspring of) females, and the (*drûj*) most antagonistic (towards them). (6) Their kinds are, hence (*azash*), also many more[13].

XX. (1) As to the reasons of the objects which sting the heart of a lewd woman[14], the one is the terrible[15] and violent overinfluence of the fiend (or, passion) of the harlot[16] species, and the strengthening of her in much satiety[17], such as pertains to the

[1] That is, it becomes a Zoroastrian not to struggle with that pollution and uselessly endeavour to remove it from the corpse.

[2] Lit., 'from here', *min latamâ*. [3] *Madam rîmanîh*. [4] *Bâharân*.

[5] Reading: *paêt*, comp. Mod. Pers. pî, 'fat', 'grease'.

[6] Comp. Av. *hikhra*, 'dry, unclean matter', such as, nails, hair, etc.

[7] Reading: *garâî tar*, instead of *garâîtar*; Av. rt. *gar*, 'to consume'.

[8] Comp. Mod. Pers. بهر *bahr*, 'because', 'on account of'.

[9] Or, 'on account of the putrefaction of the child (in the womb) originating or proceeding (simultaneously) with that of the dead body (of the mother)'.

[10] *Vide* the wording of Question XIX to which this is a reply.

[11] Namely, in the body.

[12] Reading: *pâtîrângar*, comp. *pâtîrângarîh*, 'confiscation', used in the Dînkard, Book VIII, § 29, S. B. E., Vol. XXXVII, p. 142.

[13] Reading the insertion *minich nishâ*, in K., it can be rendered thus: 'their kinds are even more than those of females'.

[14] Reading: *nîshâ î vâsastak pavanich khayâ zanîshnîh mandavamân chim. Nîshâ î vâsastak* also means (1) 'a woman who has miscarried', or (2) 'a woman who has consummated her conjugal rights.'

[15] Comp. Mod. Pers. *zhandah*. [16] According to K., *jêhîn* (*srîtak*).

[17] Perhaps, *vîsh sîrtagîh*, 'venomous, or vicious satiety.'

worldly (vicious) women; that (imperceptible vice) which, it is doubtful to behold physically, is manifest, however, to the spiritual existences. (2) Other spiritual vices (besides), the spiritual seers are capable (of observing). (3) For this reason by recognizing (the fiend) and abstaining from her (*i.e.*, from the immoral person), there subsists (for mankind) the help (*avastân*) towards the knowledge of the spiritual wealth and of the Revelation which is full of select philosophy, (and) is an exposition of what is said to be the formation out of nothing (*min levîtîh*). (4) And whatever belief is said to embody the original faith (of mankind), (and) is associated with (*levatâ*) this (Revelation) which is identified with the select wisdom, and which is accepted by means of spiritual perception—the Religion, the existence whereof is manifest from it—ought to be well preserved.[1]

XXI. (1) And owing to much satiety of that fiend (*i.e.*, vice) in the entire person (abnormal) menstruation came out from an opening; and from its pouring out, her own stench and pollution, material and spiritual[2], burst forth (*bîrûn yehvûnêt*). (2) And for that reason as much (there is) the strength of pollution so much (there should be) the invigoration (or, energy of the living ones) for abstaining (themselves) far away from it[3]; and whatever is purer in point of purity, on account of its much delicateness[4], should also be so much the more cared for (or, preserved) from pollution; and especially more so the particular (sacred) implements (including *haoma*, *aiviyâonghana*, etc.) which are used in the *yazishn* ceremony (performed in honour) of the Deity. (3) The menses also differ in colour from the other (kind) of blood which adorns or vitalizes (*vaîrâê*) the (physical) essence; and they[5] blemish eatables and render them tasteless, and even themselves corrupt the body wherein they are produced. (4) The waters and trees which come in contact with them (*valich*)

[1] According to K., *hûdâshtan âvâyat*; according to DM., DE., *andâkhtan âvâyat*, 'ought to be well edited or compiled'.

[2] Or, 'her own stench and pollution, material and spiritual, are even out (on the entire person').

[3] *Azash dûr pâhrîzishn.*

[4] *Vêsh nâzûkîh.*

[5] Namely, of the lewd impure women.

also degenerate, so also the eatables[1] become tasteless and are altered in (their) flavour. (5) And even in a conference or controversy owing to it, there is manifold harm (done) to the helpful (*avâkân*) understanding, intellect and wisdom, which is, consequently, manifest unto the intelligent philosophers (*shnâsagân rûshan*).

XXII. (1) And when[2] the birth of demons seems perplexing, first of all the nature of even any birth whatever must be observed, that is, the growth of an essential substance from stage to stage; so that this (is manifest) that the waxing[3] of the demons is most in that place where lawlessness and indecency are covertly[4] most cherished. (2) And the covert seed of adultery[5], and the hatred of the Deity, and the restless[6] grumble[7] and other vices (*lit.*, 'demons') are said to be begotten hence; (for) through indecency[8] and lawlessness one (becomes) doubtful as to the satisfaction of law and propriety.

XXIII. (1) Demons of multifold kinds have been damaging the world, but the defence against them is greater than the strength of the demons, and (so) they are not left to engulf things overwhelmingly. (2) For, as much as the demons advance further with audacity[9] owing to the practice of men according to that manner of lawlessness, so much, likewise, does there reach them therein a blow from the lawful practices of men, and they are flying back gloomily (*sîyâkîhâ*[10]) from men, and all throughout the world there is a greater desire for the work of the good spirits than for that of the demons.

---

[1] Or, fruits and food.

[2] Taking *mûn* as a substitute for *amat*.

[3] Reading: *khrûpishn*; perhaps, *khrûjishn*, Av. *khrudh*, 'to be hard', hence cruelty', 'hardness'; or, from Skr. *kharj*, 'to worship', 'the worship of the demons'.

[4] Reading: *anpaêtâk*, generally written, *apaêtâk*.

[5] Reading: *anshôvârîhâ* for *anshavarîhâ*, comp. Mod. Pers. *shôr*, 'a husband'; hence 'adultery'; or, *anshavâîhâ*, comp. Mod. Pers. *shawâ*, 'a husband.'

[6] Reading: *anâsânîg*; perhaps, *khvahîshnîg*, 'voluntary'.

[7] Reading: *drâyân-gûyishnîh*. [8] *An-âînînagîh*. [9] *Vastâkhôîhâ*.

[10] Perhaps, *sûjâgîhâ*, or, *sîjâgîhâ*, 'burning with affliction'.

XXIV. (1) Hence, a woman who has had coition[1], and a man who suspects pollution (in himself), must wash themselves when contamination of dead matter is so manifested. (2) And (there are) numberless (such) things of the world about whose evidence there is nothing remarkable[2]; consequently, then, one has to religiously reason out the appropriate belief[3] more or less as to the essentials of precautions[4]; and if the expression seems indecent[5] (still) it is not to be doubted[6], but it is to be adopted in its own place or nature. (3) And wise men contemplate that the cause of a most essential thing is its proper nature and not adoptions[7]. (4) And (as to) that medium of begetting children, even though people do not (actually) regard[8] it, still (its) nature is as clear to the prudent sages as if they were also seeing it (with their open eyes). (5) And though[9] philosophers approve of the observations of the majority of physicians regarding the ailment therein (*viz.*, in immoral sexual intercourse), still a much more excellent mode[10] of purification from such a harmful pollution is not (yet) discovered.

XXV. (1) And the reason for that purification is that the method (thereof) is to be frequently practised not by a woman, but by a man, and the moral courage of the pious man[11]

---

[1] The Pahlavi word also means 'miscarriage'.

[2] Reading: *shekaftîh-î levît*, lit., 'there is no wonder'.

[3] *Âvâyishnîg vîrûyishnîh.*

[4] *Mâtak i pasijagîhâ*, lit., 'the essentials of preparations'.

[5] *Zêsht.* [6] *Min gûmân lâ.*

[7] Reading: *vakhdûntîhâ.* It can be read *vabîdûntîhâ*, meaning 'practices'.

[8] Or, 'take proper care of it'.

[9] Compare with the Pahl. *haṭ amat* the Mod. Pers. *garcheh*, 'though', 'notwithstanding'.

[10] Reading: *âînak* 'mode', 'custom'. DM. reads *âhûk*, and hence the meaning according to DM. would be: "no blemish is much more observable in the (existing mode of) purification from such a harmful pollution"; or, reading *asash* for *nasûsh* as in DM., DE., the passage may be rendered thus: "no blemish thereof is longer (lit., much more) perceived through (the established) purification from such a harmful (disease)".

[11] Who performs the ceremony of purification (*viz.*, the priest).

more dreadfully[1] causes destruction of the demons; (and), consequently[2], the diverse females[3] of even the opposition are fallen headlong[4]; (and) owing to the demons being of male nature, they have to fear less from women; whereas, in other affairs which are not so constitutional[5], the man ought not to be considered better than the woman. (2) And the enumeration of what is considered[6] unseemly[7] is such as is written above, wherefrom one should by all means[8] abstain, and should not contract a pestilence[9].

XXVI. (1) The reason of carrying forth the stick before the knife to the sheep, and of all other things that should be done in the matter (of slaughtering it), which refer to (sheep) other than that used for a ceremonial offering, is to remove from the body (of the sheep) the prevalence of several evil influences (*drûjas*), namely, the much unpleasantness[10] and bad flavour[11] of an uncastrated[12] (animal). (2) As regards those (sheep that are used) in ceremonial offerings[13] the practice also is not[14] to slaughter a sheep unlawfully and oppressively[15], and (then) to ask for forgiveness about the (slaughter of the) sheep. (3) Also by that process[16] there is no[14] terror and no pain unto a person from slaying (the animal) with the knife; but not oppressively[17], frequently, (and) at all times should there be a desire to butcher sheep with despatch[18].

---

[1] Reading: *vêsh-sahmîhâ*. [2] Reading: *azash*.

[3] That is, 'the diverse (*t srâtak*) female fiends (*viz.*, the *drûjas*) of even the opposition', lit., 'of even him (*viz.*, Aharman) who is the opponent'.

[4] Reading: *val chîhar afgûndît yegavîmûnêt*, lit., 'will be thrown down on (their) faces'.

[5] Reading: *mâtagîg*, 'relating to the particular character of the human body'.

[6] Lit., 'what seemed to be'. [7] Or, 'obscene'. [8] *Val hîch chimî*.

[9] *Sij lâ sazyîtan*.

[10] *Vîsh-khârîh*, lit., 'malignance'.

[11] *Dûsh-mizagîh*, 'bad taste', 'savour', 'relish', comp. Pers. *mazah*.

[12] Reading: *bakhêdar-î*. [13] *Nîrangîhâ*. [14] *Kam*, lit., 'less', 'deficient'.

[15] *Haredîhâ*. [16] Lit., *râs*, 'way'.

[17] Or, 'foolishly'. [18] Reading: *tîzîhâ*, 'sharply'.

XXVII. And as to the keeping of the *barsam*[1] far off from pollution, the one (reason)[2] in addition to what is stated above, is this that a twig[3] (of the *haoma*) which is as a symbol[4] of the seven *Ameshaspends* (who preside) over material existences and (a symbol) of the entire world, is dedicated to the good spirits in the *yazishn* ritual according to the custom mentioned above; and on that account[5] it is a custom (*âînak*) regarding the tree (*viz.*, the *haoma*) that it should be kept exceedingly pure.

XXVIII. (1) And the reason for similarity of custom even in a *myazd* (ritual) is this that as the motive[6] is for the praise and adoration of the Deity, it is also befitting to love[7] life exceedingly. (2) From the very reason, it is ordained in the Religion to perform the *yajishn* (ritual) without distortions[8]; and this is accompanied (*hamband kart yegavîmûnêt*) with perfect solicitations[9] to the Preserver of bodily existence, and also with all other means of perpetuating the body. (3) And, likewise, all those practices for the continuity of material existence are so related (*ângûn parvast yegavîmûnêt*) to the adoration and extollings of, and devotion to the commandments of the Deity, that from every quarter the body and its endurance are well helped[10] on account of the adoration and praise of God; more especially during the approval of perfect

---

[1] Comp. Av. *baresman*; hence orig. Pahl. *baresnam*, or *baresôm*.

[2] *Aêvak* (*chim*); it may be read *âînak*, 'practice', and rendered: 'the practice is this that'.

[3] Reading: *nahalak-î*, comp. Pers. *nahâl*; it may be *vasvad-î*, comp. Av. *vasô-vata* (a twig of haoma) originally, 'pounded at will'; perhaps, *nisang-î*, 'a representation'. According to K., *sang-î*, which may mean the *khvân*, or 'a stone-stool' on which the sacred implements are arranged during the *yazishn* ceremony.

[4] *Namûnak*. [5] *Min zak*. [6] *Âhang*.

[7] *Dûshitan*; or reading the word, *kûshîtan*, the whole means 'to exert much even for the gifts (dedicated to Him)', where *jân* must be read *yâna*, Av. *yâna*.

[8] *A-nas'hônishnîhâ*, *i.e.*, without omissions.

[9] Reading: *pur-zadyishn*, Av. *jad*, 'to beg'. It can be read *pur-zâyishn*, meaning 'full development', 'full generation'.

[10] *Hû-frayât*.

solicitations, where[1] adoration and extollings take place in the household with complete devotion. (4) And even with the desire for food[2] is coupled the utterance of praise and thanksgiving with perfect sincerity; and the same original idea is handed down[3] in the repetition, in the same manner (after eating), of the utterance of thanksgiving and praise and renewed glorification and other appropriate duties[4]. (5) And even with delightful taste, the perfect cleaning of foods and drinks, and the management of the sacred feast (*myâzd*) becomingly, and all practices of a non-luxurious[5] kind are much approvable among the intelligent people[6].

XXIX. (1) And during the *Farvartîgân* and also other periods (of the year), the souls of the pious are capable of coming (into this world), by whom[7] are likewise observed the existing objects in this[8] (world); so that, as is manifest, even the coming and going back afterwards of us, who are (now) commingled with the bearing[9] of the body and with some partaking[10] of the demons with bodily forms, should not be considered as wonderful. (2) And him who[11] devotes (his) body and soul unto the good spirits, the souls of the pious also regard as pre-eminent; so that, now for us who are among the numberless inquirers, [whereof an example is (this) very reply,] this is the best that the period of *Farvartîgân* shall be (at) the end[12] of the year, just at the gathering (or harvest time) of the year[13]. (3) And even regarding the doers of meritorious acts they shall during the days of gathering (corn) worship the good spirits, and praise those good creations among which man is one of the essential beings. (4) For that reason, during that season, the souls of the pious and also other good spirits approach (us) most for the acceptance of mutual gifts[14].

---

[1] Taking *aê* as a substitute for *aîgh*. [2] *Vahâna î vashtamântan*, lit., 'the motive for eating'.

[3] *Avispârît*. [4] *Frârûn-varzîtârîh*. [5] *Avarânîg*. [6] Or, 'experts'.

[7] Taking *amatich* for *mûnich*. [8] *Lit.*, 'what is now in this'.

[9] *Bûrtârîh*. [10] *bahar*, 'share'. [11] Reading: *mûn* for *min*.

[12] *Spûrîgîh*, 'completion' or 'during the days of gathering' (corn against scarcity). [13] *Cîgûn hanbûrt i shnat*. [14] Reading: *hampatvahar* for *hampatbahar*.

XXX. (1) And the hand that is polluted by blood, or semen, or any dead matter of the body, (such as) the *hikhra*[1], should not be washed first of all with the most kindred[2] (element of) water, (and) be least washed (with anything else) except with the pure *gômez* of a bull[3]. (2) And after that it should be washed with that best[4] and most purifying object (*viz.*, water). (3) The one reason (for it) is to keep the pure water much distant from the (*sak*) impurity of the *nasûsh*[5]; even that (*ghal-ich*) water (should be far) from fire, the essence of all objects[6]. (4) And (there are) several customs of our (*î lenâ*) fathers and mothers (stated) in the treatise upon (their) functions (regarding us); namely, the wholesome preservation[7] of their own race or family, also (*pavan-ich*) through our (*afamân*) pure or unmixed condition[8].

XXXI. (1) And as to the reason for the ritualistic (*nirangîk*) exhibition of the dead body to the (gaze of the) dog, one is this that those evil influences (*drûjân*) which render the body useless or inactive, and which are themselves also *nasûsh*, hold a place[9] in that (dead) body, and until the change (of the body) from the condition of a *nasâi* and (until) its[10] coming again a second time into use (by its consumption by vultures), the advantage[11] (or protection) of the world (*i.e.*, of the living humanity) is requisite. (2) And owing to that reason fire, the purifying element created by God[12] and the pure earth[13] should be (kept) (at a distance) from the vicinity of the dead body[14]. (3) And it is exceedingly necessary[15] for the influence which

---

[1] Comp. Av. *hikhra*. [2] Reading: *mayâ î nâfaktûm*, *cf.* Av. *nâfa*.

[3] *Gushn-î gûmîz î dakyâ*. [4] *Pâhlûm*, lit., 'the best.'

[5] Or, any decomposing matters.

[6] *Kâdâ gûhar* might also mean 'the principal or primeval essence'.

[7] Reading: *dravîst natrûnishnîh*.

[8] *Pavanich yaoshdâsrihich*,; perhaps, *pavan ûz-yaoshdâsrîh-ich*, 'likewise through (our) highly purified or unmixed condition'.

[9] That is, 'remain confined'. [10] *Viz.*, of the body.

[11] Which means 'protection or safe-guarding'.

[12] *Vaga-dat barâ* (or *barman*) for *Bagha-dat barâ*, 'The God-created purifier'.

[13] Lit., clay. [14] Reading: *nasâî pîshgûs*. [15] *Avîrtar shâyat*.

reaches a new offspring of progenitors, and for much amplitude[1] and great benefit of creatures that it (*viz.*, the dead body) should reach the appropriate (lawful) place[2] for (its) consumption and digestion[3] in the bodies of dogs and birds. (4) And, likewise on that account, it (*viz.*, the corpse) is regarded as their means of nourishment[4], and (the act of its consumption) is manifested as their function, and it is delivered over to them[5] for causing cleanliness[6]; whereby the duty[7] of the kinsman is done. (5) As soon as *(ham-chîgûn)* dogs or birds cast forth (their) gaze upon the corpse, then those evil effects[8] *(drûjân)*, they calculate, cannot hold a lodgment in it, and they sustain injury and degeneration[9] (*nishîpishn*). (6) And from their lodgment therein[10] the filth[11] decays, and the *nasûsh* macerates in the same proportion; and also the (dead) body (gets) deformed[12], (and) its improvement is not (possible) in that aspect[13] (or condition).

XXXII. (1) Associated with (*levatâ*) the perfect devotion (to the Diety) day by day, there is the meritoriousness (*sazâkîh*) of being thus reformed; and, besides (*barâ*) as its fruit, there is also much lodgment (*vêsh mâhmânîh*), in the worshippers of the Deity, of the goodness of the soul[14] of self-duty, and the beneficial good wisdom[15], and the straightforward learning, and much abundant (*vêsh frâkhtishnîg*) wealth and other excellent bless-

---

[1] *Vêsh frâkhtîh*, also means 'much refinement, exaltation or perfection'. Comp. Pers. *farâkh, farâkhtan.* [2] Reading : *âînîn-gâs matan.* [3] *Gûkârishn va sûzishn.*

[4] *Pishn* or *pishû*; comp. Av. *pithwa.* [5] Namely, the vultures.

[6] *Dakyâgarîh*, 'effecting purity or sanitation'. [7] Perhaps, *kâr kunad;* better *kâr-kart.*

[8] Or, the fatal effects of corruption called *drûj.*

[9] Or, 'but they (namely, dogs and birds) stop injury and degeneration.'

[10] That is, in the corpse.

[11] Reading : *bahrak;* comp. Mod. Pers. *bahrak*, 'filth.,' 'dross'.

[12] Reading : *vanj*, comp. the Pers. word.

[13] *Chîharî(h)* 'appearance.' Following the text in DM., *va tanich va chôlâ vîrâyaîshn pavan zak chîharî(h) lâ*, 'and the improvement also of the body and neck (or throat) is not (possible) in such a condition'.

[14] *Nism*, 'spirit.' [15] *Hûkhratîh î sûtaûmand.*

ings[1]. (2) And as to that which Bûkht-Masareh has recounted[2] for much prosperity of the worldly existences, this, too, we say that if the victorious ones wish to persevere[3] in obtaining[4] the diadem and other decorations of the winners of victory, and to wear (them) on the head and the neck, no battle should be waged with the object of returning to the presence of sovereigns (to win applause); but, on the battle-field, they should do the best they can for (protecting) the Law. (3) Then that one Law of the manifestations of goodness is even the most pre-eminent one[5] in this world; if that be not so[6], there is nothing to be worthy of Heaven. (4) In the final period the worshippers of God will have no grievance for want of intercession, [on account of the defects and maceration which are from much distress to the soul, owing to much paucity (in virtue)]; and they (the good spirits) will allow them (*viz.*, the worshippers) the plenty[7] that is through perpetual needlessness[8] and (through) the hope which is also devoid of[9] terror, fear, fate and the peaceless death which one might meet (in this world). (5) To (teach one to) meditate on the sublime, to regard as poison the plunders which even at times the demon-worshippers gather, to be contented with straightforward exertion, and to exert in one's own avocation—(these) are pre-eminent reasons to prove the worthiness of the good learning (*hûdãnâgîh*) of Religion, and of the good faith and inquiry of the orthodox people (*daênîg*) who, in regard to the spiritual authority of wisdom, are curiously desirous for the learning and faith in Religion and the manifestations surrounding it. (6) Among those who observed it closely and understood it, (and) consequently also looked (on it) as (the means of) salvation, that Bûkht-Masareh was not deficient[10].

---

[1] Lit., 'goodnesses'.

[2] Or, 'characterized as the means of.'

[3] Reading: *nîyâzak yaona-t* comp. Avesta *yaona*, 'perseverance,' Vd. IV, 45; or, *nîyâzakoînand*, 'if they want or aspire to'. [4] *Ashkekhûntan.*

[5] *Avîrtar*, lit., 'more pre-eminent.'

[6] *Hat zak lâ ãngûn.* [7] *Pishnîh, cf.* Av. *pithwa*, 'abundance'.

[8] Or, 'sufficiency'. [9] *Barâ pavanich*, 'without'. [10] Lit., 'is not less so'.

XXXIII. (1) And, moreover, the (physically) blind ones with the (help of the) knowledge of Religion, do not fall into the abyss of the wicked ones; and the honestly faithful individual is (like) an agricultural implement[1], a deliverer from (that) abyss. (2) In the midst of them (*i.e.*, the people named above) the deceitful and greedy ones are opponents. (3) Whosoever has the strength of natural wisdom—certainly[2], (coupled with) knowledge—and is also on the path of the faith of the creation—certainly, (on) the miraculous path[3]—shall maintain it before the non-seekers of the wealth of pious selectors[4], and shall, thereby, blow off (*vayînênd*) what is a perpetual harm (unto the creatures), and thus that person becomes acquainted with, and a guide in, the embellished wisdom of the Mazdayasnian Revelation.

---

[1] Comp. Pers. *dastâhang*. [2] In the sense of Mod. Pers. *hamânâ*.

[3] Reading, according to DM., *avad-râs*; according to *K.*, *avîrâs*, 'inaccessible'.

[4] Reading: *kam vijûstârân î hûchîtârân î chabunân*.

NOTE.

Regarding the Pahlavi word *pur-dart* (*sîrîh*) occurring in Answer VII., § 2, it is to be noted that it can also be read in some passages *fragart*, Mod. Pers. فرغرد *fargardah* "mixed." The Pahlavi negative of this word seems to be *afragart*, and it occurs in the Dinkard, Bk. IV., § 12; VII., Chap. I., § 41; and VIII., Chap. XLVI., § 2. The meaning "unmixed" of the negative it is not possible to fix in the references said above; however, it is certain that *fragart* or *fragard* does not always mean "chapter." Hence my approval of the reading *pur-dart* instead of *fragart* in the text of Answer VII.

THE DÎNKARD, BOOK VI.

[May there be] the propitiation of the Creator Aûharmazd[1] through faith[2] in the Revelation established by the Laws pertaining to the (Zoroastrian) worshippers of Mazda, as well as to the primitive believers in that creed.

The Sixth (Book) is about the doctrine[3] which was practised and upheld[4] by (those) ancient adherents to the creed, as the sayings of the Revelation for the belief of the worshipper of Mazda.

I. (1) The ancient sages among the early followers of the (Mazdayasnian) creed thought thus : namely, in the thought (arising) in the life of men, as[5] a good spirit keeps a place (*i.e.*, abides in it), so, also, an evil spirit holds the way (to it). (2) And in the expression of the mind, as a good spirit keeps a place, so, also, an evil spirit holds the way (to it). (3) And in the practical action resulting from the thought, as a good spirit keeps a place, so, also, an evil spirit holds the way (to it). (4) And in the life-prompted emotion or reasoning, (as) Vohûman[6] keeps a place, (so, also), Akoman[7] holds the way (to it). (5) And in a desire resulting from the heart, (as) Srosh[8] keeps a place, (so, also), Aeshma[9] holds the way (to it). (6) And (as) in a thought resulting from the desire Spendomat[10] keeps a place, (so, also), the *druj* Taromat[11] holds the way (to it). (7) And (as) in an expres-

---

[1] The Pahlavi *Shnâyîshn-i-Dâtâr Aûharmazd* is the rendering of the Avesta : *Khshnaothra Ahurahê Mazdâo.*

[2] *Vâvrîgînih.* The Pahlavi word according to DM., can be read *âfrîgânîh*, "praise, invocation".

[3] *Nisang-I.* It might be read *nasûg-I*, a corrupt form of the Pahlavi *Nask-I*, "a book". The word occurs also in the Dînkard, Book IX., § 2. West reads it *vasang*, "compendium", *see* Dd., Chapter XCIV, note 3.

[4] It may also mean "composed and preserved" by the *Paoaryôtkiêshân. Cf.* S. B. E., Vol. XVIII., p. 269, note 3.

[5] Reading ; *aîtun yezat-I* ; but according to K., DM., *hait-i yezat-I*, 'an angelic being'.

[6] 'Good-Thought.' [7] 'Evil Thought.' [8] 'Obedience.' [9] 'Wrath.' [10] 'Bountiful Devotion.' [11] 'Scornful Thought.'

sion or utterance of the thought, wisdom keeps a place, (so, also), lust holds the way (to it). (8) And (as) in the action resulting from word, conscientiousness keeps a place, (so, also), self-willedness holds an access[1] (to it). (9) And in these several paths and ways (there happens) the struggle of the *druj* with men. (10) And whosoever is redeemed in these several paths and ways, is redeemed in every place. (11) And whosoever is allured there, comes then into the grasp of the *druj*, and is not able henceforth to rule himself, but thereafter he would act as the *druj* would order him[2]. (12) And we, men, ought to be alert, so that we may adhere to the path of God, and may not go after (*i.e.*, follow) the *drujas*.

II. (1) This (*i.e.*, the following), too, was thus thought upon by them: namely, that nature is good in which one would not do for another what is not good for oneself[3]. (2) And that one (kind of) wisdom is good (which belongs to him) who, (when) a benefit has accrued to him, discerns the fruit (of it) and knows how to taste it (*i.e.*, to derive advantage from it), and who does not purchase[4] (*i.e.*, bring on himself) a calamity or in-

---

[1] *Cf.* the following from Mâdîgân-i-Ganj-i-Shâyagân by Dastur Peshotanji: — Mâ anshûtâân pavan kûnishn vabîdûnd denâich III râs baên tan-i anshûtâân henkhetûnt yegavimûnêt. Pavan denâ III râs, III maînôg gâs va III drûj râs yakhsenunêt, pavan mînishn Vohûman gâs va Aêshma râs yakhsenunêt, pavan gûbishn Khrat gâs va Varûn râs yakhsenunêt, pavan kûnishn Spênâk Maînôg gâs va Ganrâk Maînôg râs yakhsenunêt (§ 139, p. 14). "Whatever men do, they do for this reason that in their body are placed (by Nature) three distinct ways. By means of these three ways, the three *mînôs* (*i.e.*, the three invisible good faculties) make their abode in, and the three evil ones have access unto, man. Just as Vohûman (the faculty of good thought) resides in his mind, so also, does Aeshma (Wrath) find its way to it. Just as Good Sense has its abode in his speech, so has Varûn (*i.e.*, evil sense) access to it; and just as there is place for Spentô-Mainyu in his doings, so is there also a way for Angra-mainyu to go with them" (pp. 23-24). In connection with the precepts of the *Paoiryôtkaêshân* read the interesting section XCIV of the Dinkard in Dastur Peshotanji's Edition, Vol. II, p. 103 of the Pahlavi text.

[2] Or, "he is not able henceforth to do anything except what he is ordered to do by the *Druj*".

[3] *Cf.* Andarz-i-Âtrôpât by Dastur Peshotanji, § 8; Kôlâ mâ pavan lak lâ niyôk lakich pavan hân aîsh al vabîdûnîh: "Do not do that for others which is not good also for thyself".

[4] *Vahâk bûrdan.* Or thus:—"who is not grieved for a calamity or injury that has not reached him (*i.e.*, for imaginary woes)"; reading *vâk* (vâî = "woe") for *vahâk*:—*cf.* Ganj-i-Shâyagân by Dastur Peshotanji, § 18. Mandavam î aûjît yegavîmûnêt râî *vâkîh* (or vâyîh) . . . *lâ yedrûntan*: "One *should not grieve for* a thing which has passed away."

jury that has not reached him. (3) And that one (kind of) intelligence is good (which belongs to him) who perceives, in the case of what he does not understand, thus: "I comprehend it not".

III. (1) They held even this thus: namely, Love all; that should be wisdom for thee. (2) Hold them for kindred; that should be conscience for thee. (3) Unto them do good; that should be spirit for thee[1].

IV. (1) They held even this, thus: namely, True Nature is that which does not mislead another[2]. (2) And Wisdom is that which does not mislead itself. (3) And Conscientiousness is that which when it recognises (a thing) as virtue, performs it.

V. (1) They held even this thus: namely, that which when it recognises that (a thing) is no virtue, and (still) performs it, is Perversion. (2) Perversion is opposed to Nature. (3) And that which while it recognises that (a thing) is sin (and still) performs it, is Folly. (4) Folly is opposed to Wisdom. (5) And that which while it does not recognise whether (a thing) is virtue or sin, and before it arrives at knowledge, performs it, is Self-willedness. (6) And Self-willedness is opposed to Conscientiousness.

VI. (1) They held even this thus: namely, Nature is not (implied) in Wisdom, while Wisdom is (implied) in Nature. (2) And Conscientiousness is implied in both Wisdom and Nature. (3) Spiritual things are known to be regulated according to Nature; the body is preserved by Wisdom (while) the spirit is redeemed by the union of both these.

VII. They held even this thus: namely, Shame is that in which they do not cease performing sin; Honour (Nang)[3] is that in which they do not cease performing virtue.

---

[1] Lit., 'soul.' The meaning is that in their true and natural state all spiritual conditions are perfectly good; it, therefore, behoves one to keep them in this pure condition by their best exercise. *Cf.* S. B. E., Vol. XXIV., p. 34, M. K., Chap. VIII, §§ 22—26.

[2] Lit: 'a person.'

[3] *Nang*, 'honour'; it also means 'disgrace'.

VIII. They even held this thus: namely, the essential thing in the Primitive Religion is Sinlessness.

IX. They even held this thus: namely, dutiful can be he who is discriminating.

X. They even held this thus: namely, the controversy[1] about religion is carrying into effect all that is in one's memory[2] (or, retention) as much as one knows.

XI. They held even this thus: namely, Aûharmazd, the Lord, produced this world according to Nature, and maintains it on Wisdom, and turns it back upon Himself by means of Conscientiousness (Daên).

XII. (1) They held even this thus: namely, Aharman produced everything with a view to the damage of Aûharmazd; but when he had produced it, (he found it) of damage to himself, and of advantage to Aûharmazd. (2) (Whereas) Aûharmazd produced everything with (simply) a view to the advantage of Himself, (but) when He had produced it, (it was) of advantage to Himself and (also) of damage to Aharman[3].

XIII. (1) They held even this thus: namely, there are these three things for men: most dutifully to keep an eye on the world; not to honour[4] the sinner who through sin is op-

[1] *Cf.* Pers. *shikâlîsh*, 'care'. Or, "Care for religion (is shown when) that much knowledge of faith, as one knows, one is carrying out into action."

[2] *Kîrûkîh* may also mean 'revealed knowledge of faith'; *cf.* Pers. *kîrâ*, 'knowledge of a secret'.

[3] The idea is that Aharman had evil intention in the creation of his things and aimed at the damage of Aûharmazd, but the result of his production was quite the reverse of his intention; and he failed in the creation of his things. Whereas though Aûharmazd desired nobody's evil and proposed simply to win advantage to Himself, the result of this creation, besides being a benefit to Himself, was in its nature also a damage to Aharman. Apart from the application of this circumstance to Aharman and Aûharmazd, one may see in it a fact of constant human experience.

[4] Reading: *khûnînîtan*, 'to cause to be famed', *cf.* Pers. *khunîdan*, 'to obtain fame'.

posed[1] to creation; and to pray for the reward of virtue from the divine ones. (2) As regards keeping an eye on the world they said this that every (person) should observe unto oneself thus: What shall be desired by me? How shall I be acting?

XIV. (1) They held even this thus: namely, to render three things highly strict; thus even this is one, not to honour the sinner because of his sin. (2) And one is, despite[2] his power and wealth not to exalt a person of false creed. (3) And one is to wish for the reward of meritorious acts from the heavenly beings (or, spiritually) and not from the worldly beings (or, in the affairs of the world).

XV. [They held even this thus: namely, one should not connive at what is unpardonable[3], nor should uphold what is connived at.][4]

XVI. (1) They held even this thus: namely, every man should bear in mind, in every place and at every time, the spiritual circumstance of the blessedness of heaven and the misery of hell. (2) On that occasion when peace, blessedness and joy should have come to him, he should reflect even thus: Behold! There should be blessedness even in heaven when it is thus blessed even here. And on that occasion when distress, harm, misery, and pain should have come intensely to him, he should reflect even thus: Behold![5] there should be misery even there in hell, when it is so even here. (3) Whereas owing to the manifold blessings of Aûharmazd if they be with

---

[1] *Puskhâr*, 'an enemy'; it may be read *pîshyâr*, *cf.* Pers. *pîshyâr*, 'a servant' who serves to produce sins; perhaps *paîdîyâr*, a substitute for *paitîyâr*.

[2] Lit., 'on account of'.

[3] Reading: *avôkhshâyishn*, 'not to have mercy or compassion on.' Perhaps, *apûkhshâyishn*, 'not to satisfy a person or exalt his reputation.' Comp. Per. *pûkhshîdan*, 'to grieve'.

[4] The Pahlavi text of the passage in brackets occurs only in K.

[5] On analogy with the above we expect *havât* for *avat*, 'unto thee', but we think the scientific reading *havât* of the former may have been miswritten *havat* in the latter, which should be its pronunciation when it is kept in the text. West reads the word *âfat*, see note 4, p. 274, S. B. E., Vol. XVIII.

one, there shall be no misery there, even though here it be so miserable[1].

XVII. (1) They held even this thus: namely, among men he is the most blessed who during the health of his understanding[2] should have undertaken and performed such a thing that on the last day when earthly objects pass away, his desire should be thus; "Oh! would[3] that it might have been done more by me!" (2) And that thing should most be avoided for which on the last day (there) should be this desire thus: "Oh! would that it might not have been undertaken and performed by me!"

XVIII. They held even this thus: namely, righteousness should be kept in advancement, and sin in depression and neglect[4].

XIX. They held even this thus: namely, the essential thing in righteousness should be that which every person would be able to perform, and which even Aûharmazd, the Lord, desires in every person, and which one should not perform unwillingly[5].

XX. They stated that thing as follows: namely, whoever is a friend unto the worshipful God, never perverts[6] the thought from the friendship of the Lord.

---

[1] This sentence is added here to clear a misunderstanding if it should arise; when it is said that the experience of misery here should make one reflect that misery is possible even hereafter, it is not meant that misery here should always be followed by misery hereafter. Indeed, however miserable one should have been here, if one should deserve the blessedness of God, one shall be free from all misery whatever in the state after death.

[2] Or, 'during the physical wholesomeness or vigour of his vision or foresight'.

[3] *Cf.* Pers. *kâch*, 'would to God'.

[4] *Cf.* Pers. *spûzgâr*, 'negligent'. *Cf.* Andarz-i-Khôsrû-i-Kavâtân: Bazak pavan ranj spûj: "Take pains to free yourselves from sins"; or, "regard sin as the affliction of this transitory world (ranj-i-sepanj)"; or, thus: "regard sin as (a thing) to be thrust off with great pains."

[5] Reading: *agarûkthâ*; it can be read also *aderangthâ*, 'without delay or hesitation'; perhaps, *adarûgthâ*,' without any false motive'.

[6] Or, 'corrupts the thought for His friendship'. *Naksônatan*, 'to corrupt,' 'to destroy'.

XXI. (1) They held even this thus: namely, the fountain-source of apostasy must be destroyed[1]. (2) When it first approaches the world, mankind mostly maintain faith in the soul; and for the reason that it (apostasy) has not acquired power, they prosper. (3) But when it has come to power, they mostly go out of faith even with the influence it has. (4) And even at length for the reason that mankind have departed from the faith, they do not prosper[2].

XXII. They held even this thus: namely, goodness should be done unto every person; evil should not be done unto any person whatever.

XXIII. (1) They held even this thus: namely, in the Religion, five best of things are even these: namely, Truth, Charity, Virtue, Competence (or Industry), and Intercession. (2) That truth is best which if one among the creatures of God should perform, then that one who acts up to it should be so much the more benefited according as one follows it out. (3) That charity is best in which when one makes a gift unto a person, one has no expectation that from the person to whom it is made, there should come to one as recompense anything whatever in the world; and there is nothing for him even in this that one to whom it is made should entertain a wish[3] for thanksgiving and prosperity. (4) And that virtue is best in which one struggles with the spiritual vices (*druj*), and does not permit within oneself any vice whatever, particularly these five vices: Avarice, Jealousy, Folly, Passion, and Infamy[4]. (5) That competence (or, industry) is best in which

[1] Or, "the source of the stream of apostasy can be done away with."

[2] Here is the constant Zoroastrian view that peace, health, prosperity, and happiness are essentially related and connected with, or rather included in, Virtue.

[3] Khahîshn. It can be read also *vêshîshn*, 'aggrandizement', 'exaltation', *cf.* Mod. Pers. *veshîdan*, 'to exalt'. Perhaps *nîshîgân*, *cf.* Mod. Pers. *nîshik*, 'a debtor', hence "that one should hold him to whom it is made, debtor in gratitude and prosperity".

[4] *Cf.* §§ 3, 7 and 22 of Ganj-i-Shâyagân. Note how elsewhere the word *nang* has the opposite sense of 'honour', just as in Mod. Persian.

when a work is being done, it be so done that every moment one should feel confident within oneself that if one should die that very moment, even then nothing different need be done from what is done already. (6) That intercession is best in which one says words in behalf of that person for whom others do not speak, and who is unable himself to state his misery and complaint[1]; that man utters (or addresses) the voice of his own soul and of the suffering poor, and (expresses) the woeful sorrow of another man, or of the world, unto the six Bountiful Immortals (Ameshaspends).

XXIV. They held even this thus: namely, wisdom is manifested in work, nature in government, and a friend in difficulty.

XXV. (1) They held even this thus: namely, the wisdom of wisdom, the best one, is that by which one is able so to maintain this body that not even the least harm might come to the body on account of the soul, and so to maintain the soul, that not even the least harm might come to the soul on account of the body. (2) Whereas[2], if, on the other hand[3], one is not able to do so, one should give up the body and preserve the soul.

XXVI. (1) They held even this thus: namely, power is a halter[4] to wealth, and wealth is a halter to the body, and the body is a halter to the soul; and mankind unto whom harm comes regarding these four things, should for the removal of them give up (all) worry, wealth, and power. (2) And if one cannot dispense with power, one must thus let go even wealth (for it); (and) if one cannot dispense even with

[1] Reading *gilak*, *cf.* Mod. Pers. *galak*, 'complaint', 'grievance'; or, *garah*, 'difficulty', 'a knotty thing'.

[2] *Amat*, 'when', 'whereas'; perhaps here a substitute for *mûn*.

[3] *Jvît*, 'otherwise', 'on the other hand'.

[4] The Pahlavi word which is here rendered by the English 'halter' can be read in several ways. (1) *magûl-î*, 'a halter', 'a leech', 'a frog', *cf.* Mod. Pers. *magal*; (2) *mekablunî*, a noun form from the Huz. *mekablûn*, meaning 'a grant', 'a gift', 'a receipt'; (3) *meg-van-î*, 'a tree or garden full of locusts'; perhaps (4) Huz. *mikvad*, 'a bridle', 'reins', 'halter', *cf.* the Arabic *mikvad*; or (5) Huz. *mikûn*, 'existence'.

wealth and power, one must even thus forego the body withal; and (whereas) as for the soul after all, it should not thus be disclaimed[1].

XXVII. They held even this thus: namely, you must accordingly conceive the abode of righteousness and religion in yourselves as that of plenty[2] and contentment.

XXVIII. They held even this thus: namely, every person should make one's own self devoutly faithful[3], and should resign oneself to God, and thenceforward one should be grateful[4] unto Him, so that there shall not ever come unto one anything, on occurrence whereof there might be injury.

XXIX. They held even this thus: namely, those who feed upon the produce of the land[5] should be hospitable[6], should extol (God) by striving in virtue, and pray for grace from the spiritual existences.

XXX. They held even this thus: namely, the spiritual head must be so regarded as the (religious) lord and obeyed that the ruler and the sovereign should also do nothing without (the advice of) the spiritual lord, the Head-priest[7].

---

[1] *Spâjit*, lit. 'hidden', 'thrust into obscurity or damnation'.

[2] Reading: *anbârîh*; but it can also be read *hûbaharîh*, 'a good or pious lot', 'a good share'.

[3] *Aûstôfrît*; Av. *avi-stu*, 'to praise', 'to admire', 'to be devoted to'; and *frî*, 'to love', 'to pray'; 'to devoutly pray to, or love (God)'.

[4] Reading: *stîshn* for *stâyishn* (*yehvûnishn*), 'one ought to be thanksgiving (unto God)'. It can also be read *stîyân*, 'worldly existences'; according to K. 43, perhaps, *vîstâkhan*, 'boastful', or, *vastahân*, 'striving', 'endeavouring best'; or, *vastâân*, 'glorifying the name of the Lord', *cf.* Mod. Pers. *vastâ* corrupted from *avastâ*.

[5] Reading: *galak*, 'corn', 'land-produce', *cf.* Pers. *galah*; it may be *yalak*, 'a hero'.

[6] *Navîtvar*, *cf.* Pers. *navîd*, 'hospitality'.

[7] This sentence can also be interpreted thus: "Life (*ahû*) should be so kept after the Lord and obedient to Him that the ruler and the monarch should not do ever the least thing without (the advice of) the Head-priest of the world." Comp. Chap. 163 of the Dînkard, Vol. IV, p. 200, edited by Dastur Peshotanji.

XXXI. (1) They held even this thus: namely, Aûharmazd, the Lord, desires this from men[1]: *viz.*, "Do ye know Me?" because He understands this: *viz.*, "If they should (fully) know Me, everyone would come[2] after Me[3]". (2) Aharman has this desire: *viz.*, "Know ye not me", because he understands this: *viz.*, "If they should know me, not even a single person would come after me[4]".

XXXII. (1) They held even this thus: namely, Aûharmazd desires this of men, *viz.*, "Whatever you should do, do it for your own selves if you would do it according to your desire". (2) Whereas Aharman desires this, *viz.*, "You need not do for your own selves what you would do according to your desire".

XXXIII. (1) They held even this thus: namely, for every person there is an object which is more honourable and dearer[5] to him than anything else; and when he regards that thing

---

[1] Reading: *Aûharmazd khutâî min anshûtâân khvahishn.* The words *min anshûtâân khvahishn* are found only in K.

[2] Reading: *yâtûnêt*, as in DM. and DE. Following the reading in K., the sense is, "they would be after me".

[3] *Cf.* The Dînâ î Maînûg-î-Khrat, Ch. XL, §§ 24—27: Zak aêvak kâmak î Aûharmazd î Khûtâî min martûmân medammûnêt denâ, aîgh li barâ shnâsît, mâ kolâ mûn li barâ shnâsêt min âkhar-i li yâtûnêt va val khûshnûtîh-î li tôkhshêt Va zak aêvak kâmak î Aharman min martûmân medammûnêt denâ, aîgh li al shnâsît, mâ khavîtûnêt aîgh mûn valâ darvand barâ shnâsêt min âkhar î valâ anâk kûnishn lâ vazlûnêt: "That one wish which Aûharmazd, the Lord, contemplates as regards men is this, that 'Ye shall fully understand Me, for everyone who fully understands Me comes after Me and strives for My satisfaction'. And that one wish which Aharman contemplates as regards men is this, that 'Ye shall not understand me', for he knows that whoever fully understands that wicked one, does not go after his evil deeds". (Pahlavi texts, Part III, S. B. E., Vol. XXIV, p. 80.)

[4] The point is that the holy nature of God is so good and love-inspiring that if men understood it correctly, they would never depart from it; whereas the wicked nature of Aharman is so bad and repulsive that if men understood it, they would never pursue it.

[5] The reading of DE. *girâmîktar*; of DM. *girân-mûstar*, 'more heavily difficult'; and of K. *girân-mehtar*, 'more weightily exalted'. *Girâmiktar* also means 'more precious', 'beloved,' 'revered', 'excellent'.

as his co-helper[1], and when there lies nothing else in the midst, only then is one full of gladness therefrom. (2) That thing is Religion.

XXXIV. They held even this thus: namely, (real) Religion is that which is being practised[2].

XXXV. They held even this thus: namely, he who believes in an intercession for the soul is less wicked than he who believes in nothing whatever[3].

XXXVI. They even held this thus: namely, Religion is that which creates happiness unto every creature[4].

XXXVII. They held even this thus: namely, crime is that which (is in relation) with the Law; and sin is that which (is in relation) with utility; and perversion and fault are those which abide.

XXXVIII. They held even this thus: namely, the essence of sin is the Excess and the Deficiency; whereas the essence of virtue is the Mean[5].

---

[1] Reading: *hamtyâr*, as in DM. and DE.; it can be read also *hamkhâr;* according to K., *hamât râyînêt* '(and when that thing) is being fulfilled', for *hamtyâr yakhsenunêt* in DM., DE.

[2] Or, 'which they (*i.e.*, mankind) continually practise'.

[3] The dictum, "Man is the maker of his own destiny," is never held more strongly by any other Religion than Zoroastrianism. So it is most repugnant to its spirit to believe that some one can intercede on behalf of one's adherents and procure them heaven, despite all their sins, for no other reason but that they are that one's followers. Now, such an opinion, if absolutely carried out, should take all moral responsibility away from a person, and allow him to sink into degradation and sin. Still, wrong or right, the belief in this opinion is not absolutely devoid of the moral instinct, even though misguided in this case; whereas people who have no faith whatever, right or wrong, are absolutely devoid of the moral instinct, and therefore decidedly worse than the former.

[4] The proof of a Religion's truth is the peace and hapiness it procures in its followers.

[5] The Patmân, the Frehêbût, and the Aîbîbût are the same as Aristotle's the Mean, the Excess and the Deficiency, respectively. For their explanation, *see* Aristotle's Nicomachean Ethics, Bk. II, Ch. 8. For their Pahlavi definition, *see* Ganj-i-Shâyagân, §§ 6-7, edited by Dastur Peshotanji.

XXXIX. They held even this thus: namely, the Religion is the (Golden) Mean[1].

XL. (1) They held even this thus: namely, everything should be faultless in the mean. (2) And from this Religion, it is thus manifest that Virtue is the supreme (Golden) Mean[2], and the (Golden) Mean is this: good thought, good word, and good deed.

XLI. They held even this thus: namely, whosoever is pious is pious through the Revelation[3].

XLII. (1) They held even this thus: namely, Excess is that wherein one thinks, speaks and does what is no (good) thought, no (good) word, and no (good) deed[4]. (2) Deficiency is that wherein one does not think, speak and do what is the thought, the word, and the deed[5]. (3) And the Mean is that wherein what one thinks, speaks and does is the thought, the word, and the deed[6].

XLIII. (1) They held even this thus: namely, in religion three things are most essential—the communion[7], the ardent love[8], and the mean. The communion is that wherein with regard to the thought, the word, and the deed, and with all rectitude, one is attached to (the worshipful) God and the good ones, and does

---

[1] The Religion is most profoundly identified with Virtue's essential nature and therefore with Virtue itself.

[2] Reading: *mahist patmân kerfak*. It can otherwise be rendered: *Mazdayasna patmân kerfak*, 'the Mazda-worshipper is the mean of merit'.

[3] Or, 'in relation to Religion'. True Religion again is identified with Piety or Righteousness.

[4] That is, in this altitude people do act, but their activity is wrongly directed.

[5] That is, in this altitude people do not act, because they lack the virtuous quality.

[6] That is, in this altitude people are active in the fittest things.

[7] Reading: *hamîh*, 'attachment', 'mutual friendship', or 'communion' (with God).

[8] *Nizak-haîtagîh*, comp. Mod. Pers. *nizh*, or *nizhah*, 'ardent love', 'perfume', 'a spear'. Perhaps, *vizak-haîtagîh*, 'pious life'.

not ever corrupt that attachment. (2) And the ardent love is that wherein with regard to improbity and sin one severs oneself from Aharman, the demons[1], and the wicked ones. (3) And the mean is that wherein one is a watch[2] on the communion and the ardent love, and does not ever corrupt them.

XLIV. (1) They held even this thus: namely, abstinence[3] of men is of many kinds. (2) The highest is that wherein one should hold (or worship) the Deity so much in oneself without apprehension of the people of the world that all that one would wish He would exhibit unto that person.

XLV. (1) They held even this thus: namely, care for fire is of many kinds. (2) Of the two kinds of that care, the greater is the one when people guard it sinlessly and truthfully. (3) And the other is the one when what men do for it is of high value.

XLVI. (1) They held even this thus: namely, in (any) work that might present itself, one should view one's highest employment. (2) And whoever would not recognise this to be the highest employment should (at least) so regard (all) work of lovingness[4].

XLVII. They held even this thus: namely, when Aharman throws up[5] one of these four stratagems[6], then he

---

[1] Reading: *shaêdân*, *vide* 'Sassanian Inscriptions,' pl. form *shîdân*, Pâi Kûli, Frag. III, 2.

[2] *Pânak*, 'a protection', 'a guard'.

[3] *Pâhrîj* means: 'regard', 'care'; also, 'forbearance', 'abstinence'. This section might also mean:—"Regard for men is of many kinds. The highest is that wherein one makes the people of the world so much without apprehension about oneself, that all that they might wish they would declare unto that person." Reading here *mûn-shân* instead of *mûn Yehân*.

[4] The point is that if one is in search of employment, one should not allow minor employments to pass away in hope of some greater work, but should take up the very first work that might present itself to one for the highest employment one should aspire to. If, however, one should not agree with this opinion, one will, after all, accept that all work that lovingness inspires is the highest and the sweetest. Here the Pahl. *mitrô* = Av. *mithrô*, 'love'. It can also be read *matan*, reach', and may mean 'an advent', or 'approach'.

[5] Lit. 'throws up', or, 'sends'; comp. Mod. Pers., *bar afgandan*.

[6] The four stratagems (comp. Pers. *rang*) are not here mentioned. Some words seem to have been here omitted.

gains for himself[1] worship[2] of power, or worship of wealth, or vulgar help-giving[3], or apostasy.

XLVIII. (1) They held even this thus: namely, one should be reverent to one's great ones[4] and patronize one's inferiors,[5] and should give benefit[6] to one's coadjutors. (2) And of these three this one thing is excellent when one renders happy one's coadjutors, because if one do not give benefit to one's helper, it is manifest that owing to that one's terror in one's dealings with one's superiors, one (may in one's confusion treat) one's inferiors (with) reverence.

XLIX. They even held this thus: namely, in the conduct[7] of oneself this thing is excellent when one regards one's inferior as one's equal, and one's equal as one's superior, and one's superior as one's master.

L. (1) They held even this thus: namely, through expiation, there remains no passage to hell. (2) And through non-expiation, there remains no passage to heaven. (3) Expiation is that wherein one is in contrition with repentence for a sin committed, and does not commit that sin again.

LI. (1) They held even this thus: namely, these three persons are the greatest[8] in righteousness. (2) One is he who has the longing of the liberal. (3) One is he who has the

---

[1] Lit. 'draws unto himself'.

[2] Reading: *sangîh*, 'dignity'; it can also be read *dîvîh*, 'demonism', a spelling rarely found in old MSS.

[3] *Pûj avâk-datîh*, 'the help-giving that causes injury', comp. *puj avâkîh*, 'the union or friendship that brings harm'; 'the help that causes pain'. (Ganj-î-Shâyagân, § 55, edited by Dastur Peshotanji.)

[4] Reading: *afash masân*; it may be, *az dahmigân*, 'to the pious people'; or, *az dah-masân*, 'to the country-nobility'.

[5] Reading: *afash kasân dâshtâr*, comp. Pers. *dâsht*, 'patronage'; it may be, *az dah-kasân dâshtâr*, 'patronize the commonalty of one's country'.

[6] Comp. Av. *saoka*.

[7] Lit. *dârishn*, 'bearing'.

[8] Lit. 'stronger', 'swifter'; *aurvandtar*, comp. Av. *aurvant*.

nobleness of the truth-speaker. (4) And one is he who does not afflict the afflicted.

LII. (1) They held even this thus: namely, in the case of every person that may have died, one should be guarded from him, thus: 'I will not touch or come in contact with the decomposed matter[1] therein, and will not be polluted'. (2) But if one comes in contact with it, one's own body contracts pollution; and the living humanity should be so on guard against the sickness and disease in such other people, as from the corpse of a person in the case of a deceased.

LIII. (1) They held even this thus: namely, every person should desire the arms of righteousness[2]. (2) And he who should put the arms of meritorious acts on the waist would thenceforward cause increase in merit and disappearance[3] of sin. (3) And the wise apostles of the Religion have so spoken of the arms of meritoriousness and made them the accompaniment of rectitude[4].

LIV. (1) They held even this thus: namely, if one performs (apparently) meritorious acts for these four things, those cannot (really) be meritorious acts *(viz.)*, an evil name, or an immoral name, or shame, or the fear of some one else.

---

[1] Reading: *nasâ* and not *vadash* as in K.

[2] Reading: *jânak î kerfak*, comp. Pers. *jânah*, 'arms'; perhaps, a corrupt Pahlavi form of *zayanak*. *Cf.* The Dînâ î Maînûg î Khrat, Ch. 43, §§ 6—14, wherein virtues are compared to arms:—"(6) That is, when they make the spirit of wisdom a protection for the back, (7) and wear the spirit of contentment on the body, like arms and armour and valour, (8) and make the spirit of truth a shield, (9) the spirit of thankfulness a club, (10) the spirit of complete mindfulness a bow, (11) and the spirit of liberality an arrow; (12) and they make the spirit of moderation like a spear, (13) the spirit of perseverance a gauntlet, and they put forth the spirit of destiny as a protection". (14) "In this manner it is possible to come to heaven and the sight of the sacred beings, and to escape from Aharman, the wicked, and hell, the depreciated". These sections, Dr. West observes, "bear some resemblance to Isaiah LIX, 17, and Ephesians VI, 14—17, so far as mode of expression is concerned". (*Vide* S. B. E., Vol. XXIV., p. 84.)

[3] Comp. Mod. Pers. *nîsû*, 'cutting off', 'removal', 'a knife'; also *nasûg*, as in DM., comp. Av. *nas*, 'to disappear'.

[4] Reading: *hamîh î frârûnî(h) vabîdûnt*.

LV. (1) They held even this thus: namely, sermons[1] should be delivered to the faithful, and the Religion should be explained to co-religionists. (2) And virtue and vice should be pointed out[2] to every person.

LVI. They held even this thus: namely, he should deliver sermons whose intelligence is such as to further advancement, and comprehension is such as not to be confounded[3], and wisdom is such as to be able to turn good one who is different[4].

LVII. They even held this thus: namely, the (real)[5] thing is that which, when one stands within, one does not miss[6]; and which, when one does not stand within, one misses.

LVIII. [They held even this thus: namely, everyone who stands within (the pale of) Religion, in so far as one stands within it, does not miss[6] it].

LIX. (1) They held even this thus: namely, men should be cautious and the most on (their) guard against the demon who is expectant of authority over the wicked existences[7]. (2) That demon is the existence of every vice, and such is (his) demonism, because the entire vices which the man who commits, commits in being expectant of supremacy over the wicked existences[7], so that one does not know that I do not speak the fair mind. (3) But if anyone should understand it, I shall be observant of the embellishment thereby; and if I should be free (from all danger), then I shall stand up and (boldly) say thus: 'That is what I ought to have done'.

---

[1] Comp. Av. *vachangh*; Mod. Pers. *va'az*.

[2] Lit. "and the meritorious and sinful acts should be declared to every person".

[3] Reading: *dûjêt*, 'to be fixed', or 'perplexed'; perhaps, *danjît*, comp. Mod. Pers. *dang*, 'amazed', 'confused'.

[4] Reading: *tanid;* perhaps, *tang*, and so it may mean, 'one who is in difficulties, or embarrassed'.

[5] Meaning, of course, that that real thing is Religion.

[6] Reading: *lâ aîyabâsêt*, The Pahlavi text of the passage in brackets occurs only in K.

[7] Reading: according to DM., *vinast-ahûîh*, 'wicked life', or 'wicked mastership'; according to K., *vastâkhôîh*, 'boasting', or *vastâânih*, 'glorification of the Lord'. Or, according to DE., *va stîyânîh*, 'and worldliness'.

LX. They even held this thus: namely, if thy tongue be holy or pious[1], and if thou shoulds't say unto a hillock[2], 'Move forth,' then it must move (indeed).

LXI. They held even this thus: namely, even when you should move three steps towards Religion, it shall come forward a thousand steps to meet[3].

LXII. They held even this thus: namely, if one should have performed a righteous deed with special reference to one's own self or to one's ancestors, then its[4] principle[5] is not according to the Primitive Creed.

LXIII. They held even this thus: namely, whosoever turns (one's) virtuous face to Religion and embellishes one's nature (accordingly), then unto that person Religion reveals a thousand truths[6], such as one has never heard from anyone; and if one should religiously think[7] upon them with the doctors of the Religion (or, the head priests) and with wise men, (they must really be found) true.

LXIV. (1) They held even this thus: namely, the function of intelligence is to search out the thing. (2) And the function of understanding is to treasure up[8] and guard the thing intelligence has sought. (3) And the function of wisdom is to discriminate[9] things and recognise good and evil, and to adopt what is good and reject what is evil.

LXV. (1) They held even this thus: namely, that everything is made (the appropriation of) him owing to whom

---

[1] Reading: *yasarûb* for *yasharûb*, 'holy', 'righteous'; perhaps, *agarûb*, 'unpledged,' 'free,' 'independent'; may be, *adrûb*, comp. Av. *drava*, 'mighty', 'powerful'.

[2] Lit. 'a mountain.'

[3] *Val patîrak.*

[4] One *ash* of *adînashash* refers to the performance, and the other to the person.

[5] Lit. 'the end' or 'the moral point'; comp. Mod. Pers. *sar*, 'principle,' 'end'.

[6] Reading: *drenjishn*, Av. rt. *drenj* 'to meditate,' 'to recite'.

[7] Pahl. *hûskârêt.*

[8] Reading: *ganjbarîh*; Mod. Pers. *ganjvar*, 'a treasurer'.

[9] Pahl. *vichyînîtârîh*, Av. rt., *chi*, 'to select'. According to K., *vichîtârîh*.

it is performed, and the reward and recompense therefor are (also) assigned unto him owing to whom it is performed. (2) And men should highly be striving in this manner: 'May we perform virtuous deeds that there may be (attained) unto us the reward from Aûharmazd the Lord; because whatever recompense proceeds from Aharman, that recompense is assuredly harmfulness.'

LXVI. They held even this thus: namely, that he who learns to observe these several sections[1] which have been written in this treatise, recognises the good of himself and of others.

LXVII. They held even this thus: namely, that a thing has these five elements[2]—the generic essence, the material substance, the consciousness[3], the energy[4], and the specific essence[5].

LXVIII. (1) They even held this thus: namely, the elements in men are of these three kinds. (2) One, that which is good for germination. (3) One, that which is bad for germination. (4) And one, that which is mundane. (5) That which is good for germination is the one wherein though no instruction be imparted to one, even then it manifests itself. (6) And that which is bad for germination is the one wherein though much instruction be imparted to one, even then it does not manifest itself. (7) Whereas that which is mundane becomes good or bad according to instruction. (8) It becomes good by chaste instruction and bad by corrupt. (9) There is (however) a case wherein one utilises chaste instruction for corrupt ends, such as the apostates (do with) the teachings of Religion.

---

[1] Reading: *darak*, comp. Pahl. *dar*, 'a chapter'; Mod. Pers. *dar*: 'a volume', 'a manuscript'.

[2] Lit. 'essentials'.

[3] Pahl. *kîrâk* (*see* Pand-nâmak î Âtrôpât Mahraspendân, §§ 142-143, edited by Dastur Peshotanji); comp. Mod. Per. *kîrî*, 'memory'.

[4] Âtâsh: as energy in nature manifests itself into the heat principle everywhere the same term signifies both in the Old Iranian languages.

[5] Lit. 'the essence of any kind whatever'.

LXIX. They held even this thus: namely, neither through anxiety nor through fear should any person seek remedy out of depravity.

LXX. (1) They held even this thus: namely, spiritual anxiety is owing to the transgression of those who are versed in the Gâthic lore (*gâsânîgân*). (2) And the earthly (one) is owing to the ill-repute of those who are versed in the Hadha-Mãthric lore (*hâtak-mãsrîgân*). (3) And the fear (of punishment) at the (Chinvat) Bridge and much affliction are owing to the sins of those who are versed in the Dâtic (*dâtîgân*, legal) lore, and who do not (*barâ*) protect themselves (from such sins)[1].

LXXI. (1) They held even this thus: namely, if the worth of things is inquired[2] into and recognised by a man, certainly he should not take noted power and great wealth for goodness, nor (also) should he praise little wealth and indigence as goodness. (2) Because if worth be taken not according to the goodness or wickedness of a person, but according to little or great wealth, then it shall so happen in the world that an ill-natured man of manifold means would, in spite of his being depraved[3], sinful, and corrupt, entertain desire for reputation, and who compared with[4] his desire for reputation values (or regards even) wealth less. (3) He who is needy, discontentedly and corruptly robs[5] (even) poverty; and he

---

[1] Read in connection with this, Dastur Peshotanji's Edition of the Dînkard, Vol. I., Question IX, pp. 1—3; and the note to the Dînkard, Bk. VIII., Chap. I, § 5, pp. 4-5, by Dr. E. W. West in S. B. E., Vol. XXXVII.

[2] Reading: *vijôyihêt*, Pahl. *vijâstan*; comp. *vijôyîtâr*, 'an inquisitor', in the Dînkard, Bk. IX., Chap. XXI, § 18, p. 216, S. B. E., Vol. XXXVII.; perhaps, *vijôrîghêt*, Pahl. *vijôrtan*, 'to decide', comp. *Matnûg î Khrat*, Chap. II, § 39, of my Edition.

[3] Reading: *chapîhêt*, comp. *han-chapishn* in the Dînkard, Bk. VII., Chap. V, § 5, S. B. E., XLVII.; perhaps, (*pavanich*) *pîsht* or *pasht*, 'an avaricious person', *vide* the Dînkard, Bk. VIII., Chap. XLIV, § 13. It can also be read *pûj-pâjît*, 'niggardly mean', *cf.* Mod. Pers. *pâjî*.

[4] Lit., 'owing to his desire'.

[5] Reading: *zînêt*, 'steals', comp. Av. *zinaka*, from *zi*, 'to carry away', or, 'to steal'; commonly read *zadônêt*, a Semetic word, meaning 'buys'.

who is a gambler[1] squanders away[2] whatever he possesses; and he who is indolent makes no wealth, but even flatters other[3] people who are evil in many ways, and scorns the illustriously wealthy and munificent man. (4) And still the indigent niggard[4] evidently sets himself off owing to the illustrious, and whatever defect there is in him he renders less conspicuous through the bounty of that illustrious person. (5) Whereas the munificent man is he who becomes regretful for whatever he is taking[5], and who should have entertained (even) him who offers up prayer for the decrease of the bounty of his charity towards the world, and thus craves such a loss (*âhûk*) to it.

LXXII. They held even this thus: namely, whoever lies with a woman married (to another), although he does not fall verily into the sin which is inexplicable[6], even still by the action of that man peacelessness and affliction swell in the world; and because peacelessness and affliction swell in the world owing to the action of that man, he should be made to expiate them.

LXXIII. They even held this thus: namely, one should humbly lie down within the threshold (of a sacred place), or else confusion shall come unto him, because the man who (squanders away his time) outside that threshold becomes the demon's own[7].

---

[1] Reading: *vôzîgar*, comp. Mod. Pers. *bâzî bâkhtan*.

[2] *Avsthinêt*.

[3] Reading: *hânich*; it can be *nihânich*, 'privately'.

[4] This probably refers to the indolent man who, though he pretends to despise wealth in excuse of his indolence, has still so much to depend on the bounty of the munificent man.

[5] The munificent man is so very anxious to keep always the current of his own liberality running that he almost feels shame if he has to borrow something or even receive it as gift.

[6] Reading: *vinâs î anâpôhlagân*, comp. Av. *anâperetha shkyaothna*.

[7] It is every man's duty to have provided himself a sacred home to ease his soul therein; and none should squander away the hours of leisure, seeking life of dissipation, for that would lead him into the company and relationship of demons.

LXXIV. They even held this thus: namely, there is nothing more beneficial than Religion, because whoever exalts the glory of Religion, never becomes an affliction unto men.

LXXV. They even held this thus: namely, there is no person more liberal than Tishtar[1], because no person performs liberality so excellently and perfectly as Tishtar.

LXXVI. They held even this thus: namely, according to this Religion[2], one instruction is even thus: there is no reason that all persons should be unique, and he that is unique must be ascertained (to be such)[3].

LXXVII. They held even this thus: namely, there is never a person born in whom these six spiritual things do not struggle—good mind and bad mind, virtuous moral sense and passion, and honour and scorn.

LXXVIII. (1) They held even this thus: namely, one who has the good mind as guest within himself has verily this mark that one is warm in virtue and in confidence[4] with the good, and continues in peace, and promotes intercession towards the Lord. (2) And one who has Akoman (Evil Mind) as guest within himself[5], has then his characteristic such that he is benumbed in point of meritorious actions, forms evil relations, gets troublesome with good people, and in himself becomes an opponent to peace-making[6] and its progress[7]. (3) And (when) anybody has Sraosha (Pious Obedience) as guest within himself, then his mark is this that words are always[8] uttered (by him) with politeness[9], and when they are uttered he is verily listened

---

[1] *Cf.* Âfrin i Bûzûrgân: *Râd bîd chûn Tishtar*, 'Be liberal like Tishtar' (the Agency in Nature that procures rain). Surely, the bounty of rain to the world is great.

[2] Namely, the Religion revealed by Zarathushtra Spitama.

[3] Or, the advice of the unique should be sought for.

[4] Reading: *nihûftig*; or, *hu-patvand*, 'in good relationship (with the good)'.

[5] Or, 'In whomsoever has Akôman kept his abode'.

[6] Reading: *âshhtîh kartan*.

[7] *Vakhshînîtanash*, 'its development', 'conciliation', 'forgiveness'.

[8] Or, 'in every place'. [9] Reading: *levatâ shâyat*, 'with aptitude'.

to, and when (they are) defective[1], they are withdrawn, and he utters no falsehood for the acceptance and embellishment of others, nor does he smite anybody who is innocent[2], but smites moderately[3] anybody who is sinful. (4) And whoever has Aeshma (Wrath) as guest within himself, has then his characteristic such that there is (by him) always the conversation of an improper subject, and when he speaks (upon it) he is not listened to, and when he has uttered what is offensive[4] as well as blemished, then it is not withdrawn[5]; he speaks manifold lies for the aggrandisement of others, and much smites the sinless ones. (5) And (when) anybody has Spendomat as guest within himself, then his characteristic is this that there is plentiful devotion, and when people persuade him to commit a sinful act[6] he commits it not; and when even plenty of the share of the wealth of this world reaches him, even then he turns not away from the wealth of the good spirits[7]; and he desires for the reward of merit from the spiritual existences and not from the material ones. (6) And whoever has the *druj* (*i.e.*, the vice) of Tarokmat ("Perverted Conception")[8] as guest within himself, has then his characteristic such that his thinking is rash, and when they persuade him to commit a crime, he is led to commit it; even when a small share[9] of the wealth of this world reaches him, then he stands away from the wealth[10] of the good spirits; he desires for the reward of merit from the material existences and not from the spiritual ones.

LXXIX. (1) They held even this thus: namely, Artavahisht is seven months in the material world, and five

---

[1] Reading: *âhûk*, 'blemished'. [2] Lit., 'sinless'.

[3] Lit., 'proportionately'.

[4] Comp. Mod. Pers. *kûtak*, 'striking'.

[5] Reading: *gashîdan* for *kashîdan*, *cf.* the Mod. Pers. word.

[6] Reading: *sârînênd*, comp. Av. rt. *sâr*, 'to break down', 'to injure', and Mod. Pers. *shârîdan*, 'to be guilty'.

[7] Reading: *adîn chabûn-î Yêzdân*; perhaps, *adînich bôd-î Yêzdân*, 'then he does not turn away from divine intelligence'.

[8] Or, 'arrogance'. [9] Reading: *andak bâhar*. [10] Reading: *min chabûn*.

months in the spiritual world. (2) And when he is in the spiritual world he sits invisibly in the body of vegetation, watches the seeds of plants and nourishes and rears them; and in those five months he produces trees. (3) In those seven months when he manifests himself[1] in the material world in the body of vegetation, the trees put forth blossoms and produce fruits. (4) So that[2] for this reason there is the manifestation of the period of *Rapitwîn* of the genius of *Artavahisht* in the seven months of the year and not (so) in the (remaining) five (months).

LXXX. (1) They held even this thus: namely, (when) anybody should voluntarily submit himself[3] to troubles[4] and distress for the sake of the Law[5] of Religion, and then should recognise it as some act different from an apt deed of merit, still (then) that meritorious act thereby develops itself, *i.e.*, even through the sin he would commit owing to any fear from those troubles and distress. (2) But there is no absolution from the sin of unnatural sexual intercourse (*marzînishnîh*) and other sins of that nature which are committed by one, because through one's share in them one does not pass over (the Bridge) even by suffering the troubles and distress to which one has approved to submit in this world (for the sake of Religion).

LXXXI. They held even this thus: namely, (when) anybody submitted himself[6], for that faith[7], to (such) troubles and distress in this world, and then also perceived those troubles and difficulties as other than meritorious acts, even (then) among the invisible (heavenly) spirits those toils and pain people suffer on account of any such thing[8] are regarded as not included[9] in the other sins committed (by them).

---

[1] Lit., 'comes out'. [2] Lit., 'when' (om. in. K.).

[3] Reading: *val chôlâ mekablûnâ*, lit., 'should accept on (his) neck'.

[4] Reading: *alag* (*see Shikand Gûmânîk Vijâr*), 'trouble'; comp. Pers. آلاغ *âlâg*.

[5] Reading: *âînîn* translated by Skr. *âchâra*, 'a law' in the *S. G. V.*; it may also mean 'to the troubles and distress of a religious nature'.

[6] Reading: *val chôlâ patîraft.* [7] *Âininak* or *atvînak.* [8] *Pavan chish.*

[9] According to DM., DE., it can be read *avadarg*, 'having no access'; also it can be read *avilag*, 'blister'.

LXXXII. (1) They held even this thus: namely, there was one who asked this (question) thus: "What is that spiritual faculty which leads a man from straightforwardness to dishonesty and from dishonesty to rectitude". (2) And the *Aîrpats* (priests) said that (it was) the *ragîh* (will-power[1] in man). (3) And the pious people[2] inquired thus: "What is that *ragîh* (will-power) in man? (Is it) the head, or the eye, or the ear?" (4) And the *Aîrpats* said thus: "*Ragîh* is verily something which (exists) in the body of mankind". (5) And (still) the pious people did not comprehend what *ragîh* was. (6) And, finally, the sages that were amongst them said thus: "*Ragîh* is produced in every man, because he who has *ragîh* (in him) invokes Him Who is Aûharmazd and also invokes him who is Aharman; and when he likes he follows Aûharmazd, the Lord, and when he likes he goes after Aharman." (7) In this world their proportion is said to be such that for the man who wishes not to perform perverse acts there is much goodness (or happiness), and for him who desires to do perverse acts there is worst evil; regarding him they say (that) even he, also, would not do perverse acts at the end (of life)[3]. . . .

LXXXIII. (1) They held even this thus: namely, there is nobody who stands upon (or maintains) both those objects, (and) who is as he ought to be for the one and (also) for the other; that happens so when it is not possible to understand, namely, what is better and more honest. (2) Since these two ways are one: in other words (*ayûf*), one attains to self-culture through one's own wisdom, that is, he is wise who attains to that virtue whence he becomes knowing.

---

[1] The word may be read in several ways: (1) *radkâ* (*Semetic*), meaning 'true', 'fact', 'truth', 'extension', 'rule', 'chastisement', and 'assistance' (*vide s.v.*, The Pahlavi-Pazend Glossary). (2) *Ragîh*, 'veins', 'will', 'wish', 'effusion'; see *Dînkard*, Bk. IX, (*barâ hankhetûnt rêgîh*,) Chap. XXXII, § 21, S. B. E., Vol. XXXVII. (3) *Lakth* (*cf.* Mod. Pers. *lakkah*), 'spot', 'blemish', 'slur', 'disgrace'. (4) *Lakash* (for Mod. Pers. *lakâsh*), money.

[2] Or, 'the noblemen'.

[3] After this some text seems to me to have been omitted, as will be observed from the context of the following passage.

LXXXIV. They held even this thus: namely, (if) one proceeds to educate (people) in theology (or in religious knowledge), he should do it if he is highly persevering (or self-sacrificing), and then he will be able to save (their) souls by the infallibility that exists in the Revelation of God.

LXXXV. They held even this thus: namely, the superior salvation of the soul, (to express it) in the most concise way, (is) this that one should act so that the Deity is adored and not the demon.

LXXXVI. They held even this thus: namely, he who cohabits with a menstruating woman, is sinful even if he has done it blindly in darkness.

LXXXVII. (1) They held even this thus: namely, mankind ought to be vigilant so that, as far as possible, no injury might happen unto them, since when in anyone's body deterioration abides, then Akôman settles itself in the body; and no sooner Akôman sits in the body than Vohuman goes away from that body; and then every object is perceived through the evil mind and the evil thought of everything that appears worst. (2) And he who is versed in evil thoughts, has then his path (leading) into Hell; and out of those who go into Hell, while some come back, some do not return.

NOTE.

Words similar in reading and spelling to the *ragîh* mentioned in section LXXXII., occur in the Pahlavi version of the Gâthâs XLVI., 8*b*, and XLVIII., 11*c*. In XLVI. the text runs thus:—*lâ pavan sak î ân kûnishnî havâ avinâs-dîl ragîh* [*pavan tan va jân va rûbân ragîh vabîdûnayên*] *frîz rânînîtâr havâm* [*aigh pâtfrîs bûnîg barâ kartan lâ tûbân*]—"on account of that deed of his innocent will-power [(the deed) which the *ragîh* would cause by the (media of) the body, the life, and the soul], I am not to drive (him) off, [that is, it is not possible (for me) to inflict the original punishment (upon him)]." In XLVIII:—*mûn avô dravandân khrûkîh* [*ragîh*] *va armêshtîh* [*akârîh*] *yehabûnêt*—"who produces in the wicked a cruel [will-power] and [the inactivity of an] invalid condition." In the Gâthâ XLIX, 2*b*, the word represents the Pahlavi rendering of the Avestic word *râreshô* and, therefore, ought to be read *rêsh* 'wound.' The reading *rêsh* of the word in the first two references is distinctly incorrect.

The Times Press, Bombay—1170'07

દીનકર્દ કેતાબ,

તેની

અસલ પહલવી એબારત, અવસ્તા અક્ષરે તેનું વાંચણ,

ઇંગ્રેજી તથા ગુજરાતીમાં તેનો શરેહ સાથે

તરજુમો, અને તેમાં આવેલા મુશ્કેલ

પહલવી શબ્દોની ફરહંગ.

———:o:———

કર્તાઃ

દારાબ દસ્તુર પેશોતન સંજાણા.

વૉલ્યુમ દસમું.

નામદાર સર જમશેદજી જીજીભાઇ ત્રાન્સ્લેશન ફંડના ત્રસ્ટી

સાહેબોના આસરા હેઠલ છપાવી પ્રગટ કર્યું છે.

લાઇપઝિગઃ

ઑતો હરરેસોવિત્ઝ.

૧૯૦૭.

દીનકર્દનાં પાંચમાં પુસ્તકનાં પહલવી ટેક્ષ્ટમાં આવેલી બાબતોનું સાંકલ્યું.

———:o:———

સફા.

ખૂખ્તમસરેહએ પુછેલા ૩૩ સવાલો ૧–૪

દસ્તુર આદર ફ્રેાબધે નિચલી બાબતો વિશે આપેલા જવાબોઃ–

ખોદાની હસ્તી વિષે, તથા તેની સામે થનારા અહરમનની હસ્તી વિષે ૫–૭

અહરમનને દુર રાખવાનું ખોદાથી બની શકે એમ છે કે નહીં ?... ૯–૧૦

અહરમનને દુન્યામાં આવવા દેઇને તેને પાછેા હાંકી કહાડવા વિષે... ૧૧–૧૨

ખોદાઇ દીન એક નહિં જાણીતી અને નહિં સમજ પડે

એવી જબાનમાં શા માટે જાહેર થઇ હતી ? અને તે જબાનમાં

અવસ્તા મેાઢે રાખીને પઢવાનું શા માટે ફરમાવ્યામાં આવયું હતું ? ૧૨–૧૩

એ દીન ઇરાન દેશમાંજ ફકત શા માટે જાહેર કીધી હતી ?... ૧૪

એકલા ખોદાનેજ નહીં, પણ વળી ખોરશેદ અને બીજી

રોશનીઓને બી માન આપવું શા માટે ઘટે છે ? ૧૫

કુસ્તી બાંધ્યા વગર ચાલહાલ કરવી એ ગુનાહ છે તે વિષે... ૧૫–૧૭

બર્સમ અને દરૂન ઇજવાને લગતી ક્રિયા જુદી જુદી

હોવાનેા સબબ ૧૭–૧૮

સઝિશને તથા પરસ્તેશ કરવાથી ખોદાને શું લાભ છે ? ... ૧૮

મુવેલાં આદમીનાં શરીરની અને માસીક માંદગીની આલાયશ વિષે... ૧૮–૨૦

ચેાકસ બુરી ટેવેા અને તેથી નીપજતાં પરિણામેા વિષે ... ૨૦–૨૨

તનને સાફ રાખવાની જરૂરયત વિષે ૨૨–૨૪

ગએારપંદને કતલ કરવા બાબતની રીત વિષે ૨૪

રીમન ચીજોથી તથા માસીક માંદગીવાલી એારતથી બરસમને

પરહિઝ રાખવા વિષે ૨૪–૨૫

ઇજેલા દરૂન ખાવા આગમજ બાજ ધરવા અને ખાધા પછી

બાજ પાછી મુકવા વિષે... ... ... ૨૫–૨૬

ફરવર્દગાનનાં દીવસેામાં ગુજરેલાંઓનું આ દુન્યામાં પાછું

આવવું થાય છે તે વિષે ૨૬

નિરંગ અથવા લીલેાત્રીથી હાથને સાફ કરવાનું કારણ ... ૨૭

મુવેલાં માણસનાં તન તરફ સગની નજર કરાવવાની મતલબ... ૨૭–૨૮

સફા.

રવાનનાં ખોરેહ, ડહાપણ અને જ્ઞાનની માણસના તનમાં તથા ગળાંમાં યા ઇન્સાનની ગરદનમાં હસ્તી છે તે વિષે; અને માઝદયસ્ની લોકોની આબાદી દેવયસ્નીઓનાં કરતાં આ દુન્યામાં વધારે જાહેર કાં હોતી નથી તે વિષે ૨૯–૩૦

દરેક જણે પોતાની દીન જાળવી રાખવાની અને કોઇથી ધર્મ માનવાની જરૂરયત વિષે ૩૦

દીનકર્દનાં છઠાં પુસ્તકના ટેક્ષ્ટમાં આવેલી બાબતોનું સાંકલ્યું.

અહુરમઝદે જાહેર કીધેલી દીનમાં મજબુત એતેકાદ રાખવા એ તે પાક દાદારની ખુસ્નુદી.–છઠાં પુસ્તકનું મથાળું.–(ફકરો ૧) માણસની અંદર ભલા યઝદોની જગા અને બુરી શક્તિઓની હરકત.–(ફ. ૨–૭) ભલો ખવાસ, સારૂં ડહાપણ, સમજ શક્તિ, અંતઃકરણ, રવાન, ખોદાતર્સી ખવાસ, અને સ્વમાનની લાગણી, તથા મગરૂરી, મુર્ખાઇ, એંટાલપણ અને શર્મ વિષે ... ૧–૪

(ફ. ૮–૧૦) પૉર્યોતકેશીઓનો મુખ્ય નિયમ અને દીનને લગતી જુસ્તેજુઇ વિષે.—(ફ. ૧૧–૧૨) અહુરમઝદે આએ દુન્યા કેમ અને શા માટે પેદા કીધી, અને અહરમને આએ દુન્યાનો નાશ કરવા સારૂં કેમ અને શા માટે સાંમે થનારી પેદાયશો બનાવી તે વિષે.—(ફ. ૧૩–૧૫) આદમી માટેની અગત્યની ત્રણ ચીજો વિષે—(ફ. ૧૬) બેહસ્તની નેક ખુશીઓ અને દોજખની નુકસાનભરી ખરાબી વિષે ૫

(ફ. ૧૭) ઇન્સાનોમાં સૌથી સુખી કોણ છે?—(૧૮–૨૦) આદમીની અષોઇ તથા અહુરમઝદ સાથની દોસ્તી વિષે.—(ફ. ૨૧) દીનની ગુમરાંહીનાં મુખ્ય મુળનાં નાશ વિષે.–(ફ. ૨૨) સર્વે સાથે ભલાઇ કરવી જોઇએ, અને કોઇપણ સાથે બદી કરવી નહિ.–(ફ. ૨૩) દીનની અંદર જણાવેલી પાંચ સર્વોત્તમ ચીજો–(ફ. ૨૪) ડહાપણ, નેક ખવાસ અને દોસ્તી વિષે.—(ફ. ૨૫) સૌથી ઉત્તમ ડહાપણ વિષે.–(ફ. ૨૬) દોલતને લગતા, તનને લગતા, અને રવાનને લગતા બદ વિષે ... ૬

(ફ. ૨૭) આદમીમાં દીનદારી અને અષોઇનું રહેઠાણ એ આબાદી અને સંતોષનું રહેઠાણ છે.–(ફ. ૨૮) ખોદા અને દીન તરફની સેપાસદારી અને જાનફેશાની વિષે.–(ફ. ૨૯) આદમી જે જમીનની પેદાયશ ઉપર ગુજરાણ કરે તેણે બીજાંઓની મેહમાનદારી કરવી સજાવાર છે તે વિષે.–(ફ. ૩૦) પોતાની દીનના દસ્તુર તરફ ફરમાનબેરદારી દેખાડવા વિષે.—(ફ. ૩૧–૩૨) આદમીનાં બાબમાં અહુરમઝદની ખાહેશ અને તેની સામેની અહરમનની ઇચ્છા વિષે.–(ફ. ૩૩) દરેક શખ્સ માટે આબરૂ ભરેલી અને ઘણી વહાલી ચીજ કઇ તે વિષે... ... ૧૧

(ફ. ૩૪ અને ૩૬) દીન કેવી જોઇએ?–(ફ. ૩૫) બીજા કોઇનાં વચ્ચે પડવાથી રવાનની મુક્તિ થાય છે એવો જરથોસ્તી દીનનો મત નથી.–(ફ. ૩૭–૪૨) તકસીર, ગુનાહ, સચ્ચાઇથી ફરવું, ઝયાદતી, સમતોલપણું અને કસુર વિષે.—(ફ. ૪૩) ખોદા સાથની બેશી, દીલસુઝ મહોબ્બત અને સમતોલપણાં વિષે.—(ફ. ૪૪–૪૫) ઇન્સાનની પરહિઝગારી તથા પવિત્ર આતશને લગતી પરહિઝી વિષે. ૧૫

(ફ. ૪૬–૪૭) ઇન્સાનને માટેનાં સૌથી મોટાં કામ વિષે; તથા અહરમનનાં ચાર ફરેબો વિષે.—(ફ. ૪૮–૪૯) પોતાથી વડાંઓ તરફનું માન, પોતાથી ઉતરતાંઓની દસ્તગીરી, અને પોતાની પંકતીનાં ઇનસાનોનાં કલ્યાણ વિષે.—(ફ. ૫૦) તોજેશથી તથા તોજેશ વગર રવાનની હાલત કેવી થાય છે તે વિષે.—(ફ. ૫૧) ત્રણ શખ્સો અષોઇમાં સૌથી ચઢતા છે.—(ફ. ૫૨) ગુજરેલાં આદમીનાં તનને જીવતાં ઇન્સાનો જો અડકે તો તેઓ રીમન થાય છે તે વિષે.—(ફ. ૫૩) સવાબને લગતાં હથ્યારો વિષે ૧૬

(ફ. ૫૪) કહેવાતાં સવાબ કામો જે દીનની રાહે ખરાં સવાબ કામો નથી તે વિષે.—(ફ. ૫૫–૫૬) હમદીનો આગળ વાઝ કરીને દીન સમજાવવાની ફરજ વિષે; તથા વાઝ કરનાર કેવો હુશ્યાર હોવો જોઇએ તે વિષે.—(ફ. ૫૭–૫૯) ઇન્સાનોએ તેઓનાં ધર્મની ઉપર ઉસ્તવાર રહેવું, અને દેવપરસ્તી ધર્મથી તેમજ પાપી હસ્તીઓથી પોતાને પરહિઝ રાખવું તે વિષે.—(ફ. ૬૦–૬૩) અશો જબ્બાન, તથા દીનની તરફનાં વધારા વિષે. (ફ. ૬૪) ચંચળાઇ, હોશ અને ડહાપણનાં ખાસ કામો વિષે.—(ફ. ૬૫) સવાબ કામોનાં મીનોઇ જેહાનમાં મળતા બદલા વિષે ૧૯

(ફ. ૬૬) છઠાં પુસ્તકમાં આવેલાં પ્રકરણો પ્રમાણે ચાલવાથી નીપજનારાં ભલાં પરિણામો વિષે.—(ફ. ૬૭) સાંમાન્ય અંશ, પદાર્થ, આત્મબોધ, જીવનશક્તિ, અને ખાસ અંશ વિષે.—(ફ૦ ૬૮) માણસોમાં ત્રણ તરેહનાં અંશો છે તે વિષે.—(ફ. ૬૯–૭૦) ઇન્સાનોનાં દુષ્કર્મો, મીનોઇ અદેશો અને દુન્યવી અંદેશો અને ચીનવત પુલની સજાની ધારતી વિષે.—(ફ. ૭૧) ચીજોની ખરી લાયકાતની જુસ્તેજુઇ કરનારાં ઇન્સાનની ફરજો વિષે.—(ફ. ૭૨) બદફેલીનાં ગુનાહો વિષે.—(ફ. ૭૩–૭૪) આ દુન્યામાં બોદાઇ દીન સઉથી સરસ ફાયદો કરનારી હોવાથી પુરસદનો વખત બોદાની પરસ્તેશમાં આદમીએ ગુજારવા વિષે.—(ફ. ૭૫–૭૬) તીસ્તર કરતાં કોઇ વધારે સખી નથી તે વિષે.—(ફ. ૭૭–૭૮) આદમીની અંદર એકમેકથી ઉલટી છ મીનોઇ શક્તિઓ છે તે વિષે ૨૪

(ફ. ૭૯) ઝાડપાનો ઉપર અર્તવહિસ્તની અસર વિષે.—(ફ.૮૦–૮૧) દીન માટે મુસ્કેલી અને સખ્તી ખમવાના ફાયદા વિષે.–(ફ. ૮૨–૮૩) દરેક આદમીમાં ‘ રગીહ ’ નાંમની શક્તિ છે તે વિષે .—(ફ. ૮૪) દીનને લગતી કેળવણી વિષે.—(ફ. ૮૫) રવાનને લગતી સવ થી સરસ મુક્તિ મેળવવાના રસ્તા વિષે.—(ફ. ૮૬–૮૭) ઇન્સાનો નીતિમાં બગડવાનાં સબબો વિષે ... ૨૮

દીનકર્દ, પુસ્તક પાંચમું.

[યુખ્ત-મસરેહના[1] તમામ સવાલો અને તેના દસ્તુર આદર ક્રોબગે આપેલા જવાબો.]

હવે એક શેહેરી[2] કે જે (આપણ જરથોસ્તીઓ તરફ) દોસ્તીની લાગણી ધરાવતો હતો, તેમજ ધર્મ સંબંધી જ્ઞાનને માટે બહુ આતુર હતો, અને તેને જે વાકેફ ન હતું તે જાણવા બાબે તે કાળજી ધરાવતો હતો, તે એક ખ્રીસ્તી પુરૂષ હતો, જેને તેઓ યુખ્ત-મસરેહનાં નામથી ઓળખતા હતા, તેણે નીચે મુજબ સવાલો પુછયાઃ—

(સવાલ) ૧ લો. ખોદાની હસ્તી શા ઉપરથી જાહેર થાય છે? અને બદમનસ્નીથી તેની સામે થનારની (હસ્તી શા ઉપરથી જાહેર થાય છે?) ૧ લો.

૨ જો. ખોદાની સામે થનાર મીનો (અહરમન) કયાંથી આવ્યો? ૨ જો.

૩ જો. શા સબબસર તે આવ્યો? ૩ જો.

૪ થો. બદીની આમેજશ કરવાને તેણે શું કારણસર કુશેશ કીધી? ૪ થો.

૫ મો. તે (ખોદાની) આગમચ કાંય નહીં આવ્યો? ૫ મો.

૬ ઠો. (૧) તે દુશમનને દુર રાખવાનું ખોદાથી બની શકે એમ હતું]કે નહીં? (૨) અને જો ખોદા તેને દુર રાખી શકતે] તો તેણે (તેને) શા માટે દુર નહીં રાખ્યો? (૩) અને જો ખોદા (તેને) દુર રાખી નહીં શકયો તો (તેને) આખરે દુર રાખવાનું ખોદાથી કેમ બની શકશે? ૬ ઠો–૧ ૨ ૩

૭ મો. અને તેણે (યાને ખોદાએ) તેને (યાને અહરમનને જગતની) અંદર શા સારૂ આવવા દીધો? ૭ મો.

---

૧. જુવો પહલવી એબારતનાં તથા ઈંગ્રેજી તરજુમાનાં પાનાં પહેલાં ઉપર એ નામ વિષે આપેલી નોટ.

૨. 'દહિક.'

૮ મો. ૮ મી. અને પ્રાણીઓને કે પેદાયશોને (અહરમનથી) નુકસાન થવા દેવાનું તેણે શા માટે પસંદ કર્યું[૧] ?

૯ મો. ૯ મી. અને કેવી શકતીથી તે (ખોદા) તેને પાછો હાંકી કહાડશે ?

૧૦ મો. ૧૦ મી. વળી તે (અહરમન) ફરીથી પાછો આવી શકશે કે નહીં ?

૧૧ મો–૧ ૨ ૧૧ મી. (૧) અને જો તે (અહરમન) તેમ કરી નહીં શકે તો શા કારણસર તે અશકત છે ? (૨) અને જો તે તેમ કરી શકે તો તે પાછો શા કારણથી નહીં આવશે ?

૧૨ મો. ૧૨ મી. ખોદાએ આએ દીન નહીં જણીતી[૨] અને નહી સમજ પડે એવી[૩] એક ભાષા, જેનું નામ અવસ્તા કહેવાય છે, તેમાં શા માટે જાહેર કીધી ?

૧૩ મો. ૧૩ મી. અને તેણે તે અસલ ભાષાને લખાણ મારફતે જળવી રાખવાનું પુરતું કાં નહીં ધાર્યું;[૪] પણ સાથે વળી તેને મોઢે કરીને[૫] પઢી જવાનું શા માટે ફર્માવ્યું ?

૧૪ મો–૧ ૧૪ મી.(૧) અને શા માટે ખોદાએ તે ધર્મ ફકત[૬] ઇરાન દેશમાંજ મોકલ્યો, અને તેમ કરીને બીજાઓને દેવાનું શીક્ષણ માનવાને તજી કેમ દીધા ?

---

૧ એનો અર્થ એમથી થાય છેઃ—"અને તેણે પ્રાણીઓને લગતાં નુકસાન સારૂ શામાટે બહાલી આપી ?"

૨ 'અનઆશ્નાક;' સરખાવો ફારસી 'આશ્ના'; વધારે સારૂં વાંચણ 'અનઆસાનીક' મુશ્કેલ, મને લાગે છે.

૩ એનો અર્થ 'છુપી'થી થઇ શકે.

૪ કદાચ 'ભુંદક હન્ગાર્ડ' પુરતી ઉકલાવેલી, એમ થાય.

૫ વાંચો 'નર્મ કર્તન'. સરખાવો ફારસી, 'નર્મ કર્દન' મગજમાં ગોખી રાખવું. બોલેબોલનો તર્જુમો એમથી થાયઃ—"અને પુરતી રીતે નહી ઉકલે એવાં લખાણમાં શા માટે તેણે તે જાહેર કરવાનું માત્ર પસંદ કર્યું; અને સાથે વળી એવી ભાષામાં તે મોઢે રાખી પઢવાને તેણે ફરમાવ્યું."

૬. પહલવી 'અએવાચ.'

(૨)અને શું એમ છે કે બીજાઓ તે બાદાને[૧] લાયક ધારતા નથી, અને તેને ૨
તે રીતે ઓલખાવી[૨] શકતા નથી?

૧૫ મો. અને શા માટે એકલા બાદામને જ નહીં, પણ વળી બોરશેદ અને ૧૫ મો.
બીજી કેટલીક રોશનીઓનેબી માન આપવું ઘટે છે?

૧૬ મો. અને કુસ્તી બાંધ્યા વગર ચાલહાલ કરવી એ ગુનાહ તરીકે કાંય ૧૬ મો.
ગણવામાં આવે છે?

૧૭ મો. બરસમ અને દરૂન ધોજવાને લગતી પવીત્ર કીયાઓ જુદી ૧૭ મો.
જુદી શા માટે છે?

૧૮ મો. અને યઝિશ્ને તથા પરસ્તેશ કરવાથી બાદાને શું લાભ છે? ૧૮ મો.

૧૯ મો. અને (બાકી) શરીર મુવા બાદ જીવતાં તન કરતાં વધારે ૧૯ મો.
રીમન શા માટે છે?

૨૦ મો. માસીક માંદગીની આલાયશ શાને લીધે છે? ૨૦ મો.

૨૧ મો. અને જ્યારે[૩] તે (માસીક માંદગીનું વહેવું) ચોકકસ રસ્તેથી ૨૧ મો.
થાય છે, ત્યારે આખું શરીર શા માટે આલુદેહ ગણાય, અને તેથી
દુર રહી તેને નહીં અડકવાનું કારણ શું?

૨૨ મો. અને બાજ પઢયા વીના બાવાથી, ઉંધાડે પગે ચાલવાથી અને ૨૨ મો.
ઉભા રહીને પીશાબ કરવાથી, અને એ રીતનાં બીજાં કાંમોથી[૪] નુકસાનકારક
દેવો (યાને બરાબ અસરો[૫]) કેમ પેદા થવા પામે છે?

૨૩ મો. અને જો દેવો એમ જન્મ પામતા હોય તો તેઓ આખી ૨૩ મો.
દુન્યાને ગલ્પ કાં નહીં કરી જતા?

---

૧. 'આન યેઝત.' ૨. 'નિમૂતન.' ૩. 'અમત.'

૪. અથવા, 'એથી નીપજતી બીજી ચીજોથી.'

૫. અસલ અર્થ: દેવો, થાય છે.

૨૪ મે. **૨૪ મી.** હમખીસ્તર થવા[૧] પછીજ એક ઓરતે શા માટે ન્હાવું જોઇયે ?

૨૫ મે. **૨૫ મી.** જો દરેક જણને ન્હાવાનું જરૂરનું[૨] હોય તો બીજી બાયડી કે જેણી ભર્થાર વગરની હોય તેણીએ શામાટે ન્હાવું નહીં જોઇયે ?

૨૬ મે. **૨૬ મી.** ગુસ્પંદને[૩] કતલ કરતી વેળાએ છરી વડે જબે કરવા આગમચ તેને લાકડીથી શા માટે મારવામાં આવે છે ?

૨૭ મે. **૨૭ મી.** બરસમને અપવિત્ર પાણીથી અને માસીક માંદગીથી ચોક્કસ દુરીએ શા માટે રાખવી જોઇયે ?

૨૮ મે. **૨૮ મી.** અને જ્યારે દફન કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે કંજયલું ખાણું ખાવા આગમચ ખોદાની સ્તુતીના કલામો પઢવામાં આવે છે, અને ત્યાર પછી (એટલે, ખાણું ખાધા પછી) પણ બીજીવાર સ્તુતી કરવામાં આવે છે, તે ભુલ[૪] શા માટે ચાલુ રાખવી જોઇયે ?

૨૯ મે. **૨૯ મી.** અને ફર્વર્દેગાનના દીવસોમાં ગુજરેલાંઓ પાછાં કેમ આવે છે ?

૩૦ મે. **૩૦ મી.** હાથોને નીરંગ અને લીલોત્રી વડે સાફ કરવાનું કારણ શું ?

૩૧ મે. **૩૧ મી.** મુવાં માણુસનાં તન તરફ સગની નજર કરાવવાની મતલબ શું છે ?

૩૨ મે. **૩૨ મી.** અને રવાનનું ખોરેહ, ડહાપણ અને જ્ઞાન તનમાં અને ગલાંમાં સમાયલું કાંય છે ? અને માઝદયસ્ની દીન પાળનારાઓની દોલતની

---

૧. 'વુસિસ્તક'નો અર્થ, અધુરે બચ્ચું જનવાનો, પણ થાય છે. જુવો "સેક્રેદ બુક્સ ઓફ ધી ઇસ્ત," વૉલ્યુમ ૩૭ મું, પાનું ૧૫૯ મું; વંદીદાદ, ફર્ગર્દ ૭ મી, ૬૦, અને તેની પછીના ફકરાઓ.

૨. ફરજ્યાત.

૩. 'ગુસ્પંદ' એટલે મેંઢું અથવા બકરૂં. કોઇવાર તેમાં સઘળાં ઢોરોનો સમાવેશ કરવામાં આવે છે, અને કોઇવાર સઘળાં જાનવરોને પણ એ નામે ઓલખવામાં આવે છે.

૪. વાંચો 'માનીદ,' ચુક, ભુલ; સરખાવો ફારસી 'માનીદ.'

ઝીયાદતી[૧] અને બીજી રીતનાં સુખની આબાદી, દેવની પરસ્તેશ કરનારા રાએાના કરતાં વધારે જાહેર કાંય હોતી નથી ?

૩૩ મો. અને દરેક જણે પોતાની દીન જાળવવાની અને દરેક જણે ૩૩ મો. કોઇ પણ ધર્મ માનવાની શી જરૂર છે ?

દસ્તુર આદર ક્રેાઅગે આપેલા જવાએા.

(૧) બુખ્તમસરેહ જે દીનને લગતી બાબતોમાં કમ વાકેફગાર[૨] હતો; તેનાં ધર્મ સંબંધી બાબદનાં વાદવીવાદ[૩] ઉપરથી નિચલા જે જવાએા આપ્યામાં આવ્યા હતા તે એક નિબંધનાં આકારમાં (અત્રે) રચવામાં આવ્યા છે;[૪] જે (જવાએા)માં ઉપલા તેનાં સવાલોમાં સમાયલા શબ્દો અને સખુનોની ભરપુર અસલ્યતનો એક નમુનો ફીલસુફોની જાણ માટે આપ્યામાં આવ્યો છે, અને જેનો સંગ્રહ તે પુસ્તક કે જેનું નામ અમોએ[૫] ઠેરવ્યા મુજબ "દએનકર્ત" (દીનકર્દ)છે તેમાં ખોલ્લી એબારતમાં,[૬] જેમ છે તેમ, અને તમામ પ્રગટ થવો જોઇએ તેમ, સમાવવામાં આવ્યો છે. (૨) વળી, (ખોદાના) એક નમાના બંદા[૭] તરફની દોસ્તીની નીશાન તરીકે[૮] તે (એટલે કે, તે સંગ્રહ) હાલમાં જે રીતે બુખ્તમસરેહની પસંદગી પામ્યો છે તેજ પ્રમાણે લખવામાં અને સુધારવામાં[૯] આવ્યો છે. (૩) તેથી જે કાંઇ[૧૦] દરેક એહવાલ[૧૧] જે સમજ ૩

---

૧. વાંચો 'ક્રેહીહ'

૨. 'કમ આકાસીહ,' ઓછાં જ્ઞાનવાલો, દીનની પુરતી વાકેફી નહી ધરાવનાર.

૩. વાંચો 'હુસ્કારિસ્નીહા.'

૪, 'દેખૂન્ડ'ને બદલે 'દેખૂન્ત' વાંચ્યો છે.

૫. વાંચો 'ઝીમાન.'

૬. વાંચો 'બએન્ વાચૂ–ગુવીન્દર'; DM પ્રમાણે; કદાચ 'બએન્ વખ્ત' ને બદલે 'બએન્ બખ્ત' હોય.

૭. અહિંઆં લખનાર પોતાને વીષે એશારો કરેછે.

૮. 'બરા વલ્.'

૧૦. 'પત્રાસ્ત,' ફારસી 'પએરાસ્ત,' ભેગી કરેલી, ગોઠવેલી.

૧૧. 'અહ્વ મા.' ૧૧. 'અએવાચ.'

પડે એવી જબાની ઉપર[૧] રચાયલો છે તે બન્યા વીના નહીં રહે[૨] એવો છે; (અને) જેથી અહવાલ ખંતથી[૩] આપવામાં આવેલી ખબર ઉપર (રચા યલો છે), (અને) જે દરેક ચીજ કોઇ સંજોગ[૪] ઉપર રચાયલી છે, તે નક્કી[૫] છે; અને જે દરેક ચીજ માની શકાય એવી હોય, પછી તે ફક્ત મનના તુરંગ[૬] જેવી હોય, તોપણ તેને છુટથી અને આંચકી વગર[૭]
૪ સ્વીકારવાનો નીયમ છે. (૪) અને (હવે બંદાની દોસ્તીની) તે નીશાની નિચે મુજબ[૮] (જાહેર કરવામાં) આવે છેઃ–

[જવાબ] ૧ લો. ગેતી યાને હાડમંદ દુન્યાની પેદાયશોને લગતી જુદી જુદી બાબતની ઐકયતા યાને એકમેક સાથનાં સંબંધ ઉપરથી બોદાની હસ્તી સીદ્ધ થાય છે.

૨ જો. **૨ જો.** બદમનસ્બીનાં મીનો[૯] (અથવા દુશ્મન)ના દેખાવાનું એક કારણ પેદાથયલાં (આદમીઓની લાયકાતની[૧૦] તપાસ સારૂ યા પેદા થયલાં પ્રાણીઓને) માટે જરૂરનું છે.

---

૧. 'પવન દાનિશ્નીહ પએતાગીહ,' ૨. 'અચારીગ.'

૩. 'તાસ્તીક'ને બદલે 'તૂશ્તીક' વાંચવું. ૪. 'અએતૂનીહ.'

૫. 'અએવરીગ.' ૬. વાંચો 'બાહરીહ;' ફારસી 'બહર' તકદીર.

૭. 'ગ્રેહીહા વ અનશેકૂનીહા.'

૮. અથવા, 'તે (જાણવા લાયક) નીશાની આ મુજબ છે.'

૯. અહિંઆં 'બતીક,' 'બુતીક'ને બદલે વપડાયલો છે; જેમકે ફારસી 'બુદન' 'બૂદન'ને માટે વપડાય છે. અસલ અર્થ 'સાથે હસ્તી ધરાવનાર' થાય છે, તે ઉપરથી તર્કશાસ્ત્રના નીયમ પ્રમાણે હરીફાઇ અથવા દુશ્મનીનો ખ્યાલ સમજ પડી આવે છે. અહિંઆં 'હમબુતીક'નો અર્થ હરીફાઇ કરનાર, સામે થનાર, થઇ શકે. 'હમબૂતીક' વાંચણ બેહતર છે, કારણ કે 'હમબતીક' શબ્દ 'હમવતીક' જેવો લખાય, અને તેનો અર્થ "સરખો બુરો," થાય, જે અહિંઆં ચાલે એમ નથી.

૧૦. આ શબ્દનો અર્થઃ લાયકાત, યોગ્યતા, જેવો થાય છે.

૩ જો. બદમનસ્તીનો મીનો ખાલી જગામાંની કોઇ એક જગાએથી ૩ જો.
ઉંડાં (દોજખના) ગારને રસ્તે આવ્યો.

૪ થો. (૧)સામે થનાર મીનો શરૂઆતથીજ (હાડમંદ દુન્યાની અંદર) કાંઇ ૪ થો–૧
પણ કારણ[૧] વગર નાશ કરવાની નેમથી[૨] અને તેનેથી બની શકે[૩] તેટલો
ગભરાટ[૪] મચાવવા માટે ધરયો હતો. (૨) રોશનીનાં અંશની હદમાં તે કોઇ પણ ૨
ખાસ નેમથી નહીં આવ્યો હતો; વળી ખોદાની તરફ કાંઇ પણ કારણ વગર તે
એક દુશ્મન હતો, અને (ખોદાની સામે) મુર્ખાઇભરેલી[૫] રીતે તે વર્તતો હતો.
(૩) અને જ્યારે વાકેફીવગર તેને શીકસ્ત[૬] ખમવી પડી ત્યારે પોતાની ૩
અંદરખાનેની ખરાબ જીદ(ની નબલાઇ) વીષે તે વાકેફ થયો હતો. (૪) ૪
અને ત્યારબાદ દુન્યામાં બદીને આમેજ કરવા સારૂં કોશેશ કરવાની
(યાને લડવાની) રાહ[૭] તેણે (પાછી) અખત્યાર કીધી હતી; અને (દુન્યાની
અંદર) કપટ અને પૈસાની લાલચ,[૮] કંજુસાઇ અને અનીતિ, અદેખાઇ
અને લાચારી,[૯] લુંટ[૧૦] અને મારામારી કરવાની ટેવ, મગરૂરી
અને ધીકકાર, અજ્ઞાનપણું,[૧૧] અને જુઠું જે અસલ પેદાયશો[૧૨] અને
રોશનીના ગોહરોનો નાશ લાવવા અને વધારવાને લાયક છે, (તેવી બુરી

---

૧. 'અવીચિમ.' ૨. 'અકારીહા' અશકત કરવાની નેમથી.

૩. 'પવન તૂફાન.' ૪. 'જુમબાગીહ,' ફેસાદ.

૫. 'હરેદ–કાર.' ૬. 'પતકુપિશ્નીગ.' ૭. 'આઇનીન.'

૮. સરખાવો પાઝંદ પતેત, ફકરો ૧૦ મો, 'આઝુરી પંદી', વિગેરે, 'લોભ અને મુવેલાંઓની બદગોઇ.'

૯. એ શબ્દ 'વન્ગવરીહ' લાચારી, અથવા 'નન્ગવરીહ,' શરમભરી વર્તણુક, પણ વંચાય.

૧૦. 'હઝલક–હએમીહ.' K માં 'અચારક–હએમીહ', લાચાર હાલત અશક્તિ.

૧૧. કદાચ એનો અર્થ: અભણપણું, ડહાપણની ગેરહાજરી, મુર્ખાઇ બી, થાય. ૧૨. 'બુનીદાત.'

ખાસીયતો અહરમનને લીધે) ફાહેશ થવા લાગી; (તેજ મુજબ) બદીની ખાહેશ[૧] અને કાયદા વીરૂધની વર્તણુક અને અનાડી મારામારી, અને એ જાતની દરેક રીતની બદ ચાલચલણ (ગેટીમાં ચાલુ થઇ).

૫ મો.–૧ ૨ **૫ મો.** (૧) અને તે આગમચ તે (અહરમન) નહીં આવવાનું કારણ એ છે કે (તે વખતે) તેની જરૂર હતી નહીં. (૨) પણ જો હું છુટથી[૨] બોલું એવી તમારી ખાહેશ હોય તો, આ પણ બારીકાઇથી તપાસવામાં નથી આવતું કે આએ એશારો (બદમનશીનાં મીનોને) બોદા હાંકી કહાડવાને[૩] શક્તીવાન છે તેજ વીષે છે, અને નહીં કે તેને તેમ (બરેબર) શા માટે તે (હાંકી કહાડતો) નથી તે માટે;[૪] પણ એ બાબતોનો તમો આસપાસના સંજોગો[૫] ઉપરથી વીચાર ૩ કરશો. (૩) કાંઇ પણ નહીં કરવું એ નિયમ કાંઇ પણ કરવાનાં પરીણામ ૪ લેખે છે. (૪) તેમ વળી તેનું (એટલે, અહરમનનું) આગમચથી નહીં આવવું બનવાજોગ છે એમ બોલવું વાજબી[૬] છે; અને પાછળથી જ્યારે હદ વગરનાં વખતની આરપાર[૭] પાછું જવાને[૮] બદમનશ્નીનાં મીનોથી બની શકશે નહીં ત્યારે પણ ઘણાઓ તેના (આવી જવાના) આગલા સંજોગો[૯] વીષે સવાલ કરશે.

---

૧. 'અનાક–કામીહ.'

૨. 'ફ્રેહીહા,' સાધારણ રીતે 'મુખ્ય કરીને.'

૩. 'મદમ કર્તન;' સરખાવો ફારસી 'બર કર્દન' હાંકી મેલવું. એનો અર્થ આગલ આગલ ચાલવું, પોતાનો રસ્તો જોરથી મોકલો કરવો, અને કદાચ, ઉપર ચહડાવવું, એવો પણ થાય.

૪. 'અધ્ય તૂબાન મદમ કર્તન ગૂબિશ્ન, લા મદમ લા કર્તન.'

૫. 'અફ્શ મિન માનાક હાવન્દ,' તેની બરાબર સરખામણીને લીધે. સરખાવો ફારસી 'માના,' બરાબર; સરખું.

૬. 'રાસ;' એ બોળ 'રખીક' પણ વાંચી શકાય.

૭. વાંચો, 'લેચદોન,' પેલે પાર, સરખાવો અરબી, 'રઝીન,' ખમી નહીં શકાય એવું ભારી. પહેલું વાંચણ સાધારણ છે.

૮. 'લખવાર વસ્તન,' સરખાવો ફારસી 'બાઝ ગશ્તન,' પાછું ફરવું, હટી જવું.

૯. 'પીશીહ' શરૂઆત, પહેલી પદવી.

૬ ઠો. (૧) અને બોદા પોતાના હમશરીકોની[૧] હદની અંદરથી તે દુશ્મનને[૨] દુર રાખવાને શક્તીવાન હતો, અને ઘણી વેળાએ તે દુશ્મનને[૨] ખરેખર તેણે દુર રાખ્યો છે, અને ફરીથી[૩] લડાઇને માટે તે પાછો આવ્યો છે. (૨) હમણાં પણ તેને દુર રાખવાની જે કોઇને[૪] જરૂર હોય તેનાંથી પણ બની શકે ત્યાં સુધી[૫] નેમેલા વખતમાં,[૬] તે (અહરમન)ને અડચણ કરવા દેવામાં આવતી નથી; કે જે (નેમેલા વખત)ની દુરની હદોપર[૭] સાથે મલવાને આગલ જવાનું (જેટલું દુર) છે (તેટલી તે હદો) દુર છે. (૩) તેટલા માટે (દુન્યાની) અંદર હોવાની અથવા અશકત હોવાની કાંઇ જરૂરયત નથી; વળી તેનામાં કાંઇ પણ જોર છે ત્યાં સુધી તે હસ્તી ધરાવે એવીબી જરૂરયત નથી. (૪) વીચાર કરવાનું[૮] (એટલું જ) છે કે (તેની) હસ્તીની જરૂરને લીધેજ જોરાવર શકતી,[૯] અને (તેની) હસ્તીની તેવી કાંઇ જરૂર નહીં હોય ત્યારે જોર વીનાની શકતી,[૧૦] કેમ અને શા કારણુસર (હોવી જોઇએ); (તેથી તેને એકદમ) હાંકી મેળવાની જરૂર નથી.[૧૧]

૬ ઠો–૧

૨

૩

૪

૭ મો. (૧) દુશ્મનને (આ દુન્યામાં) ભેલાવા દેવાનું ખોટલું કારણ[૧૨] તેનાં (યાને બોદાનાં) પોતાનાં આદમીઓને (નીતિની) કસોટીમાંથી[૧૩] પસાર થવાથી થતો ફાયદો છે. (૨) તે હરીફ

૭ મો–૧

૨

---

૧. 'હમ–દસ્ત.' ૨. 'હમએસ્ત.' ૩. 'તનીદ.'

૪. 'કોલા અમતશ'ને બદલે 'કોલા મુનશ' વાંચવું.

૫. 'તૂબાન બરા જૂમ્બયીતન.' ૬. 'અન્દરગાસ.'

૭. 'ઝીયશ દૂર–વીમોન્દીહા;' DE. પ્રમાણે 'ઝીયશ દૂર જેમુનગીહા.'

૮. 'હનગારિસ્ન.' ૯. 'તૂબાન સામાન.'

૧૦. 'અતૂબાન વીમોન્દ.' અહિંઆં 'વીમોન્દ' શબ્દ જેનો પહલવી 'સામાન'ના જેવોબી અર્થ થાય છે, તે 'સામાન' બોલ નકલ કરનારે ભુલમાં 'વીમોન્દ્'ને બદલે દાખલ કરેલો હોય એમ લાગે છે.

૧૧. 'એમ વીચારવાનું છે કે કેમ અને શા કારણુસર સર્વ શકતીવાનની હદમાં તે આવી શકે, અને તેને માટે નેમી આપેલા આરસામાં (જુવો DE 'ઝેમુનક') તે હાર મેલવી નહીં શકે, અને તેને દુર કરી નહીં શકાય' ('પર્દાખ્તન.')

૧૨. 'વિજારિસ્નીગ ચિમ.' ૧૩ 'અઉઝમાયિસ્ન.'

મીનોના સંબંધમાં, નેમી આપેલા વખતના અરસામાં [૧] પણ ઠગાઇ ભરેલાં જુઠાંથી જ્યારે [૨] તે દુશ્મન જીત મેલવી જતો દેખાતો હતો, ત્યારેજ અરસપરસની લડાઇની આખરી, અને તે (હરીફ મીનો)ના ભેલાવાથી ઉપજતી પુર કંટાળાભરી થાક [૩] સઘળી જાતનાં આપણા અવલોકનને
૩ લીધે [૪] દેખાઇ આવતી હતી. (૩) અને લડાઇની આખરીએ તેને
૪ ફરીથી મદદ નહીં આપવામાં ભલા મીનોઓની ફતેહ સમાયલી છે. (૪) અને આ અહવાલનો બાકીનો ભાગ પણ દીનકર્દની કેતાબ [૫] માં જાહેર
૫ કરવામાં આવ્યો છે. (૫) અને તે ઠેરવેલા વખતની અંદર તેને કહાડી નહીં મેલવાનું એક કારણ, (ખોદાએ ધારી રાખેલાં) સેવટે ઉપજનાર અરસપરસનાં સારાં પરીણામોમાં કાંઇ પણ ખલલ નહીં પહોંચે [૬] એમ
૬ હોવાનું છે. (૬) એ ઉપરથી તેને અંદર દાખલ થવા દેવાનું કારણ પણ (સમજ પડે એમ) છે.

૮ મો–૧ ૮ **મી.** (૧) જ્યારે એક માણસ નસા સાથે ભેલાય [૭] ત્યારે તેને ગંદકીનો ખ્યાલ નહીં કરવો એ જેમ બનવાજોગ નથી, તેમ જેઓ (હરીફની સાથે) ભેલાય તેઓને નુકસાન પહોંચતું અટકાવી શકાય એ બનવા જોગ નથી [૮]

૯ મો–૧ ૯ **મી.** (૧) ખાલી આકાશમાં તેનું નિચે નખાવું અને તૂટી પડવું, [૯] એ

---

૧. 'બએન ચૂરીનઅઉમન્દ ઝિમાનીચ,' એટલે કે, 'નેમી આપેલો વખત, ભાગે પડતો વખત.' એ 'બએન બરીનઅઉમન્દ ઝિમાનીચ,' 'વળી સર્વથી અગત્યના વખતમાં,' પણ વંચાય. 'બરીન' શબ્દ 'બર'નો સર્વથી વધુ હદ બતલાવનાર શબ્દ છે. જુવો દીનકર્દ, કેતાબ ૭ મી, પ્રકરણ ૨૨, ફકરો ૨૩; "સેક્રેદ બુકસ ઑફ ધી ઇસ્ત," વૉલ્યુમ ૩૭ મું, જ્યાં 'બરીન–અઉમન્દીહ'નો અર્થ 'સરદારી' કરવામાં આવ્યો છે.

૨. K. 43 પ્રમાણે વાંચો 'ઝિમાનીચ વદ,' અને નહીં કે 'ઝિમાન ચન્દ.' ૩ 'પૂર–દત–સીરીહ;' કદાચ એ 'પૂર દર્ત ઇ સર્યા,' 'ખરાબ દરદોનો બોહોલો ફેલાવો', એમ પણ વંચાય.—હરીફ મીનોનાં શીક્ષણ મુજબ ચાલવાથી માણસ અંતે પોતાની મેલે થાકી જાય છે તે માલમ પડી આવતું હતું. ૪ 'મિન લૅના વીનાવદાગીહ ઇ હમાક આઇનીનક,' 'તેની સઘળી રીતભાતના આપણા અવલોકન ઉપરથી (માલમ પડે છે.)' ૫ વાંચો 'બએન દએન નિપીગ', 'પવીત્ર ધર્મ સંબંધી લખાણોમાં.'

૬. વાંચો 'અવિશપિશ્નીહ" અથવા 'અનશપિશ્નીહ.' ૭ 'બએન ગૂમીઝિશ્ની.' ૮ 'અચારીગ.' ૯ 'રમીતૂન્તન વ અઉ-

તેની સર્વથી વધારે ગમગીની ભરેલી, સવ થી વધારે ઉતાવલી [૧] અને સર્વથી વધારે દેહેશત ઉપજાવનારી [૨] ધાસ્તીઓથી તૈં સજ્જ [૩] થવા છતાં તેને મળેલી સંપુર્ણ અજમાયશને લીધે, સંપુર્ણ બેહોશી અને અશકતીને લીધે, અને તેનાં સંપુર્ણ ધાસ્તીભરેલાં અને હાર પામેલાં હથીઆરોને [૪] લીધે થશે; અને (પાક) માણસો (યકીનથી) તાવેલી ધાતુમાંથી [૫] પસાર થતા હોવાને લીધે, અને તે કૃતેહ જેને હારનું [૬] નામ આપવું જોઇએ તેના મજબુત આધારને લીધેબી થશે; તેમજ હીચકારાપણાથી [૭] મરીચરી રહેલા [૮] ની માફક, અને લાઇલાજ અને વગર આશાએ, જે કૈવત બોદા (ધરાવે છે) તે મેલવવાને માટે તે (અહરમન) અફડાતફડી કરતો થશે.

૧૦ મો. (૧) અને આગલ તે (ભલી પેદાયશો સામે લડાઇ કરવાને) ધસી ગયો હતો તે એક કારણને લીધે તેને લડાઇ કરવાને ફરીથી આવવા માટે મદદ આપવી સજાવાર નથી; તેથી તેને કોઇ રીતે ફરીથી મદદ કરવી સજાવાર નથી, અને તેને માટે (જીત મેલવવાને) કાંઇ પણ સંભવ [૯] જેવું નથી. (૨) અને અહિંઆં કાંઇપણ ઉશ્કેરણી કરનારી [૧૦] ફીકર અને આતુરતા તેનેથી [૧૧] રહેશે નહીં, અને પરીણામ [૧૨] તરીકે જીત હારમાં ફેરવાઇ જશે; (તેની) આબાદી, [૧૩] કીર્તી, સ્વતંત્ર સરદારી,

૧૦ મો–૧

૨

ફદીતન.' ૧. 'અઉસ્તાવતૂમ.' ૨. 'શિકફતૂમ.' ૩. 'પતમૂગીહા.' ૪. 'ઝત અફઝારીહા.'

૫. 'વિદખ્ત ફએઇહા' અથવા 'ફદીહઇ વિતાર્તન,' 'તાવેલાં કાંસાંની કસોટી.' ૬. 'અપીફઝીહ.' ૭. 'અન્યલગીહા.' ૮. 'બુરીત', 'ભાંગી ગયલા.' K43 માં એનું વાંચણ 'બ્રાત' આપ્યું છે, જેથી એ વાકયનો અર્થ નીચે મુજબ થાય છેઃ–" જે શકતી બોદા (ધરાવે છે) તે (મેળવવા) ને માટે તે અંદરખાનેથી અને ભાઇબંધી દેખાડી ઉમેદવીના મારામારી કરશે." ૯. 'બાહરીહ.' ૧૦. વાંચો 'ઉજદહિશ્ન.' બેહતર 'અઁજદહિશ્ન' 'ઉશ્કેરની.' ૧૧. 'અઝશ્ચ' ૧૨. 'પવનિચ ઝક.'

૧૩. વાંચો 'દુપૂસ્તીહ ઇ વોહાર'; અથવા 'વૂખાર', અવસ્તા ધાતુ 'ખર' 'ઇન્ન કરવી,' તે ઉપરથી, 'ધાતકીપણાંનો કીલ્લો.' એ શબ્દ 'વોહાર', 'બહારની ઋતુ,' 'આશા'; અથવા 'વનહગીર,' 'નહાસી આવનાર', સરખાવો ફારસી 'પનાહગીર;' અથવા 'નોહાર,' 'બીહક, ધાસ્તી' પણ વંચાય; સરખાવો

રેલછેલ [૧] અને અકકલ [૨] ની મજબુતી ગોલામીમાં ફેરવાઇ જશે અને
૩ સાંકળથી બંધાશે. (૩) વાસ્તે તેને મદદ કરવી જોઇએ એવું કોઇપણ રીતનું કારણ નથી.

૧૧ મો–૧ **૧૧ મો.** (૧) અને તે શકતીવાનને અશકત બનવાનું, અને તે આવનારને [૩] નહીં આવવાનું કારણ તથા ખાસ મુળને [૪] લગતો સવાલ "કેમ અને કેવી કેવી રીતે"ના સંબંધમાં ઉપર જે લખ્યું છે તે ઉપરથી સમજ પડે છે.

૧૨–મો ૧ **૧૨ મો.** (૧) અને આ માંથ્રો [૫] (પવીત્ર ભણતરો) અને અવસ્તામાં જાહેર થયેલાં ખોદાનાં સત્ય વચણોમાં જે હરવિસ્પઆગાહી આપેલી છે, તે દુન્યાનાં સધળાં ફતેહમંદ [૬] લોકોમાં ભલા મીનોઓના સર્વથી સરસ ચલકાતવાલા (મીનોઇ) પોષાકનાં [૭] જેવી છે, તે એટલે સુધી કે તેને લીધે માણસોની સંધળી કેળવણી અને વીદ્યામાંથી (હવે) દુન્યાદારીનું ખરાબ જ્ઞાન
૨ જતું રહ્યું છે. (૨) અને ઝંદ [૮] કે જે એક રીતે મહોડે બોલાતી ભાષા છે તે દુન્યામાં વધારે ફાહેશ થઇ રહી છે, અને દુન્યામાં વધારે જાણીતી
૩ થયલી છે. (૩) અને ખુદ અવસ્તા પણ, અહુરમઝદની બશારતથી જરથોસ્તે તે લાવવાને (યા દુન્યાને શીખવવાને) સબબે, બહુ ધ્યાણ આપવા જોગ
૪ છે. (૪) અને તેની અંદર કાંઇ પણ જુઠું નથી, કે બેહુદી અને દેવની બાસીયતવાલી ઇચ્છા નથી; પણ સધળી સચ્ચાઇ અને ઇનસાફના ઉંચા
૫ નિયમો [૯] અને બોદાની ખુસ્નુદી વીષે (તેમાં) કહેવામાં આવેલું છે. (૫) અને દેવોને માટે તેમાં કાંઇ પણ માન [૧૦] દર્શાવવામાં આવ્યું નથી; અને તેની અંદર, કોઇ પણ આદમીને (તે દીનથી) ઉલટા ચલાવવાની, કાંઇ પણ આશા
૬ દેવો રાખતા નથી. (૬) અને સધળી તેવી (હસ્તીઓ) જેને દ્રુજનાં નામથી ઓલખવામાં આવે છે તેઓનો તે (દીન)થી નાશ છે; પણ સારા મીનોઓને
૭ તે (દીન)ને લીધે [૧૧] અને વળી (તેની) સચ્ચાઇઓને લીધે આનનદ છે. (૭)

ફારસી 'નહાર' ૧. 'પિશ્ન.' ૨. 'બઅૉદીહ.' ૩. બેહતર 'યાતૂનતાર.' ૪. 'હમીચ બૂની.' ૫. અવસ્તામાં જણાવેલા 'માંથ્ર સ્પેન્ત.' ૬. વાંચો 'ફ્રુઆવીગ,' 'ફતેહમંદ'; 'સારા ઝલકાતવાલા.'

૭. વાંચો 'નૂઝગ,' પોષાક. K 43 પ્રમાણે 'નઝદ' ('વધારે ચલકાત ભરી રીતે) જોડાયલા.' ૮. એટલે 'અવસ્તાની શરેહ' અથવા સમજણ. ૯. 'મસ–દાતિસ્તાનીહા.' ૧૦. 'ફ્રુઆવ', 'સારો ઝલકાત', 'માન'. ૧૧. એટલે કે, અવસ્તામાં આવેલી બોદાઇ દીનને લીધે.

અને દરેક દીશામાં (કે પ્રાંતમાં) એ ધર્મના એક એવા પેશ્વાને આવવાની[૧] જરૂર છે, જે અવસ્તાને અને દુન્યાની બીજી વૈચગાલેની (બોલાતી) ભાષાઓનો [૨] માહીતગાર (પ્રોફેસર) [૩] હોય; અને જેને વળી અવસ્તા ભાષાનો અર્થ કોઇ પણ (ભાષામાં) તદન સરલ રીતે સમજાવવાના કારણસર ત્યાં મોકળી આપવો જોઇએ. [૪]

૧૩ મો. (૧) અને એ (બોદાઇ) દીન અને માંથ્રો અને તેને લગતાં બીજાં લખાણો, અસલ એબારતમાં એવી રીતે લખાવવાનો હોકમ આપવામાં આવ્યો હતો તેથી હમણા સુધી હાથનાં લખેલાં તેવાં હસ્ત લેખો (અથવા તેઓની નકલો) મોટી સંખ્યામાં જળવાઇ રહયાં છે. (૨) અને જેમ દીનની બશારત ઉપરથી જાહેર છે તેમ અવસ્તા કલામો મોઢે ગોખી રાખવાં જોઇએ, [૫] (કારણ કે) તેમાં ઘણા લાભો સમાયલા છે અને સઘળાંઓના (માલેક) તે એક[૬] (બોદા)ની પરસ્તેશ, તારીફ અને જાહેરાત[૭] ને માટે. તેમાંથી પુસ્કળ સારૂં કુવવત (પેદા થાય છે), કુદરતી બનાવો[૮]ની બરી[૯] સમજ તેમાંથી (મલે) છે; અને તેટલા માટે તેવાં ઉંડાં ફરમાણો અને રેવાજો તરફ સચ્ચાઇથી અને ઉલટથી[૧૦] જાનફેશાની કરવી [૧૧] સજાવાર છે; (અને) જે સબબને લીધે (ધર્મનાં) ફરમાણોનું અસલ એબારતમાં ઝડપથી મહોડે બોલી જવું[૧૨] એ ઘણી વખત તે લખવા કરતાં વધારે (અસરકારક) હોય છે. (૩) બીજાં કેટલાંક કારણોને લીધે પણ તે કલામોને ઝમકદાર રીતે મહોડેથી પઢી જવાનાં (કામ) ને લખાણ (માં તેઓને જાલવી રાખવા) કરતાં વધારે જરૂરનું ગણવું અગત્યનું [૧૩] છે.

૧૩મો–૧

૨

૩

---

૧. વાંચો 'યાતૂનિશ્નીહ.' ૨. 'મીયાનક ગેહાન ફ્રૂઝવાનીગ,' દુન્યામાં લોકોથી બોલાતી જુદી જુદી ભાષાઓ જેનો ઉપયોગ, અવસ્તા સમજાવવા માટેનાં વસીલા તરીકે, કરવાની જરૂર છે તે ભાષાઓ. ૩. 'આશ્નાક–ગાસ.' ૪. 'શેદૂનિશ્નીહ,' એટલેકે, ધર્મ ફેલાવવા માટે એક દીનના પેશ્વાને જગે જગે મોકલવો. ૫. 'નર્મ કર્તન,' 'પવીત્ર લખાણોને મોઢે કરવાં.'

૬. DM. અને ED. પ્રમાણે 'વલા રમકાન અએવક.' K. પ્રમાણે– 'વલ રમાન વ અએવક,' 'ધર્મી ટોલાંઓનો તે એકજ (સરદાર.)'—બાઇબલના 'ઓલ્ડ ટેસ્તેમેંટ'નાં નામવાલાં યાહુદીઓનાં લખાણમાં આ શબ્દો ઘણા સાધારણ હોવાથી, અને ખ્રીસ્તી સવાલ કરનારને તે કારણસર તે વધારે જાણીતા હોવાથી કદાચ દસ્તુર આતરો ક્રોબાગે આ શબ્દો વાપર્યા હોય એમ લાગે છે. ૭. વાંચો 'આકાસિશ્ન.' ૮. સામાન્ય અર્થ, 'કુદરતી ચીજો.' ૯. 'વેષ,' 'ઘણી,' 'સરસ' ૧૦ 'દૂદાત-રોએઇહા.' ૧૧ 'અવિસ્પાર્તન.' ૧૨ 'દાતિસ્તાન વાચીન યૂત ગુબિશ્નીહ.' ૧૩ 'ચિમીગ.'

૧૪મો–૧ ૧૪ મો. (૧) દાદાર અહુરમઝદે આએ ધર્મ ફકત ઇરાન દેશમાંજ નહીં પણ આખી દુન્યામાં અને (માણસ જાતની) સઘળી પ્રજાઓમાં તે જાહેર કરવાને મોકલ્યો, અને આખી દુન્યામાં જ્યાં પવીત્રાઇ હતી ત્યાં, અને જ્યાં પવીત્રાઇ [૧] ન હતી ત્યાં પણ, મીનોઇ રીતે (તેની) ઉમદા ફીલસુફી, અને સચ્ચાઇથી ભરપુર વીચારો અને સચ્ચાઇથી ભરપુર વચનો મારફતે, અને દુન્યવી રીતે સચ્ચાઇથી ભરપુર કામોની મારફતે તેનો ફેલાવો કરાવ્યો છે.

૨ (૨) (આ દેશો અને પ્રજાઓ માંહેલાં) દરેકની અંદર એ ધર્મ એટલો તો ફેલાવો પામ્યો કે જે માણસ સર્વથી શકમંદ વીચાર ધરાવનાર બુરી દીનવાલો [૨] હતો તેના સંબંધમાં પણ આ ધર્મ–જે તેની સઘળી પવીત્રાઇથી બહુ અગત્યનો છે–તે તેવી બગડેલી જીંદગીને ચમત્કારીક રીતે સુધારવામાં ફેલાવો

૩–૪ પામ્યો. (૩)વળી એ (દીન)ને માટે જોરજુલમની જરૂર નથી.(૪) આ ધર્મ હમેશાં આગલ વધતો રહ્યો છે, જેને લીધે [૩] જે ખરાબ મીનો છે તે દુર્બળ થશે, અને તેથી તે ધર્મ સંપુર્ણ રીતે ફેલાવો પામશે, અને તેથી કરીને (આખી) દુન્યા પવી-

૫ ત્રાઇની (ટોચે)પહોંચશે. (૫) અને ખોદા કોઇને પણ દેવોનાં શિક્ષણ ઉપર નાખી

૬ મુકે નહીં. (૬) અને દુન્યાનાં (કેટલાંક) લોકો ખોદાની જાહેર કરેલી દીન તદન ખાલેસ હાલતમાં કબુલ રાખતાં નથી અને તેનો ફેલાવો કરતાં નથી, બીજા શબ્દોમાં, [૪] તેઓ તે (દીન)ને રખડતી નાખેછે અને તેથી ઉલટાં જાયછે, તેનું કારણ જે દીનમાં દરેક જાતની સચ્ચાઇ [૫] સમાયલી છે તેનાં ખોદાઇ મુળની બીનલાયકાતમાં અથવા તેની (કાંઇ) સાધારણ ખામીમાં સમાયલું [૬] નથી; પણ (તેનું કારણ તનની) અંદરખાનેના દેવોનાં આકર્ષણમાં, અને તે દેવો શરીર-વાલા આકારમાં જે ભાગ [૭] બજાવેછે તેમાં, અને (તેવા લોકો ઉપર) ફતેહ માટેની (દેવોની) લડાઇમાં (સમાયલું) છે; અને તે (ઉપરાંટ) તેનું કારણ સારી રીતભાતો અને તનને લગતી દરૂસ્તીની બક્ષેશો માટે ખાહેશ નહી રાખવામાં, અને તેને માટે શોધ નહીં કરવામાં, અને બીમારીથી તનમાં જે બીગાડો થાય છે તેમાં, અને ફરમાનોને માન નહી આપવાને લીધે આલસાઇથી વખત ગુજારવામાં અને આલસાઇની ટેવોથી થતી બુરી એશઆરામમાં (સમાયલું છે.)

---

૧. જ્યાં ધર્મનું યકીન બેલ સાથનું હતું. ૨ 'અગદએનતર.' ૩ 'અઝશ.'

૪. 'અમૂફ' ૫. 'અદરૂગી.' ૬. 'વખ્ત.' ૭. 'બહર.'

૧૫ મો. (૧) આરાધનાના સંબંધમાં (જાણવું કે) ખોરશેદ, માહેતાબ, આતશ, પાણી, અને બીજી રોશણીવાલી પેદાયશો અને સંધળી સારી પેદાયશો સનમુખ (ખોદાનેજ) નમવાનો રેવાજ[૧] છે. (૨)વળી (નમન કરવાનો)રેવાજ ભાઇઓ અને બીજાં નજદીકનાં સગાંવહાલાંઓમાં, અને કોઇવાર અમીર ઉમરાવોમાં તેમજ વડીલોમાં, અને કોઇવાર હમશેહેરીઓમાં[૨] પણ છે; (અને તે રેવાજ) માણસોમાં એકમેકને સલામ[૩] કરવાની અને (ખેરઆફી યત) પુછવાની (રીત)ના જેવો છે; અકસર કરીને જ્યારે તે આપણા વડીલો તરફથી કરવામાં આવેછે ત્યારે તે બહુ પ્યારૂં[૪] લાગેછે. (૩) અને તે કાંઇ એકલી ખાસ પરસ્તેશ અને ભકિત નથી[૫] કે જે તે સર્વેથી મહાન ખોદાને માટે અને ભલા મીનોઓને[૬] માટે ફકટ એકજ રીતની છે; પણ તે (ઘણી રીતની) પરસ્તેશ છે (જે માણસથી) મહોડે અને જાતે હમેશાં[૭] થવી જોઇએ છે. (૪) પરંતુ[૮] જે દીનદુશ્મનો[૯] અમને ધીકકારે છે તેઓ પોતે પણ અસલના રેવાજ મુજબ માણસો પાસેથી ખોદાને લાયકનાં માન અને ભેટો[૧૦] મેલવવાને લાયક થવા સારૂં આતુર[૧૧] રહેછે. ૧૫ મો–૧ ૨ ૩ ૪

૧૬ મો. (૧) અને કુસ્તી[૧૨] અને બીજો એવોજ મોતેબર પોશાક પહોરવાની (બાબત) તેને લગતા સવાલના ખાસ અને તુલોતવીલ[૧૪] જવાબમાં, ૧૬ મો–૧

---

૧. 'આઇનીન.' ૨. વાંચો 'હમ-દેહીહા,' બેહતર 'હમખ્વાહીહા'; બીજું વાંચણ 'હમખારીહા,' 'એકમેક સાથે દીલસોજી ધરાવનારા'; અથવા 'હમહખીહા' 'મીત્રો,' 'હમશરીકો.' ૩. 'સ્લમ વ પૂરસિશ્નીહ' ૪. 'નાઝક.' ૫. 'મીનીતારીહ.' ૬. 'યેઝત'; અથવા 'દાત,' 'કાયદો.' ૭. 'હમાઇ.' ૮. 'ચીગૂન.' ૯. 'અધદએનાંન', 'બુરીદીનવાલા' ૧૦. 'દેખૂનાં.' ૧૧. 'અઉસ્તૂક.' ૧૨. આ જવાબના સંબંધમાં જુવો"દાતિસ્તાન–ઇ–દીનીગ', સવાલ ૩૮ મો, અને તેનો દસ્તુર માતુશ્ચીહરે આપેલો જવાબ, "સેકેદ બુકસ ઑફ ધી ઇસ્ત," વૉલ્યુમ ૧૮ મું, ૧૨૨ અને તે પછીનાં પાનાં; તથા પાનાં ૩૮૩–૩૮૮; જુવો દીનકર્દ, કેતાબ ૮ મી, પ્રકરણ ૩૮ મો, ફકરો ૨૫ મો, પાનું ૧૨૫ મું, તથા પાનાં ૪૭૫–૪૭૬ માં, "સેકેદ બુકસ ઑફ ધી ઇસ્ત"ના વૉલ્યુમ ૩૭ માંની અંદર આપવામાં આવેલા ફકરાઓ. સરખાવો પહલવી બોલ સાથે અવસ્તા 'અઇવ્યાઑધન,' 'કુસ્તી.' ૧૩. વાંચો 'હન્ગર્તીક', 'સાર.'

અને દીનના ગુણો સંબંધી એક વાઝમાં [૧] આપવામાં આવી છે; જે દીન ડહાપણથી એકજ પએગમબરે બહાલ રાખી હતી અને જેનું પાયદાર ધર્મચુસ્તપણું [૨] એવું હતું [૩] કે તે માનતો હતો કે અહરમન વતીક તેનાં (યકીનની) સામે લડીને હાડમંદ દુન્યાને તોડી શકે નહી; અને વળી અવસ્તા અને ઝંદની બંદગીના ફકરા સુંદર કવીતારૂપી ગાયણના [૪] સરોદમાં પઢવાની અસર, અથવા તેજ શબ્દો તેઓની લાયક જગોએ મોટે અવાજે પઢવાથી નીપજતા આવાજની અસર, દુન્યાના લોકોની ધર્મની ચોપડીઓમાં જણાવેલી ખોદાઇ દીનની એવડી અસરના જેવીજ છે–તે અસરને (અહરમન) તોડી શકે નહી.

૨ (૨) તેમાની એક (બાબત) જે કાંઇ ચીજ દેખીતી રીતે સમજી શકાય તેનાં

૩ જ્ઞાનને લગતી છે. (૩) અને એક જે કાંઇ ચીજ દેખીતી રીતે સમજી શકાય

૪ નહી પણ જે માનવા લાયક છે તે સંબંધી તરીકાની મશહુરત છે. (૪) હમેશાં જ્યારે (ઇન્સાને) ઉસ્તવાર રહેવાથી અસલ ખોદાઇ દીન સમજવામાં આવે છે ત્યારે જે વેળાએ (કાંઇ ચીજ) સમજ ન પડી શકે એવું હોય ત્યારે

૫ કેમ કરવું તે તે (દીન) માંથીજ માલમ પડે છે. (૫)આવી તપાસમાં ધર્મચુસ્ત લોકોનો ધર્મના યકીનનો જે તરીકો જાહેર થયેલો છે તે વધારે ચહડયાતો છે; અને વલી જ્યારે કે બારે રાશિનાં સેતારાઓને [૫] લગતું

૬ સંપુર્ણ જ્ઞાન ખુલ્લું બતાવવાને બની નહી શકે ત્યારે. (૬) વળી તે દીનની ફરજો (બરાબર વખતે) બજાવવાને માટેનો લાયક રસ્તો, ધર્મ સંબંધી સ્થાપણા અથવા બંધારણનાં કાયમપણાનો શક દુર કરનારાં [૬]

૭ (મોતેબર) જ્ઞાનની માફક, તેમાંથી (એટલે ખોદાઇ દીનમાંથી) મળી આવે છે. (૭) અને છેલ્લે વળી આ સવાલોના જવાબના સંબંધમાં તે દીન કોઇ પણ રીતે સમજવી મુશ્કેલ નથી; ટુંકમાં તમો એમ કહી શકો કે (અવસ્તા અને

૮ ઝંદમાં) સઘળાં જ્ઞાનની ખોલ્લી સમજણ છે. (૮) વળી (તે દીનનો) તરીકો ઘણી

---

૧ સરખાવો અવસ્તા 'વચંધ,' 'ભાષણ.' ૨ ' અઉસ્તીબાનીહ. ' ૩ એટલે કે, (જે દીનમાં રહી) તે મજબુતીથી માનતો હતો કે: ૪ ' પવન ફૂબસાંન ગૂબિશ્ન અએવક વલ તનિદ.' ૫ 'દ્વાઝદાક દાનિશ્નીગ નિમૂતન'; એનો અર્થ 'જરથોસ્તી વર્ષના બાર માસના દરેકમાં નીતિ અને ધર્મ સંબંધી બજાવવાની ફરજો' થાય છે.–વળી આખી દુન્યાને લગતી ધર્મ સંબંધી અને પેદાયશ સંબંધી વીદ્યાને લગતો એ એશારો ખી હોય.

૬ વાંચો ' પાતારીહ ૪ દીનીગ અનામ ૪ વીરૂનીશ્નીગ ગૂમાન'; છેલ્લા બે બોલનું વાંચણ નીચે મુજબ પણ થાય:–'વીરૂન સખૂનીગ ગૂમાન,' અથવા 'વરૂયિશ્નીગ હવાહ (હુમનાહ)'.

એક યોજનાઓથી ભરપુર (છે); અને જેમ ખોરાક તેના સ્વાદોમાં ભરપુર છે,[૧] તેમ તે તરીકો એ યોજેલા ધર્મ માટે ભરપુર છે, અને જે (હમેશગીની) જીંદગીની સાથે હસ્તી ધરાવનારાં સાંધણ[૨] તરીકે નોંધવામાં આવેલો છે. (૯) કુસ્તી વળી તેની નિશાણુથીજ આ અને પેલી દુન્યાની ૯
મધ્ય હદ દેખાડે છે, એટલે કે માણુસનાં શરીર ઉપર તે આ દુન્યાની મીસલ દેખાડે છે; એક કારણુ એ કે તે તેના શરીરના ઉપલા અર્ધા ભાગ ઉપર પહેરવામાં આવે છે,[૩] અને બીજું કારણુ એકે નીચલા અર્ધા ભાંગ ઉપર તેની મીસલ દેખાડવી એ બની શકે તેમ નથી. (૧૦) ૧૦
અને જેઓને[૪] માટે તે પહેરવાને હુકમ કરવામાં આવ્યો છે તેઓમાંથી જેઓ તેમ કરતા નથી તેઓનું કામ નાલાયક અને ધર્મના હુકમની છુપાવણી અથવા તે તોડવા બરાબર છે.

૧૭ મો. (૧) ખોદા[૫] ની પરસ્તેશ કરવામાં 'બર્સમ' અને 'દરૂન' અને ૧૭ મો–૧
બીજી જે પવીત્ર ચીજો ખાસ વાપરવામાં આવે છે તે હાડમંદ દુન્યાની જે સંઘળી પેદાયશો માણુસની સરદારીમાં આપવામાં આવી છે તેના બહોળા સંબંધની નિશાણુ[૬] દાખલ છે. (૨) અને દેવો તેઓમાં (એટલે, તે પેદાયશોમાં) ૨
રહેઠાણ કરવાને મજબુત કોશેશ કરે છે; અને દેવોના વીચાર, સખુન અને કામ તે માણુસોથી નાપસંદ[૭] કરવામાં આવે છે કે જેઓ દરેક જણ સંપુર્ણ નેક મનસ્નીને લીધે અને ખોદાના સંબંધમાં ઉંચામાં

---

૧ DM. અને DE. માં 'શ્નાસ્કારાન,' '(પુષ્કલ જાતના ખોરાકની બનાવતના) અનુભવીઓનાં (સંબંધમાં છે તેમ). K. પ્રમાણે કદાચ 'જાન દેહયીગ' 'જીંદગી બખશનાર,' વંચાય.

૨ K. મુજબઃ 'પવન જક હમ યેહવૂન વહાનક ખ હખતી'; DM. અને DE. મુજબઃ 'હમ યેહવૂન નીશાનક ખ હખતી,' '(અમર્ગ) જીંદગીની સાથે હસ્તી ધરાવતી નીશાન.' ૩ 'વખ્ત.'

૪ 'કોલા મા,' કોઇ પણ માણુસ અથવા ચીજ.

૫. 'યેહાન' અથવા 'યઝદાંન', ખોદા, અથવા 'આરાધવા લાયક મીનો', એવા બેઉ અર્થ થઇ શકે.

૬ 'નિસન્ગ'; દીનકર્દમાં એ શબ્દ 'સાર'ને અર્થે પણ વપરાયલો છે.

૭ 'અકામીક', 'ઇચ્છા નહીં ધરાવતાં;' 'નાપસંદકરતાં.'

ઉંચો ચાહ ધરાવવાને (લીધે), અને તે રીતે ખોદાની તારીફ કરવાને (લીધે), પોતાનાં તન અને જીંદગીને તમામ ઉંચી સ્થીતિમાં લઇ જવાને [૧] (ખંતી) છે; અને જેઓ તેટલા માટે [૨] દેવોને ધીક્કારવાને [૩] માટેનાં (ઇન્સાનો) છે.–

૩ (૩) જેમાંથી (એટલે, જે ખોદાઇ દીનમાંથી) ખાસ કરીને ખોદાનું સર્વોતમ રાજ્ય અને દેવોનું પડી ભાગવું જાહેર થાય છે. [૪]

૧૮ મો–૧ **૧૮ મો.** (૧) અને યજ્ઞનેની ક્રીયાને લીધે ભલા મીનોઓને થતા લાભ અને તેને લીધે [૫] દેવોની નાબુદ થતી શક્તીનો [૬] પોકાર [૭] (તેમાંથી જાહેર

૨ થાય છે). (૨) જો તે (સાહેબ) કે જે પેદા કરનાર છે તે શ્રેષ્ટ હોય તો તેનાં સર્વથી સરસ રાજ્યને લીધે દુન્યાને પણ તંગી વગરની [૮] આપણે માનવી

૩ જોઇએ. (૩) વળી દેવોની સંપુર્ણ દેવપણાંની આલાયશ, અને જ્યાં પણ દેવોનું રહેઠાણ વધારે છે ત્યાંની આલાયશ પુરકલ હોય છે.

૧૯ મો–૧ **૧૯ મો.** (૧) જ્યારે શરીર મરણ પામે છે ત્યારે મરણ લાવનાર અને તેની કામ કરવાની શક્તી છીનવી લેનાર દૂજ "અસ્તવીદાત" નહિં ખમાય એવાં જોરથી તેની ઉપર ગલબો કરે છે, અને તેને લીધે તે (શરીર) થી [૯] જીંદગીની દુઃખદાયક જુદાગી થાય છે, અને જીવને જુદાં જુદાં પ્રાણુસ્થાનોમાંથી (દુઃખ ભરી રીતે) રૂખસદ લેવી પડે છે; અને જ્યારે દેવોનું પરોણા લેખે [૧૦] શરીરની અંદર દાખલ થવું થાય છે કે જેઓ ભાઇબંધીને છુટી પાડનારા તથા બાપ દીકરાની સગાઇ છુટી પાડનારા [૧૧] (દેવો) છે, અને એ ઉપરાંત બીજા દેવો કે જેઓ ફરઝંદોની ખૂટ [૧૨] લાવનારા છે (તેઓ પણ ત્યારે દાખલ થાય છે); અને

---

૧. 'ફ્રાઝ દાસ્તન.' ૨ 'પતશ.' ૩ 'નિકૂહીતન.' ૪ સરખાવો "દાતિસ્તાને દીનીગ," સવાલ ૪૭ મો, ફકરો ૧૭ મો, "સેક્રેદ બુકસ્સ ઑફ ધી ઇસ્ત," વૉલ્યુમ ૧૮ મું, પાનું ૧૬૫ મું. ૫ 'અમતચ', 'અને જ્યારે'. ૬ અથવા, રાજ્ય. ૭ વાંચો 'અએવાઝ.' ૮ 'અવીનીયાઝ.'

૯ એટલે કે, શરીરથી કે 'અસ્તવીદાતથી'; જુવો વંદીદાદ, ફર્ગર્દ ૪ થી, ફકરો ૪૯ મો, અને ૫ મી, ફ. ૮–૯. ૧૦ 'પવન માહમાનીહ,' 'પરોણાગત માટે.' ૧૧ વાંચો 'ઝિયશ ભ્રાતરાન દૂદ જવિતારાન વ પૂસ (જ)વિતારાન,' 'ભાઇઓનાં કુટુંબને છુટાં પાડનારા, અને દીકરાઓને છુટા પાડનારા.' બીજો તર્જુમો નીચે મુજબ થઇ શકે:–"જેઓ ખુન કરનારા ('ભ્રાતુતારાન'), નાશ કરનારા ('દુસનીતારાન') અને આલુદે કરનારા ('પૂસિનીતારાન'), અને બીજાઓ જેઓ ફરઝંદો નહીં થાય એવું (બુરું કામ) કરનારા છે તેઓ."—સરખાવો ફારસી 'દૂસીદન',' અવ્યવોનું મંદ થવું', અને ફારસી 'પૂસિદન,' 'બગાડ કરવો.' ૧૨ ફરઝંદની ગેરહાજરી.

તે મુજબ જીંદગીની સાથે હસ્તી ધરાવતી ચીજો જેમકે સારી બુદ્ધી,[૧] પવીત્રાઇ,[૨] દુઃખ સહનં કરવાની સદગુણી શક્તિ, અને સારી નીતિમાન હીમત[૩] અને શરીરવાલી હસ્તીમાં સમાયલા બીજા લાયક ગુણોનું આજેઝ થવું[૪], યાને નાબુદ થવું થાય છે. (૨) અને શરીરની પોતાની અંદર તે (દેવો) ઘણે દરજજે (અનદીઠ રીતે) ભરાઇને[૫] રહેઠાણ કરે છે તે છતાં તેમાંથી તદન ખરાબ વાસ, આલુદગી અને માંદગીનાં સઘળાં મુળો બહાર પ્રગટી નિકલે છે.[૬] (૩) અને ત્યાં કે જ્યાં (કહોવાડી નાખનારાં દરદો કે) દેવો રહે ત્યાં એક નિયમ તરીકે' આલાયશ જાહેર થવીજ જોઇએ, અને તેની સામે કાંઇ પણ લડત (ત્યારે કરવી) જોઇએ નહીં;[૮] ત્યાંથીજ[૯] તે નાપાકી અને બગાડનો પુષ્કલ વધારો[૧૦] થતો કહેવાય છે, કે જેથી જે ભાગો[૧૧] કે શરીરમાં જીંદગીને માટે અવશ્યના હતા તે શરીરના મરી જવાથી છુટા થાયછે. (૪) ફકત ચરબી[૧૨] હોવાને લીધેજ નહીં, પણ બુન અને લોહી, અને બીજી ચીજો જે "હીમ્ર"ના[૧૩] નામથી ઓલખાય છે તેથી પણ, અને મુવેલાં તનનાં પ્રવાહ[૧૪] જેવું ગંધાતું[૧૫] માસીક માંદગીનું વેહેવું, જે પેટમાં (મરી ગયલાં) બચ્ચાંની તોખ્મ[૧૬] ને લીધે[૧૭] વધારે ગંદકી ભરેલું થાય છે, તેને લીધે પણ [મુવેલું શરીર વધારે આલુદેહ થાય છે.[૧૮]] (૫) તે કારણુસર, આગલ જણાવવામાં આવેલા[૧૯] દેવોની સાથે તેમાં (એટલે, શરીરની અંદર) ફરઝંદની ગેરહાજરી લાવનારો,[૨૦] યાને જન્મનો નાશ કરનારો દુજ, અને તેને બાહેર જસ્તીથી ખેંચી કહાડનારો અને

૩ ૪ ૫

---

૧ અથવા, સારો પમરાત. ૨ મીનોઇ સ્વચ્છતા. ૩ 'દૂચીહરીહ.' ૪. 'અનઆવીતાન'. ૫ અવસ્તા 'વર,' 'ધાંકવુ,' 'સંતાડવું.' ૬. 'દમેન્દ.'

૭. 'અઇવીનક.' ૮. એટલેકે, 'એક જરથેસ્તીને સજાવાર છે કે તે નસાના ઝેર સાથે લડત ચલાવી તેને લાશમાંથી દુર કરવાની તેણે નકામી તજવીજ કરવી નહીં.' ૯. 'મિન લતમા,' ' અહીંથી.' ૧૦. 'મદમ રીમનીહ.' ૧૧. 'બાહરાન.' ૧૨. ' પએત;' સરખાવો ફારસી 'પી' ' ચરબી.' ૧૩. સરખાવો અવસ્તા 'હીમ્ર', સુકી અસ્વચ્છ ચીજ, જેમકે, બાલ, નૂખ, વીગેરે. ૧૪. 'તર,' 'લીલું.' ૧૫. 'ગરાઇ તર.' ૧૬. 'હમખૂનીગીહ.' ૧૭. અથવા, 'પેટમાંનાં બચ્ચાંનાં તેની માવતરનાં મુવેલાં શરીરની સાથે કોહી જવાના સબબે.' ૧૮. જુવો સવાલ ૨૦ મો, જેનો આ જવાબ છે. ૧૯. 'હચપર નિપિસ્ત.' ૨૦. 'અનઝાગીહ.'

ઓરતોનાં બચ્ચાંને જપત કરનારો[૧] દેવ, અને તેઓ સામે સર્વેથી વધુ વેર ધરાવતો દ્રુજ પણ રહેઠાણ મેલવે છે. (૬) જે ઉપરથી તે દ્રુજોની જાતો પણ ઘણી વધારે [૨] છે.

૨૦ મો–૧ **૨૦ મો.** (૧) એક શેહવત પરસ્ત સ્ત્રીનાં [૩] અંતકરણને દંખ દેનારી ચીજોનાં કારણોમાંનું એક તો એકે હલકી આબરૂવાલી[૪] સ્ત્રીજાતીનાં શેહવતનાં ભયંકર [૫] અને સખ્ત પરાક્રમ, અને આ ખાકી દુન્યાનોજ વીચાર કરનારી બદકાર સ્ત્રીઓને લગતાં અતેરાંથી તેણીઓમાં થતો જોર છે; અને તેવી (છુપી બદકારી) જે આંખોથી જોઇ શકાય એ શકમંદ છે તે પણ મીનોઇ ભલી હસ્તીઓને
૨ જાણીતી છે. (૨) એ ઉપરાંત મીનોઇ આગાહી કરનારાઓ બીજા આત્મીક (અન-
૩ દીઠ) દુર્ગુણો કે પાપો પણ જોવાને શક્તિવાન છે. (૩) તેટલા માટે, (તે બદકારને) ઓલખવાથી અને તેણીથી (એટલે, અનીતીમાન સ્ત્રીથી) પરહિઝ રહેવાથી (માણસને માટે) મીનોઇ દોલતનું જ્ઞાન અને અહુરમઝદી દીન જે સઉથી સરસ ખીલસુરીથી ભરપુર છે અને જેમાં ઇશ્વરે નીસ્તીમાંથી [૬] હસ્તી બનાવવાનું જે કહેવામાં આવ્યું છે તેનું જ્ઞાણ હાંસલ કરવાને મદદ [૭] મલેછે.
૪ (૪) માણસો અસલથી માનતા આવેલા ધર્મ તરીકે કોઇ પણ ધર્મને જો ઓલખાવવામાં આવે તો તે આ (દીન) છે, જે સઉથી સરસ ડહાપણનું બીજું નામ છે અને જે મીનોઇ સમજ શકતીથી કબુલ રાખવામાં આવીછે તેની સાથે તે ધર્મ જોડાયલો [૮] છે–તે ધર્મ કે જેની હસ્તી તેનાથી (એટલે, ખોદાઇ દીનની વાકેફીથી) જાહેર થાય છે, તે સારી રીતે જળવાવો જોઇએ. [૯]

---

૧. વાંચો 'પાતીરાનગર'; સરખાવો 'પાતીરાનગરીહ', દીનકર્દ,કેતાબ ૮ મી, ફકરો ૨૯ મો, "સેક્રેદ બુક્સ ઑફ ધી ઇસ્ત"નાં વૉલ્યુમ ૩૭ નું પાનું ૧૪૨ મું.

૨. K. મુજબ વાંચો 'મિનિચ નીશા'; અર્થ 'ઓરતોના કરતાં (પણ તે દ્રુજોની જાતો વધારેછ.') ૩. વાંચો 'નીશા ઇ વૂસસ્તક પવનિચ ખયા ઝનિશ્નીહ મન્દવમાન ચિમ'; 'નીશા ઇ વૂસસ્તક'નો બીજો અર્થ: 'અધુરે બાલક જનનારી ઓરત,' ત્રીજો અર્થ: 'મરદ સાથે લગ્નનો હક ભોગવનારી ઓરત' થાય છે. ૪. K મુજબ 'જેહીન (સ્રાતક).' ૫. સરખાવો ફારસી 'ઝનદહ.' ૬. 'મિન લેવીતીહ.' ૭. 'અવસ્તાન.' ૮. 'લૅવટા.'

૯. 'દ્રુદાશ્તન આવાયત.' DM અને DE મુજબ 'અનદાખ્તન આવાયત," 'સારી રીતે ભેગો કરવો જોઇએ.'

૨૧ મો. (૧) અને તે દેવ (એટલે, બદકારી)નું આખાં શરીરમાં પુસ્કલ અતેરૂં થવાથી નીપજેલી થાકને લીધે એક બૈાલ્લા ભાગમાંથી (કવખતે) માસીક માંદગીનું વેહેવું થાયછે, અને તેના વેહેવા સાથે તેણીની ખાકી અને મીનોઇ ગંદગી અને રીમની[૧] બાહેર ફાટી નીકલેછે.[૨] (૨) અને તે કારણને લીધે (તેવી) રીમનીનું જેટલું જોર છે તેટલું તેનેથી દુર પરહિઝ રહેવા[૩] માટે (જીવતાંઓ)ને માટે કૈાવત (જોઇએ); અને જે કોઇ ચીજ પવીત્રાઇની બાબતમાં તેની ધણી નાજુકાને લીધે વધારે સ્વચ્છ છે, અને ખાસ કરીને તેથી પણ વધારે (હોમ, અઇવ્યનધન, વગેરે) પવીત્ર આલાટો જે પાક દાદારની (આરાધનામાં કરવામાં આવતી) યજ્ઞનેની ક્રીયામાં વપડાયછે, તેને ઉપલી રીમનીથી ધણી વધારે જાલવવી જોઇએ. (૩) બીજી જાતનું લોહી જે ખાકી શરીરને સંગારેછે,[૪] તેથી માસીક માંદગીનું વેહેતું પ્રવાહી રંગમાં જુદું છે, અને તે વેહવાથી ખોરાકોનો સ્વાદ ખામી ભરેલો તથા ખોરાક સ્વાદ વગરનો લાગેછે, અને જ્યાં તે નીકલેછે ત્યાં તે શરીરનો બગાડબી તેથી થાય છે. (૪) તેના સમાગમમાં[૫] જે પાણી અને ઓરવર (ઝાડપાન) આવે છે તે પણ બગડી જાયછે, અને ખાવાની ચીજો (તેઓના) સ્વાદમાં બદલાઇ જાયછે. (૫) અને એક સભામાં કે એક ધર્મી તકરારમાં પણ જે મદદગાર[૬] અક્કલ, મન અને ડહાપણને તેને લીધે પુસ્કલ જાતનું નુકસાન થાયછે, જે બીજા બાહોશ પીલસુફોને[૭] રોશન છે.

૬
૧ મો—૧
૨
૩
૪
૫

૨૨ મો. (૧) અને જ્યારે[૮] દેવોના જન્મ વીષે ગુંચવાડો લાગેછે ત્યારે કોઇપણ પ્રકારના જન્મ વીષે, એટલેકે હસ્તી ધરાવતી ચીજોની વખતોવખત જે રીતે વધ થાયછે તે વીષે, તપાસ કરવી જોઇએ; જેથી એમ (માલમ પડશે)કે જ્યાં છુપી રીતે[૯] કાયદા વીરૂધ હીલચાલ અને નાલાયક

૨૨ મો—૧

---

૧. અથવા, તેણીની પોતાની ખાકી અને મીનોઇ ગંદગી અને આલાયશ (આખાં શરીર ઉપર પણ) ફુટી નીકલેછે. ૨ 'બીરન યેહવૂનેત.'

૩. 'દૂર પાહરીઝિશ્ન.' ૪. 'વધરાએ.' ૫. 'વલિચ.'

૬. 'અવાકાન'. ૭. 'સ્નાસગાન.'

૮. 'મૂન' શબ્દ 'અમત'ને બદલે વપડાયલો છે.

૯. વાંચો 'અનપએતાક', સાધારણ રીતે 'અપએતાક.'

વર્તણુંક બહુ વધતાં પ્રમાણમાં જોવામાં આવે છે તે જગોએ દેવોનું વધવું [૧]
૨ સઉથી વધારે છે. (૨) અને એમાંથી જનાકારીનું [૨] છુપું બી, અને બોદા સામેનો ધીક્કાર, અને બેચેની સાથનો [૩] પતપતારો, [૪] અને બીજા દુર્ગુણો જન્મ પામેલા કહેવાય છે; કારણ કે નાલાયક વર્તણુક [૫] અને કાયદા વીરૂધની હીલચાલથી કાયદાસરનાં નિયમોથી અને સારી રીતભાતથી ઉપજતા સંતોષ વીષે ઇન્સાન શકમંદ બને છે.

૨૩ મો–૧ **૨૩ મો.** (૧)ઘણી જાતના દેવો દુન્યાને નુકસાન કરતા રહ્યા છે, પણ દેવોના જોર કરતાં તેઓની સામેનો બચાવ વધારે મજબુત છે, જેથી તેઓને હાથે સઘળી ચીજોને યાહોમ ગલ્પ કરવા દેવામાં આવતી નથી.
૨ (૨) કારણ કે માણસોની તે જાતની કાયદા વીરૂધ હીલચાલની વર્તણુકને લીધે દેવો જેટલા જોશથી [૬] આગલ વધે છે, તેટલાંજ જોરનો માણસોની કાયદા સર વર્તણુકને લીધે તેમાં તે દેવોની સામે ફટકો સમાયલો છે, અને માણસોથી ભડકીને [૭] તેઓ પાછલ નાસે છે; અને આખી દુન્યામાં દેવોન-કરતાં ભલા મીનોઓનાં કામને માટે (આદમીઓમાં) વધતી ખાહેશ હોય છે.

૨૪ મો–૧ **૨૪ મો.** (૧) એવા સબબોને લીધે એક હમબીસ્તર થએલી [૮] ઑરત, અને જે માણસ પોતામાં કાંઇ રીમની છે એવી શંકા ધરાવતો હોય તેણે જ્યારે મુવેલી ચીજની રીમની એ મુજબ જાહેર થાય ત્યારે ન્હાવુ જોઇએ.
૨ (૨) અને દુન્યાની (એવી રીમન કરનારી) બેશુમાર ચીજો (છે) કે જેની સાબેતી વીષે કાંઇ પણ અજાયબ જેવું [૯] નથી, વાસ્તે કેવી જાતની મુખ્ય

---

૧ વાંચો 'ખૂપિસ્ન;' અથવા 'ખૂજીસ્ન.,' અવસ્તા ધાતુ 'ખુધ,' 'સખ્ત હોવું,' જે ઉપરથી 'ધાતકીપણું, સખ્તાઇ' નો અર્થ થાય; અથવા સંસકૃત ધાતુ 'ખર્જ,' 'પરસ્તેશ કરવી', જે ઉપરથી 'દેવોની પરસ્તેશનો' અર્થ થઇ શકે.

૨ વાંચો 'અનશવાઇહા'; સરખાવો ફારસી 'શવા,' 'ખાવંદ;' અથવા 'અનશવરીહા'ને બદલે 'અનશોવરીહા,' સરખાવો ફારસી 'શોર,' 'ધણી,' એ ઉપરથી જનાકારીનો અર્થ નીકલી શકે છે.

૩ વાંચો 'અનઆસાનીગ'; કદાચ 'ખ્વહિસ્નીગ,' 'મરજી મુજબ.'

૪ 'દ્રાયાન ગૂયિસ્નીહ.' ૫ 'અનઆઇનીનગીહ.'

૬ 'વસ્તાખોઇહા.' ૭ 'સીયાકીહા,' કદાચ 'સૂજાગીયા,' અથવા 'સીજદા-ગીહા,' 'દુખથી બલીને.' ૮ પહલવી શબ્દનો અર્થ; 'અધુરે છોકરૂં જનનારી ઑરત' પણ થાય.

૯ વાંચો 'શિકફતીહ લેવીત.' બોલેબોલનો અર્થ:–'તેમાં કાંઇ પણ અજાયબી નથી.'

સાવચેતીઓ [૧] લેવી તેનાં વીર્યનો લાયક એતેકાદ [૨] વધતે ઓછે દરજ્જે અકલથી શોધી કહાડવો જોઇએ; અને જે તેને માટે વપડાતા શબ્દો નહિં વાપડવા લાયક [૩] માલમ પડે (તોપણ) તે વીર્યે શક લઇ જવો નહીં જોઇએ, [૪] પણ તેઓની લાયક જગોએ તેઓનો ઉપયોગ કરવો જોઇએ.(૩) ૩
અને ફીલસુફો ધારે છે કે એક બહુ અગત્યની ચીજનું કારણ તેની પોતાની ખાસીયત, અને નહીં કે તેના જુદા જુદા ઉપયોગો [૫] છે. (૪) અને ફરજંદો ૪
પેદા થવાનો સરેશ્તો શું છે તે વીર્યે લોકો (ખરેખર) દરકાર કરતાં નથી; તોપણ તેની ખાસીયત એવી છે કે તે ડાહયા ફીલસુફોને (પોતાની ઉંધાડી નજરે) જાહેર જોતા હોય તેટલી ખોલ્લી છે. (૫) અને બદકેલીનાં દરદોને ૫
લગતી વૈદો તરફથી સામાન્ય રીતે કરવામાં આવેલી તપાસ જોકે [૬] ફીલસુફો કબુલ રાખે છે, તોપણ આવી નુકસાની ભરેલી રીમનીમાંથી તનને પાક કરવાની (બરક્સ કરતાં) વધારે સરસ રીત [૭] હજી શોધી કહાડવામાં આવી નથી.

૨૫ મો. (૧)અને એમ પાક કરવાની રીતની મતલબ એ છે કે તે ક્રીયા ૨૫ મો–૧
વારંવાર ઑરતે નહીં પણ પુરૂષે વધારે કરવાની છે; અને વળી અશો માણસની [૮] નીતિ ભરેલી હીમત દેવોનો વધારે ભયંકર રીતે [૯] નાશ કરેછે, (અને) તેથી નીતિની સાંમે થનારી જુદી જુદી સ્ત્રીઓ [૧૦] પણ ઘણીવાર ઉંધે મસ્તક પડે છે; [૧૧] અને દેવો પુરૂષની ખાસીયતના હોવાથી ઑરતોથી

---

૧ 'માતક ઇ પસિજગીહા,' 'તૈયારીનાં મુળો.' ૨ 'આવાયિસ્નીગ વીરયિસ્નીહ.' ૩ 'ઝેસ્ત.' ૪ 'મિન ગૂમાન લા.' ૫ વાંચો 'વખ્દુન્તીહા.' એ શબ્દ 'વખીદુન્તીહા', 'રીતભાતો' પણ વંચાય.

૬. પહલવી 'હત અમત' સાથે સરખાવો ફારસી 'ગરચેહ', 'જોકે', 'છતાં.' ૭. વાંચો 'આઇનક,' રીત, રેવાજ. DM નું વાંચણ 'આદૂક' છે, અને તે પ્રમાણે અર્થ એમ થાયઃ "આવી નુકસાની ભરેલી રીમનીમાંથી પવિત્રાઇ લાવવા (ની હાલની રીત)માં કોઇ પણ ખામી વધારે જાહેર થતી નથી;" અને 'નસૂશ'ને બદલે 'અઝશ' વંચાય તોઃ—"આ નુકસાની ભરેલાં (દરદ)ને સાફ કરવાની ચાલુ રીતમાં કાંઇ પણ ખામી જોવામાં આવતી નથી." ૮. જે (મોબદ) પાક કરવાની ક્રીયા બીજા શબ્દસપર કરે છે તે. ૯. વાંચો 'વેશ સહમીહા.' ૧૦. એટલે, અનીતિની પક્ષની જુદી જુદી સ્ત્રી મીત્રો, યાને અહરમનની સ્ત્રી પક્ષકારો. ૧૧. 'વલ ચીહર અફ્ગુન્દીત યેગવીમૂનેત.'

તેઓને બીહવાનું થોડું હોય છે, જ્યારે બીજી બાબદો જેમાં બંધારણ[૧] એ જાતનું નથી હોતું તેમાં ઔરત કરતાં પુરૂષને વધારે ચહડયાતો
૨ ગણવો જોઇતો નથી. (૨) અને જે (કામ) ભુંડું[૨] ધારવામાં આવે છે[૩]
૬ તેની વીગત ઉપર લખ્યા મુજબ છે, અને તેથી ગમે એવાં મુશ્કેલ કારણ છતાં[૪] એક માણુસે પરહિઝ રહેવું જોઇએ, અને મરકી જેવો રોગ પેદા થવા દેવે નહીં જોઇએ.[૫]

૨૬ મો–૧ **૨૬ મો.** (૧) ગોસ્પંદને જબ્બે કરવા તેની સનમુખ છરીને બદલે પહેલાં લાકડી લઇ જવાનો **સબબ**, અને બીજી જે કાંઇ ચીજો, ક્રીયાકામને માટે વાપરવામાં આવતાં ગોસ્પંદ શિવાયનાં, બીજાં ગોસ્પંદના સંબંધમાં (તેને કાપતી વેળાએ) લઇ જવામાં આવે છે, તેની મતલબ તેનાં શરીરમાં હસ્તી ધરાવતી જુદી જુદી બદ અસરો જેવી કે, ખસી નહીં કરેલાં એક જનવરનો કરડો દેખાવ,[૬] અને (તેના ગોસ્તનો)
૨ ખરાબ સ્વાદ[૭] વગેરે દુર કરવાની છે. (૨) ક્રીયાકામમાં[૮] વાપરવામાં આવતાં ગોસ્પંદો સંબંધી એવી રૂઢી છે કે તેઓને કાયદા વીરૂધ અને ધાતકીપણે[૯] મારી નાખવાં નહીં, અને તેવાં ગોસ્પંદો (ની કતલ)ને
૩ માટે મારી (મોગવી.) (૩) આ રૂઢીથી[૧૦] તે (જનવરને) છરી વડે કતલ કરવાથી તે (કતલ કરનાર)ને કાંઇ પણ બહીક કે દુઃખ રહેતું નથી; તો પણ ધાતકીપણે[૧૧] અને વારંવાર અને કોઇપણ વખતે સખ્તાઇથી[૧૨] ગોસ્પંદોને કતલ કરવાની કોઇએ બી બાહેશ રાખવી નહીં જોઇએ.

૨૭ મો–૧ **૨૭ મો.** (૧) અને રીમનીથી બરસમને[૧૩] ઘણું દુર રાખવાનું એક (કારણ),[૧૪] ઉપર જણાવેલાં કારણ ઉપરાંત, આ છે કે (હોમની) એક

---

૧. 'માતગીઝ,' માણુસીક શરીરની ખાસ ખાસીયતને લગતું.

૨. 'નીર્લજ.' ૩ એટલે, લાગે છે. ૪. 'વલ હીચચિમી.'

૫. 'સિજ લા સઝયીતન.' ૬. 'વીશ ખારીહ', 'બુરાઇ'. ૭. 'દુશમિઝ ગીહ,' ખરાબ સ્વાદ; સરખાવો ફારસી 'મઝહ,' ૮ 'નીરંગીહા.' ૯ 'હરેદીહા.' ૧૦. 'રાસ', રસ્તો. ૧૧. અથવા, મુર્ખાઇથી. ૧૧. વાંચો 'તીઝીહા.' ૧૩. સરખાવો અવસ્તા 'બરેસ્મન.' ૧૪. 'અએવક (ચીમ);' એ શબ્દ 'આઇનક','રૂઢી' પણ વંચાય, અને તે ઉપરથી 'રૂઢી એવીછે કે':એવો અર્થ થાય.

દાંખલી[૧] જે સાત અમશાસ્પંદો (જેઓ) હાડમંદ હસ્તીઓ ઉપર (મવક્કલ) છે તેઓની તેમજ કુલ જગતની નીશાન[૨] જેવી છે, તેને ઉપર જણાવા વામાં આવેલા રેવાજ મુજબ યજસ્નેની ક્રીયામાં ભલા મીનોઓને અર્પણ કરવામાં આવે છે, અને તેટલા માટે[૩] તે ઝાડ (એટલે, હોમનાં ઝાડ) નાં સંબંધમાં એવો રેવાજ છે કે તેને ઘણું પવિત્ર રાખવું.

૨૮ મો. (૧)અને મીયઝદની (યાને આફ્રંગાનની ક્રીયાની) રૂઢીમાં પણ ૨૮ મો–૧
જોવામાં આવતાં તેનાં મલતાપણાંનું કારણ આ છે કે તેમાં ખોદાની વખાણ અને આરાધના કરવાની મતલબ[૪] છે વાસ્તે (ખોદાએ બક્ષેલી આ) જીંદગીને પણ પુસ્કલ ચાહવું[૫] સજાવાર છે. (૨) એજ કારણસર યજસ્નેની ક્રીયા કાંઇ ૨
પણ ખામી વગર કરવાનું દીનમાં ફરમાવેલું છે, અને તે ક્રીયાની સાથે તનોમંદ દુનયાની હસ્તીનું રક્ષણ કરનાર (ખોદા)ને માટે સંગીન પ્રાર્થના[૬] શરીરને હમેશાં
ટકાવી રાખનારાં બીજાં (કુદરતની પેદાયશનાં) બધાં સાધનો સાથે કરવામાં આવે ૩
છે.[૭] (૩) અને હાડમંદ હસ્તીને ટકાવી રાખવા માટેની સઘળી રૂઢીઓ ખોદાની તરફ યજસ્ને, સેતાયશ અને તેનાં ફર્માનો તરફ જાનફેશાની કરવાનાં કામ સાથે એટલો તો ધાડો સંબંધ ધરાવે છે કે દરેક જગાએથી શરીર અને તેનાં ટકાઉપ-
ણાંને ખોદાની આરાધના અને સેતાયશને લીધે સારી મદદ[૮] મલે છે; ખાસ કરીને જ્યાં[૯] આરાધના અને સેતાયશ ધરનાં કુટુંબીઓમાં સંપુર્ણ ભક્તિભાવ સાથે કરવામાં આવે છે ત્યાં સંપુર્ણ આજેઝી સાથની બંદગીની ખોદાની બહાલીને લીધે તેમ મલે છે. (૪) વળી ખોરાક ખાવાની ઇચ્છા સાથે સંપુર્ણ ભક્તિભાવ સાથનાં તારીફ અને ઉપકારના સખુનો જોડાયલા છે, અને તેજ મુજબ (બાધા

---

૧ વાંચો 'નહલક–ઇ'; સરખાવો ફારસી 'નહાલ'; એનું વાંચણ 'વસવદ–ઇ', ('વસો–વત–ઇ') 'મરજી પ્રમાણે છુંદવામાં આવેલી હોમસલી', એમ પણ થાય. કદાચ, 'નિસન્ગ–ઇ', એટલે 'એક નમુનો'; K મુજબ 'સન્ગ–ઇ,' અને તે યજસ્નેની ક્રીયા વેળાએ આલાતો મુકવા માટેના 'ખ્વાન'ને નામે ઓલખાતા પથ્થર વીષે વાપરી શકાય. ૨ 'નિમૂનક.' ૩ 'મિન ઝક.' ૪ 'આહન્ગ.' ૫ 'દુશીતન;' જો 'કુશીતન' વાંચ્યે તો એનો અર્થ: "(ખોદાને અર્પણ કરેલી)ભેટો માટે પુષ્કલ મહેનત કરવી" એવો થાય, જેમાં 'જાન'ને 'યાન' તરીકે વાંચવો જોઇએ; સરખાવો અવસ્તા 'યાનીમ.' ૬ વાંચો 'પુર–ઝદયીસ્ન'; અવસ્તા 'જદ્,' 'માંગવું.' બીજું વાંચણ 'પુર–ઝાયીસ્ન,' એટલે 'પુરેપુરી ઉત્પતી.' ૭ 'હમબન્દ કર્ત યેગવીમૂનેત.'

૮ 'દુ–ક્રયાત.' ૯ 'અઇધ'ને બદલે 'અએ' વપરાયલો છે.

બાદ) પણ ઉપકાર અને તારીફના સખુનો ફરીથી બોલવામાં, અને ફરીથી (બોદાની) ખુબી ગાવામાં, અને બીજી લાયક ફરજો[૧] બજાવવામાં, એજ
૫ અસલ નેમ જલવી રાખવામાં આવી છે.[૨] (૫) અને ખુશ લાગતા સ્વાદની સાથે ખાણાં અને પીણાંની સંપુર્ણ સફાઇ, પવીત્ર મીયઝદની લાયક ગોઠવણ, અને ખાવાની બાબતમાં હદ બોલંગી નહીં જવાએ[૩] એવી (મધ્યમસરની) સંધળી રૂઢીઓ સમજુ લોકોમાં[૪] ઘણી પસંદ કરવામાં આવે છે.

૨૯ મો–૧ **૨૯ મો.** (૧)અને ફ્રવ ર્દેગાનનાં દીવસોમાં અને (વર્ષનાં) બીજા (પવિત્ર) હંગામોમાં પણ અશો લોકોનાં રવાનો (આ દુન્યામાં) આવવાને શકતીવાન છે, અને તે સાથે વળી આ (દુન્યા)માં હસ્તી ધરાવતી ચીજો[૫] ઉપર તેઓ[૬] (હમેશાં) નેગાહ રાખે છે; તેથી જેમ (દીનથી) જાહેર છે તેમ, આપણું (જીવતાં આદમીઓ) કે જેઓ (હાલમાં) શરીરની સાથે ભેલાયલાં છીયે, અને શરીરવાલાં દેવોની (બસલતનાં આદમીઓ) સાથે કેટલોક ભાગબી[૭] લયે છીયે, તે છતાં (આપણું મરણ પછી) આપણું ભવિષ્યમાં (રવાનની હાલતમાં) મીનોઇ જેહાનમાંથી અત્રે આવવું અને જવું[૮] અનયબ જેવું લાગવું
૨ નહીં જોઇએ. (૨) અને જે (માણસ) પોતાનું તન અને રવાન ભલા મીનોઓને અર્પણ કરેછે તેને અશો લોકોનાં રવાનો પણ ચહડીઆતી પંક્તિનો ગણે છે; તેથી આપણ (જીવતાં આદમીઓ) કે જેઓ અસંખ્ય સવાલો કરનારા છીયે [અને જેનો એક દાખલો આ જવાબ પોતે છે] તેઓને માટે આ બનાવ ઉત્તમ છે કે ફ્રવર્દેગાનનો અયામ વર્ષની આખરીએ, એટલેકે વર્ષનો
૩ અનાજ એકઠો કરવાને વખતે[૯] જરૂર આવે. (૩) અને તે વખતમાં નેકીનાં કામો કરનારા દીનદારો ભલા મીનોઓની આરાધના કરશે, અને સધળી ભલી પેદાયશો જેમાં માણસ સર્વથી અગત્યની હસ્તી ધરાવનાર છે તે પેદા-
૪ યશોની તારીફ કરશે. (૪) જે કારણસર એજ હંગામમાં અશો લોકોનાં રવાનો અને સાથે બીજા ભલા મીનોઇ રૂહો અરસપરસની ભેટોનો[૧૦] સ્વીકાર કરવાને આપણી નજદીક આવેછે.

---

૧ 'ક્રારૂન વજીતારીહ.' ૨ 'અવીસ્પારીત.' ૩ 'અવારૂનીગ.'
૪ અથવા, 'અનુભવીઓ.' ૫ 'આ (દુન્યા) માં જે છે તે.'
૬ 'મૂનિચ' ને બદલે 'અમતિચ' વપરાએલો છે. ૭ 'બહર.'
૮ 'ખૂર્તારીહ.' ૯ 'ચીગૂન હનખૂર્ત ઇ રૂનત.' બીજો અર્થ: ('દુકાળના વખતમાં અનાજ) એકઠો કરી રાખવાનો વખત.' ૧૦. 'હમપત્વહર', 'હમપત્મહર'ને માટે વપરાયલો છે.

૩૦ મો. (૧) અને જે હાથ લોહીથી, મનીથી, અથવા હીમ્રના[૧] (જેવી) શરીરને લગતી કોઇ નિર્જીવ ચીજથી આલુદેહ થયલો હોય, તેને (પ્રવાહી સાથે) ઘણો સંબંધ ધરાવતાં [૨] (પવિત્ર) પાણીનાં (તત્વ)થી પહેલવહેલાં ધોવો નહીં જોઇએ; અને વરસ્યાનાં સ્વચ્છ નીરંગ [૩] સીવાય (બીજી કોઇ પણ ચીજ) વડે વળી ધોવો નહિં જોઇએ. (૨) અને નીરંગથી ધોવા પછીજ તે કે જે સર્વથી સરસ અને ઘણીજ સાફ કરનાર (પવિત્ર) ચીજ પાણી તેથી તેવા હાથને ધોવો જોઇએ. (૩) (એનું) એક કારણ સ્વચ્છ પાણીને નસાની [૪] રીમનીથી બહુ દુર રાખવાનું છે; વળી તે પાણી સઘળી ચીજોનાં ગઑહર [૫] આતશથી પણ (દુર હોવું જોઇએ.) (૪) અને આપણાં માબાપોના ઘણાક રેવાજો (આપણા સંબંધી) ફરજોની બાબત ઉપર લખાયલાં પુસ્તકમાં નોંધવામાં આવ્યાછે જે સ્વચ્છ અને ભેલ વગરની હાલતની [૬] મારફતે તેઓની જાત અને કુટુંબને તંદરોસ્તી ભરેલી હાલતમાં જાલવી રાખવાને [૭] મદદ કરેછે. ૩૦ મો–૧ ૨ ૩ ૪

૩૧ મો. (૧) અને મુવેલાં શરીર ઉપર એક કીયા તરીકે સગની નજર ફરાવવાની મતલબના સંબંધમાં એક સબબ આ છે કે જે બુરી જેરી અસરો (દેવો) શરીરને ઉપયોગ વગરનું અને અશકત બનાવેછે અને જે જાતે નસા છે, તે (અસરો) તે મુવેલાં શરીરમાં જગો ધરાવતી હોય છે,[૮] અને તેથી જ્યાં સુધી શરીર નસાની સ્થીતીમાંથી બદલાઇને (ગીધોથી ખવાઇ જઇને) તેનું [૯] બીજીવાર ઉપયોગમાં આવવું થાય ત્યાં સુધી દુન્યાનો (એટલે કે, જીવતાં માણસોનો) લાભ [૧૦] (તે નસામંદ તનથી સાચવવાની) જરૂર છે. ૩૧ મો–૧

---

૧. સરખાવો અવસ્તા 'હિમ્ર.' ૨. વાંચો 'મયા ઇ નાફ્કતૂમ'; સરખાવો અવસ્તા 'નાફ્.' ૩. 'ગોસ્ન–ઇ ગૂમીઝ ઇ દકયા.' ૪. અથવા, કાંઇપણ કોહાત ઉત્પન કરનારી ચીજ. ૫. 'કાદા ગઑહર'; એનો અર્થ: 'મુખ્ય અથવા અસલ અંશ,' પણ થાય. ૬. 'પવનિચ યઑષદાસ્નીહ–ઇચ'; અથવા, 'પવન ઉઝ–યઑષદાસ્નીહ–ઇચ' 'આપણી બહુ સ્વચ્છ (અથવા ભેલવગરની) હાલતની મારફતે.' ૭. 'ફ્રવીસ્ત નત્રૂનિશ્નીહ.'

૮. એટલેકે, 'અંદર રહ્યાં હોય.' ૯. એટલેકે, શરીરનું.

૧૦. એટલેકે, 'બચાવ,' 'સંભાળ.'

૨ (૨) અને તેજ કારણુસર ખોદાએ પેદા કીધેલું પવીત્રાઇ આપનારૂં તત્વ[૧]
જે આતશ તેને તેમજ સ્વચ્છ મીટીને મુવેલાં શરીરનાં સમાગમથી[૨] દુર રાખવાં
૩ જોઇએ છે. (૩) અને માબાપનાં નવાં જનમેલાં બચ્ચાંની અંદર તેવી જેરી અસર
ફેલાવો નહિં પામે તેને અર્થે, અને આદમીઓની તથા પ્રાણીઓની આબાદી[૩]
અને મોટા લાભને અર્થે, બહુ અગત્યનું છે[૪] કે તે (મુવેલું શરીર) સગ અને
પક્ષીઓનાં શરીરમાં ગલપ અને આમેજ થવા માટેની તેની લાયક જગોએ
૪ પહોંચે.[૫] (૪) અને તેજ મુજબ, અને તેજ કારણુસર તેને (એટલે, લાશને) તે
જાણવરોના ખોરાકનાં સાધન[૬] તરીકે ગણવામાં આવે છે, અને તે (તેને ખાઇ
જવાનાં કામને) તેઓનું ખાસ કામ ગણવામાં આવે છે; વળી સફાઇ અને પવિત્રાઇ
જાળવવા માટે[૭] તેઓને[૮] સ્વાધીન તે (લાશ)ને કરવામાં આવે છે, અને
૫ તે ક્રિયાથી સગાંઓની ફરજ બજાવવામાં આવેલી ગણાય છે. (૫) સગ અથવા
પક્ષી લાશ ઉપર જેવી પોતાની નજર નાખેછે કે જે ખરાબ[૯]
(જેરી) અસરો તે (લાશ)માં સમાયલી હોય છે તે તેની અંદર (વધારે) વાસો
કરી શકતી નથી; પણ (તે જેરી અસરો) કમ થઇ પડી ભાગે[૧૦] છે. (૬)અને
તેઓના તે (તન) માંહેલા[૧૧] વસવાસથી ગંઢીલી ચીજો (તદન)[૧૨] વધારે
ગંઢીલી થાય છે, અને તેજ પ્રમાણમાં નસો પાતલો થઇ જાયછે; અને
(મુવેલું) શરીર પણ બેદોલ[૧૩] બનેછે; અને તે દેખાવ[૧૪] (અથવા હાલત)માં
તેનો સુધારો થાય એમ બનવા જોગ નથી.

---

૧. 'વગ–દાત્ બેના,' એ 'બધ–દાત્ બેના'ને બદલે વપરાયલો છે; અર્થ 'ખોદાએ પેદા કીધેલો પવીત્રાઇ આપનાર.' ૨. 'નસાઇ પીશગાસ.' ૩. 'વેશ ક્રાખ્તીહ,' 'બહોળો સુધારો,' 'સરફરાઝી' 'સંપુર્ણતા;' સરખાવો ફારસી 'ફરાખ' અને 'ફરાખ્તન.' ૪. 'અવીરતર શાયત્.' ૫. 'આઇનીન–ગાસ મતન.' ૬. 'પિશ્ન' અથવા 'પીશૂ.' ૭. 'દકયાગરીહ,' 'પવિત્રાઇ' અથવા 'તંદરોસ્તી' લાવવા માટે. ૮. એટલે, ગીધોને. ૯. અથવા 'તન કોહી જવાને લીધે થતી જેરી અસરો,' જે 'દૂજ'ને નામે ઓલખાયછે. ૧૦. 'નિશીપિશ્ન.' ૧૧. એટલે, 'લાશની અંદરનાં' ૧૨. 'બહરક'; સરખાવે, ફારસી 'બહરક,' 'કચરો.' ૧૩. વાંચો 'વન્જ'; સરખાવો એવોજ ફારસી શબ્દ. ૧૪. 'ચીહરી(હ)' 'દેખાવ.' DM પ્રમાણે નીચે મુજબ વાંચતાં: 'વ તનિચ વ ચોલા વીરાયશ્ન પવન ઝક ચીહરી લા', 'અને શરીરનું અને ગલાંનું સુધરવું પણ એવી હાલતમાં બનવા જોગ નથી.'

૩૨ મો. (૧) (ખોદાની) સંપુર્ણ રીતે બંદગી રોજ બરોજ કરવા સાથે ૩૨ મો–૧
આ રીતે ધર્મી સુધારો થવાનો સવાબ[૧] જોડાયલો છે; અને તે ઉપરાંત
તેનાં ફળ તરીકે ખોદાની પરસ્તેશ કરનારાઓમાં પોતા તરફની ફરજ બજા-
વનારાં રવાનની ભલાઇ[૨], ફાયદો કરનારૂં ભલું ડહાપણ, પ્રમાણીક
શિક્ષણ, દોલતની પુસ્કલ વૃદ્ધી[૩], અને બીજાં ઉત્તમ સુખસાંધનો[૪]
મજબુત વાસો[૫] કરેછે. (૨) અને જે કાંઇ બુખ્ત–મસરેહે આ દુનીયાની ૨
હસ્તીઓની આબાદી વીષે વર્ણવ્યું છે [૬] તેના સંબંધમાં અમો વળી એમ
કહીએ છીયે કે જે જીત મેલવનારાંઓ, ફતેહમંદ થયલા સરદારોનું તાજ
અને બીજો સંગાર મેલવવાને ખંતથી આતુર હોય [૭] અને તે ફતેહની
નીશાણો)ને માથાં અને ગરદન ઉપર પહોરવા તેઓ માંગતાં હોય, તો પાદ-
શાહોની સનમુખ પાછા ફરવાનું (ફકત શાબાશીનું માન) મેલવવાને માટે તેઓએ
લડવું નહીં; પણ લડાઇનાં મેદાનમાં દીનના કાયદાનું રક્ષણ કરવાને માટે
તેઓએ બનતી કોશેશ કરવી. (૩) ભલાઇની જાહોરાતનો તેજ એક (દીનનો) ૩
કાયદો ત્યારે આ દુન્યામાં સર્વેથી સરસ દરજ્જેનો છે, જો તેમ નહીં હોય[૮]
તો બેહેસ્તને માટે લાયક થવા જેવું કાંઇ નથી. (૪) છેલ્લા જમાનામાં, ૪
[નિતીની કોતાઇને લીધે નીપજતાં રવાનના પુસ્કલ નિરાશીનાં દુઃખથી પેદા
થતી ખામી અને નબલાઇને લીધે,] કોઇ વચ્ચે નહીં પડતું તે માટેની
ફર્યાદ ખોદાની પરસ્તેશ કરનારાઓમાં રહેશે નહિ, અને તે (ભલા મીનો)ઓ
તેવી (પરસ્તેશ કરનારાઓને) નિત્ય સંતોષીપણાને લીધે,[૯] તેમજ ધાસ્તી.
બીહક, તકદીર, અને (આ દુન્યામાં) શાંતી વગરનું જે મરણ કે કેટલાકોની
સરજત છે તેવા સઘળા બનાવો વગરની ઉમેદને લીધે આબાદી[૧૦] બક્ષશે.
(૫) બુલંદ અને પ્રતાપી કામો વીષે દર્યાફત કરવાનું (શિક્ષણ આપવું,) વખતો ૫
વખત વલી જે લુટો દેવની પરસ્તેશ કરનારાઓ ભેગી કરે છે તેને ઝેર તરીકે

---

૧ 'સઝાકીહ.' ૨ 'નિસ્મ.' ૩ 'વેશ ફ્રાખ્તિશ્નીગ.' ૪ અસલ અર્થ, 'ભલાઇઓ.' ૫ 'વેશ માહમાનીહ.' ૬ અથવા, 'આબાદીનાં સાધન તરીકે ગણ્યું છે.' ૭ 'નીયાઝક યઅૉન–ઇ'; સરખાવો અવસ્તા 'યઅૉન' 'ખંત' (વંદીદાદ, ફર્ગર્દ ૪, ૪૫); અથવા 'નીયાઝકોઇનન્દ', એટલે, 'તેઓ માંગતા હોય, અથવા આતુર હોય.' ૮ 'હત ઝક લા આંન્ગૂન.' ૯ અથવા, 'જોઇએ એટલું મલવાને લીધે.' ૧૦ 'પિશ્નીહ'; સરખાવો અવસ્તા 'પીથ્વ,' 'રેલજેલ.'

ગણવું, રાસ્તીથી જેહમત કરવામાં સંતોષ મેળવવો, અને પોતાના ધંધા માટે મેહેનત કરવી, (એ સઘળી બાબતો) દીનનાં ભલાં શિક્ષણ[૧] ની અનેધમ ચુસ્ત લોકોનાં સારાં યકીન અને પુછપરછની લાયકાત પુરવાર કરવાને મોતેબર સબબો છે કે જે ચુસ્ત લોકો (દીનની) ફીલસુફીની મીનોઇ સતાનાં સંબંધમાં દીનનાં શિક્ષણ અને યકીન અને તેની આસપાસ પડતા પ્રકાશ વીષે માહીતગાર
૬ થવાને બહુ આતુર હોય છે. (૬) જેઓએ તે (દીન) વિષે બારીક તપાસ કરી છે અને તેની સમજ મેલવી છે, અને તે ઉપરથી તે (દીન)ને રવાનની બોખ્તગી મેલવવાનાં સાધન તરીકે ગણી છે, તેઓમાં તે બુખ્ત-મસરેહ કાંઇ કમ વાકેફીનો માણસ નથી.[૨]

૩૩ મો-૧ **૩૩ મો.** (૧)અને વળી જેઓ (કુદરતી આંખે) આંધલાં છે તેઓ ધર્મન જ્ઞાનની (મદદથી) બુરાંઓની ખાહીમાં પડી જતા નથી; વળી એક પ્રમાણીક અને (દીનમાં) યકીનદાર આદમી ખેતીવાડીના હથ્યાર[૩] મીસાલે છે, અને તે (બુરા
૨ ઓની) ખાહીમાંથી ઇન્સાનોને બચાવનાર જેવો છે. (૨) (ઉપર જણાવેલાં)
૩ લોકોની વચમાં ઠગારાં અને લોભી લોકો દુશ્મન જેવાં છે. (૩) જેનામાં કુદરતી ડહાપણનું જોર જ્ઞાન સાથે ખચ્ચીત[૪] જોડાયલું છે, અને જે માણસ વળી પેદાયશનાં યકીનની રાહ મુજબ, ખચ્ચીત મોજેજાનાં રસ્તાપર,[૫] ચાલનાર છે તેજ આદમી અશો ચુંટણી કરનારાઓની દોલતની શોધ નહીં કરનારાઓ[૬] સામે તે (જોર) ને ટકાવી શકશે, અને તે રીતે (પ્રાણીઓની સામે) જે હમેશનું નુકસાન છે તે ઉરાડી નાખશે,[૭] અને આ રીતે તે માણસ માઝદયસની દીનનાં અલંકાર ડહાપણથી જાણીતો થશે અને તેના રાહબર તરીકે ગણાશે.

---

૧ 'કુદાનાગીહ.' ૨ બોલેબોલનો અર્થ, 'કાંઇ ઓછો તેવો નથી.'

૩ સરખાવો ફારસી બોલ 'દસ્તઆહન્ગ.'

૪ ફારસી 'હમાન'ને અર્થે આ શબ્દ વપરાયલો છે.

૫ DM મુજબ 'અવદ-રાસ'; K મુજબ 'અવી-રાસ' 'ન પહોંચી શકાય એવો.'

૬ 'કમ વિજૂસ્તારાન ૪ કૂચીતારાન ચશુનાન.' ૭. 'વાયીનેન્દ.'

મુંબઇ, "સાંજ વર્તમાન" પ્રેસમાં છાપ્યું છે.

દીનકર્દ, પુસ્તક છઠું.

એકજ ખોદાવંદ મઝદને માનનારા, અને તેની દીનના અસલ ખાલેસ મતો મુજબ ચાલતા, દીનદારોને લગતા કાયદાઓથી કાયમ થયેલી ખોદાઇ દીનના મજબુત એતેકાદ[૧] ને લીધે, પેદા કરનાર અહુરમઝદની ખુશનુદ્દી[૨] હોજો !

(દીનકર્દનું) છઠું પુસ્તક એ માઝદયસ્નની દીનદારોનાં યકીનને માટેનાં પાક દાદારે જાહેર કીધેલી દીનના ફરમાણો તરીકે,[૩] અસલ મત ધરાવનારા દીનદારો જે ધર્મ મત મુજબ પોતે વર્તતા હતા, અને જે મત ને પુષ્ટિ આપતા હતા,[૪] તે વિષે (છે).

૧ લું. (૧) કદીમ જમાનાના માઝદયસ્નાનોમાં જેઓ અસ્લાફ દાનેશમંદો હતા તેઓ એવું માનતા હતા કેઃ ઇન્સાનોની હૈયાતીમાં પેદા થતા વિચારમાં એક ભલી શક્તિ (યઝત) જેમ જગા ધરાવે છે, તેમ વળી એક બુરી શક્તિ ૧ લું–૧

---

૧ 'વાવરીગાનીહ;' એ બોલ અવસ્તા 'વૅરે'ના બેવડાં રૂપપરથી નીકલ્યોછે; એને ફા૦ 'બાવર' સાથે સરખાવો.

૨ પહલવી બોલોઃ 'સ્નાયસ્ને દાતાર અહુરમઝદ,' અવસ્તાના બોલો 'ક્ષ્નઓથ્ર અહુરહે મઝદાઓ'નો તરજુમો છે.

૩ 'નિસંગી;' સરખાવો અ૦ 'નિ' અને 'સંઘહ', નસીહતભરેલા સખુનો. એ બોલને જો 'નસુગી' વાંચીએ તો તે કદાચ 'નસ્કી' (પાક કેતાબ)નું બગડેલું રૂપ હોય. એજ બોલ દીનકર્દના નવમાં દફ્તરના બીજા ફકરામાં પણ નજર આવે છે. ડા૦ વેસ્ટ એ બોલને 'વસંગ' વાંચી ઇંતેખાબનો અર્થ કરે છે, જુવોઃ 'દાતિસ્તાન', બાબ ૬૪ મો, નોટ ૩ જી, સફો ૨૬૯.

૪ પહલવી બોબારતનો અર્થ એમબી થાય કે, 'જે ફરમાનોને તેઓએ રચીને સાચવી રાખ્યા હતા.' જુવો S.B. E. નું ૧૮ મું વૉલ્યુમ, સફો ૨૬૯ મો, નોટ ૩ જી.

૨ (દુજ) (તે વિચારને પહોંચવાના) રસ્તા ઉપર કાબુ ધરાવે છે.(૨) તેમજ વિચારથી
પેદા થતાં વચનમાં જેમ એક ભલી 'શક્તિ જગા ધરાવેછે, તેમ વળી એક ભુંડી
૩ શક્તિ (તેને પહોંચતા) રસ્તા ઉપર કાબુ ધરાવેછે. (૩)તેમજ વિચારથી પેદા થતાં
કામમાં જેમ એક નેક શક્તિ જગા ધરાવેછે, તેમ વળી એક બદ શક્તિ
૪ તેને (પહોંચવાના) માર્ગ ઉપર કાબુ ધરાવેછે. (૪) એ મુજબ જીંદગીને
સબબે પેદા થતી લાગણીમાં ભલું મન (વોહુમન્) જેમ જગા ધરાવેછે,
તેમ વળી ભુડું મન (અકોમન્) (તેને પહોંચવાના) માર્ગ ઉપર કાબુ ધરાવેછે.
૫ (૫) અને દીલની લાગણીથી પેદા થતી ખાહેશમાં સદગુણી તાબેદારી (સ્રોષ) જેમ
જગા ધરાવેછે, તેમ વળી ગઝબ યા ક્રોધ (અએષ્મ) (તેને પહોંચવાના)
૬ માર્ગ ઉપર કાબુ ધરાવેછે. (૬) અને તેવી ખાહેશથી પેદા થતા વિચારમાં ઉમ્દા
ફીદાગીરી (સ્પેન્દોમત્) જેમ જગા ધરાવેછે, તેમ વળી તિરસ્કારી દૂર્ગુણ
૭ (દુજે તરોકમત્) (તેને પહોંચતા) માર્ગ ઉપર કાબુ ધરાવેછે. (૭) અને
વિચારથી પેદા થતા સખુનની અંદર જેમ ડહાપણ (ખ્રત્) જગા ધરાવેછે,
૮ તેમ વળી શેહવત (વરૂન) (તેને પહોંચતા) માર્ગ ઉપર કાબુ ધરાવેછે. (૮) અને
સખુનથી પેદા થતાં કામમાં દયાનતદારી (દએન) જેમ જગા ધરાવેછે, તેમ વળી
એંટાળપણું (ખુત્દુશ્કી) યા ખુદગર્ઝી (તેને પહોંચતા) માર્ગ ઉપર કાબુ
૯ ધરાવે છે.[1] (૯) વાસ્તે એ બદીઓ આએ એટલા માર્ગો અને રસ્તાઓમાં
૧૦ ઇન્સાનો સામે લડેછે. (૧૦) તેથી કરી જે કોઇ આએ એટલા માર્ગો
અને રસ્તાઓમાં (બદીના બંદથી) છુટકારો મેળવેછે તેણે તમામ જગાઓમાં
૧૧ એ છુટકારો મેળવેલો (સમજવો). (૧૧) પણ જે કોઇ (એ બદીઓના) ફરેબમાં
ફસેછે તે તે બદીના હાથમાં જઇ પડેછે, અને તે પછી પોતા ઉપર કાબુ
ધરાવી શકતો નથી; અને જે મુજબ તેનો ભુંડો ગુણ (દુજ) તેને ફરમાવેછે
૧૨ તે મુજબજ તે વર્તેછે. (૧૨)આપણું ઇન્સાનોએ હુશ્યાર રહેવું જોઇએ કે
યઝદાંની (યાને ખોદાની) રાહ ઉપર આપણે સાબેત રહયે, અને બદ શક્તિઓ
મુજબ નહિ ચાલ્યે.

૨ જુ,– ૧ ૨ જું. (૧) તેઓ વળી એવું વિચારતા હતા કે : ખવાસ તે ભલો છે
કે જેથી કરી એક જણ જે કાંઇ પોતા વાસ્તે નેક નહિ હોય[2] તે કોઇ
૨ બીજા વાસ્તે પણ કરે નહિ. (૨) અને સારૂં ડહાપણ તેજ એક છે કે

---

૧ જુવો દસ્તુરજી પેશોતનજીના 'ગંજે શાયગાન'નો ફ૦ ૧૩૬ મો.
૨ જુવો દસ્તુરજી પેશોતનજીવાળી 'અંદર્ઝે આત્રોપાત'નો ફ૦ ૮ મો.

જેથી (માણસ) પોતાને જે ફાએદો થયો હોય તેનું ફળ પીછાને અને તે ફળ કેમ ચાખવું તે જાણે; તેમજ જે આફત કે નુકસાન થયાં નહિ હોય તે પોતે ખરીદે[1] નહિ. (૩) અને સમજ શક્તિ તેજ સારી છે કે જેથી એક માણસ જે કાંઇ નહિ જાણતો હોય તે વિષે બરાબર સમજે કે, "હું એ ચીજ નથી જાણતો." ૩

૩ જું. (૧) તેઓ એમ પણ માનતા હતા કે: દરેક જણને તારો દોસ્ત ગણ; એજ તારે વાસ્તે ખરૂં ડહાપણ છે. (૨) તેઓને તારા ખેશીઓ ગણ; એજ તારે વાસ્તે ખરૂં અંતઃકરણ છે. (૩) તેઓ સાથે નેકી કર; એજ તારે વાસ્તે ખરૂં રવાન છે.[2] ૩ જું–૧ ૨ ૩

૪ થું. (૧) તેઓ એવું પણ માનતા હતા કે: (ખરો) ખવાસ (હએમ) તે છે કે જે બીજાને[3] ફરેબ દેતો નથી. (૨) અને ડહાપણ (પ્રત્) તે છે કે જે પોતાને ફરેબ દેતું નથી. (૩) અને ખુદાતર્સી ખવાસ (દએન) તે છે કે જે કાંઇ કામ તે સવાબ તરીકે જાણે તે અમલમાં લાવે. ૪ થું–૧ ૨ ૩

૫ મું. (૧) તેઓ એમ પણ માનતા હતા કે: જે એક ચીજને સવાબ તરીકે નહિ પીછાને અને તે છતાં તે અમલમાં લાવે તે મગરૂરી (તર્ મીનિશ્ની) કહેવાય. (૨) મગરૂરી (તર્ મીનિશ્ની) ખરા કુદરતી ખવાસ (હએમ્)ની સામે થનાર છે. (૩) જે એક ચીજને ગુનાહ તરીકે પીછાને અને તે છતાં તે કરે તે અનીતિ (વરનીગી.) (૪) અનીતિ (વરનીગી) ડહાપણ (પ્રત્) ની સામે થનાર છે. (૫) જે એક ચીજ સવાબ છે યા ગુનાહ છે તે પીછાને નહિ, અને તે વિષે નકકી વાકેફ થાય, તે અગાઉ તે કરે, તે એંટાલપણું (ખુત્દુશગી) છે. (૬) એંટાલપણું (ખુત્દુશગી) ઇમાનદારી (દએન) ની સામે થનાર છે. ૫ મું–૧ ૨ ૩ ૪–૫ ૬

---

૧ 'વહાક લા દેખ્નુનેત (યેદુનેત);' સરખાવો ફારસી 'બહા બુરદન' કીમત ભરવા લઇ જવી; અથવા, 'તેને કોઇ દુખ કે અડચણ પહોંચી નહી હોય તે વાસ્તે રંજીદા થતો નથી,' કેમકે 'વહાક'ને બદલે 'વાક' 'વાય' (એટલે દુખ) વાંચી શકાય. જુવો 'ગંજે શાયગાન', ફ. ૧૮ મો.

૨ એની મતલબ એ છે કે આપણી હરએક રહાની હાલતને તેની રાસ્ત અને કુદરતી હાલતમાં રાખીયે તો તે તદન ભલી હોયછે; વાસ્તે હરએક ઇનસાનને લાજમ છે કે એવી હાલતને તેને લગતી ઉત્તમ તાલીમથી પાક રાખવી. આ ફકરો ખચ્ચીતજ ઘણા ઉંડાં ડહાપણથી ભરેલો છે.

૩ અસલ અર્થ 'શખ્સને'.

૬ઠું–૧ ૬ ઠું. (૧) તેઓ એવું પણ માનતા હતા કે: ખરો ખવાસ (હઐમ) ડહાપણ (ના અર્થ) માં સમાયલો નથી; પણ ડહાપણ (ખ્રત) ખરા
૨ ખવાસમાં સમાયલું છે. (૨) અને ઇમાનદારી (દએન) ડહાપણ અને
૩ ખરા ખવાસ બન્નેમાં સમાયલું છે. (૩) મીનોઇ ચીજો ખરા ખવાસ મુજબ રચાયલી જણાયલી છે; **તનનું** ડહાપણથી રક્ષણ થાયછે, જ્યારે એ બન્નેનાં જોડાણથી **રવાન** મુક્તિ મેળવેછે.

૭મું. ૭મું. તેઓ આ એમ પણ માનતા હતા કે: શરમ તે છે કે જેથી ગુનાહ કરવાનું છોડતાં નથી; અને ઇજ્જત[1] તે છે કે જેથી (લોકો) સવાબ કરવાનું છોડતાં નથી.

૮મું. ૮મું. તેઓ એવું પણ માનતા હતા કે: અસલ મત ધરાવનારા (પૉર્યોતકેશીઓની) દીનમાં બેગુનાહપણું એ મુખ્ય નીયમ છે.

૯મું. ૯મું. તેઓ એવું પણ માનતા હતા કે: ફરજ બજાવનાર તે થઇ શકે કે જે સારાં અને નરસાં વિશે સમજદાર હોય.

૧૦મું. ૧૦મું. તેઓ એમ પણ માનતા હતા કે: દીનની જુસ્તેજુઇ (યા દરકાર[2]) ત્યારે જણાય કે જ્યારે એક ઇન્સાન જે કાંઇ દીનદારીનું જ્ઞાન[3] યાદદાસ્તમાં ધરાવતો હોય તે મુજબ તેને પોતાનાં કામોથી તે અમલમાં લાવે.

૧૧મું. ૧૧મું. તેઓ એવું પણ માનતા હતા કે: અહુરમઝદ ખોદાએ આએ દુન્યાને નેક ખવાસ મુજબ પેદા કીધીછે; તેને તે ડહાપણથી જાળવેછે, અને ખરી સમજદારીથી તેને પોતા તરફ પાછી લાવેછે.

૧૨મું–૧ ૧૨મું. (૧) તેઓ એમ પણ માનતા હતા કે: નુકસાનકારક મીનો (અહરમન્) એ દરેક ચીજ અહુરમઝદને નુકસાન (પહોંચાડવાના ખ્યાલ)થી પેદા કીધી; (પણ) જ્યારે તેણે તે બનાવી, ત્યારે તે (ચીજો) તેને પોતાનેજ
૨ નુકસાનકારક અને અહુરમઝદને ફાયદાભરી (જણાઇ). (૨) અહુરમઝદે દરેક ચીજ ફકત પોતાના ફાયદા વાસ્તે બનાવી; (પણ) જ્યારે તે પેદા થઇ

---

૧ 'નંગ'; ફા૦ 'નંગ' ઇજ્જત; એ બોલનો અર્થ ઇજ્જત વગરનો થી થાએછે.
૨ ફા૦ 'શિગાલીશ્ન', દરકાર, સંભાળ.
૩ 'કીરફી'; ફા૦ 'કીર' કોઇ ભેદી જ્ઞાન.

ત્યારે તે તેને વાસ્તે જેમ ફાયદાભરી નીવડી તેમ બુરા મીનો (અહરમન્) વાસ્તે નુકસાનકારક થઇ પડી. [૧]

૧૩મું. (૧) તેઓ એમ પણ માનતા હતા કેઃ ઇન્સાનને આએ ત્રણ ચીજો (પર ધ્યાન આપવાનું)છેઃ—ઘણીજ સારી રીતે ફરજદારી સમજીને જેહાન (નાં લોકો) ઉપર નેગાહ રાખવી; જે ગુનેહગાર પોતાના ગુનાહથી કરીને પેદાયશનો વેરી [૨] થતો હોય તેને (કશી) ઇજત [૩] આપવી નહી; અને સવાબના બદલા વાસ્તે ભલા મીનોઓથી ખાહેશ કરવી. (૨) જેહાન તરફ નેગાહ રાખવા વિષે તેઓ એવું કહી ગયા છે કેઃ હર કોઇએ પોતા વાસ્તેથી નેગાહ રાખવી કેઃ "મારે શું ઇચ્છવું જોઇએ?" "મારે હમેશાં શું બજાવવું જોઇએ?" ૧૩મું–૧ ૨

૧૪મું. (૧) તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ ત્રણ ચીજ ઘણીજ સખ્ત રીતે અમલમાં લાવવી; એટલે આ વળી એક છે કે ગુનેહગારને તેના ગુનાહને ફીજે ઇજત આપવી નહિ. (૨)અને એક આ છે કે એક ખોટા ધર્મવાળો માણસ સાહુખી અને દોલત જે ધરાવતો હોય તો તેને ખાતર તેની વખાણ કરવી નહિ. (૩) અને એક વળી આ છે કે સવાબનો બદલો ભલી મીનોઇ રૂહોથી મેળવવાની ઉમેદ રાખવી; નહિ કે દુન્યાઇ હસ્તીઓ યા ગેતીનાં આદમીઓથી (તેવી ઉમેદ રાખવી). ૧૪મું–૧ ૨ ૩

---

૧ એમાં એવી મતલબ સમાયલી છે કે અહરમને પોતાની ચીજો પેદા કરતી વખતે બદ દીઆનત રાખી હતી અને અહુરમઝદને નુકસાન કરવાની ધારણા રાખી હતી; પણ તેની ધારણા કરતાં તેની પેદાયશ ઉલટીજ નીવડી, અને પોતાની ચીજો પેદા કરવામાં તેની મતલબ સરી નહી. જ્યારે જો કે અહુરમઝદે તો કોઇનું બુરું ઇચ્છયું નહી હતું, અને ફકત પોતાની ખાહેશ મુજબનું ફાયદાભર્યું કામ પાર પાડવાનીજ ધારણા રાખી હતી તે છતાં તેની પેદાયશ આખરે જ્યારે તેને પોતાને ફાએદાભરી થઇ પડી, ત્યારે ખુદ પોતાના ખવાસથી અહરમનને તો તે નુકસાનભરી થઇ પડી. અહુરમઝદ અને અહરમનને એ વીચાર લાગુ પડતો બાજુ રાખીએ તો માણસની જીંદગીમાં ઘડીઘડીએ નજર આવતો અનુભવ એમાં માલમ પડી આવેછે. જુવો S. B. E. ના ૨૪ મા વૉલ્યુમનો ૩૪ મો સફો; મીનોખેરદના ૮ મા બાબના ૨૨–૨૬ ફકરા.

૨ 'પઇદીયાર' એ 'પઇતીયાર'નું બીગડેલું રૂપ જણાયછે. એ બોલ 'પરખાર' દુશ્મનથી વંચાય; યા 'પીશ્યાર' વંચાય; ફા૦ 'પીશ્યાર,' એક નોકર જે પાપી કામમાં નોકરી બજાવેછે તે.

૩ 'ખૂનીનીતન', નામના ભરેલું બનાવવું; ફા૦ 'ખનીદન', નામના મેળવવી.

૧૫મું. **૧૫મું.** [તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ જે માફ નહિ થઇ શકે[1] તે તરફ કોઇએ અખાડા કરી જવા નહિ, અને એવી રીતે અખાડા કીધેલાંને ટેકાવવું નહિ.]

૧૬મું–૧ **૧૬મું.** (૧) તેઓ એવું વળી માનતા હતા કેઃ હરકોઇ ઇન્સાને દરેક જગાએ અને દરેક વખતે બહેશ્તની નેક ખુબી અને દોજખની
૨ નુકસાનભરી ખરાબી વિષેની મીનોઈ બાબત યાદ રાખવી. (૨) જે સંજોગો વચ્ચે આસાની, નેકી અને રામશ્ની તેને પહોંચી હોય ત્યારે તેણે એવો દરયાફ્ત કરવો કે જ્યારે અહિંઆંથી આટલું નેક છે ત્યારે તો ખચ્ચીત બહેશ્તમાંથી નેકજ હોવું જોઇએ; અને જે સંજોગો વચ્ચે તંગી, નુકસાન, હલાકી અને દુઃખ દરદ તેને ઘણું પહોંચ્યું હોય ત્યારે તેણે એમજ અંદેશો કરવો કે જ્યારે અહિંઆંથી આટલી બધી હલાકીછે
૩ ત્યારે તો ખચ્ચીત દોજખમાં હલાકીજ હોવી જોઇએ.[2] (૩) તે છતાં અહુરમઝદની જે ઘણા પ્રકારની બક્ષેશો છે તે જે કોઇને મલેલી હોય છે તેને પેલી જીંદગીમાં હલાકી હોતી નથી; જો કે અહિંઆં તો આટલી બધી હલાકી ખમવી પડે છે.[3]

૧૭મું–૧ **૧૭મું.** (૧) તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ ઇન્સાનમાં સૌથી સુખી તે છે કે જેણે પોતાની સમજદારીની દુરસ્તીમાં એવી ચીલે

---

૧ કદાચ 'અપુક્ષાયિશ્ન' વંચાય; સરખાવો ફા૦ 'પુખ્શીદન' દલગીર કરવું

૨ ઉપર એજ મુવાફેકના જે બોલો વપરાયાછે તે ધ્યાનમાં રાખ્યે તો 'હવત' બોલને બદલે 'હુમન્ત' હોવો જોઇએ; ફાઇલોંજીને કાયદે જે 'મીન' ને 'આ' તરીકે વાંચવો જોઇએ તેવાં વાંચન સબબે ટેક્ષ્ટનાં લખનારથી 'હવાત' વંચાવાથી તે ભુલમાં 'હવત' લખાયો હોય; વાસ્તે એ બોલને 'હવાત' વાંચી શકાય એમ છે.

૩ આએ વાકય અત્રે એટલા વાસ્તે લખાયલો લાગેછે કે ઉપલાં લખાણ પરથી કોઇ કંઇ ગેરસમજુતીમાં ઉતરી પડે નહી. જ્યારે એમ લખવામાં આવ્યુ છે કે અત્રે હલાકીનો અનુભવ મેળવ્યાથી હવે પછીની જીંદગીમાંથી હલાકી હોય એવું વીચારવું, તેપરથી એવું સમજાવવાની મતલબ રાખી નથી કે જો કોઇ અત્રે હલાકી ખમે તો તેને હવે પછીની જીંદગીમાંથી હલાકી મલવીજ જોઇએ; ખચ્ચીતજ કોઇ ગમે એટલોથી અત્રે હલાક થયો હોય, તોથી જો તે બોદાના આશીર્વાદ મેળવવા લાયકનો થયો હોય તો પછી મરણ પછીની જીંદગીમાં તે કોઇપણ જાતની હલાકી વગરનો અને બેહશ્તનું સુખ ભોગવનારો થાય.

હાથ ધરી અને બન્નવી હોય કે જેથી આકેબતને રોજે ન્યારે આ ગેતીની ચીજે જતી રહે ત્યારે તેને એવી ખાહેશ થાય કેઃ—" અરે હું ઇચ્છું છું[1] કે (એ ચીજે) મારાથી હજુરખી વધારે થઇ હતે ! " (૨) ન્યારે ૨
તે ચીજથી ઘણુંજ પરહેઝ રહેવું કે જેને વાસ્તે આકેબતને રોજે એવી ખાહેશ થાય કેઃ—" અરે હું ઇચ્છું છું[1] કે (એ ચીજે) મેં હાથ ધરીજ નહિ હતે અને ફીધીજ નહિ હતે ! "

૧૮ મું. તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ અશોઇને આગળ વધતીજ રાખવી ૧૮ મું.
જોઇએ, ન્યારે ગુનાહને આજેઝ અને તરછોડેલો[2] રાખવો જોઇએ.

૧૯ મું. તેઓ એમ પણ માનતા હતા કેઃ અશોઇમાં મુખ્ય ચીજ તે હોવી ૧૯ મું.
જોઇએ કે જે દરેક જણ કરી શકે, અને જે અહુરમઝદ ખોદાએ દરેક જણથી ઇચ્છે, અને જે કોઇ પોતાની ખુશી વગર[3] કરે નહિ.

૨૦ મું. તેઓ એ ચીજ વિશે આ પ્રમાણે કહી ગયા છે કેઃ જે કોઇ ૨૦ મું.
શખ્સ સેપાસ અને સેતાયશ લાયકના ખોદાવંદ (યઝદાંન) નો દોસ્ત હોય છે તે એવા (સેપાસ અને સેતાયશ લાયકના) ખોદાવંદની દોસ્તીથી પોતાનું મન હરગેઝ ફેરવતો[4] નથી.

૨૧ મું. (૧) તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ દીનની ગુમરાહી (અહરમોગીહ) ૨૧ મું–૧
નાં મુખ્ય મુળનો નાશ થવો જોઇએ છે. (૨) ન્યારે તે શરૂઆતમાં જેહાનમાં ૨
દાખલ થાએછે ત્યારે સર્વે ઇન્સાનો પોતાના રવાનની અંદર એકીન ધરાવતાં હોએછે, અને (ગુમરાહી) ગાલેબ નહિ હોવાને સબબે તેઓ સુખી હોયછે. (૩) ૩
પણ ન્યારે તે ગાલેબીને દરજ્જે પહોંચેછે ત્યારે તેઓનો મોટો ભાગ ગુમરાહીને

---

૧ ફા૦ ' કાચ', અરે હું ઇચ્છું છું કે.

૨ ફા૦ 'રપુઝગાર' બેદરકાર, જુવો ' અંદર્ઝે ખુસ્રો ઇ કવાતાન', બોલો ' બઝક પવન રંજ રપૂજ '

૩ ' અગરકીહા, ' ફા૦ ' ગરઇદન ', અવ૦ ' વર્, ' એતેકાદ રાખવો, રાજી હોવું, અથવા ' અદેરન્ગીહા, ' ઢીલ વગર; યાતો ' અદરગીહા, ' જુડી મતલબ વગર, વાંચી શકાય.

૪ ' નકસોનતન ' બગાડવું, ઉપરથી અર્થ લેવાય.

૪ મળેલી સાહેબીને સબબે પોતાનું યકીન[૧] છોડી જાયછે. (૪)અને વળી આખરે ઇન્સાનો એકીન છોડવાનાં સબબમૈ લીધે આબાદ હોતાં નથી.[૨]

૨૨ મું. **૨૨ મું.** તેઓ એવું વળી માનતા હતા કેઃ સર્વે સાથે ભલાઇ કરવી જોઇએ, અને કોઇ પણ સાથે બદી નહિ કરવી જોઇએ.

૨૩ મું–૧ **૨૩ મું.** (૧) તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ દીનની અંદર નિચે મુજબ પાંચ ચીજો સર્વોત્તમ (જણાવેલી છે):–રાસ્તિ (રાસ્તીહ), સખાવત (રાતીહ), ખુખી (હુનરઅઉમન્દીહ), કાએલ્યત ([illegible]શાગીહ), અને

૨ વાજબી સેફારશ (દાતક ગુબીહ). (૨)રાસ્તિ તે [illegible]સ છે કે જેથી અહુરમઝદની પેદાયશમાં જેથી કોઇ તે અમલમાં લ[illegible]અને જેની સાથે તે અમલમાં લાવે, તે જ્યારેથી તેની સાથે અમલમાં [illegible]તેને એટલો

૩ વધુ ફાયદો હાંસલ થાય. (૩) સખાવત તે ઉત્તમ [illegible]કોઇને હરકોઇ બક્ષેશ કરે તે જેને બક્ષેશ કીધી હોય તેથી તે[illegible]થી દુન્યવી ચીજોમાં તેનીથી કાંઇ બદલો મળે એવી કશી ઉમેદ ધરવે નહિ; અને તેનામાં આએ પણ નહિ હોવું જોઇએ કે જેની તરફ તેણે (એવી મહેરબાની) કીધી હોય તેની તરફથી ઉપકાર અને આબાદીની તે પોતાને માટે ઇચ્છા રાખે.[૩]

૪ (૪) ખુખી યા નેકી તે ઉત્તમ છે કે જેથી હરકોઇ શખ્સ મીનોઇ બુરી શક્તિ (દ્રુજ) સાથે લડે; અને લોભ, અદેખાઇ, મુખાઁઇ, ક્રોધ, અને એહોરમતી[૪] ની આ પાંચ બુરી શક્તિઓ જેવી હર કોઇ બુરી શક્તિને

૫ પોતા ઉપર ગાલેબ થવા દે નહિ. (૫) કાએલ્યત યા ઉદ્યોગ તે ઉત્તમ છે કે જેથી જે કાંઇ કામ થતું હોય તે એવું કીધું હોય કે હરકોઇ વખતે (તે કરનાર ધણી) પોતે બેગુમાન હોય કે અગર તેજ ઘડીએ જો તે ગુજરી જાય તોબી તેણે

૬ કીધેલાથી જુદું કાંઇબી (કોઇને) કરવું પડે નહિ. (૬) વાજબી સેફારશ તે

---

૧ 'વીરૂયિશ્ન'; ફા૦ 'ગરૂઇદન', એકીન રાખવું; અથવા તો એ બોલ 'વીરૂદીશ્ન', સુધારો, હોય. જુવો અવ૦ 'રૂધ,' વધવું.

૨ વારંવાર આવતું જરથોસ્તી મત અત્રે સમાયલું છે કે શાંતી, દુરસ્તી, આબાદાની અને સુંખ એ અસલ્યાતથીજ સદગુણ સાથે સંબંધ ધરાવેછે અને જોડાયલાં છે, બલકે તેની અંદરજ સમાયલાં છે.

૩ કદાચ એ બોલ 'નીશીગાન,' ફા૦ 'નીશીક' દેવાદાર, બી વંચાય.

૪ એજ 'નંગ' બોલ આગળ એથી ઉલ્ટી 'હોરમત'ની મતલબે વપરાયલો આપણે જોઇ ગયા છીયે તે ધ્યાન પુગાડવા જોગ છે. ફારસીમાં પણ એવીજ રીતે એ બોલના બે ઉલ્ટા અર્થો થાય છે.

ઉત્તમ છે કે જેથી એક જણ એવા કોઇ શખ્સ વાસ્તે બે બોલ સીફારશનાં કહે કે જેને વાસ્તે કોઇ કાંઇ કહેતા નથી, અને જે પોતાની તંગી અને ફરીઆદ [૧] કોઇને કહેવાને શકિતવાન નથી; એવો માણસ પોતાનાં રવાનનો, તેમજ કોઇ દુઃખી ગરીબનો, અવાજ અને પારકા માણસનાં તથા જેહાનનાં દુખની ફરીયાદ છ મહિ-રબાની વરસાવનારી અમર્ગ હસ્તીઓ (યાને છ અમશાસ્પંદો) સનમુખ રજુ કરે છે.

૨૪ મું. તેઓ એવું વળી માનતા હતા કેઃ ડહાપણ કામની અંદર, ખવાસ હકુમતમાં, અને દોસ્ત મુશ્કેલીમાં માલમ પડી આવે છે. ૨૪ મું.

૨૫ મું. (૧) તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ ડહાપણોમાંનું સૌથી ઉત્તમ ડહાપણ તે છે કે જેથી (તે ધરાવનાર) આએ તનને એવી રીતે જાળવી રાખી શકે કે રવાનને ખાતર તનને જરાણી હલાકી પહોંચે નહિ; અને રવાનને એવી રીતે રાખી શકે કે તનને ખાતર રવાનને જરાખી હલાકી પહોંચે નહિ. (૨) પણ, એથી ઉલટું, જો કોઇ એમ કરી ન શકે તો તેણે (પોતાનાં) તનને છોડી દેવું અને રવાનને સંભાળવું. ૨૫ મું–૧ ૨

૨૬ મું. (૧) તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ હકુમતનો દોલત ઉપર બંદ[૨] છે, અને દોલતનો તન ઉપર બંદ છે, અને તનનો રવાન ઉપર બંદ છે; અને ઇન્સાનોને જે કાંઇ હલાકી પહોંચે છે તે આએ ચાર ચીજોનાં બાબમાં છે, એટલા વાસ્તે તે ચીજોને દુર કરવા સારૂં ફીકર, દોલત અને હકુમત જતી મુકવી જોઇએ. (૨) પણ હકુમત વગર જો તમોને નહિ ચાલે તો દોલતથી તેને લીધે જતી મુકવી પડે; અને જો દોલત તથા હકુમત વગર નહિ ચાલે તો તેને વાસ્તે તન જતું મુકવું પડે, પણ આખર એ પ્રમાણે રવાનને તો કદી છોડી દેવું[૩] ઘટે નહિ. ૨૬ મું–૧ ૨

૨૭ મું. તેઓ એમ પણ માનતા હતા કેઃ અશોઇ અને દીનનું રહેઠાણ તમારામાં હોયતો આબાદી[૪] અને સંતોષની પરવરેશ તમારામાં છે એમ સમજવું. ૨૭ મું.

---

૧ 'ગિલક,' ફા૦ 'ગીલ્લે,' ફરીયાદ, આપદા; અથવા 'ગિરક', ફા૦ 'ગરહ', મુશ્કેલી, ગુચવણભરી બાબત.

૨ 'મગૂલી'—બંદ; ફા૦ 'મગલ;' યા 'મેકબલુની', બક્ષેશ, આમદાની; યા 'મેગ વની', તીડોથી ભરેલું વન, વિગેરે, વાચનોબી થઇ શકે.

૩ 'રપૂજીત.' અસલ—છુપાયલું, અંધારામાં હાંકી કહાડેલું.

૪ 'અંબારીહ;' બીજી રીતે વાંચતા 'દૂબહરીહ', સારૂં ભાગ્ય.

૨૮ મું. **૨૮ મું.** તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ હરએક જણે પોતાને (ખોદા અને દીન તરફ) સેપાસ[૫] અને સેતાયશવાલો[૧] દીનદાર બનાવવો, અને યઝદાં ઉપર પોતાને જનફેશાન કરવો, કે જેથી ત્યાર પછી તે એવો સેપાસદાર[૨] યા વફાદાર થઇ પડે કે હરગેઝ કોઇ પણ એવી ચીજ તેને પહોંચે નહિ કે જેના ઉપજવાથી નુકસાન (પેદા થાય).

૨૯ મું. **૨૯ મું.** તેઓ આ એમ પણ માનતા હતા કેઃ જમીનની પેદાયશ[૩] ઉપર ગુજરાણ કરનારે મહેમાનદારી ભરેલા[૪] થવું જોઇએ, અને (આએ જેહાનમાં) સદગુણોમાં મચેલા રહી ખોદાની સેતાયશ કરવી જોઇએ, તથા ભલી મીનો શકિતઓની મેહરબાનીની[૫] ખાહેશ રાખવી જોઇએ.

૩૦ મું, **૩૦ મું.** તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ એક દસ્તુર યા ધર્મગુરૂને દીનનો સાહેબ ગણવો જોઇએ અને તેના ફરમાન બજાવતા રહેવું જોઇએ, એવી રીતે કે એક પાદશાહ તેમજ રાજકર્તા તે ધર્મગુરૂ, યાને દસ્તુર (ની મરજી), વીરૂધ[૬] એકબી કામ કરે નહિ.

૩૧ મું–૧ **૩૧ મું.** (૧) તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ અહુરમઝદ ખોદ માનસોથી એવી ખાહેશ રાખેછે કેઃ—"મને તમો પીછાનો," કારણ કે તે જાણેછે કે, "જો તેઓ મને પીછાનશે તો હરએક જણ મારી પાછળ

---

૧ 'અઉસ્તોગ્રીત,' અવ૦ 'અવી–સ્તુ' સેતાયશભર્યા થવું; અને 'ગ્રીતી,' વહાલ, વફાદારી.

૨ 'સ્તીશન,' 'સ્તાયિશ્ન'ને બદલે; કદાચ 'સ્તીયાન.' જો K૪૩ વાલી નકલમાં આપેલું 'વસ્તાઆન' વાચન કબુલ રાખ્યે તો એનો અર્થ 'બુઝોર્ગ સાહેબને મોટાઇ ભર્યું માન આપવું' એવો થાએ, ફા૦ 'વસ્તા' ખોદાને મોટાઇ ભર્યું માન આપવું; એ બોલ 'વિસ્તાખ્ન', 'ગુસ્તાખ' મગરૂર થી વંચાય.

૩ 'ગલક,' ફા૦ 'ગલ્લહ,' જમીનની પેદાયશ.

૪ 'નવીતવર,' ફા૦ 'નવીદ' મેહમાનદારી.

૫ ફા૦ 'સેપાસ.'

૬ અથવા, 'જીંદગીના કાએદા વીરૂધ.'

આવશે." [૧] (૨) બૂરા મીનો અહરમનની ખાહેશ એવી છે કે :– "મને તમો ના પીછાનો," કારણ કે તે એમ જાણેછે કે, "જો તેઓ મને પીછાને તો એક પણ જણ મારી પાછળ આવશે નહિં." [૨] ૨

૩૨ મું. (૧) તેઓ એવું પણ માનતા હતા કે: અહુરમઝદ ખોદા ૩૨ મું–૧
ઇન્સાનોથી એવું ઇચ્છેછે કે :– "જેથી કાંઇ તમો કરો તે જેવી તમારી ખાહેશ હોય તે મુજબ કરવા માગતા હો તો તે તમારે માટેજ કરજો." (૨) જ્યારે બૂરો મીનો અહરમન એવું ઇચ્છેછે કે :– "જે કાંઇ તમારી ખાહેશ ૨
મુજબ બજાવવા માગો તે તમારે માટે કરવાની કાંઇ જરૂર નથી."

૩૩ મું. (૧) તેઓ એમ પણ માનતા હતા કે: હર કોઇ શખ્સ માટે એક ૩૩ મું–૧
ચીજ (એવી) છે કે જે બીજી ચીજો કરતાં વધારે ઇજતભરી અને વધારે વહાલી [૩] છે; અને જ્યારે એક જણ તે ચીજને પોતાના જોડયા મદદગાર [૪] તરીકે ગણતો હોય, અને જ્યારે દરમ્યાન બીજી કાંઇ ચીજ રહેલી નહિ હોય, ત્યારેજ તે માત્ર ખુશાલી ભરેલો હોયછે. (૨) એ ચીજ તે દએન ('દીન') છે. ૨

૩૪ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કે: દીન તે તે છે કે જે ૩૪ મું.
માણસથી અમલમાં મુકી શકાય.

---

૧ એટલે કે મારી ખાહેશ મુજબ વર્તશે. જુઓ મીનોખેરદ બાબ ૪૦મો, ફ૦ ૨૪–૨૭.

૨ એની મતલબ એવી છે કે ખોદાનો અશો ખવાસ એવો ભલો અને ચાહ ઉત્પન કરનારો છે કે ઇન્સાનો જો તેને બરાબર સમજે તો તેઓ તેથી કદીબી ઉલ્ટા જાએ નહીં; જ્યારે નુકસાન કરનાર અહરમનનો ખવાસ એટલો બદ અને અણુગમતો છે કે જો ઇન્સાનો તેની બુરી કરણીની સમજ ધરાવે તો કદી તેની પુઠે જાએ નહીં.

૩ 'ગેરામીકતર,' DE. મુજબ; DM. માં 'ગેરાન મુસ્તર' વધારે સખ્ત, મુશ્કેલ; K. માં 'ગેરાન મેહતર' ઘણો વધારે ચઢતે દરજ્જેનો.

૪ DM. અને DE. મુજબ 'હમીયાર' વાંચીને; જે 'હમખાર' બી વંચાય; K. માં 'હમાઇ રાયઇનેત' બોલો છે.

૩૫ મું. **૩૫ મું.** તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ જે કોઇ, બીજા કોઇના તેની તરફથી વચ્ચે પડવાથી અને અરજ કર્યાથી તેનું રવાન મુક્તિ મેળવશે, એવું ધ્યાન ધરાવતો હોય તે જે કોઇ કોઇપણ ચીજમાં ધ્યાન ધરાવે નહિ તેના કરતાં ઓછો બુરો છે. [૧]

૩૬ મું. **૩૬ મું.** તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ દીન તે તે કે જે હરએક પેદાયશને સુખી કરે.[૨]

૩૭ મું. **૩૭ મું.** તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ 'તકસીર' તે તે છે કે જેને કાયદા સાથે (સંબંધ છે); અને 'ગુનાહ' તે તે છે કે જેને ફાયદા સાથે (સંબંધ છે); અને 'સચ્ચાઇથી ફરવું' અને 'ધર્મને લગતી ખામી'[૩] તે તે છે કે જે સદા રહી જાએ છે.

---

૧ 'ઇનસાન પોતાનાં નસીબનો બનાવનાર છે' એ કહેવતને કોઇ પણ ધર્મ જરથોસ્તી દીનથી વધુ મજબુત રીતે માનતો નથી તેથી કોઇ પોતાના શાગેરદોને ખાતર વચ્ચે પડી શકે અને તેઓને તે તેઓના પાપ છતાં તેઓ તેને માનેછે તેટલાંજ ખાતર તે બેહેશ્ત મેળવી આપી શકે એવું માનવું એ આપણા અશો મઝહબની મતલબથી તદનજ ઉલટું, અને તેથી કદીપ્પી પસંદ નહી થાએ એવું મત છે. કારણ કે જો એવું મત ખરેખરજ પાળવામાં આવે તો તેથી એક શખ્સની સારી ચાલ વાસ્તેની જવાબદારી સધળીજ જતી રહે, અને તેને હલકામાં હલકી અને પાપી જીંદગીમાં જઇ પડવા દે. એટલું છતાંપ્પી, અને એ મત ખરૂં છે યા ખોટું તે બાજુએ મુકતાં, એ મત માનનાર જો કે આએ એક બાબદમાં ખોટે રસતે દોરવાએછે, તોપ્પી તે ચાલચલણના કાએદાથી કંઇ તદનજ ખાલી નથી; જ્યારે જે લોકો ખરૂં યા ખોટું/કસુંપ્પી યકીન ધરાવતા નથી તેઓ ચાલચલણના કાએદાથી તદનજ ખાલી છે, અને તેટલા વાસતે આગલી તરેહના લોકોથી દેખઇતી રીતે ઉતરતા પ્રકારના છે.

૨ એક મઝહબ સાચો છે તેની સાબેતી તે પોતાના માનનારાઓને કેટલે દરજ્જે શાંતી અને સુખ મેળવી આપે છે તેપરથી લઇ શકાએ છે.

૩ 'માનીદ,' ફા૦ 'માનીદ' ખામી.

૩૮ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ ગુનાહનાં અંશમાં ૩૮ મું,
મુખ્ય ચીજ જે છે તે 'ઝયાદતી' અને 'કસુર' છે; અને નેકીનાં અંશમાં
મુખ્ય ચીજ જે છે તે 'સમતોલપણું' છે.[૧]

૩૯ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ દીન એજ સમ- ૩૯ મું,
તોલપણું છે.[૨]

૪૦ મું. (૧) તેઓ એવું પણ માનતા હતા કેઃ હરએક ચીજ સમ- ૪૦ મું–૧
તોલપણામાં ખામી વગરની હોવી જોઇએ. (૨)અને આએ (જરથોસ્તી) ૨
દીનથી એવું જાહેર છે કે નેકી એ બેહટામાં બેહટું સમતોલપણું છે;
અને સમતોલપણું તે ભલો વિચાર (હુમત), ભલો વચન (હુખ્ત), અને
ભલીકરણી (હુવર્સ્ત) છે.

૪૧ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ જે કોઇ અશો ૪૧ મું,
છે તે (જરથોસ્તી) બોદાઇ દીનને લીધેજ અશો છે.[૩]

૪૨ મું. (૧) તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ 'ઝયાદતી' તે ૪૨ મું–૧
તે છે કે જેમાં વિચાર, વચન અને કામ જે (ભલું) નહિ (હોય) તે કોઇ
વિચારે, બોલે અને બજાવે.[૪] (૨) 'કસુર' તે તે છે કે જેમાં જે ૨
વિચાર, વચન અને કામ (ભલું હોય) તે કોઇ વિચારે, બોલે યા

---

૧ 'પતમાન,' 'ફ્રેહિબુત,' અને 'અઇબીબુત' એ જાણીતા ગ્રીક ફીલ્સુફ એરીસટોટલે સમજાવેલું 'સમતોલપણું', 'ઝયાદતી', અને 'કસુર' ને મળતું છે. એ બોલોના ખુલાસા વાસતે એરીસટોટલની જાણીતી કેતાબ 'નીકોમેખીયન એથીકસ'ના બીજા દફ્તરનો આઠમો બાબ જુવો. વળી એ બોલોનાં પહલવી ભાવાર્થ માટે જુવો દસ્તુર પેશોતનજીવાલી 'ગન્જે શાયગાન,' ફ૦ ૬–૭.

૨ ઘણાજ ઉંડા વીચારથી દીનને નેકીના ખાસ તત્વ સાથે, અને તેથી ખુદ નેકી સાથે, એકજ ગણી છે.

૩ રાસત દીનને વળી અશોઇ સાથે એક ગણી છે.

૪ આવી વર્તણુંકમાં માણસો કામ તો કરે છે, પણ તેઓનો ઉજમ ખોટે રસ્તે દોરવાએલો છે.

૩ બન્નવે નહિ.[૧] (૩) અને 'સમતોલપણું' તે તે છે કે જેમાં જે ખરો વિચાર, વચન અને કામ હોય તેજ કોઇ વિચારે, બોલે અને બન્નવે.[૨]

૪૩ મું–૧ **૪૩ મું.** (૧) તેઓ વળી એમ માનતા હતા કે : દીનની અંદર આએ ત્રણ ચીજ ઘણીજ જરૂરની છે. 'બોદા સાથની બેશી,' 'દીલસુઝ
૨ મોહબત'[૩], અને 'સમતોલપણું.' (૨) 'બોદા સાથની બેશી' તે તે છે કે જેથી એક ઇન્સાન (નેક) વિચાર, વચન અને કામમાં, અને હરએક રાસ્તીથી કરીને, બોદા સાથે તેમજ (સર્વે) ભલાંઓ સાથે બેશી ધરાવે, અને
૩ તેવી મોહબતને હરગેઝ બગાડે નહિ. (૩) અને 'દેલસોઝ મોહબત' તે તે છે કે જેથી કરી હરએક બદદયાનત અને ગુનાહના બાબમાં બુરા મીનો અહરમન અને (અંદરખાને વસતા) દેવો, તેમજ સર્વે પાપીઓથી એક
૪ શખ્સ દુર રહે. (૪) અને 'સમતોલપણું' તે તે છે કે જેથી એક ઇન્સાન મજકુર 'બેશી' અને 'દીલસુઝ મોહબત'ને બરાબર જાળવે, અને હરગેઝ તેઓમાં બરાબી દાખલ થવા દે નહિ.

૪૪ મું–૧ **૪૪ મું.** (૧) તેઓ એમબી માનતા હતા કે : ઇન્સાનને વાસ્તે પરહેઝી
૨ ઘણી એક જાતની છે. (૨) અને તેમાં સૌથી ચઢતી તે છે કે જેથી એક ઇન્સાન આ દુન્યાના લોકોની કોઇબી બીક વગર બોદાને પોતે એવો ગણે અથવા એવી રીતે આરાધે કે જે કાંઇ માંટે તે શખ્સ બાહેશ ધરાવતો હોય તે સર્વે તે સાહેબ તેને જાહેર કરે.[૪]

---

૧ આવી વર્તણુકમાં માણસો ઉદયોગ કરતા નથી, કારણ કે તેઓમાં નીતીનો ગુણજ નથી.

૨ આવી વર્તણુકમાં માણસો જે સઉથી લાયક ચીજો હોય છે તેમાંજ મશગુળ રહે છે.

૩ 'નીઝક હઇતગીહ'–ઉત્તમ ચાહ, વાંચી શકાએ; ફા૦ 'નીઝ' 'નીઝહ'–ઉત્તમ વ્હાલ, સુગંધ, નેજો; અથવા 'વીઝક હઇતગીહ' પરહેઝગાર જીંદગીબી થઇ શકે.

૪ અથવા એવોબી અર્થ થઇ શકે : "ઇન્સાન માટેની કાળજી ઘણી એક જાતની છે, અને તેમાં સઉથી સરસ તે છે કે જેથી એક ઇન્સાન દુન્યાનાં લોકોને પોતા તરફ એવાં બીક વગરનાં બનાવે કે જે કાંઇ તેઓ બાહેશ ધરાવતાં હોય તે સર્વે તેને જાહેર કરે."

૪૫ મું. (૧) તેઓ આએ વળી એમ માનતા હતા કે : આતશને ૪૫ મું–૧
લગતી પરહેઝી (પણ) ઘણી એક જાતની છે. (૨) અને (એવી) એ જાતની ૨
પરહેઝીમાં મુખ્ય એક તે તે છે કે ઇન્સાનો આતશને વગર ગુનાહે અને
રાસ્તિથી પરહેઝે (યાને જાળવે.) (૩) અને બીજી તે તે છે કે જ્યારે જે કાંઇ ૩
તેને વાસ્તે ઇન્સાનો બજા લાવે તે કીમતી (યાને ચઢતે દરજ્જેનું કામ) હોય.

૪૬ મું. (૧) તેઓ વળી એમ માનતા હતા કે : જેથી કામ સામું ૪૬ મું–૧
આવી પહોંચે તે બજાવવામાંજ પોતાનું સૌથી મોહટું કામ હરેક જણે સમજી
લેવું. (૨) પણ જે કોઇ એને પોતાનું મુખ્ય કામ નહિ ગણે તેણેબી ૨
મરેહમતનાં સર્વે કામોને તો પોતાનું મુખ્ય કામ[૧] સમજવુંજ જોઇએ.

૪૭ મું. તેઓ આએ વળી એમ માનતા હતા કે : જ્યારે અહરમન ૪૭ મું.
આએ ચાર ફરેબોમાંનો[૨] એક ફેલાવેછે ત્યારે તે પોતા વાસ્તે મોહટાઇની
પરસ્તેશ, યા દોલતની પરસ્તેશ, યા હલકી[૩] મદદગારી[૩], યા દીનનો
ઇન્કાર મેળવેછે.

૪૮ મું. (૧) તેઓ વળી એમ માનતા હતા કે : હરએકે પોતાના ૪૮ મું–૧
વડાઓ સાથે માન અકરામથી વર્તવું, અને પોતાથી ઉતરતે દરજ્જે-
નાઓને દસ્તગીરી યા મદદ કરવી, અને પોતાના જેવી પંકતી યા દરજ્જાનાઓ
યા હમશરીકોનું કલ્યાણ કરવું[૪]. (૨) અને આએ ત્રણેમાં આએ એક ચીજ ૨
સૌથી ઉત્તમ છે કે જ્યારે એક જણ પોતાના હમશરીકો યા સરખે દરજ્જે-
નાઓને સુખી કરે છે, કારણ કે જે કોઇ પોતાના સંબંધમાં સરખે દર-
જ્જેનાઓને ફાયદો આપતો નથી તેના બાબમાં દેખાતું છે કે પોતાના

---

૧ એટલે કે જો કોઇ કાંઇ કામની શોધમાં હોય, તો કોઇ મોટાં કામની ઉમેદમાં તેણે નહાનાં કામો જતાં મુકવાં નહી જોઇએ, પણ જે કાંઇ પેહલું કામ સામે આવે તેને તેણે પોતાનું ધારેલું સઉથી મોટું કામ ગણી લઇ તે હાથ ધરી લેવું. જો કોઇ આવું મત કબુલે નહી, તો તે એટલું તો કબુલ કરશેજ કે જેથી કામ વ્હાલ અને ચાહ ભરેલું હોય તે સઉથી અગત્યનું અને મીઠું છે.

૨ સરખાવો ફા૦ બોલ 'રન્ગ', ફરેબ.

૩ ફા૦ 'પુજ', હલકું. 'પુજ આવાકદતીહ', નુકસાન પહોંચાડનારી મદદ, જુવો 'પુજ અવાકીહ,' દસ્તુર પેશોતનજીનાં 'ગંજે શાયગાન'નાં ફ૦ ૫૫ માં.

૪ સરખાવો અવસ્તા 'સઓક', ફાયદો, લાભ.

વડાઓ સાથનાં કામકાજમાં તેને ભારી ધાસ્તી પેદા થતી હોવાને લીધે તે (ગુંચવાઇ જઇને) પોતાથી ઉતરતે દરજ્જેનાઓને (અનઘટતું) માન અકરામ આપે છે.

૪૯ મું. ૪૯ મું. તેઓ એવું પણ માનતા હતા કે: હર કોઇની ચાલ ચલણમાં[1] આએ ચીજ ઉત્તમ છે કે જેથી એક જણ પોતાથી ઉતરતે દરજ્જેનાને પોતાના રફીક તરીકે, અને પોતાના હમશરીકને તે પોતાથી ચઢતે દરજ્જેનો, અને પોતાથી ચઢતે દરજ્જેનાને પોતાનો સાહેબ ગણે છે.

૫૦ મું-૧ ૫૦ મું. (૧) તેઓ આએ વળી એમ માનતા હતા કે: તોજેશથી કરીને
૨ દોજખ તરફનો રસ્તો રહેતો નથી. (૨) અને તોજેશ વગર બહેશ્ત તરફનો રસ્તો
૩ મળતો નથી. (૩) અને તોજેશ તેને છે કે જેથી જે કાંઇ ગુનાહ કોઇએ કીધો હોય તેની પટેટ કરી તે તોબા કરે,[2] અને ફરીથી[3] તે ગુનાહ કરે નહિ.

૫૧ મું-૧ ૫૧ મું. (૧) તેઓ આએ વળી એમ માનતા હતા કે: આએ
૨ (નિચે વર્ણવેલા) ત્રણ શખ્સો અશોઇના બાબમાં સૌથી ચઢતા છે. (૨) એક
૩ જેને સખાવતની આરઝુ હોય છે. (૩) અને એક જેને સાચા બોલનાર
૪ તરીકેનો ઉમદા ખવાસ હોયછે. (૪) અને એક જે કોઇ મારેલાને યા દુઃખીને મારતો નથી.

૫૨ મું-૧ ૫૨ મું. (૧) તેઓ આએ વળી એમ માનતા હતા કે: હરએક ઇન્સાન જ્યારે ગુજરી જાય ત્યારે તેનાથી દરેક (જીવતાં) આદમીએ પોતાનાં તનને બાળવું, (એવા વિચારથી) કે હવે હું એ (ગુજરેલાં) નાં તનના નસાને અડકું[4]
૨ નહિ અને રીમન થાવું નહિ. (૨) પણ જો તેને તે અડકે તો પોતાનાં તનને તેણે રીમન થયેલું સમજવું; અને જીવતાં ઇન્સાનોએ એવાં બીજાં માણસોની બીમારી અને દરદથી એવી રીતે પરહેજ રહેવું કે જાણે ગુજરેલા માણસના બાબમાં તેની લાશથી (પરહેજ રહેતા હોએ તેમ.)

૫૩ મું-૧ ૫૩ મું. (૧)તેઓ આએ વળી એમ માનતા હતા કે: હરએક ઇન્સાને
૨ સવાબના હથીઆરો[5] માટે બાહેશ રાખવી જોઇએ. (૨) જો એક જણ

---

૧ 'દારીસ્ન', ચાલચલણ.

૨ 'અવક્ષ'. ૩ 'તનીદ'. ૪ 'પતકપમ'.

૫ 'જાનક' ફા૦ હથીઆરો; અથવા 'ઝયનક', જુઓ 'મીનોખેરદ' બાબ ૪૩ મો, ફ૦ ૬–૧૩.

સવાબના હથીઆરોને કમરપર સજે તો ત્યાર પછી સવાબ આગળ વધતો જાય છે અને ગુનાહ નાપેદા[1] થતો જાય છે. (૩) એ સવાબના હથીયારો ૩
વિષે દીનના દાના દસ્તુરો એશારો કરી ગયા છે, અને જેઓએ તે હથીઆરોને રાસ્તીની સામગ્રીહ તરીકે ગણેલાં છે.[2]

૫૪ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કે: જો કોઇ આ ચાર ૫૪ મું.
ચીજોને લીધે કોઇ (દેખીતાં) સવાબ કામો બજાવે તો તે (ખરાં) સવાબકામ ગણી શકાય નહિ, (જેમ કે) બુરું નામ, યા અનીતિનું યા બદકારીનું નામ, અથવા શરમ, અથવા કોઇ બીજા શખ્સનો ડર.

૫૫ મું. (૧) તેઓ આએ વળી એમ માનતા હતા કે: યકીનદારો ૫૫ મું–૧
આગળ વાઝ કરવી જોઇએ, અને હમદીનોમાં દીન સમજાવવી જોઇએ. (૨) ૨
અને હરએક આદમીને નીતિ અને અનીતિની સમજણ આપવી ધટારત છે.

૫૬ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કે: તે વાઝ એવા શખ્સે ૫૬ મું.
કરવી જોઇએ કે જેનામાં એવી ચંચલાઇ હોય કે તે સુધારો વધારે ફેલાવી શકે; અને તેનામાં એવી સમજ શકિત હોય કે તે (દીનની વાકેફી આપતાં) ગુચવાડામાં પડે[3] નહિ; અને તેનામાં એવું ડહાપણ હોય કે જેથી જે કોઇ જુદો યા ઉલટો હોય તેને ભલો બનાવી શકે.

૫૭ મું. તેઓ એમથી માનતા હતા કે: (ખરી) ચીજ (યાને, ૫૭ મું.
માઝહબની દીન) તે છે કે જેની અંદર જ્યારે કોઇ હોય ત્યારે તે (કસીબી રીતે) બેકરાર હોય નહિ; અને જ્યારે તેની અંદર તે નહિ હોય ત્યારે તે બેકરારજ હોય.

૫૮ મું. [તેઓ વળી એમ માનતા હતા કે: હરકોઇ જે ૫૮ મું.
તે દીનમાં હોય તે એમ અંદર હોવાને લીધે (કોઇથી સબબે) બેકરાર હોતો નથી.]

---

૧ 'નસુગી' અવ૰ 'નસ', નાપેદા થવું; ફા૰ 'નીસ્તુ', કાપી નાખવું.

૨ 'હમીહ ઈ ક્રારૂનીહ વખીદુન્ત', વાંચ્યે તો, તેઓને સદગુણના જોડીદાર કીધા છે, એવો અર્થ થઇ શકે.

૩ 'દુજેત'; અથવા 'દન્જીત' (ફા૰ 'દન્ગ'), ગુચવાડામાં પડેલું.

૫૯ મું.–૧ ૫૯ મું.(૧) તેઓ આએ વળી એમ માનતા હતા કેઃ ઇન્સાનોએ હુશ્યાર રહેવું, અને ખાસ કરીને તે દેવ યા બદ શક્તિથી ઘણાજ પરહિઝ રહેવું કે જે પાપી[૧] હૈયાતી ધરાવનારાંઓ ઉપર હાકમી[૨] કરવા માટે ઉમેદ
૨ ધરાવતો[૩] હોય છે. (૨) તેવા દેવમાં દરેક દૂર્ગુણની હસ્તી છે; અને તેની બદકારી એવી છે તેનો સબબ એ કે જે સર્વે ગુનાહો એક માણસ જ્યારેથી કરેછે ત્યારે તે પાપી હૈયાતી ધરાવનારાંઓ ઉપર હકુમત કરવા માટે ઉમેદ રાખીનેજ કરે છે, જેથી (એમ ખ્યાલ કરીને કે) "મારૂં ખરૂં
૩ મન હું કહેતો નથી એમ કોઇ જાણશે નહિ. (૩) પણ જો કોઇ જાણે તો તેની આરાસ્તગી માટે હું સંભાળમાં રહેવશ; અને જો હું છટકી જવશ તો ખડો થઇ (બહાદુરીથી) કહેવશ કે, 'અલબત એમજ બનતું હતું.'૪"

૬૦ મું. ૬૦ મું. તેઓ આએ વળી એમ માનતા હતા કેઃ જો તારી ઝબાન અશો[૫] હોય, અને જો તું એક ડુંગરનેબી કહે કે "આગળ ચાલ," તો ત્યારે તેબી આગળ ચાલે.

૬૧ મું. ૬૧ મું. તેઓ આએ વળી એમ માનતા હતા કેઃ જ્યારેબી તમો (સાચ્ચી) દીન તરફ ત્રણ પગલાં ભરો ત્યારે તે એક હજાર પગલાં તમોને સામી મળવા[૬] આવશે.

---

૧ DM. વાળી નકલ પરમાણે એ બોલ 'વિનસ્ત અદ્દાઇહ' વાંચી, પાપી, રદ જીંદગી, અથવા રદ સાહેબી ધરાવનારા, થાએ; DE. વાલી નકલ મુજબ એ બોલ 'સ્તીગાનીહ' દુન્યાઇપણું થઇ શકે.

૨ 'દસ્તૂબરીહ.' ૩ 'અઇમીતક' અથવા 'અઉમીતક'

૪ એની મતલબ એ છે કે પોતે જે ખુલ્લે ખુલ્લું ખરૂં તરીકે જાણતો હોય તેને ગુસતાખીથી ખરૂં ઠરાવવા જે તેને રજા આપે તે દેવનાંમ દેવ ગણાવો જોઇએ, અને તેનાથી સર્વેએ ઘણીજ સંભાળમાં રહેવું જોઇએ; કારણ કે આવા બદ ખવાસ જેટલું કંઇબી બીજું બદીને એટલી છુટી દોરી આપી દેતું નથી.

૫ 'યસરૂબ', 'યશરૂબ'નો અર્થ અશો થઇ શકે. અથવા 'અદરૂબ,' અવ૦ 'દ્રવ' જોરેમંદ; એ બોલ 'અગરૂબ' બી એજ અર્થે વંચાએ.

૬ 'વલ પતીરક.'

૬૨ મું. તેઓ આએ વળી એમ માનતા હતા કે: જેથી કોઇ શખ્સથી ૬૨ મું.
પોતાને માટે યા પોતાના ન્યાગાનો વાસ્તે ખાસ નામ દઇને એક સવા-
બનું કામ કરવામાં આવ્યું હોય, તો તેનો[1] આ નીયમ[2] પૉયેંતકેશ
દીનદારોના તરીકા મુજબ હોતો નથી.

૬૩ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કે: જે કોઇ પોતાનું ૬૩ મું.
ધર્મી (પવિત્ર) મોહું દીન તરફ કરે અને પોતાના ખવાસને (તે મુજબ
સારી રીતે) આરાસ્તે કરે તો દીન તેને એક હજાર સાચા વિચારો[3] દેખાડે
કે જે તેણે કદીબી કોઇથી સાંભળયા ન હોય; અને જ્યારે દીનના દસ્તુરો
અને દાનાઓની મજલસમાં તે વિચારોપર તે દરયાફત કરે ત્યારે તેને તે
વિચારો રાસ્તજ માલમ પડે.

૬૪ મું. તેઓ એવુંબી માનતા હતા કે: ચંચળાઇ('વીર') ૬૪ મું.
નું ખાસ કામ તો (ખરી) ચીજ શોધી કહાડવાનું છે; અને 'હોશ'નું
ખાસ કામ તેને સંધરવાનું[4] અને તે ચંચળાઇએ શોધેલી ચીજપર
નેગાહ રાખવાનું છે; અને ડહાપણ ('ખ્રત્')નું કામ જુદી જુદી ચીજ
વચ્ચેનો ફરક શોધવાનું અને ભલું તથા બૂરું પીછાણવાનું, અને જે ભલું
હોય તેને વલગી રહેવાનું અને બૂરું હોય તે તર્ક કરવાનું છે.

૬૫ મું. (૧) તેઓ એમબી માનતા હતા કે: હરએક ચીજ તે ૬૫ મું–૧
શખ્સની થાય છે કે જેને લીધે તે કરવામાં આવી હોય, અને તે (ચીજ)નો
બદલો અને નતિજો તેને બક્ષવામાં આવે છે કે જેને લીધે તે (ચીજ) કર-
વામાં આવી હોય. (૨) અને ઇન્સાનોએ આ રીતે ઘણા ખંતી રહેવું કે: ૨
"હમો સવાબ કરીએ કે જેથી અહુરમઝદ ખોદાથી (ભલો) બદલો મલે,
સબબકે જે બદલો બૂરાબીનો અહરમનથી મલે છે તે બદલો ખચીત હલાકી
સીવાય બીજો હોતો નથી."

---

૧ 'અદીનશશ'નો એક 'અશ્' મજકુર કીધેલાંને, અને બીજો 'અશ્' કરનારને અહિંઆં લાગુ પડે છે.

૨ ફા૦ 'સર્', નીયમ, સેવટ, નતિજો.

૩ 'ફ્રેન્જીશ્ન', અવ૦ 'ફ્રેન્જ' પઢવું, મનન કરવું.

૪ 'ગંન્જબરીહ', ફા૦ 'ગન્જવર' ખઝાનેદાર.

૬૬ મું. ૬૬ મું. તેઓ એમથી માનતા હતા કેઃ જે કોઇ આ નિબંધ યા ગ્રંથમાં[૧] જેટલાં પ્રકરણો[૨] લખવામાં આવ્યાં છે, તેની સમજ મુજબ ચાલવાનું જાણે તે પોતાનું તેમજ બીજાનું ભલું પીછાણે.

૬૭ મું. ૬૭ મું. તેઓ એમથી માનતા હતા કેઃ હરએક ચીજમાં આએ પાંચ તત્વો હોયછેઃ સામાન્ય અંશ, પદાર્થ, આત્મબોધ,[૩] જીવનશક્તિ,[૪] અને ખાસ અંશ.[૫]

૬૮ મું–૧ ૬૮ મું. (૧) તેઓ વળી એમથી માનતા હતા કેઃ માણસોમાં અંશ
૨–૩ ત્રણ તરેહના હોય છે. (૨) એક તોખમ માટે સારો. (૩) એક તોખમ
૪–૫ માટે ખરાબ. (૪) અને એક દુન્યવી. (૫) તોખમ માટે સારો તે છે કે
જેને જોકે કશી કેળવણી આપ્યામાં આવતી નથી તોબી તેની તોખમ જાહેર
૬ થાયછે. (૬) અને બગડેલાં તોખમવાલો તે છે કે જેને જોકે ઘણી એક
કેળવણી આપ્યામાં આવે છે તોબી તેની તોખમ સારી જાહેર થતી નથી.
૭ (૭) અને દુન્યવી તે છે કે જે કેળવણી મુજબ ભલો યા બૂરો હોય છે.
૮ (૮) પવિત્ર (દીનની) કેળવણીથી તે ભલો અને ખરાબ કેળવણીથી તે બુરે
૯ થાય છે. (૯) તોપણ એવાથી દાખલા હોય છે કે જેમાં પવિત્ર કેળવણીને
ખરાબ કામ માટે ઉપ્યોગમાં લેવામાં આવેછે, જેમ કે દીન તરફ બેવફા
થયેલાઓ દીનના સબકો (નો ગેર ઉપ્યોગ કરે છે.)

૬૯ મું. ૬૯ મું. તેઓ વળી એમ માનતાં હતા કેઃ નહિ કોઇ અંદેશાને ખાતર, કે નહિ કોઇ ધાસ્તીને ખાતર માણસે બદીમાં ઇલાજ શોધવો.

૭૦ મું–૧ ૭૦ મું. (૧) તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ મીનોષ અંદેશો ગાથાનાં લખાણથી વાકેફગાર લોકો ("ગાસાનીગાન્")નાં પાપને

---

૧ 'શમક', 'નામક', ફા૦ 'નામહ' નામું.

૨ પહલવી 'દરક,' ફા૦ 'દર,' બાબ, પ્રકરણ.

૩ 'ફીરૂક', કદાચ ફા૦ 'ફીરૂ'. ચીજોમાં એ ચીજ એવી હોય છે કે જેના તેમાંથી નીકળી જવાથી તે નાસ પામે છે.

૪ 'આતશ': કુદરતમાં જે કાંઇ શક્તી જાહેર થાએ છે તે ગરમીનું રૂપ લેછે, તેવી 'શક્તી' તેમજ 'ગરમી' વાસ્તે ઇરાની ભાષાઓમાં એકજ બોલ (આતશ) વાપરવામાં આવ્યો છે.

૫ 'કતામ્યાન' એટલે કે જે એકને બાકીના બીજાથી જુદું પાડે છે તે.

સબબે છે. (૨) અને દુન્યવી અંદેશા "હધમાંથ"નાં અવસ્તાથી વાકેફગાર ૨
લોકો ("હાતફમાંસ્ત્રીગાન્")ની બેઇજ્જતીને સબબે છે. (૩) અને ચીનવત- ૩
પુલની સજાની ધાસ્તી અને ભારી દુઃખ[૧] જે કાયદાઓથી વાકેફગાર લોકો ("દાતીગાન્")નાં ગુનાહને લીધે હોય છે, અને જેઓ ગુનાહથી પોતાને બચાવી શકતા નથી.[૨]

૭૧ મું. (૧) તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ જો એક ૭૧ મું—૧
માણસ ચીજોની ખરી લાયકાતનાં[૩] ફરકની જુસ્તેજુઇ કરે અને તેથી માહીતગાર થયો હોય, તો તેણે જેમ જાણીતી[૪] સતાવાળા યા ધણી દોલત-વાળા શખ્સોને ભલા તરીકે સમજી લેવા નહિ જોઇએ, તેમજ તેણે થોડી દોલત અને ન્યાઝમંદીને ભલાઇ તરીકે વખાણવી નહિ જોઇએ. (૨) કારણ કે ૨
જો લાયકાત એક માણસની ભલાઇ અને બૂરાઇ મુજબ નહિ, પણ થોડી દોલત યા ધણી દોલત મુજબ ગણવામાં આવે તો જોતીમાં એવું બને કે ધણી પુંજીવાળો[૫] બૂરી ખસલતનો એક ઇન્સાન, પોતે ખરાબ થયેલો, તથા ગુનેહ-ગાર અને ભુંડો હોય તે છતાંબી નામદારી મેળવવાની ખાહેશ ધરાવે, કે જે નામદારીની ખાહેશ આગળ તે (પોતાની) દોલતને ઓછી ગણેછે. (૩) કોઇ ૩
હાજતમંદ[૬] હોય છે તે અસંતોષીપણાને લીધે અને બદીથી ગરીબાઇને લુતે છે;[૭] અને જે કોઇ જુગારી હોય છે તે પોતે જે કાંઇ ધરાવે તે તારાજ કરે છે; અને જે આળસુ હોય છે તે દોલત મેળવતો નથી (યા તો આવતી દોલતને પકડી લેવાનીબી મેહનત લેતો નથી); પણ ધણી એક રીતે બીજાં બુરાં ઇન્સાનોને વખાણે છે, અને નામદારી ભરી[૮] દોલત

---

૧ 'પઝદ્', કદાચ અવ૰ 'પઇતિ-જઇતી' પરથી.

૨ આ બાબતનાં સંબંધમાં દસ્તુરજી પેશોતનજીવાલી દીનકર્દના પહેલાં વૉલ્યુમમાં આવેલો નવમો સવાલ જવાબ, અને ડા૰ વેસ્ટની દીન-કર્દનાં આઠમાં દફતરના પહેલા બાબના પાંચમાં ફકરામાં આપેલી નોટ ૨ જી વાંચો.

૩ 'માતીગાન્'.
૪ 'અઇવાચ્'.
૫ 'અફ્ઝાર્'.
૬ 'નીયાઝઐામન્દ', ફા૰ લોબી.
૭ 'ઝીનેત્' અવ૰ 'ઝિ', ચોરવું, લુટવું
૮ 'ખનીત્', નામદારી મેળવેલી.

૪ ધરાવનાર મોહટાં દીલનાં માણુસને ધીકારે છે.[૧] (૪) અને તે છતાં તે
૫ બીખારી આદમી પોતાને તો તે નામવરી ભરેલા શખસને લીધેજ નીભાવી ચલાવે છે, અને પોતામાં જે કાંઇ ખામીઓ છે તે તે આબાદી ભરેલા શખસ તરફની નઝમતથી ઢાંકી નાંખેછે. (૫) જ્યારે મોટાં દીલનો માણુસ તે છે કે જે જે કાંઇ તેને (બીજા પાસેથી) લેવું પડે[૨] તેથી પશેમાન થઇ જાય; અને જે કોઇ શખ્સ કે ગેતીનાં લોકો તરફની તેની મોટાં દીલની સખાવતનો દુન્યાની દોલતનો હિસ્સો ઓછો થાય એવી બંદગી ગુજારતો હોય, અને એવી રીતે દુન્યાને ખોટ જાય એવી દુઆ ગુજારતો હોય, તેનીબી તેણે મેહમાનદારી કીધી હોય.

૭૨ મું. ૭૨ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ જે કોઇ બીજા શખ્સની પરણેલી સ્ત્રી[૩] સાથે હમબીસ્તર થાય તે જોકે (એક ખુનીની શિક્ષા લાયકના) નહી માફ થાય[૪] તેવા ગુનાહમાં આવી પડતો નથી, તે છતાં તે માણુસની ચાલથી જેહાનમાં કુસંપ અને સંતાપ ભરેલાં દુઃખનો વધારો થાય છે, અને તે માણુસની ચાલથી જેહાનમાં કુસંપ અને સંતાપ ભરેલાં દુઃખો વધે છે તે સબબને લીધે તે મર્દ પાસે તોબેશ કરાવવી[૫] જોઇએ છે.

૭૩ મું. ૭૩ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ (હરેક માણુસે) પોતાનાં યકીન પ્રમાણેનાં પવિત્ર મકાનના ઉબરમાંજ નમન સાથે સર નમાવી પડી રહેવું,[૬] નહિ તો કે તેની ઉપર પરીશાની ગાલેબ થશે, કારણ કે જે

---

૧ એ એશારો એવા આળસુ માણુસ વાસ્તે છે કે જે પોતાની આળસઇનો બચાવ કરવા દોલતને ધીકારવાનો ઢોંગ કરે છે, જોકે તેને પોતાને તો મોટાં દીલના સખી આદમીની બક્ષેશ ઉપરજ આધાર રાખવો પડેછે.

૨ મોટાં દીલનો સખી માણુસ પોતાની સખાવતનોજ જરો ચાલું રાખવા એટલો બધો હંમેશ આતુર હોય છે કે જો કદી તેને કંઇ ઉછીનું યા બક્ષેશ તરીકે બી લેવું પડે છે તો તેથી તે પશેમાન થવા છતાંબી તેમ કરે છે.

૩ 'શઉહરીગ,' ફા૦ 'શૌહર,' ખાવંદ, ધણી.

૪ 'અનાપૂહલગાન્.'

૫ 'તૂબીનીતન.'

૬ 'ખૂકતક.'

માણસ પોતાનાં પાક મકાનનાં ઉબરથી બહાર (ભટકતો) હોય તે દેવોનો પોતાનો થઇ પડે છે.[૧]

૭૪ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ કોઇ પણ ચીજ ૭૪ મું. પોતાની રાસ્ત દીન કરતાં વધુ ફાયદેમંદ નથી, કારણ કે જે કોઇ દીનનાં ખોરહેને દીપાવે છે તે હરગેઝ ઇન્સાનોને ઇજ્જ દેતો નથી.

૭૫ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ તીસ્તર કરતાં ૭૫ મું. કોઇ પણ શખ્સ વધુ મોહટાં દીળવાલો અને સખાવત કરનારો નથી, કે જેની સખાવત તીસ્તરના જેટલી ઉત્તમ અને પુરતી હોય.

૭૬ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ આએ દીનને લગતાં ૭૬ મું. શિક્ષણોમાં એક આએ છે કે હરએક શખ્સ એકકો[૩] હોય એવું કશું કારણ નથી; અને જે કોઇ એકકો હોય તેને બરાબર તપાસી જોવો જોઇએ છે.

૭૭ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ માણસોમાં એવો એક ૭૭ મું. પણ જન્મતો નથી કે જેની અંદર આએ છ મીનેઇ ચીજે લડતી ન હોયઃ–ભલું મન અને ભુંડું મન, પવિત્ર નીતિમાન સમજ અને આંધલો જુસ્સો, મીધ્ધાપણું અને ઉલ્ટાપણું.

૭૮ મું. (૧) તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ કોઇની અંદર ૭૮ મું–૧
"વહૂમન" (ભલું મન) મેહમાન હોય તેની નીશાણી આએ છે કે તે નેકીમાં ગરમ[૪] હોય, અને ભલા સાથે ભરોસાથી મલેલો[૫] હોય, અને સલાહ સંપજમાં ચાલુ રહેતો હોય, તથા (એક બીજાની) ખોદાવંદ તરફની સેફારસનો વધારો કરનાર હોય. (૨) અને જે કોઇ માણસની પોતાની અંદર પરોણા તરીકે "અકો- ૨

૧ હરેક માણસને લાઝમ છે કે તેણે પોતાને એક દાદગાહ યા પાક-મકાનના દરવાજા આગળ પોતાનો નીરાંતનો વખત ગુજારવો; અને આસાયશને વખતે કોઇએબી હલકી મોજ શોખની શોધમાં બહાર ભટકવું નહી, કારણ કે તેમ કીધાથી તે દેવો (યાને બુરી લાલચો)ની સંગત અને સગાઇમાં સપડાઇ પડશે.

૨ તીસ્તર વરસાદ લાવનારી મીનેઇ ભલી શકતિ છે; અને ખચીત વરસાદ જેવી આ દુન્યા માટે વધારે ઉપ્યોગી બીજી કોઇ શકિત નથી.

૩ 'અયેકાનક' ફા૦ 'યગાનહ' એકકો.

૪ 'તફતીગ'. ૫ 'નિહફતીગ'.

મન"(બુરૂં મન) હોય[૧] ત્યારે તેની ખાસ્યત એવી છે કે તે ભલાં કામોની બાબતમાં સુસ્ત થઇ જાય, ખરાબ સંગતો કરે, સારાં માણસો લાથે પીડાકારક થઇ પડે, અને તે પોતે સુલેહ[૨] અને તેની વૃદ્ધિ[૩] કરા-
૩ વવાનાં કામનો શત્રુ બને. (૩) અને જે માણસની પોતાની અંદર પરોણા તરીકે "**સરેશ**" (સભ્યતા) હોય ત્યારે તેની ખાસ્યત એવી છે કે હમેશાં[૪] (તેનાથી) સભ્યતાભરેલા શબ્દો[૫] બોલાયછે, અને જ્યારે તે (શબ્દો) બોલાયછે ત્યારે તે (શબ્દો) ઉપર ધ્યાન આપવામાં આવેછે; અને જ્યારે તે ખામીભરેલા[૬] હોયછે ત્યારે તે શબ્દોને ખેંચી લેવામાં આવેછે; અને બીજાઓની પસંદગી અને તારીફને માટે કાંઇ પણ જુઠું તે બોલતો નથી; અને જે કોઇ નીર્દોષ[૭] હોય તેને તે મારતો નથી, પણ જે કોઇ પાપી હોય તેને
૪ મધ્યમપણે[૮] તે મારેછે. (૪) અને જે માણસની અંદર પરોણા તરીકે "**અઝેશમ**" (ગુસ્સો) હોય ત્યારે તેની ખાસીયત એવી છે કે હમેશાં તેનાથી નાલાયક[૯] બાબદો ઉપર સાથે સાથે બોલી દેવાયછે; અને જ્યારે પણ (તેવી બાબદો ઉપર) તે બોલેછે ત્યારે તેને કોઇ સાંભળતું નથી; અને જ્યારે તે કાંઇ પણ વાંધા ભરેલું[૧૦] તેમજ ખામી ભરેલું બોલેછે ત્યારે તે પાછું ખેંચી લેતો[૧૧] નથી; બીજાઓના વધારા અને ફાયદાને ખાતર તે બહુ જુઠું
૫ બોલેછે, અને નીર્દોષ લોકોને તે બહુ મારેછે.(૫) અને જે માણસની અંદર પરોણા તરીકે "રપેન્દોમત" (સંપુર્ણ ભક્તિભાવ) હોય ત્યારે તેની ખાસ્યત એવી છે કે તેનામાં ભરપુર (અથવા સંપુર્ણ) નમાનાપણું[૧૨] હોયછે; અને જ્યારે કાંઇ પાપી

---

૧. અથવા ' જે માણસની અંદર અકોમને પોતાનું ઘર કર્યું હોય.
૨. ' આસ્તીહ. '
૩. ' વખ્શીનીતનશ '
૪. અથવા, દરેક જગોએ.
૫. ' લૅવતા શાયત,' જોઇયે એવા શબ્દો બોલવામાં આવેછે.
૬. ' આકૂક.'
૭. એટલે, પાપ વીનાનો.
૮. અસલ પ્રમાણમાં.
૯. એટલે, બંધ બેસે નહીં એવી.
૧૦. સરખાવો ફારસી ' કૂતક ' મારતું.
૧૧. વાંચો ' ગશીતન ' જે ' કશીદન 'ને બદલે વપરાયોછે; સરખાવો એને મળતો ફારસી શબ્દ.
૧૨ બોલેબોલ અર્થ, વીચાર થાય છે.

કામ કરવાને તેને લોક લલચાવેછે[૧] ત્યારે તે તેમ કરતો નથી; અને જ્યારે આ દુન્યાની દોલતનો ભરપુર હીસ્સો તેને મલેછે ત્યારે પણ ભલા મીનોઓની દોલતથી[૨] તે ફરી જતો નથી; અને પોતાના સવાબનો બદલો ગેતીનાં લોકો પાસે નહીં, પણ મીનોઇ રહો પાસે (મેલવવાને) તે ચાહે છે. (૬) અને જે માણસની અંદર પરોણા તરીકે "તરોકમત" (ગફરી)[૩]નો કુજ હોય ત્યારે તેની ખાસ્યત એવી છે કે તેનું વિચારવું બહુ ઉતાવલું છે; અને જ્યારે લોકો તેને કાંઇ ગુનાહ કરવાને સમજાવેછે તો તે તેમ કરવાને દોરવાયછે; જ્યારે આ દુન્યાની દોલતનો નહાનો હીસ્સો[૪] પણ તેને મલેછે ત્યારે તે ભલા મીનોઓની દોલતથી[૫] દુર ઉભો રહેછે; ગેતીની હસ્તીઓ પાસેથી અને નહીં કે મીનોઇ હસ્તીઓ પાસેથી સવાબનો બદલો (મેળવવાને) તે ચાહેછે. ૬

૭૯ મું. (૧) તેઓ એમ પણ માનતા હતા કે: અર્દીબેહેશ્ત સાત મહીના ગેતીની દુન્યામાં અને પાંચ મહીના મીનોઇ દુન્યામાં રહે છે. (૨) અને જ્યારે પાંચ મહીના તે મીનોઇ દુન્યામાં હોય છે ત્યારે તે ગેબી રીતે વનસ્પતિનાં શરીરમાં હોય છે, છોડવાઓનાં બીયાં ઉપર તપાસ રાખે છે, અને તેઓનું પોષણ કરી ઉધારે છે; અને તે પાંચ મહીનામાં તે ઝાડો ઉત્પન કરે છે. (૩) ઉપલા સાત મહીનામાં જ્યારે તે ગેતીની દુન્યામાં ઓરવરનાં શરીરમાં જાહેર થાય છે[૬] ત્યારે ઝાડો મોડ યા ફુલો આપે છે અને ફળો ઉત્તપન કરે છે. (૪) જ્યારે વર્ષના તે સાત મહીનામાં આ કારણને લીધે અર્દીબેહેશ્ત અમશાસ્પંદના હમકાર રપીથ્વનનો વખત જાહેર થાય છે, પણ (બાકીના) પાંચ (મહીના)માં તે (એમ જાહેર થતો) નથી. ૭૯ મું–૧ ૨ ૩ ૪

---

૧ 'સારીનેન્દ'; સરખાવો અવસ્તા ધાતુ, 'સર્' ભાંજી પાડવું, નુકસાન કરવું, અને ફારસી 'શારીદન,' ગુનેહગાર થવું, દોષીત થવું.

૨ વાંચો 'ચખ્ત ઇ યઝદાન'; કદાચ 'અદીનિચ બોદ ઇ યઝદાન' ત્યારે તે બોદાઇ અક્કલથી (ફરી જતો નથી).

૩ અથવા, 'મગરૂરી,'

૪ 'અન્દક બાહર.'

૫ 'મિન ચખ્ત.'

૬. બોલેબોલ અર્થ: બહાર આવે છે.

૮૦ મું-૧ ૮૦ મું. (૧) તેઓ એમ પણ માનતા હતા કેઃ જો કોઇ દીનના કાયદાને[૧] ખાતર ખુશીથી પોતાની ઉપર આવી પડતી મુશ્કેલીઓ[૨] અને દુઃખ સહન કરે[૩] અને પછી તે કામને એક લાયક સવાબથી જુદાંજ કામ તરીકે તે ઓલખે, એટલે કે તે મુશ્કેલીઓ અને દુઃખની કાંઇ ધાસ્તીને લીધે તે કાંઇ આડું કામ કરે, તોપણ પોતાની મેલે તેનું ઉપલું સવાબ કામ
૨ તૃપ્ત થાય છે. (૨) પણ કુદરતના કાયદાથી ઉલટી રીતે ઓરત સાથે સંબંધ રાખવાનાં પાપમાંથી અને તે જાતનાં તેનાથી કરવામાં આવેલાં બીજાં પાપમાંથી કોઇ પણ જાતનો (ઉપલા સવાબને લીધે) તેનો છુટકારો થતો નથી; કારણ કે તેવાં (બુડાં) કામની અંદરના પોતાના ભાગને લીધે આ દુન્યામાં (ધર્મને ખાતર) જે કાંઇ મુશ્કેલીઓ અને દુખ સહન કરવાને કોઇ માણસ તૈયાર થયો હોય તે છતાં તે (ચીનવત્ પુલ ઉપરથી) પસાર થતો નથી.

૮૧ મું ૮૧ મું. તેઓ એમ પણ માનતા હતા કેઃ એવી (રાસ્ત) દીનને ખાતર[૪] આ દુન્યામાં કોઇ માણસે (એવી) મુશ્કેલીઓ અને દુખ સહન કર્યાં હોય,[૫] અને પછી તે મુશ્કેલીઓ અને દુખને સવાબના કામથી જુદાં તરીકે ગણ્યાં હોય, તોપણ અણદીઠ મીનોયઝદો એવી કોઇ બાબતને[૬] લીધે લોકો જે મુશીબતો અને સંકટ વેઠે છે તે (તેઓથી) થયલાં બીજાં પાપોમાં ઉમેરાયલાં કામો[૭] તરીકે ગણતા નથી.

૮૨ મું-૧ ૮૨ મું. (૧) તેઓ એમ પણ માનતા હતા કેઃ એક શખ્સ હતો જેણે એમ પુછ્યું કેઃ-"એવી તે કઇ મીનોઇ શકિત છે કે જે એક માણસને પ્રમાણીકપણાં તરફથી અપ્રમાણીકપણા તરફ, અને અપ્રમાણીકપણાં
૨ તરફથી રાસ્તી તરફ દોરવી જાયછે?" (૨) અને એરવદોએ જવાબ વાળ્યો છે

---

૧ 'આઇનીન' જેનો સંસ્કૃત તરજુમો 'આચાર' થઇ શકે છે.

૨ વાંચો 'અલગ,' મુશ્કેલી; સરખાવો ફારસી 'ઉલૂા.'

૩ વાંચો વલ ચોાા 'મૅકબલૂનાં,' પોતાની ગરદન ઉપરના બોજા તરીકે કબુલ રાખે.

૪ 'અઇનીનક.'

૫ 'વલ ચોાા પતી-રફત.'

૬ 'પવન ચિશ.'

૭ DM અને DE પ્રમાણે એ 'અવદર્ગ' વંચાય, દાખલ થઇ શકે નહી એવું. એ શબ્દ 'અવિલગ' બ્લીસ્તર તરીકે પણ વંચાય.

કે: "તે (માણસની અંદરની) 'રગીહ'[૧] (નામની, આપ મરજી મુજબ ચાલવાની) શક્તી છે." (૩) અને પરહીઝગાર લોકોએ[૨] એમ પુછ્યું છે કે: ૩
"માણસની અંદર 'રગીહ' તે શું છે? શું તે માથું છે, અથવા આંખ છે કે કાન છે?" (૪) અને એરવદોએ જવાબ આપ્યો છે કે: "'રગીહ' એવી કાંઇ ૪
ચીજ છે જે માણસના શરીરમાં (હસ્તી ધરાવેછે.)" (૫) અને તે છતાં પરહીઝગાર ૫
લોકો 'રગીહ' શું છે તે સમજ્યા નહીં. (૬) અને અંતે તેઓ માંહેલા જેઓ ૬
પીઅરકુફો હતા તેઓએ કહ્યું કે: "'રગીહ' દરેક માણસમાં ઉત્પન થાય છે, કારણકે જે માણસમાં 'રગીહ' હોય છે તે તે કે જે હોરમઝદ છે તેને આરાધે છે, તેમજ તે કે જે આહરેમન છે તેને પણ આરાધે છે; જ્યારે તેની મરજી હોય છે ત્યારે તે હોરમઝદ ખોદાની પુઠે ચાલે છે, અને જ્યારે તેના મનમાં આવે છે ત્યારે તે આહરેમનની પુઠે ચાલે છે." (૭) આ ૭
દુન્યામાં તેઓનો નતીજો યા હીસ્સો એટલે કે જે માણસ એવા (દીનના) તરીકાથી ઉલટાં કામો કરવાને ઇચ્છતો નથી તેને માટે બહુ ભલાઇ (અથવા, સુખ) છે; અને જે માણસ તેવા તરીકાથી ઉલટાં કામો કરવાને ઇચ્છે છે, તેને માટે તે કામોથી સઉથી ખરાબ બુરાઇ છે; અને તેને માટે તેઓ કહે છે કે તે પણ (જીંદગીની) આખેરીએ તરીકાથી ઉલટાં કામો કરશે નહીં[૩] ....."

૮૩ મું. (૧) તેઓ એમ પણ માનતા હતા કે: એવો કોઇ શખ્સ નથી ૮૩ મું–૧
કે જે પેલી બંને ચીજો ઉપર આધાર રાખતો હોય, અને જે એક તેમજ બીજીને માટે જેવો જોઇયે તેવો હોય; એવું ત્યારે બને છે કે જ્યારે (એવો સવાલ) સમજવાને બની શકે તેમ હોતું નથી, જેમકે, "વધારે સારૂં અને વધારે પ્રમાણીક શું છે?"[૪] (૨) આ બે રાહ એકજ હોવાથી, બીજા શબ્દોમાં,[૪] ૨
એક માણસ પોતાનાંજ જાતી ડહાપણને લીધે પોતાનું જાતી જ્ઞાન મેળવેછે,

---

૧ આ શબ્દ ઘણી રીતે વંચાઇ શકેછે; (૧) 'રદકા' ખરૂં, સચ્ચાઇ, કાયદો, સજા, મદદ (જુવો "પહલવી પાઝંદ શબ્દકોષ"); (૨) 'રગીહ' મરજી, ઇચ્છા, નસ (૩) 'લકીહ' (સરખાવો ફારસી 'લકહ') દાઘ, ખામી, વાંક, શરમ; (૪) 'લકશ' (ફારસી 'લકાશ') પૈસા.

૨ અથવા, ઉમરાવ લોકો.

૩ નીચલા ફકરા ઉપરથી જોવામાં આવશે તેમ અહિંઆં, મારા વીચાર મુજબ, અસલ લખાણનો થોડોક ભાગ છોડી દેવામાં આવ્યોછે.

૪ 'અયૂર્'.

એટલે કે, તે માણસ ડાહયો છે કે જે એવા સદગુણને પહોંચેછે કે જેથી તે જ્ઞાનવાલો થાય છે.

૮૪ મું. ૮૪ મું. તેઓ વળી એમ માનતા હતા કેઃ જો કોઇ શખ્સ લોકોને દીનની કેળવણી આપવાનું ચાલુ કરે તો તે જો ઘણો ખંતી (યા જનકેશાન) આદમી હોય તોજ તેણે તેમ કરવું જોઇએ; અને ત્યારેજ જો અચુકપણું યાને સચ્ચાઇ (જરથોશ્તી) ખોદાઇ દીનમાં હસ્તી ભોગવેછે તેથી તે તેઓનાં રવાનોનું તારણ કરવાને શક્તિવાન થશે.

૮૫ મું. ૮૫ મું. તેઓ વળી એવું માનતા હતા કેઃ દુકમાં દહયે તો રવાનનું સઉથી સરસ તારણ એ છે કે એક આદમીએ એવી રીતે (આ જીંદગીમાં) વર્તવું કે જેથી ખોદાની પરસ્તેશ થાય અને બુરા દેવની પુંજા નહિં થાય.

૮૬ મું. ૮૬ મું. તેઓ વળી એવું માનતા હતા કેઃ જો કોઇ એક માસીક માંદગીવાલી ઓરત સાથે હમબીસ્તર થાય તે જો કે અંધાપામાં અને અંધકારમાં તેમ કરે તોપી તે ગુનેહગાર છે.

૮૭ મું. ૮૭ મું. તેઓ વળી એવું માનતા હતા કેઃ આદમીઓએ એવી રીતે હુશ્યાર રહેવું જોઇએ કે બની શકે ત્યાં સુધી તેઓને કંઇપણ નુકસાન પોહોંચે નહિં, સબબ કે જ્યારે એક શખ્સનાં તનમાં બગાડ રહેઠાંણ કરે છે ત્યારે "અકોમન" તેનાં તનમાં મજબુત વાસો કરે છે; અને જેવો "અકોમન" તે તનમાં જઇ બેસે છે કે "વહુમન" તુરત તે તનમાંથી નીકલી જાય છે; અને તે વખતે તે શખ્સ દરેક ચીજ બુરાં મનથી અને દરેક બુરાંમાં બુરી ચીજનાં બદ વિચારથી જોયછે. (૨) અને જે બદ વિચારોમાં પ્રવીણ હોય છે તેનો રસ્તો સેવટે દોજખમાં હોય છે; અને જેઓ દોજખમાં જાય છે તેઓમાંથી જ્યારે કેટલાકો પાછા ફરેછે ત્યારે કેટલાકો પાછા ફરી શકતા નથી.

Printed at the "SANJ VARTAMAN" ELECTRIC PRINTING PRESS, BOMBAY.

GLOSSARY OF SELECT WORDS OCCURRING IN THE PAHLAVI TEXT OF BOOK V.

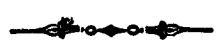

𐬌𐬀𐬙𐬀𐬎𐬀𐬌 (·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬎𐬀𐬌𐬀𐬌) Pahl. Intr., 1, p. 4, l. 17, *n.*, 'memorandum', 'book', 'યાદી', 'કિતાબ', 'લખાણ.' Cf. Pers. يادگار; Av. ·𐬌𐬀𐬙𐬀 'memory', 'remembrance.'

𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌 (·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀𐬌) Question XXIII., p. 3, l. 13, *v.*, 'they swallow up', 'they devour', 'ગળપ કરે.' Comp. Av. ·𐬌𐬀 'to fill.'

𐬌𐬀𐬙𐬀 (·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌) Answer XV., 4, p. 12, l. 9, *adj.*, 'anxious', 'આતુર.' Av. ·𐬌𐬀𐬙𐬀

𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀𐬌 (·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀𐬌𐬀𐬌) Ans. IX., p. 8, l. 10, *adj.*, 'swiftest', 'most hastening', 'પુષ્કળ ઝડપથી ઘસારો કરતી.' Cf. Pers. شتافتن 'to hasten', Av. ·𐬌𐬀𐬙𐬀 and ·𐬌𐬀𐬙

𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀𐬌𐬀𐬌 (·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀𐬌𐬀𐬌𐬀𐬌) Q. XXII., p. 3, l. 10, *n.*, 'the state of walking bare-footed', 'ઊઘાડે પગે ચાલવાની હાલત'. 𐬌 'without', 𐬌𐬀 'a shoe', and 𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌, Av. 𐬌𐬀𐬙 'to run'.

𐬌𐬀𐬙 (·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌) Pahl. Intr., 3, p. 5, l. 7, *adj.*, 'without doubt', 'certain', 'ચોકસ'. Av. ·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌 'having one belief or opinion.'

𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀𐬌 (·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀𐬌𐬀𐬌) Q. XVI., p. 3, l. 1, *adj.*, 'without having put on (the *kûstîg*)', 'કુસ્તી નહિ બાંધેલી હાલતમાં'. Comp. Av. ·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀𐬌 'not having put on the sacred shirt (*sûdrah*) and kûstî'; also Av. ·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀𐬌,—·𐬌𐬀𐬙 and ·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌 'to put on'. Cf. Guj. 'અઈંધેયન.'

𐬌𐬀𐬙𐬀 (·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌) Ans. XIX., 5, p. 16, l. 6, *n.*, 'non-procreation', 'બુચ્ચાદ યા ફરજંદનો સેલસેલો નહી વધવા દેવોતે'. Av. ·𐬌, 'to be born.'

𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌 (·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀𐬌) Ans. IX., p. 8, l. 11, *adv.*, 'cowardly', 'હીચકારાપણાથી'. Comp. Pers. ·ا 'strong', 'a hero'.

𐬌𐬀𐬙 (·𐬌𐬀𐬙𐬀) Ans. IV., 1, p. 5, l. 16, *adj.*, 'without any cause', 'કાંઇપણ કારણ વગર'.

𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀 (·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀𐬌𐬀) Ans. VII., 5, p. 8, l. 3, *n.*, 'non-destruction', 'undisturbance', 'નાબુદ નહિ કરવાની હાલત'; *inf.* 𐬌𐬀𐬙𐬀, Av. ·𐬌𐬀𐬙 'to decay.'

𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀 (·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌𐬀𐬌𐬀) Ans. XIV., 6, p. 11, l. 18, *n.*, 'indolence', 'આળસાઈ.' Comp. Pers. ازگهان

𐬌𐬀𐬙𐬀 (·𐬌𐬀𐬙𐬀𐬌) Ans. IV., 4, p. 6, l. 4, *n.*, 'avariciousness', 'લોભીપણું' Cf. Pazend-Patit, 10. '·𐬌 ·𐬌; Av. ·𐬌 'avarice.'

𐬌𐬀𐬙 (·𐬌𐬀𐬙) Ans. XXII., 1,

p. 18, l. 3, *n.*, 'waxing', 'increasing', 'વધતું,' 'વધારો'. Perhaps ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 'cruelty', 'hardness', from Av. ·𐬵𐬀𐬭𐬎 'to be hard'; also it may mean 'worship (of the demons)', comp. Sans. खर्ज *kharj*, 'to worship.'

·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 (·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀-𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀) Ans. IV., 4, p. 6, l. 5, *n.*, 'pillage', 'લૂંટફાટ'. Av. ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 'plunder', and ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 'nature'; it can be read ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀-𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 'helpless nature', 'incapability', 'નાચાર સ્થિતી.'

·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 (·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀) Ans. VI., 1, p. 7, l. 4, *n.*, 'confederate,' 'મલ્યો', 'મદદગાર;' Av. ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀-𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀. Also read ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 'antagonist', 'દુશ્મન;' cf. Av. ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 'an opponent', Av. rt. ·𐬵𐬀𐬭𐬎 'to stand.'

·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 (·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀) Q. I., p. 1, l. 4, *n.*, 'competitor', 'opponent'; 'હરીફ', 'દુશ્મન'; better ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 (·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀) lit. 'co-existent', from Avesta ·𐬵𐬀𐬭𐬎 'together' and 𐬵𐬀𐬭𐬎 'to be', 'to exist'; Mod. Pers. هم‌بود.

·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 (·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀) Ans. IV., 2, p. 6, l. 1, *adj.*, 'behaving foolishly', 'મૂર્ખાઈની વર્ત્તણુક'. Cf. Av. ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 in Vend. II.; Mod. Pers. هرزه — هرزه کار

·𐬵𐬀𐬭𐬎 (·𐬵𐬀𐬭𐬎-𐬵𐬀𐬭𐬎) Ans. XII., 1, p. 4, l. 8, *adj.*, 'glorious', 'of good lustre'; 'કીર્તિમંદ'. Comp. Av. ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 from ·𐬵𐬀 'good' and ·𐬵𐬀𐬭𐬎 'work' (Lat. *opus*); hence it may also mean 'working wonders.' Comp. also Av. ·𐬵𐬀𐬭𐬎 (as in آبرو — آبتاب) Pers. آب 'lustre', Skr. *ábhá*. The word can also he read ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 'contented', 'સંતોષી.'

·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 (·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀-𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀) Ans. XIII., 2, p. 10, l. 11; *adv.*, 'zealously', 'ઊમંગથી'; lit. 'with a self-established or honest face.' Comp. Av. ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀-𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀

·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 (·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 - 𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀) Ans. XVI., 1, p. 12, l. 4, *n.*, 'ખુશ આવાજે ભણવું યા વાંચવું,' 'a charming recitation.' Comp. Pers. بسانیدن 'to render fertile or charming.'

·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 (·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀) Pahl. Intr., 1, p. 4, l. 16, *n.*, 'religious deliberations or controversy', 'ધાર્મીક તકરાર, તથા આચાર વિચારો', *inf.* ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 'to expound'; Av. ·𐬵𐬀𐬭𐬎 'to move all round', 'to critically examine.'

·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 (·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀) Ans. X., 2, p. 8, l. 16, *adj.*, 'exciting', 'ઉશ્કેરનારી.' Better ·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀

·𐬵𐬀𐬭𐬎 (·𐬵𐬀𐬭𐬎) Ans. XX., 1, p. 16, l. 3, 'harlot-like', 'a prostitute', 'બદકાર ઔરત.' Av. ·𐬵𐬀𐬭𐬎, rt. ·𐬵𐬀𐬭𐬎 'to indulge.'

·𐬵𐬀𐬭𐬎 (·𐬵𐬀𐬭𐬎) Ans. XX., 1, p. 16, l. 10, *adj.*, 'terrible', 'ભયંકાર.' Comp. Pers. ترسنده

·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀 (·𐬵𐬀𐬭𐬎𐬀𐬌𐬀) Ans. IV., 1, p. 5, l. 17, *n.*, 'agitation', 'distur-

bance' 'ઉશ્કેરણી'; *inf.* 𐬐𐬀𐬙𐬀𐬵 'to move', 'to agitate'; Av. 𐬐𐬀𐬙𐬀𐬵, Skr. *jambh*, 'to crash'; Pers. جنبيدن

𐬵𐬀𐬎𐬀𐬭𐬀𐬵 (𐬵𐬀𐬎𐬀𐬭𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵) Ans. XIII., 2, p. 10, l. 10, *adj.*, 'profound', for 𐬵𐬀𐬎𐬀𐬭𐬀𐬵 *zûfrâkâs*, 'depth of knowledge', 'ઉંડા ભાવાર્થના(કલામ).'

𐬙𐬀𐬵 (𐬙𐬀𐬵𐬀) Ans. VI., 1, p. 7, l. 4, *n.*, 'times', in 𐬙𐬀𐬵𐬀𐬌𐬭 *chand-dûnar*, 'several times,' 'કેટલીક વખત.' Comp. Av. ··𐬙𐬀𐬵𐬀 Geldner interprets it by the Germ. word *mal*.

𐬙𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵 (·𐬙𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵) Ans. XIX., 1, p. 15, l. 7, *n.*, 'separators of families,' 'કુટુંબીઓને એકમેકથી જુદા કરનારા.' Also (1) ·𐬙𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵 'disturbers', 'destroyers', 'નાશ કરનારા;' (2) ·𐬙𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵 'separators', Pers. وسيدن 'to be benumbed in the limbs,' 'શરીરનાં અવયવોમાં થંડુ થઈ જવું.'

𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵 (·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵) Ans. XXII., 2, p. 18, l. 6, *n.*, 'grumble', 'બડબડયા કરવું'.

𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵 (·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵) Ans. XXXIII., 1, p. 26, l. 1, *n.*, 'an agricultural implement', 'ખેતીને લગતું હથ્યાર.' Comp. Mod. Pers. دست آهنگ.

𐬵𐬀𐬎 (·𐬵𐬀𐬎𐬀) Intr., p. 1, l. 1, *n.*, 'a townsman', 'શેહેરી'. Av. ··𐬵𐬀𐬎𐬀 'a country', Pers. ده

𐬵𐬀𐬎 (·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵) Ans. XXXII., 2, p 24, l. 14, *abst. n.* Comp. Av. ·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵 'perseverance', 'ખંતવાળી કુશેશ.'

𐬵𐬀 (·𐬵𐬀𐬎𐬀) Ans. XXVIII., 1, p. 21, l. 2, *n.*, 'gift', 'ભેટ', 'હદયો'; Av. ·𐬵𐬀𐬎𐬀 'gift.'

𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀𐬎 (·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵) Pahl. Intr., p. 5, l. 7, *adj.*, 'persistent', 'દૃઢી શકે તેવી (ખબર)'; *inf.* 𐬐𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵 'to exert'; Av. ·𐬐𐬀𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵 'to endeavour.'

𐬵𐬀𐬎 (·𐬵𐬀𐬎𐬀) Q. XXX., p. 4, l. 8, *n.*, 'green vegetables', 'ધણિયાતરી'. Comp. Pers. تره 'garden-herbs' in general.

𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵 (·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀) Intr., p. 1, l. 1, *n.*, 'a Christian', 'ખ્રીસ્તી.' Av. ·𐬵𐬀𐬎𐬀 'to fear'; hence *tarsâ*, 'fearful', 'awful', used for Christ; *adj.* form, *tarsâk*, 'a Christian'.

𐬵𐬀𐬎 (·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀) Ans. XXVII., p. 20, l. 14, *n.*, 'a twig', 'ઢાખળી.' Comp. Pers. تهال 'a young plant', 'a shoot.' Perhaps ·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵, comp. Av. ·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵 'a twig of *haoma* pounded at will.'

𐬵𐬀𐬎𐬀 (·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀) Ans. XVII., 2, p. 14, l. 14, *n.*, 'detestation', 'ધીક્કારવું;' Pers. نكوهيدن 'to despise.'

𐬵𐬀𐬎𐬀 (·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀) Ans. XIV., 6, p. 11, l. 14, *n.*, 'temptation', 'લાલચ.' It can also be read ·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵; cf. Av. ·𐬵𐬀𐬎𐬀, lit. 'drought', 'destruction.'

𐬵𐬀𐬎𐬀 (·𐬵𐬀𐬎𐬀𐬵𐬀) Ans. IX., p. 8,

l. 18, *adv.*, 'dreadingly', 'ધારતી સાથે.' Comp. Pers. ترس 'fear'.

𐬵𐬀𐬎𐬀 (·𐬌𐬎𐬀𐬌𐬀) Ans. XVII., 1, p. 14, l. 8, *n.*, 'a representation', 'બાબત, also 'an epitome', 'a statement'; Av. ·𐬌𐬎𐬀𐬌 'to say.'

𐬌𐬎𐬀 (·𐬌𐬎𐬁𐬎) Ans. XII., 1, p. 9, l. 8, *n.*, 'garment', 'garb'. 'પોશાક.' It can also be read ·𐬌𐬎𐬁 *nazd*, 'associated with.'

𐬀𐬎𐬀 (·𐬀𐬎𐬀𐬌𐬀𐬌𐬀) Ans. XXXI., 2, p. 23, l. 10, *adj.*, 'created by God', 'ખોદાએ પેદા કીધેલો.' Comp. Av. ·𐬀𐬎𐬀𐬌𐬀𐬌𐬀𐬌; Pahl. 𐬠𐬀𐬎𐬁 *Bagadat* for 𐬠𐬀𐬎𐬌, *Baga-dâta*, comp. 𐬠𐬀 𐬎𐬁 *nyôk-dat*.

𐬌𐬁𐬎𐬁 (·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀) Ans. IV., 4, p. 6, l. 5, *n.*, 'destitution', 'લાચારી'. Comp. Mod.-Pers. زنگ 'poor', 'ugly'. Also ·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀 'disgracefulness', 'શરમ ભરેલી હાલત;' comp. Mod. Pers. ننگ. Perhaps a corruption of Pahl. 𐬵𐬁𐬎.

𐬌𐬀𐬎𐬀𐬌𐬀 (·𐬌𐬀𐬎𐬀𐬌𐬀) Ans. XII., 1, p. 9, l. 9, *n.*, 'evil earthly knowledge', 'બુરૂં દુન્યવી જ્ઞાન;' also read ·𐬌𐬀𐬎𐬀𐬌𐬀 'the evilly deceptive one', 'બુરી રીતે ઠગાઈ કરનારો.'

𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀 (·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀𐬌𐬀) Ans. XIV., 6, p. 11, l. 16, *n.*, 'disintegration', 'શરીરીક સ્થીતિમાં પડી ભાગવું તે, Av. ·𐬌𐬁+·𐬌𐬁 Pers. گشودن

𐬵𐬁𐬎𐬁 (·𐬵𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀) Pahl.

Intr., p. 5, l. 3, *n.*, 'explicit language', 'સમજ પડી શકે એવી ભાષા,' Av. ·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀 and *vijâr*, Av., Skr. *vi* + *char*; Mod. Pers. گذاردن 'to discern.'

𐬌𐬁𐬎𐬁 (·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀) Ans. XIII., 2, p. 10, l. 12, *n.*, 'oral', 'મોહડેથી (ભણવું),' Av. ·𐬌𐬁 'to speak', 'to recite.' It can be read ·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀 'vigorous (recitation),' 'જોરથી (ભણવું) તે'. Av. ·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀 'strength', 'vigour.'

𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀 (·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀𐬌𐬀) Ans. XXIV., 1, p. 18, l. 17, *adj.*, 'a woman who has had coition or miscarriage'. Perhaps from Av. rt. ·𐬌𐬁𐬎𐬁 'to deceive'. Comp. Old Pers. *visistanaiy*, Mod. Pers. گسستن 'to break off.'

𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀 (·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀𐬌𐬀) Ans. VII., 2, p. 7, l. 17, *n.*, 'observation,' 'અવલોકન કરવું તે,' Av. ·𐬌𐬁+·𐬌 + ·𐬌

𐬌𐬁𐬎𐬁 (·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀𐬌𐬀) Ans. VI., 2, p. 7, l. 7, *n.*, 'limits', 'હદો.' Comp. Av. ·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀 'exterior limits'. It can also be read ·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀; Av. ·𐬌𐬁𐬎𐬁 'side', 'boundary'.

𐬵𐬁𐬎𐬁 (·𐬵𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀) Ans. X., 2, p. 9, l. 2, *n.*, 'prosperity', 'આબાદી', a substitute for 𐬵𐬁𐬎𐬁 *bahâr*, 'spring'.

𐬌𐬁 (·𐬌𐬁𐬎) Ans. XIX., 4, p. 16, l. 2, *n.*, 'fat', Mod. P. پی 'grease,' 'ચરબી.'

𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀 (·𐬌𐬁𐬎𐬁𐬌𐬀𐬌𐬀) Ans.

XXVIII., 2, p. 21, l. 4, *n.*, 'perfect solicitations', 'પુરવિનંતિ', 'સંપુર્ણ અર્ચિત'; Av. rt. ·ઍર્ચ 'to beseech', 'to solicit'; Pers. جستن It can be read ·ઍર્ચ્યસ્મ્ન, Av. rt. ·ઍસ્ 'to promote', 'to grow', hence 'full growth', 'full generation.'

·ઍર્ચ્યસ્ત્વ્ય્ય્ (·ઍર્ચ્યસ્ત્વ્ય્ય્) Ans. VII., 2, p. 7, l. 16, *n.*, 'painful satiety or excess', 'દુઃખ ભરેલી અનીતિ,' also. ·ઍર્ચ્યસ્ત્વ્ય્ય્ 'the fulness of evil disorders', 'પુર અશાંતી વાલી સ્થીતિ'. According to K. *fragart sirih*, *vide* note on the word.

·ઍર્ચ્યસ્ય (·ઍર્ચ્યસ્ય) Ans. XXXII., 4, p. 25, l. 5, *n.*, comp. Av. ·ઍર્ચ્યસ્ય 'abundance', 'plenty', 'અપાર્ઇતી,' 'આપાદી.' *Vide* also Ans. XXXI., 4.

·ઍર્ચ્યસ્ય (·ઍર્ચ્યસ્ય) Ans. XIX., 5, p. 16, l. 6, *n.*, 'a confiscator' 'જપત કરનાર.' Comp. ·ઍર્ચ્યસ્ય in Dk. VIII., Chap. XLI., 29, S. B. E., Vol. XXXVII.

·ઍર્ચ્યસ્ય (·ઍર્ચ્યસ્ય) Ans. X., 1, p. 8, l. 15, *n.*, 'chance', 'બનવાનો જોગ,' 'સંભવ'; cf. Pers. بهر 'lottery', 'speculation'.

·ઍર્ચ્યસ્ય (·ઍર્ચ્યસ્ય) Ans. XXXI., 6, p. 24, l. 4, *n.*, 'filth', 'dirt', 'ગલીચી,' 'કચરો.' Comp. Mod. Pers. خرک

·ઍર્ચ્યસ્ય (·ઍર્ચ્યસ્ય) Ans. VII., 2, p. 7, l. 14, *adj.*, 'appointed', 'allotted', ઠેરવેલો; also it means 'supreme', from ·ઍર્ચ્ય superlative of ·ઍર્ચ્ય 'up', 'high'.

·ઍર્ચ્યસ્ય (·ઍર્ચ્યસ્ય) Ans. XII, 1, p. 9, l. 8, *adj.*, 'more brilliant', 'વધારે ચકચકીત.' Comp. Hebrew *âbráham.*

·ઍર્ચ્ય (·ઍર્ચ્ય) Q. XXVIII., p. 4 l. 6, *n.*, 'error', 'fault', 'ભુલ'; cf. Pers. لغزش.

·ઍર્ચ્યસ્ય (·ઍર્ચ્યસ્ય) Ans. XVI., 1, p. 12, l. 4, *n.*, 'a formula', 'ખંદગીનો ઠરેરો.' Comp. Pahl. *milayd.*

·ઍર્ચ્ય (·ઍર્ચ્ય) *adj.* 'distant', 'દૂર', a Semetic word.

·ઍર્ચ્ય (·ઍર્ચ્ય) Ans. V., 4, p. 7, l. 1, *adv.*, 'across', a Semetic word; cf. Arabic رضين 'hard to bear', 'heavy.'

·ઍર્ચ્યસ્ય (·ઍર્ચ્યસ્ય) Ans. XXII., 2, p. 18, l. 5, 'covert seed (of adultery)'. Comp. Av. ·ઍર્ચ્ય, Skr. *khshudra* 'semen', 'seed.'

·ઍર્ચ્ય (·ઍર્ચ્ય) Q. XXVI., p. 4, l. 1, *n.*, 'a knife', 'છરી'; a Semetic word.

·ઍર્ચ્યસ્ય (·ઍર્ચ્યસ્ય) Ans. XII., 6, p. 9, l. 17, *n.*, 'decay', 'નાશ,' also spelt ·ઍર્ચ્યસ્ય Comp. Av. ·ઍર્ચ્યસ્ય 'destruction', 'death', rt. ·ઍર્ચ્ય 'to decay', 'to abandon'.

·ઍર્ચ્યસ્ય (·ઍર્ચ્યસ્ય) Ans. XXIII., 2, p. 18, l. 15, *adv.*, 'gloomily', 'દલગીરીથી'; Av. ·ઍર્ચ્ય, Skr. *shyavá*, 'black', 'dark'; perhaps ·ઍર્ચ્યસ્ય or ·ઍર્ચ્યસ્ય 'burning with affliction', 'દુઃખથી વિપત્તીમાં પડેલો,' 'ભડકેલો.'

II.

GLOSSARY OF SELECT WORDS CONTAINED IN BOOK VI., §§ I—LXXXVII.

ખામી (·ખામી) § XXXVIII., p. 15, l. 11, *n.*, 'deficiency', ખોતાઈ,' 'ઓછું હોવું તે.' Comp. Pers. عيب 'defect', 'blemish', 'vice', and Av. ·ખ્રુ 'an idol'.

ઝાઝું (·ઝાઝેરમ) § X., p. 5, l. 18, *n.*, often used as *adj.* or *adv.*, 'all sorts', 'altogether', 'entirely', 'સઘલું,' 'તદ્દન'. Comp. Arabic جملة; Assyrian *aiumma*, Paz. syn. ખ્રુ·

ભૂલચૂક (·ભૂલ્ચૂક) § LVII., p 20, l. 5, *v.*, 'misses', 'ભૂલી જાયછે', 'બેકરાર હોયછે'. Comp. Pers. بيباس 'bad tempered'; بياد 'waste', 'desolate'; or بيابيدن 'to guard'.

(૧૧૧૧૭) ખ્યાલ (·ખ્યાલ) § XVI., 1, p. 7, l. 12, *inf.*, 'to keep in mind', 'ચાદ રાખવું.' Av. ·ખ્યાલ 'memory'; cf. Pers. خيال.

ખાવું (·ખાવું) § XXIX., p. 13, l. 12, *adj.*, 'feeding', 'ગુજરાણ કરતો' 'પેટ ભરતો,' *inf.* ખાવાનું 'to swallow'; Av. ·ખ્રુ 'to fill.'

ગેરસમજ (·ગેરસમજ) § LXXVI., p. 27, l. 14, *adj.*, 'unique', 'જેની મીસાલ નહી એવું.' Comp. غلط 'singular', 'unique.'

ચોખ્ખેચોખ્ખ (·ચોખ્ખેચોખ્ખ) § XIX., p. 9, l. 12, *adv.* 'unwillingly', 'મરજી વગર'; also read ·ચોખ્ખેચોખ્ખ, 'without delay or hesitation', 'ઢીલ વગર,' 'આનાકાની વગર;' or, ·ચોખ્ખેચોખ્ખ, 'without any false motive', 'બુરી મતલબ વગર.'

ચોખ્ખાઈ (·ચોખ્ખેચોખ્ખાઈ) § LXXII., p. 26, l. 11, *adj.*, 'inexpiable (sin.)', 'incapable of being atoned for', 'તોજેશ નહીં થઈ શકે તેવો (ગુનાહ)'; cf. Av. ·ચોખ્ખાઈ.

(૧૧૧૧૮) ચાલ (·ચાલ) § XXVI., 1, p. 12, l. 13, *gerundial n.*, 'removal', 'દુર થવાને,' 'તર્ક કરવાને'; Av. ·ચાલ 'further', 'back.'

ચોકસ (·ચોકસ) § XXIII, 5, p. 11, l. 11, *adj.*, 'without suspicion', 'confident.' Cf Pers. بيگمان 'શક વગરનું,' 'મક્કમ;' Av. ·ચોકસ 'doubt', 'suspicion'.

ચોખ્ખાચોખ્ખ (·ચોખ્ખાચોખ્ખ) § XV., p. 7, l. 8, *adj.*, 'unpardonable', 'નહિ માફ થઈ શકે એવું.' Perhaps ·ચોખ્ખાચોખ્ખ; cf. Pers. بوخشيدن 'to grieve.'

છેકછાક (·છેકછાક) §LXXI., 3, p. 25, l. 12, *v.*, 'destroys,' 'squanders away', 'નાશ કરેછે' 'ઊડાવી નાંખેછે'. (Bartholomae compares it with Av. ·છ્રુ from rt. ·છ્રુ)

ફરમાવેલ (فرماوله) § XXXIII., 1, p. 14, l. 14, *adj.*, 'more honourable', 'વધારે માન ભરેલું;' Pers. آزرم.

ગાથડા (گاتهڙا) § LXXIII., p. 27, l. 2, *n.*, 'a threshold', 'ઉંબર.' Comp. Pers. آستان or آستانه It can also be read ગાથરા

ખોટાઈપણું (کوٹائپڻو) § I., 8, p. 2, l. 12, *n.*, 'self-willedness,' 'એકલપેટાપણું.' Av. ખાઓ and ખાઓસ્ત્રુ, from rt. ખુ 'to love'.

ચા (چا) § XXI., 1, p. 10, l. 2, *n.*, 'fountain source', 'મૂળ,' 'ઝરો' cf. Av. ચાઓ; Pers. چاه.

ચાકરપણું (چاکرپڻو) § IX., p. 5, l. 14, *adj.*, 'dutiful', 'ફરજ અદા કરેલો.'

ચાંપવાનું (چانپوانو) § XVI., 2, p. 8, l. 2, *subj. v.*, 'should reflect upon.', 'ગોર કરવો,' 'દરયાફત કરવો,' 'વિચાર કરવો,' indeclinable form, used as subjunctive. Av. ચાશ્ત or ચાશ્ત and rt. ચા 'to exhibit', 'to seem', 'to appear', 'to learn'; Pers. انديشيدن.

ચાકરાઈ (چاکراڻ) § XXVII., p. 13, l. 4, *n.*, 'plentifulness', 'પુષ્કળતા' 'જ્યાદતી.' Av. ચાશ્ત 'together' and rt. ચાઇ 'to bear', also ચાકરાઈપણું 'a good share', 'ભલો ખદલો'; Av. ચાઇ 'to distribute'.

ચાપ (چاپ) § VI., 3, p. 5, l. 8, *n.*, 'union', 'સંબંધ,' 'ઐક્યતા.'

ફરમાવેલ (فرماوله) § XXXIII., 1, p. 14, l. 14, *n.*, 'a co-helper', 'સાથે મલીને કામ કરનારો'; also read ફરમાવેલ

ગાંગરવા (گانگرڻا) § LXV., 1, p. 22, l. 16, *v.*, 'they obtain', 'તેઓ મેળવે.' from Chald. *hashkekh*, 'to obtain', 'મેળવવું'; *inf.* ગાંગરવા

ચાકરાણ (چاکراڻ) § X., p. 5, l. 17, *n.*, 'a controversy', 'દીન બાબતની ભલી તકરાર'; also 'care', 'દરકાર'. (cf. Pers. شكايش)

دهرم (دهرم) § LX., p. 21, l. 9, *adj.*, 'pious', 'holy', 'પરહેજગાર'; it can also be read دهرن 'free,' 'independent', 'સ્વતંત્ર;' or perhaps دهرن from Av. دهرن 'mighty', 'powerful', 'જોરાવર', 'બલવાન.'

ચાકરાઈ (چاکراڻ) § X., p. 5, l. 17, *n.*, 'memory', 'યાદદાસ્ત શક્તિ', also 'the revealed knowledge of the faith'; cf. Pers. كيرو 'the knowledge of a secret', 'છુપી બાબતની વાકેફી.'

ચ (چ) § XVII., p. 9, l. 2, *interj.* 'would that!' 'ઈચ્છું છું કે!' Cf. Pers. چه 'would to God that'.

ચાકરાઈપણું (چاکراڻپڻو) § LXIV., 1, p. 22, l. 10, *n.*, 'the act of treasuring up', 'સંગ્રહ કરવાનું કામ;' cf. Mod. Pers. گنجور *ganjvar*, 'a treasurer,' or *ganjûr* 'a treasure.'

ફરમાવેલ (فرماوله) § XXXIII., p. 14, l. 14, *adj.*, 'more precious', 'excellent', 'ઘણું કીમતી'; also ફરમાવેલ 'more heavily difficult' 'ઘણું મુશ્કેલ'; or, ફરમાવેલ

'more weightily exalted', 'વધારે ભોજદાર,' 'વધારે દરજાદાર.'

ગૂઢ (·ગૂઢ્ય) § XXIII., p. 11, l. 15, *n.*, 'complaint', 'ફરયાદ'; cf. Pers. گلک; it can be read ·ગૂઢ્ય 'a difficulty,', 'a knotty thing', 'ગુચવણ ભરેલી બાબત'; cf. Pers. گرہ

ખુસ્તગી (·ખ્વસ્તગ્ય) § LI., 2, p. 18, l. 16; *n.*, 'a longing', 'આતુરતાથી ભરેલી ઈચ્છા'; comp. Pers. گرسنگی 'hunger'.

ગ્રબ (·ગ્રાસ્ત) § LIII., 1, p. 19, l. 9, *n.*, 'the arms (of righteousness)', 'રાસ્તીનાં હથ્યારો'; cf. Pers. جاف 'arms'. ગ્રબ may be a corruption of کس from Av. ·કસ્ય

ખ્યાયથ (·ખ્યાયથ-ગ્રબ્ય) §XXIII., 1, p. 10, l. 14; *n.*, 'intercession', 'કોઈની વચ્ચે ઈનસાફને ખાતર પડવું તે;' cf. Pazend ·ખ્યેથ્રબ્ય

ખુરાબ (·ખુરાબ્ય) § LXX., 2, p. 24, l. 13, *n.*, 'ill-repute', 'બુરી નામના;' cf. Av. ·ખ્રુ-નામ-ખ્રુય 'of evil fame.'

ખ્રમ્ય (·ખ્રાપ્રાસ્ય) better ખ્રમ્ય (·ખ્રાપ્રાસ્ય) §LXXII., 1, p. 25, l. 10; *adj.*, 'having a lawful husband', 'પરણેલી'. Comp. Pers. شوهر 'husband'; comp. Av. ·ખ્રુય Another reading *shâyindak*.

ખ્રદ્ય (·ખ્રદ્યેન્ય) § LXXVIII., 1, p. 28, l. 5, *adj.*, 'warm', 'enthusiastic', 'ઊલટભેર;' Av. rt. ·ઉન્ય 'to shine', 'to be warm.'

ખુસ્તગ્યા (·ખ્વાસ્તગ્યાન્ય) Intr., p. 1, l. 1, *n.*, 'faith', 'યકીન'; Av. rt., ·ગ્યા 'to believe'. It can also be read ·ખ્વાસ્તગ્યેન્ય 'praise', 'invocation', 'આરાધના', 'ભક્તિ,' Av. rt. ·ગ્યે 'to bless', or 'to beseech.'

ગ્રાવ્યાય (·ગ્રાવ્યાર્ય) § LXXII., 2, p. 26, l. 15, *adj.*, 'to expiate sins', 'ગુનાહની તોજેશ કરવી'; from ગ્રાય 'to expiate', 'to atone for'; comp. Av. ·ગ્રાવ્યેન્ય, rt. ·ગ્રાય 'to tremble', 'to shake'.

ઉગ્રા (·ખ્રસ્ય) § VII., p. 5, l. 10, *n.*, 'honour', 'આબરૂ', 'ઈજ્જત'; it also means 'disgrace', 'બિઈજ્જતિ;' comp. Pers. ننگ

ગ્રાયા (·ગ્રાયાસ્ય) § XXIX., p. 13, l. 12, *adj.*, 'hospitable', 'પરોણાગત કરનારો'; cf. Pers. نوید 'good news'. ગ્રા is sometimes written સ્ય, and it is the Pahl. interpretation or equivalent of the Gathic word ·ગ્રાસ્ય in Yasna L. § 2.

ખ્રદ્યા (·ખ્રદ્યેન્ય) § LXXVIII., 1, p. 28, l. 5, *n.*, 'confidence', 'ભરૂસો, 'મકકમપણું;' or according to K. and DM. ·ખ્રાસ્ય-ગ્રબ્ય 'in good relationship (with goodness),' 'નેકીની સાથે સારી રીતે જોડાયલો.'

ઉગ્રા (·ખ્રસ્ય) Heading, p. 1, l. 3, *n.*, 'doctrine', 'ઉપદેશ; 'also ·ખ્રસ્ય a corrupt form of the Pahl. ગ્રા *nask*, Av. ·ગ્રાસ્ય 'a book'. Dr. West reads it ·ખ્રસ્યાન્ય 'a compendium.'

ઉગ્રા (·ગ્રાન્ય) § I., 4, p. 2, l. 6, *n.*,

'heart', 'emotion', 'reasoning.' Cf. Av. ·ɪɪɛʃɪɪɛ, Skr. *varman*.

ꝏꝏꝏꝏ ' (·ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ) § XLIII., 1, p. 16, l. 10; *n.*, 'ardent love', ' ખરાં જીગરનેા પ્યાર ;' comp. Pers. نیز or نیژ 'ardent love', ' perfume', 'a spear'. It can also be read ·ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ 'a pious life', 'પરહેજગાર જીંદગી'. Comp. Mod. Pers. وێژ شستي 'a pure life'.

ꝏꝏꝏ (·ꝏꝏꝏꝏ) § LV., 1, p. 20, l. 1; *n.*, 'sermons', 'વાઝ ;' comp. Av. ·ꝏꝏꝏꝏ; Mod. Pers. وعظ 'a sermon'.

ꝏꝏꝏꝏ (·ꝏꝏꝏꝏ) § XXVI., 2, p. 12, l. 15; *v.*, dispenses with', ' જે વગર ચલાવે'; it is used also in the sense of 'to distinguish', 'to decide', from Av. ·ꝏꝏ and ·ꝏꝏ.

ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ (·ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ) § LXIV., 3, p. 22, l. 11; *n.*, 'discrimination', 'અરેાબેાડું પારખવાની શકિત'; Pahl. *inf.* ꝏꝏꝏꝏ Pers. گزیدن 'to select'; Av. ·ꝏꝏ and ·ꝏ 'to select'.

ꝏꝏꝏꝏꝏ (·ꝏꝏꝏꝏ-ꝏꝏꝏꝏ) § LIX., 1, p. 20, l. 17; *n.*, 'wicked life', 'wicked mastership', 'બુરી જીંદગી,' 'બુરી સરદારો.' Comp. Pahl. ꝏꝏꝏꝏ 'to decay', from Av. ·ꝏꝏ 'to perish', or 'to cause to perish' and ·ꝏꝏ 'master', 'life'. It can also be read ·ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ 'boasting', 'બડાઈ', 'ગરૂરી;' or ·ꝏꝏꝏꝏꝏ ·ꝏꝏ 'and worldliness'.

ꝏꝏꝏꝏ (·ꝏꝏꝏꝏꝏ) § LXXI., 3, p. 25, l. 11; *n.*, 'a gambler', 'જુગારી.' Cf. Mod. Pers. بازی باختن

ꝏꝏꝏꝏ (·ꝏꝏꝏꝏꝏ) § LII., 1, p. 19, l. 3; *v.*, 'I will come in contact with', 'I will touch'; Pahl. *inf.* ꝏꝏꝏꝏ 'to bruise', 'to dash against'. Av. ·ꝏꝏ and ·ꝏꝏ Pers. کفتن

ꝏꝏꝏꝏ (·ꝏꝏꝏꝏꝏꝏ) § L., 1, p. 18, l. 10; *n.*, 'expiation', 'atonement', 'ગુનાહની તેાજેશ, યા પટેટ કરવી તે;' Av. ·ꝏꝏꝏꝏ 'penitence', *i. e.*, 'withdrawal from sins'.

ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ (·ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ) Intr. p. 1, l. 3; *n.*, 'primitive believers', or, 'those belonging to the primitive Law', 'અસલની દીનના કાયદાને માન આપનારા,' ' કદીમુલ્અયામના માજદયસ્ની યઝીનદારેા;' Av. ·ꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏꝏ

ꝏꝏꝏꝏ (·ꝏꝏꝏꝏ) § XIII., p. 6, l. 12; *n.*, ' an enemy', દુશ્મન'; it can also be read ·ꝏꝏꝏꝏ Pers. پیشیار 'a servant who serves to produce a sin', 'ગુનાહના કામેામાં મદદ કરનારેા નેાકર;' also ·ꝏꝏꝏꝏ same as Av. ·ꝏꝏꝏꝏ 'an opponent', ' સામે થતેા શખ્સ', 'દુશ્મન.'

ꝏꝏꝏꝏ (·ꝏꝏꝏꝏꝏ) § XVII., 1, p. 9, l. 1; *adj.*, 'most blessed', ' સૌથી સરસ સુખ યા આશીર્વાદ પામેલેા'; cf. Pers. خرّم

ꝏꝏꝏꝏ (·ꝏꝏꝏꝏꝏ) § XXXVIII., p. 15, l. 11; *n.*, 'excess', 'પુષ્કળતા', 'હદથી જ્યાદાપણું.' Pahl. ꝏꝏ·

ꝏꝏꝏꝏ (·ꝏꝏꝏꝏ) § VIII., p. 5, l. 13; *n.*, ' the essence', 'મુળતત્વ'

'ગ્રંથ' Also it means 'religious expositions', 'a text', 'an essay', 'દીન બાબેનાં લખાણો.'

ખામ (·ખ્વાસ્ત) § XXXVII., p. 15, l. 8; *n.*, 'fault', 'તકસીર.'

ઘરજ (·ઘરજ્ત) § XXIII., 6, p. 11, l. 15; *n.*, 'misery', 'દુઃખ.'

ગાયત (·ગોયત) § XXVI., 1, p. 12, l. 11; *n.*, 'a halter', 'બંધ'; cf. Pers. گیں 'a halter'. (2) It can also be read ·ગાયસ્તન a gerundial noun, Pahl. *inf.* ગાયેસ્તન, meaning 'a gift', 'a receipt'. (3) ·ગાબ-ઉર્ત 'a tree or garden full of locusts'. (4) ·ગોમસ્તન 'reins', 'bridle'; cf. Arab. مقود. (5) Huz. ·ગુસ્તન 'existence'.

ઝેપ (·ઉક્મા) § XLVII., p. 17, l. 11; *n.*, 'stratagems', 'દાવપેચ,' 'કાવાદાવા,' cf. Pers. زنگ

વાજબ (·વ્રજબ) § XVIII., p. 9, l. 8; *n.*, 'neglect', or 'repulsion', 'ધ્યાન ન આપવું', 'દુર રહેવું'; Pahl. *inf.* વાજાબ.

00048248

Digitized with financial assistance from

Ms.Vaidehi Thakar

on 06 November, 2019